VLADİMİR İ. LENİN

YENİLGİCİLİK VE ENTERNASYONALİZM

Türkçesi: Ferit Burak Aydar

agorakitaplığı

VLADİMİR İ. LENİN
YENİLGİCİLİK VE ENTERNASYONALİZM

FERİT BURAK AYDAR

Ankara doğumlu. İstanbul Üniversitesi İngiliz Edebiyatı mezunu. Yayınlanmış çevirileri arasında Ian Watt'ın *Romanın Yükselişi* (Metis), John Reed'in *Balkanlarda Savaş* (Pencere), E.F Keller'in *Toplumsal Cinsiyet ve Bilim* (Metis), Esra Özyürek'in *Modernlik Nostaljisi* (Boğaziçi Üniversitesi), *Oryantalizm Tartışma Metinleri* (Doğu-Batı, derleme, ortak çeviri), P de Man'ın *Körlük ve İçgörü* (Metis), A. Philips'in *Hep Vaat* (Metis), Arjun Appaduray'ın *Küçük Sayılardan Korkmak* (Timsahkitap) ve Lenin'in *Devlet ve Devrim* (Agora Kitaplığı) sayılabilir.

Vladimir İ. Lenin

YENİLGİCİLİK VE ENTERNASYONALİZM

Derleyen ve Çeviren: Ferit Burak Aydar

Ki
gorakitaplığı

Teori - 2

Yenilgicilik ve Enternasyonalizm
Vladimir I. Lenin

Derleyen ve çeviren: Ferit Burak Aydar
Görsel anlayış: Mithat Çınar
Mizanpaj: Handan Özden Kar

● 2009; bu çevirinin Türkçe yayın hakları
Agora Kitaplığı'na aittir.

Birinci Basım: Temmuz 2009
ISBN: 978-605-103-043-2
Baskı ve Cilt: İdil Matbaacılık
Tel: (0212) 674 66 78

AGORA KİTAPLIĞI
Gümüşsuyu Mahallesi Osmanlı Yokuşu,
Muhtar Kâmil Sokak No: 5/1 Taksim/İSTANBUL
Tel: (0212) 243 96 26-27 Fax: (0212) 243 96 28
www.agorakitapligi.com
e-posta: agora@agorakitapligi.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş: Devrimci Yenilgicilik (*Ferit Burak Aydar*).....vii

1. BÖLÜM: YENİLGİCİLİK

Avrupa Savaşında Devrimci Sosyal-Demokrasinin Gorevleri.....1
Avrupa Savaşı ve Uluslararası Sosyalizm.....7
Savaş ve Rusya Sosyal-Demokrasisi.....13
'Proletarya ve Savaş' Uzerine Konferans.....23
A.G. Şlyapnikov'a Mektup (17 Ekim 1914).....25
Worwarts ve *Wiener Arbeiter Zeitung*'a Mektup.....30
Rus Sudekum'ları.....32
Yanlış Bir Bayrak Altında.....41
RSDIP Yurtdışı Grupları Konferansı.....67
Burjuva Insancıllar ve Devrimci Sosyal-Demokrasi.....76
Emperyalist Savaşta Kendi Hukumetinin Yenilgisi Uzerine.....79
Sosyalizm ve Savaş (parça).....87
A.G. Şlyapnikov'a Mektup.....92
Zimmerwald Solu'nun Onerdiği Karar Taslağı.....94
Rusya'nın Yenilgisi ve Devrimci Kriz.....98
Yazı Kurulu'nca Önerilen Bazı Tezler.....104
Wilhelm Kolb ve Georgi Plehanov.....109
RSDIP MK'nın Ikinci Sosyalist Konferans'a Onerileri.....112
Kienthal'deki Ikinci Enternasyonal Sosyalist Konferansı.....124
Junius Broşuru.....126
Proleter Devriminin Askeri Programı.....128
Ayrı Bir Barış Anlaşması.....135
Hayali Bataklık mı, Gerçek Bataklık mı?.....137
Savaş Sorunu Uzerine Kararda Değişiklik Onerileri.....139

Rusya'ya Donen Bolşeviklere Telgraf.....141
Uzaktan Mektuplar.....142
Donüm Noktası.....157
RSDIP Merkez Komitesi'ne.....160
RSDIP MK'nın Ayrı ve Ilhakçı Barış Anlaşması Tutumu.....165

2. BÖLÜM: ENTERNASYONALİZM

Komun Dersleri.....173
Sosyalist Enternasyonal'in Tutumu ve Gorevleri.....178
A.G. Şlyapnikov'a Mektup (27 Ekim 1914).....186
Platonik Enternasyonalizmin Çokuşu.....188
Anavatan Savunması Uzerine.....195
Inessa Armand'a Mektup.....197
Isviçreli Işçilere Veda Mektubu.....199
RSDIP (B) Yedinci (Nisan) Tum-Rusya Konferansı.....208
Petrograd Işçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti Toplantısı.....210
RSDIP (B) MK Toplantısında Savaş ve Barış Uzerine.....212
Rusya Komunist Partisi (Bolşevikler) Olağanustü 7. Kongresi....217
Moskova Fabrika Komiteleri Konferansı'na Sunulan Rapor.....247
Lenin'den Sverdlov ve Troçki'ye Mektup.....253
Ortak Oturuma Mektup.....256
Işçi, Koylu, Kazak ve Kızılordu Temsilcileri 6. Kongresi.....261
Ekim Devrimi'nin Uçuncu Yıldonumu Konuşması.....297
Rusya Komunist Partisi'nin Taktiklerine Ilişkin Rapor.....305
Liebknecht ile Luxemburg'un Oldurulmeleri Uzerine.....328

SUNUŞ:
DEVRİMCİ YENİLGİCİLİK:
YURTSEVERLİK Mİ, ENTERNASYONALİZM Mİ?

Ferit Burak Aydar

Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde, sonradan Komintern çizgisinde biraraya gelecek olan Lenin, Troçki ve Rosa Luxemburg gibi farklı akımları temsil eden devrimci Marksistler, o dönem mensup oldukları *'çatı* partisi' İkinci Enternasyonal'den farklı olarak, emperyalist savaşa karşı çıkmış ve enternasyonalist tutum almışlardı. İkinci Enternasyonal önderliği savaştan çok önce, Stuttgart (1907), Kopenhag (1910) ve Basel (1912) kongrelerinde alınan kararları çiğneyerek, 'kendi' ülkelerinin parlamentolarında burjuvazinin savaş bütçesine oy verirken, bu üç büyük devrimci, savaşa karşı uzlaşmaz tutum almıştı. Savaşın tümüyle emperyalist nitelikte bir savaş olduğu (Avusturya-Sırbistan savaşındaki ulusal öğenin

ya da sömürgelerin savaşa dâhil olmasının tali önem taşıdığı ve savaşın genel emperyalist niteliğini değiştirmeyeceği), savaşın anavatan savunması için değil, sömürge ve nüfuz alanlarının yeniden paylaşımı adına yürütüldüğü, savaş döneminde de tıpkı *silahlı barış* döneminde olduğu gibi burjuvaziye karşı uzlaşmaz bir sınıf savaşı yürütmek gerektiği, bu bakımdan parlamentodaki vekillerin savaş bütçesi lehine oy kullanmalarının kabul edilemeyeceği, vs. sonucuna varmışlardı. Bu temel hususlarda Lenin, Troçki ve Rosa Luxemburg arasında bir görüş ayrılığı yoktu. Hattâ bu genel çerçevede Rusya ve Almanya'dan Balkanlar'a kadar dünyanın dört bir tarafındaki devrimciler (kendi tabirleriyle "ilk Enternasyonal'in kuruluşundan yarım yüzyıl sonra dört arabaya sığacak"[1] sayıda devrimci) aynı görüşteydi. Bu devrimci tavrı anlatan en iyi slogansa, bu üç isim gibi teorisyenliğiyle tanınmasa da, Alman parlamentosundaki 109 sosyal-demokrat vekile (ve dışarıda yalnızca bir işaret bekleyen kolluk güçlerine) tek başına meydan okuyarak devrimci itibarını ve şöhretini daha da arttıran Karl Liebknecht'in ünlü formülü olmuştu: "Baş düşman içeride, silahı kendi burjuvalarına çevir!"

Ne var ki Lenin bütün bunlara ek olarak, başka bir görüş ve bunu ifade eden bir slogan daha ortaya atmıştı: devrimci yenilgicilik (ya da, bozgunculuk). Lenin'in bu formülle *özel olarak* ne anlatmak istediği çok net değildi, hattâ bu formüle 'yenilgicilik' ismi verip vermediği de tartışmalıydı. Dahası, o dönem diğer birçok örnekte olduğu gibi, partili yoldaşları tarafından anlaşılamamıştı. Lenin taktiksel vurgular haricinde, dönem dönem birbiriyle çelişen yönlerini öne çıkardığı bu

1) Leon Troçki, *Hayatım*, Yazın Yayıncılık, 1999, s. 268.

sloganla, temelde, emperyalist savaşta işçi sınıfı açısından 'kendi' ülkesinin (zaferindense) yenilgisinin ehven-i şer olduğunu ve askerî yenilgilerin söz konusu rejimi zayıflatarak devrimi kolaylaştırabileceğini anlatmak istiyordu. Bu formülü emperyalist savaş-karşıtı propagandasının merkezine koymuş, koymayanlara da -kendine has üslûbuyla- verip veriştirmişti. Lenin'in hedefinde yalnızca merkezci Kautsky ve diğer omurgasızlar değil, gerçekte tümüyle enternasyonalist-devrimci bir tutum almış olan Troçki de vardı.

Gelgelelim, Lenin bu denli önem verdiğini söylediği 'devrimci yenilgicilik' formülünü 1916 sonlarında aniden bir kenara bırakır. Zaten öncesinde de birçok önemli yazısında ya da olmazsa olmaz nitelikteki belgede bu formülün bahsi bile geçmemiştir. Ama neticede bu tarihten itibaren Lenin bu formüle bir daha geri dönmez, savaş sorununun birçok kez gündeme geldiği Komintern'in ilk dört kongresinde tek bir kez bile konu edilmez ya da kullanılma gereği görülmez. Bu formül yeniden günışığı görebilmek için Lenin'in ölümünü beklemek zorundadır: 'Devrimci yenilgicilik' 1924'ten sonra 'Troçkizm'e karşı mesnetsiz saldırılara cephane sağlamak için diriltilip baş tacı edilir, ama kaderi bununla da sınırlı kalmaz. Buram buram enternasyonalizm kokan bu formül Stalinizmin kesif milliyetçiliğine pek uygun olmadığı için çok geçmeden yeniden tarihin derinliklerine gömülecektir.

O halde, Lenin tarafından yalnızca kısa bir dönem ve esasen de polemik-taktik amacıyla kullanılıp, sonra terk edilen bir slogan, bugün neden bir derlemenin konusu olacak kadar anlam ifade ediyor?

Bunun birbiriyle bağlantılı olan tarihsel ve güncel iki sebebi var. Ama her şeyden önce 'devrimci yenilgiciliğin' yirminci

yüzyıl işçi hareketini özetler mahiyette olduğunu belirtmek gerekir. Sosyalist harekette 'devrimci yenilgicilik' bağlamında cereyan eden tartışmaları takip eden biri, bu motifin modern sosyalist hareketin en yoğunlaşmış ifadelerinden biri olduğunu rahatlıkla görebilir.

Bu iki sebepten uluslararası ve tarihsel düzlemde bir olgu olan ilki, Stalinizmin varlığı ve uluslararası işçi hareketinde yol açtığı milliyetçi tahribattır.

Troçki daha 1928 yılında, Stalin'in 'tek ülkede sosyalizm' teorisinin bütün dünya işçi hareketinde milliyetçi bir yozlaşmayla sonuçlanacağına dikkat çekmişti. Troçki'ye göre, "Tek ülkede sosyalizmin kurulabileceği teorisi, *iktidarı ele geçirmiş proletaryanın yurtseverliği ile burjuva ülkelerdeki proletaryanın yenilgiciliği arasındaki iç bağlantıyı* yıkar"dı. "Eğer tek ülkede sosyalizmi gerçekleştirmek mümkünse, o zaman bu teoriye sadece iktidarın fethinden *sonra* değil, *önce* de inanılabilir. Yarın Alman Komünist Partisi'nin önderleri bu teoriyi savunmaya başlayacaklar. Ertesi gün sıra Fransız partisine gelecek. Bu durum *Komintern'in sosyal-yurtseverlik çizgisinde parçalanmasının başlangıcı olacaktır*"[2]

Bu durum vahim olduğu kadar ironikti de. Zira yarım yüzyılı aşkın bir süre boyunca unutulmuş, rafa kaldırılmış olan *komünizm* kelimesi, yeniden doğuşunu Birinci Dünya Savaşı karşısında o dönemki en büyük sosyalist otorite olan İkinci Enternasyonal'in yurtsever (yani, sosyalizme aykırı) tutum alması sonrasında yaşamıştı. Lenin'in ilk kez 5 Aralık 1914'te dile getirdiği "eski Marksist isme, komünizme dönme"[3] çağrı-

2) Leon Troçki, *Lenin'den Sonra Üçüncü Enternasyonal*, Tarih Bilinci Yayınları, 2000, s. 65-66 (değiştirilmiş çeviri).
3) "Savaş Hakkında Almanya'dan Bir Ses" 5 Aralık 1914, *Collected Works*, Cilt 21, s. 93.

sı enternasyonalizmin yerine yurtseverliğin geçirilmesinden, başka bir deyişle, İkinci Enternasyonal'in sosyal-yurtsever, yani lafta sosyalist, eylemde yurtsever olmasından kaynaklanıyordu. Komünizmin omurgasını ise enternasyonalizm oluşturuyordu. Fakat Rusya'daki Stalinist karşı-devrimin ardından dünya işçi hareketine yaklaşık yetmiş yıl boyunca milliyetçi bir sosyalizm anlayışı egemen olmuştur. Lenin tarafından uluslararası dayanışmayı değil, uluslararası birlikteliği ve ortak eylemi ifade etmek için kullanılan enternasyonalizm gitmiş, yerini uluslararası dayanışma laflarıyla örtülü olan, ama gerçekte İkinci Enternasyonal'i bile geride bırakan bir milliyetçilik (ya da ulusalcılık, veyahut yurtseverlik) almıştır. Öyle ki yirminci yüzyılın en vahşi milliyetçi paranoyalarının altından Stalinizm çıkabiliyor. Bu bakımdan, Lenin'in tabiriyle, "sosyalizmi yüzkarası yurtseverlik prangalarından kurtarmak"[4] Marksizme olan ilginin (ve aldatıcı-sahte ilginin) arttığı bu kriz döneminde büyük önem arz ediyor.

Diğer sebep ise, bu uluslararası-tarihsel olgunun Türkiye'nin siyasal konjonktüründeki doğrudan yansımalarıdır. Özellikle de 2000'li yılların başından itibaren alevlenen Avrupa Birliği tartışmaları bağlamında, burjuvazinin içinde AB'yle ilişkilerin kendi istediği çizgide devam etmesini isteyen ve bugün bunu pratikte 'hayır' sloganı üzerinden şekillendiren kesim, PKK'yle yeniden başlayan savaştan da yararlanarak topyekün bir milliyetçi kampanyaya girişti. Burjuvazinin AB'yle klasik-'liberal' çizgide birleşmesinden yana olan kesimi, kendi ideologlarını hem sağdan hem de soldan seçmişti. Aynı şekilde, politikalarını ulus-devlet savunusu üzerinden şekillendiren diğer burjuva kanat da, savunucuları arasında yalnızca if-

4) "Platonik Enternasyonalizmin Çöküşü", 21 Mayıs 1915, *a.g.y.*, Cilt 21, s. 196.

lah olmaz milliyetçileri değil, tıpkı 1914'te olduğu gibi (bilinçli ya da 'bilinçsiz', dolaylı ya da dolaysız) 'sosyalist' solu da buldu. 'Hayır'cı burjuvazi milliyetçiliğe kendi örtülü sınıfsal çıkarlarına toplum nezdinde meşruiyet kazandırma kaygısıyla sarılırken, sol milliyetçi ('yurtsever') kesimler ise kitlelerle bir an önce hemhâl olma telaşıyla onların geri bilincine seslenip her zamanki gibi kolay başarı aradılar. Bugün AB tartışmaları görece geri plana itilmiş olsa da, neticede gündem her gün 'yeni' maddelerle (Kıbrıs, Ermeni, Kürt, vs. sorunu ve Ergenekon davası) bu eğilimi besliyor. Dolayısıyla, solun geniş bir kesimi ulusal ve uluslararası etkenlerden beslenen bu milliyetçi dalganın etkisi altındadır. Tek fark, Türkiye solundaki tipik bir eğilimle, öze dokunmayan basit bir isim değişikliğiyle (MDD gibi) buna 'yurtseverlik' adı verilmiş olmasıdır. Stalinist sol, yurtseverliğin hayırlı ve zorunlu bir şey olduğu konusunda hemfikirdir, tek sorun *bunun altının nasıl doldurulacağıdır!* Bu noktada, "*birbiriyle çelişkili iki görevin, yani yurtseverlik ile sosyalizmin bir araya getirilmesi*"nin sosyalistlerin "sonunu hazırlayacağı"nı[5] söyleyen Lenin'e dönmek elzemdir.

LENIN VE SAVAŞ

Kapitalist devletler arası ittifaklar ve çatışmalar, dolayısıyla da savaşlar, devrimci Marksizm ile reformizm arasındaki ayrımların en açık şekilde görüldüğü alanlardan birisidir. Koşullar yakıcı hale geldikçe iki ayrı program arasındaki uçurumun derinleşmesi de elbette kaçınılmaz olur. Ne var ki bu uçurum çoğu zaman öncelikle bir kafa karışıklığı ve zahiri birliktelik şeklinde ortaya çıkar. Birinci Dünya Savaşı patlak ver-

5) "Komün Dersleri" 23 Mart 1908, *a.g.y.*, Cilt 13, s. 375.

diğinde, tıpkı bugünkü AB yanlısı reformist ya da liberal solcular gibi, oportünist İkinci Enternasyonal önderliğinin başında bulunan Alman sosyal-demokratları da emperyalist savaşa verdikleri desteği, diğer birçok şeyin yanı sıra, 'Marksizm'den aldıkları argümanlarla bezemişlerdi. Buna göre, savaş üretici güçleri ilerletecekti, savaşa karşı soyut karşıtlıktan ziyade 'Marksizm'in bilimsel yaklaşımı dikkate alınarak gerçekçi bir politika belirlenmeliydi. Bu amaçla, sınıf mücadelesinden bağımsız (ve dolayısıyla Marksizme aykırı şekilde) kavranan 'üretim araçlarını ilerletme' kıstası devreye sokulmuştu.

Lafa geldiğinde devrimci Marksistleri ekonomik belirlenimcilikle suçlayan, mekanik bir yaklaşımla her şeyi ekonomiye (üretim araçlarının gelişmişlik seviyesine) indirgediklerini, teknolojik belirlenimci ve dolayısıyla pozitivist ve dahi aydınlanmacı-Jakoben, vs. olduklarını söyleyen düzen içi sol, 1914 döneminde de tıpkı bugünkü AB sorununda (ya da diğerlerinde) olduğu gibi iki burjuva seçenekten birini diğerinin karşısına çıkarmış ve 'reel politika'nın gereklilikleri uyarınca birini seçmek gerektiğini buyurmuştu. Buna göre, Alman kapitalizmi gericiliğin kalesi olan Rusya'da Çarlığın üretim araçlarına vurduğu boyunduruğu parçalayacak ve gelişimin önünü açacaktı. Bu yüzden, geri kalmışlığa ve despotluğa karşı medeniyeti desteklemek gerekiyordu, tıpkı AB sorununda olduğu gibi.

Hatırlanacağı üzere, Alman sosyal-demokratlarının kötü birer taklitçisi olan günümüzün reformist-liberal solcuları da, 2000'lerin başında AB savunuculuğunu meşrulaştırmak için tarihsel materyalizmin 'üretim araçları' kıstasına başvurmuşlardı. AB yanlısı solcular işçi sınıfını ya da sosyalizmi işin içi-

ne katma gereği duydukları anlarda, "Evet, AB'ye girince sorunlar çözülmeyecek, 'burjuvazi' giderek daha da zenginleşecek, ama sermaye birikiminin artmasıyla sınıflar arası kutuplaşma keskinleşecek; oradan da isteyen devrime gidebilir..." diyorlardı, sanki devrimin sorunu sınıfsal çelişkilerin yeterince keskinleşmiş olmamasıymış gibi, sanki 'yeterince keskinleşmiş' çelişkileri olan ve AB'ye zaten girmiş olan Avrupa ülkelerindeki işçiler devrime *bu şekilde* bir adım daha yaklaşmışlar gibi. Oysa bu anlayış yalnızca devrimciler açısından değil, iddia sahipleri açısından da tehlikelidir, zira -Lenin'in sevdiği bir ifadeyle, savaş siyasetin başka araçlarla devamı olduğuna göre– bu mantıkla Türkiye ile ileri AB ülkelerinden biri arasında savaş çıkması durumunda da, tutarlı olmak adına, savaşa dâhil olan Avrupa ülkesini desteklemek gerekir, ki mahut kesimlerin liberal milliyetçiliği düşünüldüğünde bu hazmedilebilir değildir.

Elbette Marksizmin savaş ve genel anlamıyla uluslararası ilişkiler konusundaki görüşlerinin bu çarpıtmayla bir alakası yoktur. Marksizm savaş konusunda da ezenler ile ezilenler arasındaki ayrımdan hareket eder, fakat bunun tarihsel gelişim içinde farklı izdüşümlere sahip olduğunu ya da değişik biçimlere büründüğünü de göz ardı etmez.

'Üretim araçlarını ilerletme' kıstasıyla yapılan Marksist analizde temel ayrım, emperyalizm öncesi dönem ile emperyalizm sonrası dönemin temel bir farklılığıdır. Kapitalist toplumun henüz yükselişte olduğu ve burjuvazinin gerici feodalizm karşısında devrimci rol oynadığı yirminci yüzyıl (ya da emperyalizm) öncesi dönemde yürütülen ilerici savaşlar ile haksız-gerici savaşlar ayrımı aynı kıstasa göre yapılsa da, sonrasıyla kıyaslandığında pratikte farklı bir biçime bürünür.

Marx-Engels'in bu yaklaşımı teorik açıdan tarihsel materyalist yöntemden besleniyordu ve pratikteki doğrulanmasını en yakın dönemde Napoléon Bonaparte'ta bulmuştu. I. Bonaparte içeride gerici bir siyasi rejim kurmuş olmasına karşın, ekonomide serbest rekabetin, küçük toprak mülkiyetinin ve sanayinin önünü açacak koşulları yaratmış ve meşhur Napoléon Savaşları sayesinde Avrupa kıtasının pek çok yerine fetih, işgal ya da ilhak yoluyla burjuva üretim ilişkilerini taşımıştı. Teori ve pratik her türlü savaşın lanetlenmesini doğru bulmuyordu. Proleter devriminin henüz güncelliğe sahip olmadığı bu dönemde, burjuvazinin *kendi sınıfsal çıkarları peşinde koşarken* attığı bu tür adımlar -kitlelerin o anki somut pratik çıkarları açısından her zaman doğrudan bir önem taşımasa da- üretim araçlarını ilerletmesi ve sosyalizmin maddi zeminini hazırlaması bakımından mutlak bir ilericiliğe sahipti.

Kabaca on dokuzuncu yüzyılın son yıllarında ya da yirminci yüzyılın başında girilen emperyalizm dönemindeyse, dünya üzerinde sosyalizmin kurulması ve -Marx'ın yokluk koşullarında varoluş savaşımını anlatmak üzere kullandığı ifadeyle- "eski pisliğin geri dönmemesi" için gerekli *nesnel* koşullar oluşmuştur: modern sanayi ve proletaryanın maddi varlığı. Bu durum savaşa karşı yeni bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır, zira Marksistler üretim araçlarının gelişimini kendinde bir amaç olarak değil, belli bir amaca ulaşmanın *kıstası* olarak alırlar. Bu kıstas sosyalizmin maddi-nesnel zeminidir. Maddi koşullara (ekonomik altyapıya) bakmak demek, tek tek bütün ülkelerde üretim araçlarının ve proletaryanın boyutlarının elde cetvelle ölçülmesi değildir. Kapitalizm ulus-devletler şeklinde örgütlenmiş olabilir, fakat uluslararası bir sistemdir. Üretim araçlarının gelişimini bu *araçların üzerine geçirilmiş geçici bir biçim olan* ulus-

devletin sınırları dâhilinde değerlendirmek yerine, içeriğin kendisine, bizatihi öze bakmak ve üretim araçlarının dünya çapında ulaştığı düzeyi kıstas almak gerekir. Lenin'e göre emperyalizm döneminde sosyalizmin nesnel zemini oluşmuştur, zira belirli bir toprak parçası üzerindeki (ABD'de ve Avrupa'da) üretim araçları bütün dünyayı ekonomik açıdan kucaklayacak kadar ilerlemiştir. Bunların yeni bir üretim tarzı temelinde örgütlenmesiyle doğru paylaşımını savunan sosyalizm için kıstas budur. Nitekim Marx, Rusya'daki köy komünleri tarihin hışmına uğrayıp ortadan kalkmadan önce Avrupa proletaryası iktidarı ele geçirdiği takdirde, bu köy komünlerinin bile Rusya'da komünist gelişimin başlangıç noktalarından birisi olabileceğini söylerken bunu kastetmişti. Ekonomik açıdan ileri olan işçi devleti (ya da devletleri) diğerlerine yardım eli uzatacaktır. Gerçekten de sosyalizmin nesnel zemininin oluştuğunu söylemek için sayıları her geçen gün artan ulus-devletlerin iç değerlendirmesini yapmaya muhtaç değiliz.

Bu nedenle, der Lenin, burjuvazi gericileşmiş ve *kendi sınıfsal çıkarlarının peşinde koşarken* verdiği savaşlar dün ilerici olabilirken, bugün gerici emperyalist savaşlar hâline gelmiştir. Bir dünya sistemi kuran burjuvazinin yürüttüğü savaşlar artık üretim araçlarını ilerleten araçlar değil, çıplak şekilde yağma, gasp ve nüfuz alanlarını paylaşma savaşlarıdır.

Ne var ki bu yaklaşım *biçimin* önemsiz olduğu anlamına gelmez. Haklı-haksız savaşlar bu çağ için de geçerlidir. Ezilen ulusların, yani siyasal bağımsızlığını kazanamamış ya da ulus-devletini kuramamış ulusların yürüttüğü savaşlar (ve dahası, iktidarı ele geçiren proletaryanın) savaşları ilericidir. Bu bakımdan genel-soyut bir savaş karşıtlığı devrimci proletaryanın bakış açısı olamaz.

Dolayısıyla, Lenin'in Birinci Dünya Savaşı'na karşı yaklaşımının irticalen geliştirilmiş olmadığını ve bütünlüklü bir teorik temele oturduğunu söylemek gerekir. Lenin'in emperyalist savaşa bir açıdan hazırlıksız yakalandığını söylemek mümkündür. Savaş öncesi sekiz ay boyunca Lenin savaştan çok az bahseder. Toplu eserlerinin bu dönemi kapsayan ciltlerinde savaşa yalnızca birkaç kez değindiği görülür.[6] Savaşın geldiği elbette bilinmektedir, ama ne kadar yakın olduğu belirsizdir. Nitekim Troçki yıllar sonra (1921) Moskova parti örgütünün önünde bunu açıkça söyler: "1914 öncesinde zaten herkesin savaşa hazırlandığı bir silahlı barış dönemi yaşadık. Ama o zaman temponun bu denli hızlı olacağı kimsenin aklına gelmemişti ve hiç kimse çatışmanın iki, üç ya da dört yıl içinde gerçekleşeceğinden emin değildi."[7] Lenin'in Gorki'ye yazdığı şu satırlar da söylenenleri doğrular mahiyettedir: "Avusturya ile Rusya arasında bir savaş, devrim açısından (bütün Doğu Avrupa'da) çok yararlı bir şey olurdu. Ama Franz-Josef (Avusturya imparatoru) ve Niki'nin (Çar Nikola) bize bu zevki yaşatmaları pek muhtemel gözükmüyor."[8] Fakat değinildiği üzere, bu işin yalnızca bir boyutudur. Savaşın *tam olarak* ne zaman başlayacağı bilinemese de, başlamakta olduğu ve ne yapılması gerektiği bilinmektedir.

---

6) Bu hususa Isaac Deutscher da kendi meşrebince (yani, yalnızca görmek istediklerini gören bir 'araştırmacı' olarak) dikkat çekmiş olduğundan, Stalinist cenahtan Lenin'i 'savunma' refleksiyle itirazlar gelmiştir. Fakat 'savunma'nın özündeki argüman -Lenin'in bu konuda zaten 'mutabakat' olması nedeniyle sessiz kaldığı görüşü- bir savunmadan ziyade suçlamadır, zira Lenin'in gerek içeride gerekse de dışarıda oportünistlerle bu konuda sorun yaşayacağını düşünmediğini iddia etmek anlamına gelir, ki bu tümüyle yanlıştır.

7) "Özet Konuşma", *The First Five Years of Communist International*, Cilt I içinde, New Park Pub., 1973, s. 285.

8) "Lenin'den Gorki'ye Mektup" 25 Ocak 1913, *a.g.y.*, Cilt 35, s. 76.

Bunu teorik düzeyde olduğu gibi pratikte de göstermek mümkündür. Lenin 1914'teki tutumunu 1907'den itibaren açıkça ortaya koymuştur. 1907'deki Enternasyonal kongresinde Bebel'in de aralarında bulunduğu bir grup, savaşa karşı alınacak tavrın bir an önce savaşı durdurmak olacağını ve "savaş çıktığında soyut propagandadan ötesine geçilemeyeceği"ni söylediğinde, Lenin -Rosa ve Martov'la birlikte- buna karşı çıkmış ve emperyalist savaşın bütün işçileri uyandırmak ve kapitalizmin egemenliğini yıkmak için bir fırsat olarak görülmesi gerektiğini söylemişti. Nitekim kongre kararında da ilgili değişiklik yapılmıştı. Lenin aynı tutumu sonraki (1910, 1912) kongrelerde de korumuştu. Birinci Komintern Manifestosu'nda bu tutum şöyle ifade edilecekti: "Savaş patlak vermeden iki yıl önce Basel Kongresi'ne katılan bütün ülkelerin sorumlu sosyalist önderleri, yaklaşan savaşın suçlusunun emperyalizm olduğunu savunmuş ve burjuvaziyi proleter devrimiyle tehdit etmişlerdi: Proletarya, militarizm suçlarına misilleme olarak burjuvazinin tepesine proleter devrimiyle binecekti."[9]

Emperyalist savaşa karşı Bolşevik tutumu Lenin "ana sloganımız, emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesidir"[10] diyerek özetler. Savaşı siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi olarak gören Lenin'e göre, sınıf mücadelesi savaş döneminde de her şeyin üstünde tutulmalıdır. Savaşın devrimlerin anası olduğu doğrudur, *ama başlangıcında değil, bitiminde.* Her savaş ideolojik ve örgütsel açıdan hazırlıksız yakalanan kitleleri milliyetçi dalgaya katar. Savaşlar diğer yüzünü ancak savaşta yaşananlar-

9) L. Troçki, "Komünist Enternasyonal Manifestosu" *a.g.y.*, s. 44.
10) "Alman Oportünistlerinin Savaş Üzerine Temel Eseri" 27 Temmuz 1914, *a.g.y.*, Cilt 21, s. 273.

la birlikte kitlelerin kayıpları ve huzursuzluğu arttıkça göstermeye başlar. Nitekim 1914 Ağustos'undan önce Bolşevikler Rusya'daki örgütlü işçilerin beşte dördünü kazanmış olmalarına karşın, savaşla birlikte büyük siyasal kayıplar yaşamışlardır. Bu nedenle, devrimci güçlerin akıntıya karşı yüzmeleri ve niceliğe takılıp kalmadan sağlam durmaları gerekir. Lenin'e göre cepheden kaçmak devrimci bir tutum değildir, kitlelere savaşın niteliğini açıkça ve sabırla anlatmak en önemli görev olduğundan, kitlelerin geçmek zorunda oldukları aşamalarda onlarla yan yana olmak ve cephede kardeşleşme yönünde adımlar atmak gerekir. Ancak cephede, asker üniforması giymiş işçi ve emekçilerle yan yana, kitleleri şovenist histeriden kurtarıp, silahları sınıf kardeşlerine değil, 'kendi' burjuvalarına doğrultmaları gerektiği anlatılabilir; ancak işçi sınıfının hem cephede hem de cephe gerisinde siyasal ve ekonomik her türlü mücadelesinde en ön safta yer alarak emperyalist savaşı iç savaşa çevirme sloganı gerçekliğe büründürülebilir.

Dolayısıyla, Lenin'in emperyalist savaşa karşı uzlaşmaz tutumu köklü bir bakış açısını yansıtır. Savaşa bütünsel bir çerçeve içinde baktığından, Marksizmin itibarından yararlanmak isteyen oportünist görüşlere prim vermez.

Ne var ki devasa bir aygıt oluşturmuş olan Alman sosyaldemokratlarının, işçileri ikna etmek için daha incelikli argümanları olmadığını düşünmek de hata olur. Yıllardır sınıf temelinde örgütlenmiş, kitleleri sosyalizme götürdüğünü iddia etmiş bir partinin, savaş çıktığında yalnızca "bütün savaşları bitirecek olan savaş" "vatan elden gidiyor", vs. şiarıyla işçileri şovenizme sürükleyeceğini düşünmek saflık olur. "Sosyal-milliyetçiler hiçbir zaman kendilerine bu adı vermiyor ve sosyal-milliyetçi olduklarını kabul etmiyorlar. Takma bir adın ardına gizlenmek, işçi kitlelerin gözünü boyamak, oportünizm-

le olan bağlarının izlerini örtmek, ihanetlerini, yani aslında burjuvazinin tarafına geçtiklerini, hükümetlerle ve orduyla ittifak kurduklarını saklamak için eğip büküyorlar ve böyle yapmak da zorundalar." Avrupa'daki sosyal-demokratlar ama özellikle de Alman partisi, Almanya'nın savaşı kaybetmesi durumunda -Kayzer gericilerin en sunturlusu olmasına karşın!- işçi sınıfının yirmi beş yıldır dişinden tırnağından arttırarak kurduğu 2 milyon üyeli, yıllık 88 milyon mark geliri olan sendikaların, 1 milyonu aşkın üyesi, 4 milyonun üzerinde seçmen kitlesi, 110 vekili olan partilerinin ve onun etrafına ördükleri sosyalist kadın dernekleri, halk üniversiteleri, kütüphaneler, okuma dernekleri, eğlence ve dinlenme tesisleri ve yayınevlerinin,[11] kısacası bütün kazanımların yok olup gideceğini, ordunun yüzde 30'unu siyasal nüfuzu altına almış olan işçi sınıfının mücadele açısından inanılmaz geri savrulacağını söylüyorlardı. Fransız partisinin de Alman oportünistlerinden aşağı kalır yanı yoktu. Fransız emperyalizminin özgül (güçsüz) durumundan ötürü Fransa savaş olsun 'istemiyordu' Bu nedenle, Fransız burjuvazisi ve onun kuyruğuna takılan sosyal-şovenistler pasifist tutum almışlardı. Fakat savaş çıktıktan sonra iyiden iyiye ipin ucunu kaçırarak, işçilere emperyalist savaşın 1792 Fransız Devrimi dönemindeki devrimci savaşların devamı olduğunu söylemeye başlamışlardı!

Neyse ki bunların hiçbirisi para etmeyecek, savaşın ilk darbelerinin etkisini atlatan işçi sınıfı yeniden kıpırdanmaya başlayınca hem Alman hem de Fransız partisi bölünecek ve içinden güçlü komünist partiler yeşerecekti.

---

11) Akt. Pierre Broue, *The German Revolution 1917-1923*, Haymarket Books, 2006, s. 14-15. Keza Fransız, Avusturya ve İtalyan partileri de buna yakın bir güce sahipti.

DEVRİMCİ YENİLGİCİLİK VE LENİN

'Devrimci yenilgicilik' sloganının gerçekten de ilginç bir hikâyesi vardır. Lenin ilk kez 1904-1905 Rus-Japon Savaşı sırasında ortaya attığı bu formülü, 1914 yılında emperyalist savaş patlak verdiğinde tekrardan gündemine almış, ama on yıl öncesiyle bağlantı kurma gereği duymamıştı. Savaşın ilk iki yılında yayınlanan birçok önemli belgeye dâhil etme gereği görmezken, sert polemiklerinde cephaneliğinden eksik etmediği bu sloganı nihayet 1916 sonunda bir kenara bırakmış ve 1917'de "Çereteli ve Çernov zamanında [Ekim Devrimi öncesinde] biz yenilgici değildik" dedikten sonra, yaşadığı dönemde bir daha komünist hareketin gündemine getirmemiştir.[12]

Ne var ki bunu Lenin ve Leninizm açısından bir tutarsızlık örneği olarak görmemek gerekir. Bu formülün anlamını kavrayabilmek için Lenin'in, özellikle de 1917 öncesinde çok sık gördüğümüz ve neredeyse alamet-i farikası diyebileceğimiz bir özelliğini (ya da daha doğru tabirle, devrimci kişiliğinin asli bir bileşenini) ele almak gerekir. Fakat bunun öncesinde, 'devrimci yenilgicilik' formülünü kısaca açmakta yarar var.

Öncelikle, yenilgicilik kavramını tarihsel kökenleri bakımından irdeleyerek, Lenin'in 'devrimci yenilgiciliği'nin Alman sosyal-demokratlarının anlayışıyla aynı kökenden beslendiğini söylemek yanlıştır. Marx ve Engels on dokuzuncu yüzyıl boyunca Çarlığı Avrupa'da gericiliğin kalesi olarak görmüş ve

12) Bu konudaki en kapsamlı çalışma Hal Draper'a aittir. Bkz. "Lenin'in 'Devrimci Yenilgiciliği' Miti" 1953-1954, http://www.marxists.org/archive/draper/1953/defeat/index.htm.

Çarlığa karşı olan burjuva hareketleri desteklemişlerdi. Alman sosyal-demokrasisi de bir el çabukluğuyla bunu 1914'e taşımış ve kendi şovenizmini tarihsel materyalizmle örtmeye çalışmıştı. Lenin'in de 'devrimci yenilgicilik' üzerine kimi yazılarında Çarlığın bu gerici niteliğine vurgu yapmış olması, kimi yazarlar tarafından -alenen ya da zımnen- bu formülün Alman sosyal-demokrasisiyle aynı cephaneden yararlandığı şeklinde yorumlanmıştır. Oysa bu formülün gerek kalkış noktası gerekse içeriği tümüyle farklıdır.

'Devrimci yenilgicilik' esas düşmanı dışarıda değil, içeride gören, karşıtlığı ulusal değil, sınıfsal temelde kavrayan gerçek enternasyonalist tutumun bir ifadesidir. Tıpkı burjuvazi gibi uluslararası bir sınıf olan proletaryanın kurtuluşunun yerel, ulusal ya da bölgesel değil, uluslararası olduğunu, bu nedenle bütün dünya burjuvazisine karşı enternasyonalist bir mücadele yürütmesi gerektiğini kalkış noktası olarak alır.

İşçi mücadelesinin özü uluslararasıdır, biçimi ise ulusaldır. Başka bir deyişle, proletarya özü bakımından bir dünya sistemi olan kapitalizmde küresel kapitalizme karşı mücadele eder, fakat biçimsel olarak ulus-devletler sistemine hapsedildiğinden öncelikle o sınırlar içindeki burjuvaziye karşı mücadele yürütür. İşçi sınıfı mücadele yürütebilmek için öncelikle bu ulusal sınırların içinde örgütlenmelidir ve "işçi sınıfının mücadelesi işte bu anlamda ulusal nitelik taşır, içeriği bakımından değil, *Manifesto*'nun da dediği gibi 'biçimi bakımından' ulusal" [13] Burada etnik değil, sosyo-politik bir ayrım yapıldığını göstermek için ulus-devletlerin saf anlamda ulusal olmamaları bile yeterli bir kanıttır. Kastedilen şey, ulusal sı-

13) "Gotha Programı'nın Eleştirisi" Marx-Engels, *Seçme Yapıtlar* III içinde, Sol Yayınları, 1979, s. 26.

nırlara hapsedilmiş proletaryanın *öncelikle* o sınırlar içinde doğrudan muhatap olduğu burjuvaziye karşı savaşması gerektiğidir. Yoksa Marksizmin kurucuları açısından bir grev mücadelesinde bile işin içine uluslararası ilişkilerin girdiği kapalı bir kutu değildir. Bu bir temel ilkedir. Marksizmin bu temel ilkesinin reddinin ne denli korkunç politikalara sürüklediğini uluslararası emperyalist örgütlere karşı mücadelede görmek mümkündür. Bir yandan dünya devriminin karşısına 'ulusal sosyalizm'i ve önce 'kendi' ülkesinde bir şeyler yapmayı çıkarıp, diğer yandan 'ulusal' burjuvazinin üzerinden atlayarak esas düşmanı dışarıda aramak -NATO'yu ve diğerlerini ya da 12 Eylül'ü Türk burjuvazisinden bağımsız bir 'emperyalizm'e havale ederek açıklamak- tutarsızlıktır. Proletaryanın esas düşman olarak 'kendi' burjuvazisine karşı savaşması ve onun ulusal-yurtsever palavralarına kanmaması enternasyonalizmin temel payandasıdır.

Lenin Marksizmin bu enternasyonalist çizgisini emperyalist savaşta devam ettirerek 'devrimci yenilgiciliğe' varmıştır: Proletaryanın özü bakımından enternasyonalist, biçimi bakımından ulusal nitelikte olan sınıf mücadelesi, savaş sırasında, burjuva hükümetin ('kendi' ülkesinin) yenilgisine yol açacak olsa bile proletarya sonuna kadar sınıf çizgisini korumalıdır.

Lenin'in bu konuda farklı dönemlerde farklı vurguları ("ehven-i şer" "her ikisi de şerdir" "yenilgi devrimi kolaylaştırır", Çarlık Rusya'sına özgü bir slogan, "devrimci yenilgiciliğin" uluslararası geçerliliği, vs.) öne çıkardığı doğrudur. Lenin ilk başta 'devrimci yenilgiciliği' Rusya'yla sınırlı tutar. Fakat Şubat 1915'te bu sloganın Rusya'yla sınırlı olmadığını söyler ve bu görüşü sonrasında da tekrarlar. Dolayısıyla, mesele Rus Çarlığının gerici özüyle alakalı ya da sınırlı değildir.

Marx-Engels döneminde Rusya'nın gericiliğin kalesi olduğu doğrudur, fakat yirminci yüzyılda durum değişmiştir, özellikle de 1905 Devrimi'nden sonra. Lenin bunu bizzat dile getirir: "Çarlık açıkça ve tartışmasız bir şekilde gericiliğin başlıca kalesi olmaktan çıkmıştır. Bunun iki sebebi var: Birincisi, uluslararası mali sermaye tarafından, özellikle de Fransız sermayesi tarafından destekleniyor olması, ikincisi ise 1905 Devrimi."[14] Bu tespit emperyalizm çağında uluslararası alanda belirleyici olanın siyasi rejim farklılıkları değil, emperyalizmin egemenliği olduğunu gösterir. Neticede Lenin, kapitalizmin çürüme çağında siyasal rejim değişikliklerinin çok ani şekilde ve sık sık da toplumsal temelde değişikliğe yol açmadan gerçekleştiğinin, savaşa karşı temel yaklaşımın bu geçici görüngülere karşı değil, sosyo-ekonomik temele bakarak alınması gerektiğinin bilincindedir. Savaşa karşı devrimci strateji geçici taktiksel kaygılara tabi kılınamaz.

Lenin'in bu sloganı kullanırken temel saiki milliyetçilikle (sosyalist yurtseverlikle) savaşmaktır. Lenin, Marx'ın "biçimsel anlamda ulusaldır" sözünü bu şekilde alır: Enternasyonalizm önce kendi ülkenin milliyetçiliğiyle-yurtseverliğiyle savaşmaktır. Lenin "yurtseverliğin azı milliyetçiliğe, çoğu enternasyonalizme götürür" türündeki küçük-burjuva saçmalıkları üzerinden değil, "ulusların birlikteliğine giden yol önce 'kendi' burjuvazinin yurtseverliğinden nefret etmekten geçer" diyerek yola çıkar.

Nitekim Lenin açısından bu ilkenin evrensel çapta geçerli bir özden kaynaklandığını, Şubat Devrimi'nin Çarlığı devirmesinden, yani Rusya'nın 'gericiliği' bittikten sonra yazdığı ilk

14) "Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Tartışmanın Özeti" Ekim 1916, *a.g.y.*, Cilt 22, s. 342.

satırlar olan "Uzaktan Mektuplar"da görebiliriz. Lenin burada "anavatan savunmasına karşı muhalefeti hâlâ sürdürdükleri"ni söyler. Çarlığın yıkılması, hattâ (Lenin'in tabiriyle) dünya üzerindeki en demokratik rejimin kurulmuş olması bir şey değiştirmez. Niteliği ne olursa olsun komünistler öncelikle 'kendi' burjuvalarını hedef almalı, fakat bu mücadelede tıpkı temsilcisi oldukları proletarya gibi burjuvazinin de uluslararası bir sınıfın parçası olduğunu ve ancak bu sistem devrildiği takdirde gerçek bir zafer elde edilebileceğini unutmamalıdırlar.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde, 'devrimci yenilgiciliğin' proletaryanın geleneksel enternasyonalist çizgisinden özünde hiçbir farkı olmadığı rahatlıkla görülebilir. Diğer argümanlar ise aslında 'devrimci yenilgicilik' formülünün özüne ait değildir. Lenin'in kendi argümanlarını izleyerek de bunu anlayabiliriz.

Lenin'e göre, proletarya açısından emperyalist savaşta 'kendi' hükümetinin yenilgisi ehven-i şerdir. Lenin'in bu söylediği doğru olmakla birlikte, buradan ehven-i şer olanın savunulması gibi bir *siyasal sonucun çıkarılması* şart değildir. Lenin'in de daha sonrasında ifade ettiği gibi, siyasal perspektif belirlerken mesele ehven-i şer olanı saptamakla bitmiyor. Bunu kabul etmek ayrı, siyasal perspektif belirlemek ayrıdır. Emperyalist-kapitalizm sınırları altında kapitalist seçeneklerden birinin diğerine oranla daha kötü olması, bunlardan birinin desteklenece ği anlamına gelmez. Aslolan bağımsız sınıf perspektifini oluşturmaktır. Nitekim bunu devrimcilere öğreten bizzat Lenin'dir.[15] Emperyalizm öncesi döneme ait,

15) Bu noktada, "Yanlış Bir Bayrak Altında" yazısı özellikle anılmaya değer, *a.g.y.*, Cilt 21, s. 137-156.

yani kapitalizm sınırları dâhilindeki seçeneklerin *hâlâ* ilerici yöne sahip olduğu dönemdeki savaş anlayışı emperyalizm dönemine taşınamaz. Marksistlere düşen görev soyut analiz değil, *her ikisinin de şer* olduğunu söyleyen ve bunun karşısına bağımsız sınıf perspektifini koyan tutumdur.

Lenin'in bu formülü savunurken dile getirdiği bir diğer argüman da klasik 'yenilgicilik' yorumu açısından aynı soruna sahiptir. Yenilginin devrimi kolaylaştırdığı görüşü bir genel doğru katına yükseltilemez. Bu, somut koşullara göre değişir. Örneğin Kerenski döneminde yenilginin Bonapartizmi kolaylaştıracağını Lenin bizzat söyler.[16] Lenin'in kastettiği şudur: Devrimci güçlerin yeterince güce sahip olmadıkları ya da taktiksel bir geri çekilişe mecbur kaldıkları koşullar altında, ülkenin askerî yenilgiyle birlikte içine girdiği çıkmaz, *geçici bir denge* rejimini ifade eden Bonapartizmle sonuçlanabilir. Biz Lenin'in bu tespitinden hareketle meseleyi daha da irdeleyebiliriz. Yenilgicilik taktiği devrimci saiklerle kol kola gittiği sürece çok önemli bir içeriğe sahiptir, fakat tek başına belirleyici bir niteliğe sahip değildir. Neticede farklı yenilgicilik türlerini birbirinden ayırt etmek gerekir, zira yalnızca 'devrimci yenilgicilik' değil, başka yenilgicilik anlayışları da vardır. 1917 Temmuz'undan sonra iktidarı kaybedecekleri korkusuyla burjuva Rusya'nın emperyalist güçler tarafından ilhak edilmesine onay veren Rus generallerinde (ve burjuva siyasetçilerinde) gördüğümüz türde *karşı-devrimci yenilgicilik* ya da Hitler döneminde sürgüne gönderilen ve faşizmin totaliter yapısı hayat kaynaklarını kuruttuğu ve böylece işlevsiz hâle geldikleri için Almanya'ya karşı savaşta yenilgici tutum alan Alman sosyal-

16) "Bonapartizmin Başlangıcı", Ağustos 1917, *a.g.y.* Cilt 25, s. 224

demokratlarının *reformist yenilgiciliği*, Lenin'in 'devrimci yenilgiciliği'nden tümüyle farklıdır. Bu nedenle, bütün yenilgicileri aynı çatı altında buluşturmak, yenilgiciliği devrimci tutumun esas göstergesi hâline getirmek yanlıştır. Nitekim Lenin'in tutumu da bu değildir.

O hâlde 'devrimci yenilgicilik' taktiğini her büyük devrimcinin sicilinde görülebilecek talihsiz bir hata olarak görmek, yenilgicilik formülü olmadan da takınılabilecek enternasyonalist tutumu yenilgicilikle birleştiren Lenin'in hata yaptığını ve bir süre sonra bunu geri aldığını söylemek doğru olur mu? Lenin'in yukarıda bahsi geçen ve kendisini o dönemde birçok önemli devrimciden ayırt eden temel niteliğini kavramadan bu soruyu cevaplamak imkânsızdır.

LENIN VE DEVRİMCİ SİYASET

> *"Her şey bir tarafa, senden tek bir şey rica ediyorum: Polemiğe falan gireceksen, lütfen bölünmeye yol açmayacak bir ton tutturmaya özen göster "*[17]

Lenin'in 'devrimci yenilgicilik' sloganını anlamak ve gereksiz eleştiri telaşına düşmemek için, konuyu daha geniş bir bağlamda irdelemekte fayda var, zira Lenin belki de bütün yazarlar içinde eserleri bir bütünlük içinde değerlendirilmesi gerekenlerin başında gelmektedir. Şöyle ki Lenin'in birçok konuda birbirine taban tabana zıt görüşleri dile getirdiğini görmek mümkündür. İlk bakışta 'çelişki' ya da 'tutarsızlık' diye nitelendirilebilecek bu durum, başka bir açıdan bakıldığında

17) "Buharin'den Lenin'e Mektup" Mayıs 1917, akt. O.H. Gankin ve H.H. Fisher, *The Bolsheviks and the World War* ., Stanford University Press, 1940, s. 217

aslında Bolşevizmi doğuran devrimci çizginin kendine özgü bir dışavurumudur. Lenin'in savaş konusunda diğer iki büyük enternasyonalistten (Troçki ve Rosa Luxemburg'dan) farkını bu genel çizgisi dâhilinde kavramak mümkündür.

Ayrım noktası, Lenin'in örgütçü kimliğidir. Lenin'in özellikle de 1917 öncesindeki yazılarını anlamak için bu özelliğini dikkate almak gerekir. Lenin'in örgütçü kimliğinden bahsetmek, diğer büyük devrimcilerin örgütsüzlüğün propagandasını yaptıkları anlamına gelmez. Aksine, örneğin Rosa Luxemburg kimi açılardan çok daha örgüt yanlısıdır, hattâ Lenin'de olmayan (ve olması da gerekmeyen) bir tarzda ideolojik görüşler örgütlülüğe tabidir. Sözgelimi, 1914'de sosyal-demokratların ihanetinin ardından, farklı ülkelerde bulunan Lenin ve Troçki İkinci Enternasyonal'den kopmanın zorunluluk hâline geldiğini söylerken, Rosa bu sonucu reddetmişti. Küçük sektlerden ve gruplardan kopmanın kolay olduğunu, ama kitle partileri söz konusu olduğunda bunun kitlelerden yalıtılmak anlamına geleceğini ifade ediyordu.

Rosa'nın bu görüşleri o dönemin örgütlenme anlayışının doğrudan bir yansımasıdır. Lenin'in örgütlülük anlayışı ve örgütçülüğü ise hâkim anlayıştan köklü bir kopuşu ifade eder. Lenin bütün sosyalistlerin aynı çatı altında toplanmasını ifade eden eski tip örgütlülüğü reddetmiş, bunun kritik an geldiğinde en sağdaki eğilime teslimiyet anlamına geldiğini kavramış ve yalnızca aynı görüşü savunan sosyalistlerin, belli bir dönem niteliksel açıdan güçlü olmak adına niceliksel açıdan güçsüz kalmayı göze almaları gerektiğini savunmuştu. Ancak bu azınlığın gerçek anlamıyla ortaklaşması ve mücadele içinde birbirlerini sınamalarıyla daha fazla ileriye gitmek mümkün hâle gelebilirdi. Bu Bolşevik anlayış tutarsız devrimci gö-

rüşlere karşı uzlaşmaz bir tutum alınmasını gerektiriyordu. Bunu anlayamaması maalesef Rosa'nın yalnızca siyasal anlamda değil, gerçek anlamda da sonunu hazırlamıştır. Troçki ise 1917'de bu yanlışından dönmüş ve Lenin'in devrimden birkaç gün sonraki sözleriyle, "uzlaşmanın olamayacağını anladıktan sonra Troçki'den daha iyi bir Bolşevik olmamıştır"

Bu tutumun somuttaki en önemli yansımalarından birisi, Lenin'in yazılarında uzun ve ağır polemiklerin epeyce yer kaplıyor olmasıdır. İşçi hareketinin bugünkünden farklı olarak sosyal-demokrat adını almış olan partilerde ya da ona bağlı sendikalarda kitlesel olarak örgütlü olduğu bir dönemden bahsettiğimizi hatırda tutacak olursak, örneğin Rosa ve Troçki esasen hâlihazırda örgütlü bir kitleye hitap etmektedir. Lenin ise, bulunduğu yapıyı -güncel bir tabirle- 'çatı partisi' olarak görmektedir ve kendi çekirdeğini yaratmanın peşindedir. Her iki kesimin de kavga verdiği doğrudur, ama Lenin aynı zamanda kavga etmektedir.

Nitekim Lenin de bu durumun tamamen bilincindedir. Örgütsel meselelerin ideolojik görüşlere tabi olması gerektiğini tek doğru katına yükseltmez. Bu ikisi arasında diyalektik bir ilişki vardır; zaman zaman birinden biri öne çıkabilir, belirleyici olan yalnızca son tahlilde ideolojidir. Bu nedenle 'soyut' ideolojik doğruların karşısına örgütlü mücadelenin ideolojik doğrularını çıkarır. Troçki'yi yanlış şeyler yazdığı için değil, ihtilaflı meseleler üzerine yazmadığı için eleştirir,[18] başka bir deyişle Troçki'yi politik yazılar yazmamakla suçlar ve genel anlamda haklıdır. Troçki'nin görüşleriyle bir sorunu yoktur; Troçki'ye yönelttiği eleştirileri örneğin bir antoloji yazarına da

18) Bkz. "'Ağustos' Güçbirliğinin Parçalanması" 15 Mart 1914, *a.g.y.*, Cilt 20, s. 160.

yöneltir. "Bilimsel-felsefi ve edebi-toplumsal fikirlerin tarihiyle bağlantılı olarak Rusça kitap arşivlerini tarayan" bin sayfayı aşkın bir kitapta bulduğu ilk kusur, "yazarın 'polemikler'den hazzetmiyor olmasıdır"![19] Zaten Troçki'nin örgütlenme anlayışı hariç, ideolojik çizgisiyle bir sorunu olmadığını gerek 1905 sürecinde gerek 1907'deki Beşinci (Londra) Kongresi'nde Lenin açıkça dile getirmiştir. Ne var ki sağlam bir örgütsel temele oturmayan görüşlerin amaca ulaşmayacağını, doğru temelde yürütülen örgütlü mücadelenin parçası olarak dile getirilmediği sürece başka bir yöne çekilebileceğini söyler. Başka bir deyişle, Troçki'nin şu ya da bu platforma ya da güçbirliğine iltihak etmesinin genel düşünce sistematiğindeki bir sakatlıktan kaynaklandığını düşünür. Bu Lenin'in genel tutumunun bir yansımasıdır.

Lenin'in gördüğü sakatlıkları ya da kemikteki oynamaları düzeltmek için kullandığı başlıca yazınsal araç, polemiklerdir. Bu polemiklerde tıpkı 'devrimci yenilgicilik'te olduğu gibi birbirini tamamlayıcı iki özelliği göze çarpar. Bunlardan ilki meşhur 'çubuk bükme'dir.

Lenin polemiklerinde karşı tarafın aşırı yanlış görüşlerine karşı çubuğu öbür tarafa büker ve çoğu zaman söylemek istediklerine diğer uçtan başlardı. Lenin'in diyalektik materyalizmi derinlemesine incelediği biliniyor ve bu noktada diyalektik düşünceden fazlasıyla yararlandığı açıktır. Diyalektiğin bir kökü de Sokrates'in diyaloglarında saklıdır. Sokrates'in kendine özgü üslûbundakine benzer bir şekilde, Lenin tartışmaya kimi zaman kendi doğrusundan değil, karşı tarafın fazlasıyla yanlış görüşlerinden başlardı. Bunu yapmakla muarızına ne

19) "Kitap Eleştirisi: N. A. Rubakin, Kitaplar Arasında" Nisan 1914, *a.g.y.*, s. 260.

denli sağa savrulduğunu ya da başka bir açıdan soyut doğruya önem vermediğini gösteriyor ve eğer varsa kendi yanlışlarını ancak bundan sonra tartışmaya açık olduğunu ortaya koyuyordu. Bu tutum ilk bakışta *ad hominem* bir tartışmayı çağrıştırsa da, aslında kişiyi hedef almaktan ziyade karşı tarafa bir güveni barındırır: Doğruya yaklaşmak bir tarafa, yanlış görüşlerinin etkisinden kurtulduğunda bile muhatap alınan kişinin doğruya 'kendiliğinden' ulaşabileceğine olan güvenin bir ifadesidir. Bu çerçevede Lenin'in yazılarında kimi zaman abartılı vurgular görülür.

Lenin'in aynı tutumun tamamlayıcısı olan bir diğer özelliği de kimi görüşlerini, Troçki'nin tabiriyle, cebirsel nitelikte formüle etmesiydi. Lenin yazılarında kimi zaman o ânın gerektirdiği vurguları sivrileştirir ve formülünü bu amaçla cebirsel bir niteliğe büründürürdü, yani ucunu açık bırakır ve olayların seyri içinde diyalektik olarak tamamlanacak bir nitelik taşımasını sağlardı.

Fakat Lenin'in bu karakteristik özelliklerini de abartmamak gerekir. Lenin'in söylediklerinin bütününü ya da genelini polemik amacıyla abartılmış düşünceler olarak görmek tümüyle yanlıştır ve dahası, Lenin'in özel bir nefret duyduğu *öznel diyalektikçiliğe* düşmek anlamına gelir. Lenin'in yazılarını bütünü içinde değerlendirmek, vurgularının genelde hangi yönlere olduğuna bakmak gerekir. Neticede, bir devrimcinin polemiklerinde ve taktik manevralarında abartılı tutum alabilmesi için sağlam bir zeminin ve devrimci stratejinin üzerinde yükseliyor olması gerekir ve Lenin'de bu fazlasıyla vardır.

Lenin devrimciler arasında bile çağdaşlarına çok radikal gelen ileri görüşlere sahipti. Öyle ki, kendisiyle birlikte saf tu-

tan 'eski tüfek Bolşevikler'in bile kendisini birçok konuda anladıkları söylenemez –bunlara örgütlenme meselesi ve Rusya'daki devrimin niteliği de dâhildir. 1905 Devrimi'nin hemen başlangıcında Lenin'e "bazen gerçekten de Bolşeviklerin onda dokuzunun aslında biçimci olduklarını düşünüyorum"[20] diye yazdıran somut sorunlar vardı.

Stalinist mite göre, Bolşevik parti 1903'ten Stalin dönemine kadar dört başı mamur bir şekilde gelişmiş, ilk günden itibaren tek bir hata yapmadan kusursuz bir birlik ve ideolojik ortaklaşalık temelinde, dosdoğru, yani düz bir çizgide devrime ilerlemiştir. Oysa bu büyük bir çarpıtmadır. Lenin'in kendi gelişim çizgisini bir tarafa bıraksak bile, birlikte hareket ettiği Bolşeviklerle yalnızca siyasal konularda değil, ideolojik temellerde de derin ayrılıklar yaşadığını göz ardı edemeyiz. Buna ilişkin sayısız örnek vermek mümkündür, fakat örnekleri savaş konusuyla sınırlı tutmakta yarar var.

O dönemde Lenin'in en yakın mesai arkadaşı olan Zinovyev, 'yenilgicilik' sloganını savunacağım diye Lenin'den bile ileri gitmiş ve meseleye tarihsel bir boyut katmaya çalışmıştı. Kamenev 1915'te Çarlık mahkemesinde yargılanırken bu görüşü savunma gereği duymamış ve Lenin'in savaş üzerine görüşlerini açıkça reddetmişti. Buharin, formülün özüne karşı olduğunu açıkça dile getiriyor ve ayrı bir grup oluşturarak, yurtdışında eline biraz para geçince merkezden habersiz bir gazete *(Zvezda)* yayınlamaya girişiyordu. Krupskaya, Bolşevikler arasında kafa karışıklığının bir göstergesi olarak, bazı üst düzey üyelerin Fransız ordusuna gönüllü yazıldığını belir-

20) "Bogdanov ve Gusev'e Mektup" 11 Şubat 1905, *a.g.y.*, Cilt 8, s. 145.

tir.[21] Nitekim Lenin'le parti arasındaki bağı kuran Şlyapnikov da yenilgiciliğin şaşkınlıkla karşılanan bir politika olduğunu söyler, kendisi de oportünistlere karşı Lenin'i şaşırtan yaklaşımlar sergiler.

Burjuva kamuoyuna ve iktidara (dolayısıyla da yozlaşmaya) en açık olan Duma'daki Bolşevik vekiller, partinin otoritesi altında çalışır, sıkı sıkıya denetim altında tutulurlardı. Buna rağmen Bolşeviklerin meclisteki grubu 26 Temmuz'da Menşeviklerle el ele verip, "'elbette dışarıdan ya da içeriden gelebilecek bütün saldırılara karşı halkın kültürel değerlerini koruyacağına' söz veriyordu. Duma grubu kültürün savunulması görüntüsü altında yurtseverlik tavrını takınmıştı"

Lenin İsviçre'den dönmeden önce Stalin ve Kamenev "hükümete barış görüşmelerine başlamak için baskı uygulanması" gerektiğini savunuyorlardı, hattâ kimi 'Bolşevikler' açısından bu baskı, geçici burjuva hükümete katılma gerekliliğinde ifade bulmuştu. Bu tutum elbette Lenin'in savaş konusundaki yaklaşımının zerrece anlaşılmadığını gösteriyordu. Lenin ilk baştan beri, emperyalizm çağında burjuva devlete karşı, biçiminden bağımsız olarak, uzlaşmaz bir tutum alınması gerektiği üzerinden hareket etmişti. Sosyalizmi kapitalizm döneminden başlayarak kerte kerte kurmak mümkün değildi; "ordumuzun güçlenmesi, kapitalizm altında üretim araçlarının devletleştirilmesi iyidir, çünkü bunlar bize miras kalır" vs. mantığı tipik reformizmdi. Bütün bu çerçevede Lenin, kendilerine 'eski tüfek Bolşevikler' sıfatını layık gören Stalin ve Kamenev'e *Nisan Tezleri*'nde bu tutumun yanılsama uyandırıcı ve kabul edilemez olduğunu söyleyerek cevap verecekti.

---

21) N. Krupskaya, *Lenin'den Anılar*, Cilt 2, Odak Yayınları, 1974, s. 144
22) L. Troçki, *Stalin*, Yazın Yayıncılık, 2006, s. 292.

Bu yüzden (ya da başka bir deyişle, karşılaşacağı manzaraya hazırlıklı olduğundan) Lenin meramını anlatabilmek, görüşlerini gerçekten kabul ettirebilmek adına kimi zaman çubuğu ters yöne bükerdi. Bu tutum söz konusu görüşün kimi zaman abartılı bir sertlikte ya da içerikte formüle edilmesi anlamına geliyordu. "Orada polemiklerimin sertliğinden ötürü eleştirildim. Fakat öyle anlar olur ki meseleyi hiç eğip bükmeden, neyse o olarak ortaya koymak gerekir. Aksi takdirde partiye ve devrime telafisi mümkün olmayan bir zarar verilebilir."[23] Elbette her polemiğin kendine özgü nitelikleri vardı. Lenin çubuğu diğer tarafa büktüğü polemiklerindeki amacını kimi zaman -örgüt anlayışı (a.g.y Cilt 13, s. 103-108) ya da parti edebiyatı (a.g.y., Cilt 10, s. 47-48) konusunda olduğu gibi- açıkça söylerken, kimi zaman da 'devrimci yenilgicilik' konusunda ya da Troçki'yle polemiklerinde olduğu gibi dolaylı yollardan söylemiş ya da göstermiştir.

'Devrimci yenilgicilik' formülünü de Lenin'in örgütçü kimliğinin ve bu bağlamda 'çubuk bükme' özelliğinin enternasyonalist bir dışavurumu olarak görmek yanlış olmaz. 1914 öncesinde Bolşevikler Rusya'daki örgütlü işçilerin beşte dördünü örgütlemiş olmalarına karşın, savaşla birlikte yükselen şovenist dalga devrimcilere ağır bir darbe vurmuş ve Bolşevikler bir azınlık konumuna düşmüşlerdi. Lenin bu koşullar altında öncelikle kitlelere değil, *kadrolara hitaben* yazıyordu. Öncelikle iç halkalardaki Bolşevikleri sağlamlaştırmak, hiçbir pürüz olmadan devrimci enternasyonalizmin ilkelerine göre tekrardan ve tekrardan eğitmek, çelikleştirmek ve ondan sonra, savaştan yana yanılsamalarını kaybetmeye başlamış kitlelere

23) "Devrimci Laflar" 21 Şubat 1918, *a.g.y.*, Cilt 27, s. 19.

ulaşmak derdindeydi. Lenin hiçbir zaman çabuk başarı derdinde olmadı. Devrimciliğin hep aynı görevlerden değil, dönemden döneme farklılık gösteren somut görevlerden oluştuğunun bilincindeydi. 1914-1916 döneminin görevi savaş histerisinin esiri olan kitleleri milyonlar hâlinde kucaklamak değil, devrimciler de dâhil olmak üzere bütün toplumu etkisi altına alan şovenizme karşı niteliksel açıdan sağlam kadrolar yaratmaktı. Yukarıda da görüldüğü üzere, Lenin bu konuda en yakın mesai arkadaşlarına bile şüpheyle yaklaşmakta sonuna kadar haklıydı. Partisinde olan militanları sırf partide oldukları için cepte görmek Lenin'in düşüncesi olamazdı.

Bu noktada Lenin formülünü cebirsel, yani ucu açık bırakmıştı. 'Devrimci yenilgicilik' formülünün Rusya için geçerli olduğunu düşünüyordu, ama *feodal-burjuva Rusya için değil, Rusya'daki devrimciler için.* Kadroları militanlaştırmak için kullandığı bu argümanı uluslararası arenada bir ilke düzeyine getirmemesi, hattâ birçok uluslararası platformda gündeme bile getirmemesi bundandı. Tıpkı proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü formülünde olduğu gibi, görüşünü sonuna kadar, inatla savunuyor, ama ucunu açık bıraktığı bir formül olduğunu göstermekten de kaçınmıyordu.

Dolayısıyla 'devrimci yenilgicilik' esasen teorik açıdan bir çekidüzen verme ve retorik aracıydı. Emperyalist savaşı iç savaşa çevirmekten, esas düşmanı içeride aramaktan pratikte herhangi bir farkı yoktu. Farklı yerlerdeki komünistler aynı görüşleri (enternasyonalist devrimci görüşleri) farklı şekillerde ifade etmişlerdi. Lenin özellikle Şubat 1917'den sonra devrimci savunmacılığın tüm kitleyi Bolşeviklere karşı birleştirdiğini yazar. Rusya'ya döndükten sonra 'devrimci yenilgicilik' sloganıyla kitlelerle bağ kurmanın zorluklarını daha da görür. Eski defterleri

karıştırmanın gereği yoktur, Lenin aynı enternasyonalist tutumla, ama farklı sloganlarla yoluna devam eder. Başka bir deyişle, devrimci enternasyonalizm stratejisi, Lenin'in şahsında, bahsedilen bu iki yıl boyunca 'devrimci yenilgicilik' taktiğinde somuta dönüşmüştü. Ne var ki siyasal taktikler tam da tanım gereği diğer siyasal eğilimlerle ilişki içinde anlam kazandığından, 'devrimci yenilgicilik' hem Lenin döneminde hem de sonrasında kendine ait bir kadere sahip olmuştur.

DEVRİMCİ YENİLGİCİLİK VE STALİNİZM

Dünya işçi hareketinde her şeyin iki tarihi olduğu gibi 'devrimci yenilgiciliğin' de, Stalinizm öncesi ve Stalinizm sonrası diye iki tarihi vardır. Şimdi de formülün bu 'sonraki' tarihine bakalım.

'Devrimci yenilgicilik' formülü Lenin'in ölümünün ardından Rusya'da başlayan karşıdevrim sürecinde Troçki'ye karşı kullanılan sayısız iftiradan biri olarak 1924'te diriltilmiş ve bir süre el üstünde tutulmuştu. Bugün, daha doğrusu çok uzunca bir zamandır, en temel niteliklerinden birisi milliyetçilik (yurtseverlik) ve ulusal örgütlenme olan Stalinizm, bir dönem, komünistlerin 'kendi' ülkelerinin yenilgisi için mücadele etmeleri gerektiğini bile söylemiş, hattâ bunu savaşta kullanılacak başlıca slogan hâline getirmişti. Ama sonra, aynı slogan birkaç yıla kalmadan sessiz sedasız rafa kaldırılmıştı. Stalin ve arkadaşlarının da 'çubuk büktüğü'nü söyleyebilir miyiz? Bu soruya cevap vermek için öncelikle çubuğun özelliklerine bakmak gerekiyor.

Stalinist bürokrasiyi ilk andan itibaren net ve kesin bir plan çerçevesinde, hedefe doğru sağlam adımlarla ilerleyen bir yapılanma olarak görmemek gerekir. Özellikle de Lenin'in

ölümünden sonraki ilk yıllarda bürokrasi henüz nereye gittiğini bilmeden içgüdüsel tepkilerle hareket ediyordu. Yalıtılan işçi devletinde ortaya çıkan karşı-devrimci bürokrasinin çizgisi ve niteliği yalnızca Marksizmin önderleri açısından değil, bürokrasinin önderleri (ve müstakbel önderleri) için de belirsizdi. Bürokrasiyi sağdan kapitalist karşıdevrim (Buharin, vs.), soldan ise işçi demokrasisi (Troçki, vs.) sıkıştırıyordu. Nitekim bürokrasinin bu belirsiz niteliği toplumsal tabanını en biçimsiz sınıfta bulmuştu: köylülük.

Bu bağlamda Stalinist bürokrasi 'devrimci yenilgicilik' formülünü benimseyerek -ne ilk ne de son kez[24]- sonradan tam tersini savunacağı bir argümana sarılmıştı. Stalin kendi siyasal çizgisinden tümüyle uzak bir görüşü sırf Troçki'ye saldırabilmek adına benimsemekte beis görmemişti. Meseleyi şöyle özetlemek mümkündür: Bugün 'yurtseverlik' konusunda birbirleriyle yarışan Stalinistler, o dönemde Troçki'yi sosyal(ist)-yurtsever olmakla, yani iki uzlaşmaz şeyi uzlaştırmaya çalışmakla, yani lafta sosyalist, eylemde yurtsever olmakla suçluyorlardı![25] Bu bakımdan tarihi yeniden yazma girişimlerini ya da tarih siliciliğini Stalinist karşı-devrimin arızi bir öğesi olarak değil, asli bir bileşeni olarak görmek gerekir, zira o âna 'uygun' adımlar geçmişle ve gelecekle uyumsuzluk gösteriyordu.

'Devrimci yenilgicilik' hikâyesindeki bu şaşırtıcı çelişkileri SSCB'de karşı-devrimin sahip olduğu güçlü nesnel zeminle açıklamak mümkündür. 1924'e kadar savunulmak bir tarafa, bahsi bile edilmeyen 'devrimci yenilgicilik', Lenin'in, deyim

---

24) Sanayileşme konusunda Troçki'nin önce süper-sanayileşmeci diye nitelendirilip, birkaç yıl sonra 'dört yılda beş-yıllık kalkınma planı'nın benimsenmesi, faşizme karşı mücadelede sonu gelmez 'Halk Cephesi'-'sosyal-faşistler' zıkzakları, vs. bunlardan yalnızca birkaçıdır.

25) Bkz. L. Troçki, *Çarpıtılan Devrim*, Yazın Yayıncılık, 1997 s. 19.

yerindeyse, daha kırkı çıkmadan Zinovyev, Kamenev ve Stalin'den oluşan troyka aracılığıyla gündeme getirildi. Temmuz 1924'te Zinovyev şöyle yazıyordu: "Leninizm 'yenilgicilik' nedeniyle birçok kez sert eleştirilere maruz kalmıştı. Hattâ kimi enternasyonalistler bile bu konuda Bolşevizme sırt çevirmişler ve yüzlerini sosyal-şovenizme dönmüşlerdi."[26] Zinovyev burada böyle yazıyor olmasına karşın, ne hikmetse, 1915-1916'da savaş üzerine yazdığı 600 küsur sayfalık kitapta bu slogana tek bir satır bile ayırmamıştı! Dahası 'devrimci yenilgicilik' 1917'den sonra 1924'e kadar hiç gündeme alınmamıştı. Ama Lenin'in ölümünden hemen sonra birdenbire ilke düzeyine çıkartılıyordu. Üstelik bunun için kullanılan maşa da yılların Menşevik teorisyeni, taze 'Bolşevik' Martinov'du!

İşin bir diğer ilginç yanı, 1924 yılında "Savaşın Onuncu Yıldönümü Üzerine" Komintern'in Beşinci Kongresi'nin Manifestosu'nu da Troçki kaleme almış ve elbette bu belgede 'devrimci yenilgiciliğe' yer verilmemişti! Dahası, önceki beş yıl boyunca da Enternasyonal'in temel programatik metinlerinin çoğunu Troçki yazmış ve değiştirilmeden kabul edilen bu belgelerin hiçbirinde söz konusu maddeye değinme gereği görülmemişti. Propagandanın merkezinde emperyalist savaşı iç savaşa çevirmek ve baş düşman içeride formülü vardır, ki Troçki bunların hepsini 1917'den önce de savunmaktadır.

Zaten bu nedenle Troçki'nin savaş üzerine Bolşevik olmadan önce yazdığı makaleleri de Lenin döneminde tekrar tekrar basılmıştır. 1914 tarihli "Savaş ve Enternasyonal" broşürü 'Marksizmin savaş konusundaki yaklaşımını anlamak adına ders kitabı' olarak kullanılmıştır.

---

26) G. Zinovyev, "Savaş ve Leninizm" http//www.marxists.org/archive/zinoviev/works/x01/x02.htm

Fakat bütün bunlar Komintern'in Altıncı Kongresi'nde (1928) 'devrimci yenilgiciliğin' emperyalist savaşta komünistlerin siyasal programının temel ilkesi olarak ilan edilmesine engel olmaz. Birkaç yıl önceki dokundurmalar artık aleni taçlandırmaya dönüşür. Ne var ki hikâye bununla da sınırlı kalmaz, Altıncı Kongre'de göklere çıkartılan 'devrimci yenilgicilik' yedi yıl sonraki Yedinci Kongre'de tümüyle rafa kaldırılır.

Bu formülün terk edilmesinin arkasında pragmatik sebepler değil, Stalinizmin milliyetçi özüne aykırı olması yatar. Nitekim Stalinist cenahtan bu konuda elle tutulur bir açıklama getirildiği söylenemez. Bu formülün "SSCB'nin katıldığı bir savaşın (Ikinci Dünya Savaşı) emperyalist bir savaş olamayacağı ve dolayısıyla her ülkenin işçilerinin sosyalist anavatanı savunmak adına 'kendi' burjuvazileriyle ittifak yapmalarının caiz olduğu" gerekçesiyle terk edildiğini söylemek yanlıştır. Yenilgicilik, esasen, iki emperyalist güç arasındaki ya da daha genel bir tabirle haksız savaşlar için kastedilen bir tabirdir. Başka bir deyişle, taraflardan birinden birinin desteklenmediği (haksız) savaşlar için geçerlidir. Haklı-meşru savaşlarda zaten yenilgicilik ya da yenilgi vurgusu değil, kazanma vurgusu öne çıkacağından, aslında yenilgicilik sloganı mevcut içeriğini kaybeder, gereksizleşir. Bir işçi devletinin ya da ezilen-sömürge ulusun dâhil olduğu bir savaşta komünistler taraflardan birinin yenilmesinin ehven-i şer olduğunu savunmak yerine, tarihsel açıdan ilerici olan bu güçlerin yanında yer alırlar. Burada taraflardan birinin yenilgisini istemek ya da tercih etmek değil, zafer için mücadele etmek söz konusu olduğu *oranda* yenilgicilikten bahsedilemez. Böyle bir durumda işin içine -Lenin'in yenilgiciliğinde doğal olarak yer almayan- *sabotajlar da girer* Yalnızca mevcut savaşı iç savaşa ve proleter

devrimine çevirme meselesi değil, aktif olarak yenilgisini kolaylaştırmak hedef hâline geldiğinden bir bozgundan çok zafere vurgu vardır, hele ki taraflardan birisi gerçek bir işçi devleti olduğunda. 'Devrimci yenilgicilik'teyse yenilginin ehven-i şer olması, kendi ülkenin iç barışı tesis edecek şekilde zafer elde etmesindense yenilgisinin ehven-i şer olduğu yönünde propaganda yapılmasını ifade eder; örneğin Stalinistlerin bir dönem dediği gibi, "kendi hükümetinin devrimle yıkılması ehveni şerdir(!)" şeklinde yorumlanamaz. Bürokrasi bir yandan elindeki bütün kozları kullanarak Troçki'ye saldırmak, diğer yandan can damarı olan milliyetçi görüşleri korumak telaşındaydı ve dolayısıyla gerçekten inandığı için değil, arada derede kaldığı için bu tür saçmalıklardan medet ummuştu. Yoksa devrimin ehveni şer değil, hiçbir şekilde şer olmadığını Stalinist bürokrasi de 'biliyordu'!

Bütün bunlara karşın Stalinist bürokrasi Lenin'in 'devrimci yenilgicilik' bağlamında Troçki'ye yönelik tümüyle eskiye (1917 öncesine) ait eleştirilerini kullanmaktan geri durmadı. Bunun geleneksel Stalinist yaklaşımdan belki de en önemli farkı, kullanılan argümanın özgün niteliğidir. Yaklaşım aynı yaklaşımdır: Lenin ve Troçki'yi 1917'de birleştirmenin ya da bütün dünyanın (dostundan düşmanına, Rosa Luxemburg'tan emperyalist basına kadar herkesin) Rusya'daki Sovyet iktidarını 'Lenin ve Troçki'nin hükümeti' olarak nitelendirmesinin önüne geçemeyecek kadar önemsiz tartışmaları ya da sözleri Troçki ve işçi devrimi aleyhine kullanmak. Fakat 'devrimci yenilgicilik' ya da başka bir tabirle, 'kendi' ülkesinin yenilgisini isteme sloganı, başlı başına tehlikeli bir alandır. Başta "Kendi Hükümetinin Yenilgisi" yazısı olmak üzere Lenin'in yazılarındaki argümanların Troç-

ki'ye karşı kullanılmış olması ilginçtir. Zira Lenin burada Troçki'ye (aslında Menşeviklere) saldırırken işçi sınıfının eşgüdümlü ortak eylemini, yani tam da Troçkizmin ilk günden beri anılageldiği ve bu nedenle Stalinistlerin karşı çıktıkları (!) şeyi savunmaktadır: Uluslararası devrimci mücadele, bunun bir gereği olarak uluslararası planda ortak hareket eden bir örgütlülük, yani enternasyonal bir parti ve bunun doğal sonucu olarak dünya devrimi! Bunun sağlamasını yapmak için, özel olarak bu konuyla ilgili bilgisi olmayan bir Stalinist'e "emperyalist bir savaşta 'kendi' ülkenin yenilgisini mi yoksa zaferini mi istersin?" sorusunu sormak yeterlidir. Fakat yine de analizi bu kadarla sınırlı tutmamak ve Lenin'in yönelttiği eleştirilerin içeriğini irdelemekte yarar var.

Belirtildiği üzere, Troçki 1917 yılında örgütsel meselelere ilişkin anlayışından geri adım atmış ve Bolşeviklerin yeraltına çekilmek zorunda bulunacak kadar zor koşullar altında bulunduğu bir dönemde Bolşeviklere katılmıştır. Birleşmenin sebebini ve temelini Troçki sonrasında defalarca dile getirmiştir: Örgütlenme konusunda (yani, esas sorunda) tarih Lenin'i haklı çıkarmış ve bu andan itibaren birleşmelerinin önünde bir engel kalmamıştır. Bu yüzden, o dönemki örgüt sorununa dair tartışmaları 1917 sonrasında Troçki de Lenin de konu etmemiştir, üstelik Komünist Enternasyonal gibi devasa bir örgütün inşasına girişmiş olmalarına karşın. Zira iki taraf da Lenin'in haklı olduğu konusunda hemfikirdir. Fakat aynısı Troçki'nin geri kalan görüşleri için söylenemez. Bunun en iyi kanıtı, Troçki'nin yalnızca savaşa ilişkin yazılarının değil, başta 1905 Devrimi ve 'sürekli devrim' olmak üzere diğer eserlerinin de Lenin döneminde devlet yayınevi tarafından basılarak, komünist eğitim için çeşitli dillere tercüme edilmiş olma-

sıdır. Dolayısıyla, daha baştan Lenin'in burada yönelttiği eleştirilerde Troçki'nin devrimci çizgisine halel getirecek bir durumun olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Troçki sosyal-şovenizme vurmak için geliştirilmiş olan bu sloganın, *nesnel olarak,* Alman şovenistleriyle aynı düşünceyi (Rusya'nın yenilgisi ya da Almanya'nın zaferi) savunmak anlamına geldiğini ve bu yüzden, şovenist bombardımana maruz kalan kitleleri daha da sersemleteceğini söyler ve haklıdır da. Troçki -başka yazılarında bizzat Lenin'in de dile getirdiği gibi- ortada iki şer olduğunda siyasal perspektifimizi ehven-i şer olanı kıstas alarak değil, *her iki seçeneğin de şer* olduğunu vurgulayıp, bu burjuva seçeneklerin karşısına proleter devrimi seçeneğini koyarak belirlemek gerektiğini söyler. Nitekim Lenin de Bolşevik kadrolara karşı çubuğu diğer tarafa bükerken ("önce kendi ülkenin yurtseverliğine karşı çık!"), Potresov'un sosyal-şovenizmi karşısında, deyim yerindeyse, 'özüne' döner. "Günümüz demokrasisi [sosyalizm] ancak emperyalist burjuva kamplardan birine katılmadığı, 'her ikisi de şerdir' dediği takdirde özüne sadık kalacaktır. Bunun dışında bir tutumun gerçek enternasyonalizmle uzaktan yakından alakası yoktur."[27]

Bunun dışında, Troçki bu sloganın taktiksel yönden sıkıntılı olduğu kanaatindedir. Aslında Troçki'nin kalkış noktası Lenin'in savaştan üç yıl sonra gerçekleştirilen Yedinci Tüm-Rusya Parti Konferansı'nda kendisine direnen 'eski tüfek Bolşeviklere' verdiği cevabın aynısıdır. Lenin konferansın savaşa ilişkin kısmında "emperyalist savaşı iç savaşa çevirme noktasındaki ilkesel duruşumuzdan geri adım atmış olmuyor muyuz?" diye soranların olabileceğinden bahseder ve şöyle cevap verir: "Kitleler gerekli olduğunu anlamadıkları sürece iç sa-

27) "Yanlış Bir Bayrak Altında", Şubat 1915, *a.g.y.*, Cilt 21, s. 144

vaştan bahsetmek kuşkusuz Blankiciliğe kaymaktır."[28] Troçki'nin emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi gerektiği ya da sosyalistlerin 'kendi' ülkelerinin zaferini destekleyemeyecekleri konusunda hiçbir kuşkusu yoktur; yalnızca savaşın ilk dönemlerinde böyle bir sloganın şovenist dalganın altında kalmış kitlelerden komünistleri iyice yalıtacağından ve komünistler gönül rahatlığıyla köşelerine çekilirken kitleleri kendi hâline terk etmek anlamına geleceğinden kaygılanmaktadır. Bu nedenle, tıpkı 1917 Nisan'ında başka nedenlerle "şimdilik bu sloganı geri çekiyoruz, ama yalnızca şimdilik" (a.g.y.) diyen Lenin gibi, bunun ve 'devrimci yenilgicilik' sloganının da içeriği bakımından değil, somut pratik mahiyeti bakımından mutlak bir zorunluluk mertebesine çıkartılamayacağını söyler. Başka bir deyişle, devrimci yenilgicilik özü bakımından herhangi bir yanlışlık barındırmaz. Elbette devrimciler zaferin şovenist histerisinden ise, yenilginin moral bozukluğunu tercih ederler ve kitleyi bu olumsuz hedefe yönlendirirler, fakat 'devrimci yenilgiciliğin' somut propaganda ayağını örmek, sloganlaştırıp sloganlaştırmamak, slogan için hangi araçlardan yararlanılacağını belirlemek, öne çıkarılacak formülleri saptamak, vs., bunlar koşullara bağlıdır.[29]

Fakat neticede, meselenin dönüp dolaşıp düğümlendiği yer bu sloganın Lenin açısından öze ait olup olmadığıdır. Elimizde Lenin'in bu sloganı vazgeçilmez görmediğine dair birçok veri mevcuttur.

Lenin'in olmazsa olmaz diye gördüğü bir konuda derdini bıkıp usanmadan, karşı tarafa hiçbir şekilde açık kapı bırakmadan döne döne tekrarladığını biliyoruz. Ama bu slogan söz

28) *A.g.y.*, 24 Nisan 1917 Cilt 24, s. 236.
29) Propagandanın bu zorunlu niteliği konusunda, özellikle bkz. "RSDİP Merkez Komitesi'ne" Cilt 25, s. 290-291.

konusu olduğunda, savaşa ilişkin yazılarının önemli bir kısmında kullanılmadığı göze çarpar. Öyle ki sonradan sık sık Bolşeviklerin savaşa karşı tutumu olarak atıfta bulunulan "Bazı Tezler"de bile bu formül yoktur. Belki daha da önemlisi, çeşitli gruplarla kurulan ilişkilerde birçok kez 'devrimci yenilgicilik' bir koşul olarak öne sürülmemiştir. Sözgelimi, sol kanadında Troçki'nin yer aldığı *Naşe Slovo*'ya yazılan mektupta 'devrimci yenilgicilik' ortaklaşmak için bir zorunluluk olarak görülmez. Diğer yandan, bu sloganın uzunca bir süre uluslararası bir topluluğun önünde savunulmamış olması, mesela müttefik ülkelerin sosyalistleri arasında düzenlenen konferansta (1915) ya da Bern'deki Enternasyonal Kadın Konferansı'nda (1915) bu slogana ihtiyaç duyulmaması da, Lenin'in enternasyonalist tutumunun ayrılmaz bir parçası olarak görülemeyeceğini, 1917'den sonra tümüyle terk edilmiş olmasıyla da birleştirildiğinde Lenin'in bu sloganı 'Rusya'ya hitaben kullandığını düşündürüyor: Rusya gerici olduğu için değil, Rusya'daki komünistlere ve öncü işçilere hitaben enternasyonalist mevzileri savunabilmek adına çubuğu başka bir uca bükme gereği duyulduğu için.

İşin daha da ilginç ve burada söylenenleri destekleyen yanı, tarihçi Robert McKean Bolşeviklerin 1915-1917 arasında bastıkları broşürlerin ve bildirilerin hiçbirinde 'yenilgicilik' formülünün yer almadığını söyler.[30]

Bütün bu çerçevede Lenin'in 'yenilgicilik' sloganını savunmayanların sosyal-yurtsever olduğu şeklindeki eleştirile-

30) *St. Petersburg Between the Revolutions: Workers and Revolutionaries, June 1907-February 1917*, Yale University Press, 1990. Diğer yandan, Lenin'in bu kavrama 'yenilgicilik' adını verip vermediği bile tartışmaya açıktır. Bir mektubunda (23 Ağustos 1915), "sosyal-yurtsever eşekler (Aleksinski'den tut Çeidze'ye kadar) savaşa karşı tutumumuzu yenilgicilik diye adlandırıyorlar," der. *A.g.y.*, Cilt 35, s. 204.

rini başka bir çerçevede değerlendirmek gerekiyor. Lenin bu sloganın Bolşevikler tarafından vazgeçilmez görülmediğinin elbette bilincindedir, ama yine de bu konuda Troçki'ye ve diğerlerine ağır eleştirilerde bulunmaktan geri durmaz. Fakat en doğrudan eleştirinin ("Kendi Hükümetinin Yenilgisi Üzerine") içeriğine baktığımızda bile sorunun başka bir yerde (Troçki'nin sonradan kabul ettiği sorunda) olduğunu görürüz. Öncelikle, Lenin'in Troçki'den yaptığı alıntı tam ya da doğru değildir. Troçki 'ehven-i şer' formülüne saldırır, ama Lenin bu formül yerine 'kendi hükümetinin yenilgisini isteme' formülünü savunur. "Bern kararında (*Sotsial-Demokrat*, 40. sayı) bütün emperyalist ülkelerde proletaryanın bugün kendi hükümetinin yenilgisini istemesi gerektiği açıkça ortaya konmuştur," der, oysa Bern Konferansı kararında Buharin ve başında olduğu Baugy grubunun eleştirileri nedeniyle bu formül dışarıda bırakılmıştır. Yani Lenin, Buharin söz konusu olduğunda geri adım atmaktan çekinmez, ama Troçki'nin eleştirilerine uzlaşmaz bir şekilde saldırır. Besbelli ki bir 'ayrımcılık' söz konusudur!

Elbette burada bir ayrımcılıktan ziyade, siyasal amaçlar söz konusudur. Lenin'in esas derdi Troçki'nin siyasal görüşlerini 1917'ye kadar doğru bir örgütsel kimlikle bütünleştirmemiş olmasıdır. 1917 öncesindeki Troçki örgütsel açıdan dünyaya hâlâ yanlış bir gözlükle bakmaktadır ve bu yüzden, Lenin'in gözünde doğruları bile eğridir. Lenin, deyim yerindeyse, Troçki'ye vurmak ister, amaç araca tabidir. Bu noktada olmayan şeyleri bile dile getirecek kadar ileri gider. Troçki'nin kabahati ideolojik çizgisinde değil, kendisiyle aynı ideolojik çizgide olmayan tutarsız kesimlere gerektiği gibi (Lenin'in istediği gibi) karşı durmamasında saklıdır.

Derlemeye de alınmış olan "Platonik Enternasyonalizmin Çöküşü" adlı yazıda Lenin'in Troçki'yle sorununun ne olduğunu görmek mümkündür. Ortada ilkesel düzeyde bir ayrılık yoktur, yazılıp çizilenlerde de köklü bir ayrım yoktur; sorun Troçki'nin bunların örgütsel ayağını doğru örmemesi ve bu nedenle söylediklerinin havada kalmasıdır. Lenin sosyal-şovenist diye adlandırılan kesimlerden daha zararlı gördüğü merkezcilerle kesin bir kopuş sergilenmemesine haklı olarak köpürür, bunu uzlaşmacılık olarak görür. Zaten Lenin sorunun bu özünü açıkça söylemekten de geri durmaz. O dönem kendisine belki de en yakın gördüğü devrimci grubu oluşturan Hollandalı devrimcilerden Gorter'e mektubunda, önce Gorter'i oportünizme ve Kautsky'ye açıkça saldırdığı için tebrik eder ve sonra ekler: "Troçki'nin temel hatası bu kerhanecilere saldırmıyor olmasıdır."[31] Fakat bu tutum Troçki'nin ayrılmaz bir parçası değil, arızi bir öğesidir. Çok değil, yakın zaman sonra Troçki bu tutumundan vazgeçecek ve Bolşevizmle yolları bir daha ayrılmamak üzere birleşecektir.[32]

LENİN VE ENTERNASYONALİZM

Lenin'in 'devrimci yenilgicilik' formülünün yanlış anlaşılmış olmasının temel sebebi, devrimci enternasyonalizminden bağımsız ele alınmış olmasıdır. Bu konuyu ele alan yazarlar, genellikle, ya Lenin'in devrimci enternasyonalizmini ana motif olarak görmemişler ya da tümüyle bir kenara bırakmışlar-

31) "Lenin'den Gorter'e Mektup" 5 Mayıs 1915, *a.g.y.*, Cilt 43, s. 454

32) Troçki kendisine yöneltilen eleştirileri kısa süre sonra almış ve düzeltmiştir, ama Lenin'in aynı yazıda dile getirdiği diğer uyarıların Lenin'in mirasına sahip çıktığı iddiasında olanlar tarafından alındığını söylemek güçtür: "Sosyalizmi yüz kızartıcı yurtsever prangalarından kurtarmak" Bu hâlâ yakıcı bir görevdir.

dır. Oysa Lenin'in genel olarak sınıf mücadelesine, özelde de Rusya'daki sınıf mücadelesine yaklaşımına bakarak görünüşteki tutarsızlıkları açıklamak mümkündür.

Lenin ekonomik ve kültürel açıdan geri bir ülke olan Rusya'daki devrimi ilk baştan beri dünya devriminin girizgâhı olarak görmüştü. Lenin'e göre, üretici güçlerin emperyalizm döneminde ulaştığı aşamada, bir ülkede başlayan devrimin diğer ülkelere sıçramaması olanaksızdı. Bu yüzden, devrimi ulusal arenada başlayıp uluslararası arenada tamamlanacak dünya çapında tarihsel bir süreç olarak tasavvur ediyordu. Kitapta da görüleceği üzere, Sovyet Devrimi'nin ilk kamusal beyanlarında sürekli olarak dünya devrimine vurgu yapılır; Lenin'in o dönemki yazılarının, konuşmalarının, vs. neredeyse yarısından çoğu dünya devrimi vurgusuyla biter ya da başlar.

Bunun sebebi, Lenin'in (ve devrimin istisnasız bütün önderlerinin) sosyalizmi -Marksizme uygun şekilde- bir dünya sistemi olarak kavramış olmalarıdır. Kaldı ki Rusya'nın Nisan 1917'den önce Bolşevik Parti'yi 'tek ülkede sosyalizm' şöyle dursun, Rusya'da ('tek ülkede') sosyalist devrimi bile reddetmeye sevk eden geri niteliği vardır. Ama neticede belirlenen politikaların Rusya'nın özgül durumuyla bir alakası yoktur. Lenin'e göre sosyalizm bir dünya sistemidir; sosyalizmin dünya ölçeğinde değil, tek bir ülkenin sınırları içinde kurulabileceği düşüncesi küçük burjuva bir hayalden öteye geçmez, zira tıpkı küçük burjuvazi gibi, her şeyin iç içe geçtiği, uluslararası sermayeden bağımsız tek bir alanın kalmadığı bir dünyada, kendi hâline bırakılma arzusunu ve dahası kendi hâline bırakıldığı ve hattâ destek gördüğü takdirde çok büyük işlere imza atabileceği hissiyatını ifade eder. Nitekim 'tek ülkede sosyalizm' teorisinin kurucuları Marksizme aykırı bu görüşü ilk ortaya attıklarında, bu 'rahat bırakılma' şartını vurgulamışlardı. Stalin, kapi-

talist dünyadan yalıtık olarak tek bir ülkenin sınırları dâhilinde sosyalizmi kurmak mümkündür, yeter ki emperyalist ülkeler askerî müdahalede bulunmasın diyordu. Askerî müdahalenin de özünde ekonomik bir güç olduğunu tümüyle görmezden gelen bu yaklaşım, yirminci yüzyılda ekonominin -ne denli büyük olursa olsun- bir yerele (işyeri, ulus, bölge) sıkışıp kalmasının nesnel zemini ortadan kalkmışken, çizili çerçeve içinde huzurlu bir hayat hayalini dile getiriyor ve bu noktada küçük burjuvazinin temiz, dürüst, ulusal kapitalizm düşlerini (ve çöküşüyle de yine küçük burjuvazinin sarsıntılı yaşamını ve hazin akıbetini) yansıtıyordu. Marksizmin vatan, ulus-devlet, ulusal ideoloji, vs. üzerine görüşlerinin göz ardı edilmesi ve alenen çiğnenmesi bu sonu kaçınılmaz kılmıştı.

Oysa Marksizmin bu konudaki görüşleri açıktır. Ulus-devlet ya da bu anlamıyla burjuva vatan (yurt) üretici güçlerin ulaştığı belli bir aşamayı ve onun özgül örgütlenme biçimini (kapitalist toplumu) ifade eder. Ulus-devlet ya da yurt kavramı, feodalizmin çok parçalı yapısı karşısında üretim araçlarını toplumsallaştırmaya aday bir sınıf olarak sahneye çıkan burjuvazinin sınıfsal ihtiyaçlarının ürünü olarak şekillenmiş geçici, tarihsel bir olgudur. Fakat o denli tarihsel, ölmeye mahkûm bir olgudur ki, kapitalizm altında bile ilk oluştuğu andan itibaren gelişimin önünde göreli bir engel hâline gelmeye başlamıştır. Kapitalizm iki uzlaşmaz çelişkiyi bir arada var etmiştir: Hem farklı sermaye gruplarının çıkarlarını ve öncelikli çıkar alanlarını ifade eden ulus-devlet hem de sermayenin içsel dinamiklerinin bir dışavurumu olan uluslararasılaşma. Kapitalizm bu çelişkiyi hiçbir zaman çözememiştir, çözemez de. Zaten sosyalizmin bilimsel kökeni de burada saklıdır. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet ve ulus-devlet prangasını kaldırmak, ekonominin toplumsal temelleriyle üretici güçle-

rin bugün ulaştığı aşama arasındaki çelişkiye son vermek, ancak kapitalizmden daha ileri bir sistemin gerçekleştirebileceği bir iştir. Üretici güçler, ulaştıkları aşamaya uygun bir biçim elde etmek, uygun bir toplumsal ilişkiler ağı içinde kullanılmak zorundadır. Bu biçim 200-300 yıl önce ulus-devlet ve özel mülkiyete dayalı pazar ekonomisiydi. Bugünse, eşyanın tabiatı gereği, kapitalizmden daha ileri bir aşamayı (yani, ona eşit ya da rakip bir aşamayı değil) ifade edecek olan komünizm, yani birbirine bağlı üreticiler topluluğunun dünya çapında örgütlenmiş merkezî, planlı, ihtiyaca (ya da daha fazlasına) göre üretimini ifade eden bir üretim tarzı olmalıdır.

Lenin bu nedenle 'vatan', 'ulus', 'yurtseverlik' gibi burjuva mefhumları bir kenara iter ve yerine 'proletaryanın devrimci enternasyonalizmi'ni koyar. Lenin açısından enternasyonalizm ulusların soyut birliği ya da halkların kardeşliği değildir. Lenin proleter devriminin penceresinden bakarak bir enternasyonalizm (ulusların birliği) tasavvur eder. Bu bakımdan proleter devletlerinin enternasyonalizmiyle proleter devrimine giden yolda proletaryanın ve onun öncüsü sıfatıyla komünistlerin enternasyonalist birliği kol kola gider, biri diğeri olmadan var olamaz. Zaten bu yüzden Lenin, devrimcilik hayatı boyunca her zaman bir Enternasyonal partinin üyesi olmuştur. Uluslararası çapta bir eylem, uluslararası bir örgütü gerektirir.

Öncesinde mensup olduğu İkinci Enternasyonal gerçekte bu göreve uygun değildi. İkinci Enternasyonal'deki devrim anlayışı aslında ulusal sınırlar içinde kendi kendine yeterli bir ulusal kapitalizmin çerçevesini aşmıyordu. Başka bir deyişle, kapitalizm içinde bir sosyalizm tahayyül ediliyordu. Partiler tek bir Enternasyonal'in merkeze bağlı seksiyonları değil, ulusal partilerin toplamıydı. Uluslararası kongrelerin 'bağlayıcı' kararlarının Avrupa Birliği'nin 'bağlayıcı' kararlarından farkı yoktu. Sos-

yalist ideolojiye yabancı ve düşman bir ideoloji olan yurtseverlik devrimci harekete bu nesnel temelde sirayet etmişti.

Ama neyse ki Lenin, "her ülkedeki sosyalistlerin kendi ülkelerinin (yani, yalnızca düşmanın değil) yurtseverliğine karşı amansız bir mücadele yürütmeleri gerektiğine inanan biri"[33] olarak, diğer enternasyonalistlerle de biraraya gelerek, gerçek devrimci fikirlerin karanlığa gömülmesine engel olmuştur.

Lenin'e göre, oportünizm ve onun doğal sonucu olan sosyalist yurtseverlik, 1914 öncesinde emekleme ve büyüme evresindeydi. Özellikle de sömürgelere ilişkin yaklaşımda ve örgütlenme meselelerinde oportünist sosyalizm anlayışının geniş bir kesime sirayet ettiği gözüküyordu. Lenin bu anlayışın 1914'te savaşın patlak vermesiyle birlikte tamamen açığa çıktığını söyler. Barış dönemlerinde kitlelere yurdunu sevmesini öğreten ('ama burjuvazi gibi değil, gerçekten sevmeyi' öğreten!), 'bütün ülkelerin işçileri birleşin' sloganının yanına 'ama yurdunuzu da sevmeyi unutmayın'ı ekleyen sosyalistler, savaş dönemi geldiğinde, Rosa Luxemburg'un meşhur sözleriyle, "Bütün ülkelerin işçileri, barış döneminde birleşin, ama savaş çıktığında birbirinizi boğazlayın," demeye başlamışlardı. Lenin haklı olarak bunun bir sapma değil, geçmişten gelen oportünist çizginin doğal sonucu olduğunu söyler.

Bu çerçevede, yurtseverlik (ya da milliyetçilik) fikrinin işçi hareketinde aşırı derecede güçlendiğini gören Lenin, öncelikli hedefini kadroları gerçek, enternasyonalist Marksist fikirlerle eğitmek olarak belirlemişti. Neticede 'devrimci yenilgicilik' sloganını benimsemesinin önünde herhangi bir engel ya da *yurtsever prangaları* yoktu. Lenin açısından, ne 'ama yaşa-

33) "*Vorwärts* ve *Wiener Arbeiter-Zeitung*'a Mektup" Kasım 1914, *a.g.y.*, Cilt 21, s. 42.

dığımız toprağı sevmeyecek miyiz?' argümanı ne de 'neticede ulus-devlet ya da anavatan, sosyalizme giden yolda bir mevzidir' argümanı geçerliliğe sahipti. Lenin bütün bunlara 'yurt', 'millet' ve 'ülke' gibi kavramların siyasal kategoriler olduğunu, siyasetin ise sınıflar üzerinden yapıldığını ve bu yüzden, duygusal tepkilerle değil, ancak siyasal hamlelerle meselenin çözüme kavuşturulabileceğini söyleyerek karşılık veriyordu. Lenin için esas mevzi 'kendi' ülkesi değil, proletaryanın ve üretim araçlarının daha gelişkin olduğu ülkelerdi. İşçi sınıfının devrimci yollarla iktidarı ele geçirdiği bir ülkede işçi ve emekçiler artık kendilerini kapitalist üretim tarzının geçici-tarihsel biçimleriyle sınırlayamazlar. Rusya'da 1917 Ekim'inde iktidarı ele geçiren işçi sınıfı eğer 'yurtsever' olsaydı, yani 'kendi' ülkesini gerçekten sevseydi, bunun doğal sonucu olarak ülkeyi 'bölmemesi' gerekirdi. Hâlbuki Bolşevikler Rusya içinde yaşayan bütün milliyetlere (hattâ bütün azınlıklara) kendi kaderlerini tayin hakkını tanıyarak bizzat 'bölücülük' yapmışlardı, hem de ne bölücülük! O dönem Rusya'nın yarısından çoğu (yüzde 54'ü) Rus-olmayan nüfustan oluşuyordu. 'Ülkesi'ni, 'yurdu'nu seven Bolşeviklerin 'nasıl olsa sosyalizm geldi' diyerek yollarına devam etmeleri gerekirdi, ama Bolşevikler bütün Rus-olmayan halklara kendi kaderlerini tayin hakkını tanıdılar ve bunlardan bazıları da ayrılma haklarını hayata geçirince, Rusya bölündü! Bugünün azılı sosyal-şovenistleri bu yaklaşımda yalnızca 'reel politika' görebiliyorlar. Oysa ulusların birlikteliğinin (enternasyonalizm) zorla değil, ancak gönüllü birliktelik üzerinden gerçekleşebileceğini düşünen Lenin açısından bu bir siyasal zorunluluktu.

Gerçekten de iktidarı ele geçiren proletarya açısından 'yurt', 'ulus', 'bayrak', vs. kavramları anlamını yitirmiştir. Söz konusu ülke yalnızca dünya devriminin basamaklarından bi-

risidir ve ancak bu halkadaki önem sırasına göre bir değer taşır. Sosyalistler devrimci görevlerinin "yalnızca tek bir ülkenin çabalarıyla gerçekleştirilebileceği vehmine kapılmazlar" [34] İşçi sınıfı açısından sosyalizmi kurabilmek için ekonomik açıdan daha gelişmiş ya da devrimin stratejik amaçları gereği daha kilit yere sahip olan bir ülke kendi 'ülkesi'nden daha önemlidir. Zaten bu nedenle, "biz kendimizi uluslararası proleter ordusunun birliklerinden yalnızca biri olarak gördüğümüzü ve ancak böyle görebileceğimizi her zaman söyledik; her seferinde dedik ki, sosyalist devrimin zaferi ancak proletarya en az birkaç ileri ülkede zafer elde ettiğinde sona ulaşmış olarak görülebilir"[35] diyen Lenin, "bu ülkelerin arasında Rusya yoktur"[36] der. Zira belirleyici olan son tahlilde üretim araçlarının gelişmişlik seviyesidir.[37] Bu bakımdan eğer yurtsever olmaya 'hakkı' olan bir işçi sınıfı varsa, o da emperyalist (ileri kapitalist) ülkelerin proleterleridir. Fakat emperyalist ülkelerdeki devrimci işçi sınıfı da 'yurtseverliği'ni kendi nüfuz alanındaki ülke halklarına ve –varsa- sömürgelerine barış ve devrimci dayanışma elini uzatarak ve ülkesinin emperyalist çıkarlarından vazgeçerek gösterecektir.

Nitekim Lenin enternasyonalist görüşlerinin ideolojik boyutuna dair ne tabanla ne diğer enternasyonalistlerle, hattâ ne de muarızlarıyla herhangi bir sorun yaşar. Tıpkı muarızları gi-

---

34) "Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Ortak Oturumunda Yapılan Konuşma", 29 Temmuz 1918, *a.g.y.*, Cilt 28, s. 24.
35) "Yedinci Tüm-Rusya Sovyetleri Kongresi" 5 Aralık 1919, *a.g.y.*, Cilt 30, s. 207-208.
36) "Uluslararası Durum Üzerine Konuşma" 8 Kasım 1918, *a.g.y.*, Cilt 28, 151.
37) Bu görüşler Bolşevikler gibi 'hüsnü niyet sahibi aydınlar'la sınırlı görüşler değildi. 1923'te Almanya'da devrimin yaklaştığı haberi karşısında öğrenciler kitaplarını bir kenara atıp, silahlara sarılmış, fabrikalarda işçiler Alman Devrimi'ne yardım edebilmek adına ücretlerde kesinti yapılması lehinde kararlara imza atmışlardı.

bi Lenin de ideolojik çizgisini tutarlı bir şekilde devam ettirmektedir; tek fark, somut koşullara göre düzenlenen taktiksel farklılıkların söz konusu olmasıdır. Ama aynı çizgi savaş sırasında da sonrasında da devam eder. Komünist Enternasyonal adına Fransa'daki devrimcilerle bağlantı kuran kişi olarak Troçki, Komintern'e katılması söz konusu olan Fransız Sosyalist Partisi'ne açık sorularla gider: "Ulusal savunma adı verilen kalleşçe sloganı kesin olarak reddediyor musunuz? Fransız burjuva cumhuriyetini, diğer devletlerle olan askerî çatışmalarında dolaylı ya da dolaysız desteklemenin kabul edilebilir olduğunu düşünüyor musunuz? Evet ya da hayır!"[38]

Komintern'in kendisine sosyalist ya da komünist diyenlere sorduğu bu soruları aynen alıp bugün de sormak gerekiyor: Diğer ülkelerin işçilerine karşı girişilen bir savaşta, ilk önce hangi tarafın saldırdığından bağımsız olarak, 'kendi vatanınızı savunmak' gerektiğini mi, yoksa diğer ülkelerin işçileriyle - Lenin'in özellikle önem verdiği bir taktikle- cephede kardeşleşmek gerektiğini mi düşünüyorsunuz? Türkiye solu Nâzım'ın 'vatan haini' şiirini çok sevmiştir, hattâ aynı anlayış kendi görüşlerine aykırı düşüncelerle dolu olmasına karşın sırf Troçki'ye eleştiriler içerdiği için Lenin'in "Kendi Hükümetinin Yenilgisi Üzerine" yazısını da 'sevmiştir', ama maalesef Lenin'in aynı yazıda 'vatana ihanetse ihanet, ne olmuş!' anlamına gelen sözlerini pek umursamamıştır. "Bir proleter, 'vatana ihanet' *etmeden,* 'kendi' emperyalist 'büyük' gücünün yenilgisine, hattâ *parçalanmasına katkıda bulunmadan,* ne kendi hükümetine sınıfsal bir darbe vurabilir *ne de* kardeşine, 'bizimle' savaş içinde olan *'yabancı'* ülkenin proleterine gerçek-

38) L. Troçki, *The First Five Years of the Communist International,* Cilt 1, s. 133.

ten el uzatabilir." Bu ayrımlar elbette bireysel tercihlerin ürünü değil, yirminci yüzyıl işçi hareketini bıçak gibi kesen bir karşıdevrimin sonuçlarıdır.

Lenin'in de dediği gibi "*Komünist Manifesto*'daki 'işçilerin vatanı yoktur' sözü bugün her zamankinden daha doğrudur."[39] Kapitalizm bugün yüzyıl öncesine göre daha da iç içe geçmiş bir dünya toplumu yaratmıştır. Fakat kapitalizm altında ilerleme çelişkilerle kol kola gider. Kapitalizm bir yandan ulusların birlikteliği olan enternasyonalizme giden yolun kapılarını hiç olmadığı kadar açmış, ama diğer yandan bunu kendi sınıfsal meşrebince yaptığından küreselleşmecilik denen burjuva 'enternasyonalizm'iyle de bir o kadar kapamıştır. Burjuvazi bu sorunu çözemez; bu sorunu çözebilecek yegâne sınıf proletaryadır. Bunun için de Lenin'in, Troçki'nin ve bundan tam 90 yıl önce sosyalist yurtseverler tarafından katledilen Rosa Luxemburg ile Karl Liebknecht'in 1914 yılında tutunduğu temel halka vazgeçilmez bir yere sahiptir.

Çeviriye dair de birkaç söz etmek gerekiyor. Her derlemede olduğu gibi burada da gerekli metinlerin arasından bir eleme yapmak zorunluydu. Bunun dışında yalnızca görece uzun ve (zaten çevrilmiş) bir metin olan "Sosyalizm ve Savaş" istisna kabul edildi ve çok önemli olmasına karşın derlemeye yalnızca doğrudan ilgili kısımları alındı. İkinci bölümde eleme yapmaksa çok daha zordu. Burada da esasen 'savaş ve yurtseverlik' altbaşlığına uyan metinler tercih edildi.

Ocak 2009

39) "RSDİP Yurtdışı Grupları Konferansı" Mart 1915, *a.g.y.*, Cilt 21, s. 160.

1. BÖLÜM
YENİLGİCİLİK

lviii

AVRUPA SAVAŞINDA DEVRİMCİ SOSYAL DEMOKRASİNİN GÖREVLERİ*

En güvenilir kaynaklardan aldığımız haberlere göre, yakın dönemde Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin önderleri tarafından Avrupa'daki savaş üzerine bir konferans düzenlenmiştir. Bu tümüyle resmi bir konferans değildi, zira

*) Savaş üzerine bu tezler Lenin tarafından 6 Eylül (24 Ağustos) 1914 tarihinden önce hazırlandı. Lenin bu tarihte Poronin'den (Galiçya, Orta Avrupa) ayrılıp Bern'e gelmişti. Tezler 6-8 Eylül'de (24-26 Ağustos) Bern'deki Bolşevik grubun toplantısında tartışılıp kabul edildikten sonra, yurtdışındaki Bolşevik gruplara dağıtıldı. Tezlerin N. Krupskaya tarafından hazırlanan nüshasına, polisi atlatabilmek adına, "Danimarka'da yayınlanan manifestonun nüshası" başlığı konmuştu. Tezler Rusya'daki Bolşeviklere gizli yollardan ulaştırıldı. Lenin tezlerin Rusya'da kabul gördüğünü öğrendikten sonra, bu tezleri temel olarak RSDİP Merkez Komitesi'nin savaş üzerine manifestosunu ("Savaş ve Rusya Sosyal-Demokrasisi") kaleme aldı. Tezlerin ayrı yazılmış olan giriş kısmı ("Avrupa Savaşı'nda Rusya Sosyal-Demokratlarının Tutumu") sonradan bulunmuş ve ilk kez Lenin'in Rusça *Toplu Eserler*'inin 4. baskısında yayınlanmıştır.

Çarlık hükümetinin uyguladığı eşi görülmedik baskılar ve sayısız tutuklama nedeniyle RSDİP Merkez Komitesi henüz toplanamamıştır. Fakat konferansın RSDİP'in en nüfuzlu halkalarının savunduğu görüşleri ifade ettiğine dair kesin bilgiye sahibiz.

Konferans, aşağıda belge halinde tam metnini aktardığımız şu kararları almıştır:

BİR GRUP SOSYAL-DEMOKRATIN KARAR METNI

1) Avrupa ve dünya savaşının burjuva-emperyalist nitelikte bir hanedan savaşı olduğu açıktır. Pazarları ve yabancı ülkeleri yağmalama özgürlüğü elde etme mücadelesi, her ülkede proletaryanın devrimci hareketini ve demokrasiyi bastırma çabası, burjuvaziye yarar sağlayacak şekilde bir ülkedeki ücretli köleleri diğer ülkenin ücretli kölelerine kırdırarak bütün ülkelerin proleterlerini aldatma, darmadağın etme ve katletme arzusu –işte savaşın esas içeriği ve amacı bunlardır.

2) İkinci Enternasyonal'in (1899-1914) en güçlü ve en nüfuz sahibi örgütü olan Alman Sosyal-Demokrat Partisi önderliğinin tutumu sosyalizme açıkça ihanettir, zira bu parti parlamentoda savaş bütçesine oy vermiş ve Prusya junkerlerinin* ve burjuvazisinin burjuva-şovenist laflarını tekrarlamıştır. Alman Sosyal-Demokrat Partisi önderliğinin tutumu hiçbir şekilde kabul edilemez. Bu noktada, partinin mutlak anlamda güçsüz olduğu ve geçici bir süreliğine ülkenin burjuva çoğunluğunun iradesine boyun eğmek zorunda kaldığı iddiası da yersizdir.

*) Junker: On dokuzuncu yüzyılla birlikte önemli bir kesimi kapitalistleşen soylu toprak sahipleri. (ç.n.)

3) Ülkelerindeki burjuva hükümetlere katılarak sosyalizme ihanet eden Belçika ve Fransa Sosyal-Demokrat Partisi'nin önderlerinin* tutumu da aynı şekilde suçlanmayı hak etmektedir.

4) İkinci Enternasyonal'e (1899-1914) mensup birçok önderin sosyalizme ihanet etmiş olması, İkinci Enternasyonal'in ideolojik ve siyasal açıdan iflas ettiğini göstermektedir. Bu çöküşün esas sebebi, parti içinde fiilen küçük-burjuva oportünizminin egemen olmasıydı; bu eğilimin burjuva niteliğine ve barındırdığı tehlikelere devrimci proletaryanın bütün ülkelerdeki en iyi temsilcileri tarafından uzun zaman önce dikkat çekilmişti.** Oportünistler zaten uzun zamandır İkinci Enternasyonal'in çöküşünü hazırlıyorlardı: Sosyalist devrimin gerekliliğini yadsıyıp yerine burjuva reformizmini koyuyor; belli anlarda iç savaşa dönüşmesi kaçınılmaz olan sınıf mücadelesini reddedip sınıf işbirliği vaaz ediyor; yurtseverlik ve anavatan savunması kisvesi altında burjuva şovenizmi yapıyor ve daha uzun zaman önce *Komünist Manifesto*'da dile getirilmiş olan sosyalizmin temel gerçeğini (yani "işçilerin vatanı yoktur" düsturunu) görmezden geliyor ya da reddediyor; militarizme karşı mücadelede bütün ülkelerin proleterlerinin bütün ülkelerin burjuvalarına karşı devrimci savaşının gerekliliğini kabul etmek yerine, duygusal-darkafalı bir bakış açısıyla konuya yaklaşıyor; burjuva parlamentarizminden ve burjuva yasallığından yararlanma zorunluluğunu bir fetiş haline getirerek, kriz dönemlerinde illegal örgütlenme ve ajitasyon biçim-

*) Belçika'da Vandervelde, Fransa'da Jules Guesde, Marcel Sembat ve Albert Thomas.

**) Burada ilk akla gelen isimler Rosa Luxemburg (*Sosyal Reform mu Devrim mi?, Kitle Grevi, Teori ve Pratik* ,vd.) ve Lev Troçki'dir (*Sonuçlar ve Olasılıklar*). (ç.n.)

lerinin zaruri olduğunu unutuyorlardı. Enternasyonal'de oportünizmin organlarından biri olan ve uzun zamandır ulusal-liberal bir duruş sergileyen *Sozialistische Monatshefte** tam da kendi meşrebine uygun bir şekilde, Avrupa sosyalizmi karşısındaki zaferini kutluyor. Alman ve diğer sosyal-demokrat partilerdeki sözde Merkez, aslında korkakça oportünistlere teslim olmuştur. Gelecekteki Enternasyonal'in sosyalist hareket içindeki bu burjuva eğiliminden kesin ve geri dönüşsüz bir şekilde kopması esastır.

5) Avrupa kıtasındaki başlıca iki rakip olan Almanya ve Fransa'daki burjuva partileri ve hükümetleri tarafından kitleleri daha iyi kandırmak için kullanılan ve haysiyetsizce burjuvazinin kuyruğuna takılmış aleni ya da gizli oportünist sosyalistlerce de taklit edilen burjuva ve şovenist safsatalara karşı, şu hususa özellikle dikkat çekmek ve bunu damgalamak gerekiyor:

Alman burjuvazisi anavatan savunması, Çarlığa karşı mücadele, kültürel ve ulusal gelişim özgürlüğü derken yalan söylüyor, çünkü II. Wilhelm'in başını çektiği Prusya junkerliği ve Almanya büyük burjuvazisi Çarlık monarşisini savunmayı ezelden beri görev bellemiştir; savaşın sonucu ne olursa olsun Çarlığı güçlendirmeye çalışma konusunda kafalarında en ufak bir şüphe yoktur. Yalan söylüyorlar, çünkü gerçekte Avusturya burjuvazisi Sırbistan'a karşı bir yağma seferine girişmiştir, Alman burjuvazisi ise Danimarkalıları, Polonyalıları ve Alsace-Lorraine'deki Fransızları ezmektedir; daha zengin ve özgür ülkeleri yağmalayabilmek adına Belçika'ya ve Fransa'ya karşı bir saldırı savaşı yürütmektedir; askeri teknolojideki en son gelişmelerden yararlanabilmek için en uygun görünen zaman-

*) *Sozialistische Monatshefte*: 1897-1933 yılları arasında Alman sosyal-demokratları tarafından Berlin'de yayınlanan aylık dergi.

da ve Rusya'da 'büyük askeri program'ın hayata geçirilmesinin arifesinde bir saldırı tertiplemiştir.

Keza Fransız burjuvazisi de anavatan savunması, vs. derken yalan söylüyor, çünkü aslında kapitalist teknoloji bakımından geri ve daha yavaş gelişen ülkeleri savunuyor ve bir saldırı savaşında kullanmak, yani Avusturya ve Almanya topraklarını yağmalamak için milyarlar harcayarak Rus Çarlığının Kara-Yüz* çetelerini kiralıyor.

Savaşa katılan devletlerden iki grubun da savaşta mezalim ve acımasızlık konusunda diğerinden aşağı kalır yanı yoktur.

6) Çarlık-monarşi yanlısı Büyük Rus şovenizmine karşı ve Rus liberallerinin (Kadetler), Narodniklerin bir kesiminin ve diğer burjuva partilerinin bu şovenizmi savunmak için kullandıkları safsatalara karşı topyekûn ve amansız bir mücadele yürütmek, Rusya sosyal-demokratlarının ilk ve en önemli görevidir. İşçi sınıfının ve Rusya'da yaşayan bütün halkların emekçi kitleleri açısından bakıldığında, Polonya'yı, Ukrayna'yı ve diğer birçok halkı boyunduruk altında tutan, Büyük Rusların diğer milliyetlere yönelik baskısını artırmak ve Çarlık monarşisinin gerici ve barbar yönetimini güçlendirip sağlamlaştırmak adına halklar arasında nefreti körükleyen Çarlık monarşisi ve ordusunun yenilgisi hiç tartışmasız ehven-i şerdir.

7) Bugün sosyal-demokrasinin sloganları şunlar olmalıdır:

Birincisi, sosyalist devrim ve silahları başka ülkelerin ücretli kölelerine değil, bütün ülkelerin gerici ve burjuva hükümetlerine ve partilerine çevirmenin gerekliliği lehinde ordu ve çatışma alanları da dahil olmak üzere bütün topluma yayılan

*) Kara Yüzler: Çarlık polisinin devrimci harekete ve Rus olmayanlara yönelik katliamlar düzenlemek üzere örgütlediği çete.

propaganda faaliyeti; bütün dillerde bu tür bir propaganda yürütebilmek için bütün ülkelerin ordularında acilen illegal çekirdeklerin ve grupların örgütlenmesi ve istisna gözetmeksizin bütün ülkelerin darkafalıları ve burjuvalarının şovenizmine ve 'yurtseverliği'ne karşı acımasız bir mücadele. Sosyalizme ihanet etmiş olan mevcut Enternasyonal'in önderlerine karşı mücadelede savaşın bütün yükünü omuzlarında taşıyan ve çoğu durumda oportünizme ve şovenizme düşman olan işçi kitlelerinin devrimci bilincine seslenmek elzemdir.

İkincisi, acil bir slogan olarak, Almanya'da, Polonya'da, Rusya'da ve diğer ülkelerde cumhuriyetin kurulması ve Avrupa'daki devletlerin tamamının cumhuriyetçi Avrupa Birleşik Devletleri çatısı altında birleştirilmesi için propaganda yürütmek.

Üçüncüsü ve en önemlisi, Çarlık monarşisine ve pan-Slavist Büyük Rus şovenizmine karşı mücadele ve ayrıca Rusya için devrim, Rusya'nın ezdiği milliyetler içinse özgürlük ve kendi kaderini tayin hakkının savunulması. Bütün bunlara ek olarak demokratik cumhuriyet, büyük topraklara el konması ve sekiz saatlik işgünü de acil taleplerimiz olmalıdır.

Rusya Sosyal-Demokrat Partisi üyesi bir grup Sosyal Demokrat

6 Eylül (24 Ağustos) 1914'ten önce yazıldı;
Collected Works, Cilt 21, s. 15-19.

AVRUPA SAVAŞI VE ULUSLARARASI SOSYALİZM

Bir sosyalist için katlanması en zor şey, savaşın dehşeti değil -biz her zaman "bütün ezilenlerin kutsal savaşından, *kendi* anavatanlarını fethetmelerinden yanayız!"*-, günümüz sosyalizminin önderlerinin ihanetinden ve mevcut Enternasyonal'in çöküşünden duyulan dehşettir.

Alman sosyalizminin (Almanya savaş ilan ettikten sonra) akıl almaz saf değişikliği, Çarlığa karşı özgürlük savaşı hakkında edilen sahte sözler, Alman emperyalizminin unutulması, Sırbistan'ın ırzına geçildiğinin yok sayılması, İngiltere'ye karşı savaştaki burjuva çıkarları, vs. –bütün bunlar sosyal-de-

*) Lenin, metin boyunca Zibordi'den aktardığı kısımları İtalyanca vermiştir.

mokrasiye ihanet değil midir? Şovenist yurtseverler savaş bütçesine oy veriyorlar!

Aynı ihaneti Fransız ve Belçikalı sosyalistler de sergilemiyorlar mı? Alman emperyalizmini teşhir ederken kimse onların ellerine su dökemez, ama maalesef sıra İngiliz, Fransız ve özellikle de barbar Rus emperyalizmine gelince gözleri âdeta kör oluyor. Fransız emperyalizminin uzun yıllardır Rus Çarlığının Kara-Yüz çetelerini beslemek için milyarlar akıttığını ve Rus Çarlığının ülkemizdeki Rus-olmayan çoğunluğu ezdiğini, Polonya'yı soyup soğana çevirdiğini, Büyük Rus işçileri ve köylüleri baskı altında tuttuğunu, vs. –bütün bu kepazelikleri ne hikmetse göremiyorlar.

Böyle bir zamanda, *Avanti!*'nin* *Südekum*'a** karşı acı gerçeği hiç söz esirgemeden, cesaretle dile getirdiğini gören bir sosyalistin kendini dinçleşmiş hissetmemesi mümkün değildir. *Avanti!* Alman sosyalistlerinin yüzüne emperyalist, başka bir deyişle şovenist oldukları gerçeğini vurmaktadır. Zibordi'nin (*Avanti!*, 2 Eylül) yalnızca Alman ve Avusturyalıların şovenizmini değil (yalnızca bunu yapmak İtalyan burjuvazisinin değirmenine su taşımak olurdu), aynı zamanda Fransız şovenizmini de teşhir eden, bu savaşın burjuvazinin *bütün* halklara karşı yürüttüğü bir savaş olduğunu gösteren makalesini okuduğunda ise insan kendisini daha da dinçleşmiş hissediyor!

Avanti!'nin aldığı tutum ve Zibordi'nin makalesi (keza yakın zaman önce bir grup devrimci sosyal-demokratın bir İskandinav kasabasında düzenlenen konferansta aldığı karar***) Enternasyonal'in çöküşü hakkında söylenenlerin hangi açılardan

*) *Avanti!*: İtalyan Sosyalist Partisi'nin günlük yayın organı. Bütün yalpalamalarına karşın savaşta enternasyonalist bir çizgi izlemişti.
**) Albert Südekum: Savaşta aşırı şovenist tutum alan bir Alman sosyal-demokrat.
***) Bkz. "Avrupa Savaşı'nda Devrimci Sosyal-Demokrasinin Görevleri"

doğru, hangi açılardan yanlış olduğunu gösteriyor. Bu sözü yalnızca durumun sıkıntısını hisseden sosyalistler (Zürih'teki *Volksrecht** ve *Bremer Bürger-Zeitung***) değil, aynı zamanda bütün kötü niyetiyle zevkten dört köşe olmuş burjuvazi ve oportünistler ('sağdaki reformistler') de tekrarlıyor.

Bu sözde büyük bir doğruluk payı olduğu yadsınamaz! Mevcut Enternasyonal'in birçok partisinin ve önderlerinin iflas ettiği bir gerçektir. (*Vorwärts, Wiener Arbeiter-Zeitung* ve *Hamburger Echo*'yu*** *l'Humanite**** ile ve Belçikalı ve Fransız sosyalistlerin çağrılarını Alman Vorstand'ın***** verdiği 'cevap'la karşılaştırın.) Kitleler ise henüz kendi sözlerini söylemediler!

Zibordi sorunun 'teorik yanlışlık'tan ya da sosyalizmin sunduğu çarelerin 'yanlış' çıkmış olmasından değil, "sosyalizmin yeterince savunulmaması"ndan ve "birtakım sosyalistlerin 'yeterince sosyalist' olmamalarından kaynaklandığı"nı söylerken sonuna kadar haklıdır.

Bugün *mevcut Avrupa* Enternasyonali'nin şahsında çökmüş olan, sosyalizm değil, yeterince savunulmayan sosyalizm, ya-

---

*) *Volksrecht:* İsviçreli sosyalistlerin günlük gazetesi. Savaş sırasında Lenin de dahil olmak üzere sol sosyal-demokratlarm makalelerini yayınlamıştı.

**) *Bremer Bürger-Zeitung:* Bremen'de yayınlanan ve 1914-1915'te fiili olarak sol sosyal-demokratlarm elinde olan günlük gazete.

**) *Vorwärts, Wiener Arbeiter-Zeitung* ve *Hamburger Echo* yayın hayatına Engels döneminde başlamış, zamanla oportünist çizgiye kayarak savaşta sosyal-şovenist tutum almış olan, Alman ve Avusturyalı sosyal-demokratlarm yayın organı.

***) *L'Humanite:* Fransız Sosyalist Partisi'nin 1904'te Jean Jaures tarafından kurulan yayın organı. Savaşta aşırı milliyetçi tutum aldı. Sonradan Fransız Komünist Partisi'nin yayın organı oldu.

*****) Burada Enternasyonal Sosyalist Büro'daki Fransız ve Belçikalı sosyalistlerin Alman halkına hitaben *l'Humanite*'de yayınladıkları ve Alman hükümetini emperyalist emelleri olmakla suçlayan çağrı kastediliyor. Alman sosyal-demokratları bu çağrıya karşılık verince iki ülkenin sosyal-şovenistleri arasında 'kendi' hükümetlerini meşrulaştırmayı amaçlayan bir polemik patlak vermişti.

ni adını koyalım, *oportünizm* ve *reformizmdir* Çöken *-her yerde,* bütün ülkelerde var olan ve İtalya'da Bissolati ve şürekâsında canlı bir ifade bulmuş olan- bu 'eğilim'dir, zira *-kararda da belirtildiği üzere-* bu eğilim uzun yıllardır sınıf mücadelesinin unutulmasını vaaz etmektedir.

Zibordi, Avrupalı sosyalistlerin esas suçunun "hem katliamı önleme konusundaki acizliklerini hem de katliama bizzat katılma ihtiyacı duymuş olmalarını akla yatkın mazeretlerle açıklamaya çalışmak" "zorunluluktan yaptıkları şeyi [Avrupa sosyalizmi] gönül rızasıyla yapmış gibi bir görüntü çizmeyi tercih etmek" olduğunu ve sosyalistlerin "kendi uluslarının yanında, onun *burjuva* hükümetiyle birlikte *saf tuttuklarını* ve bu adımla bizde [ve oportünist *olmayan* bütün sosyalistlerde] hayal kırıklığına yol açarken, sosyalist olmayanları [yine yalnızca İtalya'da değil, bütün ülkelerde, mesela Rus liberallerine bakın] sevince gark ettiklerini"* yazarken haklıdır.

Avrupalı sosyalistlerin tümüyle aciz ve yetersiz kaldıklarını kabul etsek bile, bu durum önderlerinin davranışının ihanet ve alçaklık olduğu gerçeğini değiştirmez: İşçiler kıyıma götürülürken, önderleri *lehte* oy kullanıp *hükümetlere* katılıyorlar! Tümüyle aciz kalmış olsalardı bile, yine de *aleyhte* oy *kullanmaları*, hükümete *katılmamaları* ve şovenist saçmalıklarını dillerine dolamamaları gerekirdi; keza kendi 'ulusları'yla dayanışma *sergilememeleri,* 'kendi' burjuvazilerini *savunmamaları,* aksine onların alçaklığını teşhir etmeleri gerekirdi.

İki tarafta da burjuvazi ve emperyalistler var, iki tarafta da alçakça katliam hazırlıkları var. Eğer Rus Çarlığı kepazeliği ve barbarlığıyla öne çıkıyorsa (ve diğerlerinden daha gericiyse),

*) Ayraç içindeki ifadeler Lenin'e aittir.

Alman emperyalizmi de monarşisttir: Amaçları feodal ve hanedan yanlısıdır ve büyük burjuvazisi Fransa'daki kadar özgür değildir. Rusya sosyal-demokratları *kendileri açısından* Çarlığın yenilgisinin ehven-i şer olduğunu söylemekte haklıdırlar, zira *onların* öncelikli düşmanı, her şeyden önce *Büyük Rus* şovenizmidir, fakat bütün ülkelerde sosyalistler (oportünist olmayan sosyalistler) için esas düşman 'kendi' ('içerideki') şovenizmleri olmalıdır.

Peki, söz konusu 'acizliğin' bu denli mutlak olduğu doğru mudur? Gerçekten öyle mi? 'Ateş etmek? Bir kahraman olarak' mı, yoksa bir alçak olarak mı ölmek? Bütün bunlar *başka bir ülkenin* yüzü suyu hürmetine mi? Her zaman değil!! *İnisiyatif almak* mümkündü, hatta zorunluydu.

İllegal propaganda ve iç savaş, sosyalistler için daha dürüst ve zorunlu bir yaklaşım olurdu (Rusya'daki sosyalistlerin yaptığı tam da *budur*.)

Sözgelimi, savaşın sona ereceği ve işlerin hal yoluna gireceği yanılsamasıyla teselli buluyorlar. Ama hayır! Mevcut (1889-1914) Enternasyonal'in çöküşünün sosyalizmin çöküşüne dönüşmemesi için, *kitlelerin* yüz geri etmemesi için ve (Fransa'daki utanç verici durumda olduğu gibi) anarşizmle sendikalizmin üstünlüğü ele geçirmemesi için doğruyu hiç eğip bükmeden ortaya koymak gerekir.

Savaşı kim kazanırsa kazansın, Avrupa'yı şovenizmin *güçlenmesi, 'intikam arayışı'*, vs. tehlikeleri beklemektedir. Militarizm (Alman ya da Büyük Rus olmuş fark etmez) kendi karşıtını doğurur.

Bize düşen görev, İtalya'da böyle etkileyici bir şekilde ifade edildiği gibi, oportünizmin ve reformizmin tamamen çöktüğü

sonucunu çıkarmak (ve İtalyan yoldaşlarımız tarafından kararlılıkla karşı durulan...)*

Önemli, araya bir yere koy: *Die Neue Zeit*'ın** İtalyan sosyalistlerine ve *Avanti!*'ye karşı küçümseyici ve aşağılayıcı tutumu: Oportünizme küçük tavizler! 'Altın orta.' [Sözde 'merkez' = oportünistlerin yalakaları]

Ağustos-Eylül 1914'te yazıldı;
Collected Works, Cilt 21, s. 20-23.

*) Elyazması burada sona ermektedir. Sonraki iki cümle kenar notlarıdır.
**) *Die Neue Zeit:* Alman sosyal-demokratlarınm Kautsky tarafından yayma hazırlanan teorik yayın organı. Savaşta merkezci tutum almıştı.

SAVAŞ VE RUSYA SOSYAL-DEMOKRASİSİ

Bütün ülkelerin hükümetleri ve burjuva partileri tarafından onyıllardır hazırlanan Avrupa savaşı başladı. Silahlanmanın artışı, ileri ülkelerde kapitalizmin en son, yani emperyalist gelişme aşamasında pazarlar için yürütülen mücadelenin şiddetlenmesi ve Doğu Avrupa'daki en geri monarşilerin hanedanlık çıkarları nedeniyle bu savaşın patlak vermesi kaçınılmazdı ve nitekim öyle olduğu kanıtlandı. Toprak ilhakları ve başka ulusların boyunduruk altına alınması, rakip ulusların yıkıma uğratılması, zenginliklerinin yağmalanması, Rusya, Almanya, İngiltere ve diğer ülkelerdeki siyasal krizleri gizlemek adına işçi kitlelerinin dikkatinin başka yöne çevrilmesi, işçilerin birliğinin parçalanması ve milliyetçilikle aptallaştırılmala-

rı ve proletaryanın devrimci hareketini zayıflatmak amacıyla proletaryanın öncüsünün yok edilmesi –işte bugünkü savaşın tek gerçek içeriği, önemi ve amacı bunlardır.

Savaşın gerçek mahiyetini ortaya koymak ve egemen sınıflar, toprak sahipleri ve burjuvazi tarafından savaşı savunmak için yayılan yalanları, safsataları, 'yurtsever' palavraları acımadan teşhir etmek, öncelikle sosyal-demokrasinin görevidir.

Savaşan devletlerin bir grubunun başını Alman burjuvazisi çekmektedir. Alman burjuvazisi bu savaşın anavatanı, özgürlüğü ve medeniyeti savunmak, Çarlık tarafından ezilen halkları özgürleştirmek ve gerici Çarlığı yok etmek için yürütüldüğünü iddia ederek işçi sınıfını ve emekçi kitleleri aldatıyor. Oysa işin aslı farklıdır. Başta II. Wilhelm olmak üzere Prusyalı junkerlerin önünde yerlere kapanan Alman burjuvazisi, geçmişten beri Çarlığın en sadık müttefiki, Rusya'daki işçi ve köylülerin devrimci hareketinin düşmanı olmuştur. Gerçekten de savaşın sonucu ne olursa olsun, Alman burjuvazisi junkerlerle el ele vererek, Rusya'daki devrime karşı Çarlık monarşisini desteklemek için elinden gelen bütün çabayı gösterecektir.

Aslında Alman burjuvazisi, Sırbistan'ı boyunduruk altına almak ve Güney Slavlarının ulusal devrimini boğmak amacıyla Sırbistan'a karşı bir yağma seferine girişmiştir. Ayrıca zengin rakiplerini yağmalamak için askeri güçlerinin büyük kısmını Belçika ve Fransa gibi daha özgür ülkelerin üzerine salmıştır. Alman burjuvazisi savunma savaşı yürüttüğü masalını yayıyor olsa da, savaş teknolojisindeki son gelişmelerden yararlanarak ve Rusya ve Fransa'nın karara bağladıkları yeni silahlanma hamlesinin tamamlanmasına fırsat vermeden atik davranarak, aslında kendi cephesinden savaş için en uygun anı seçmiştir.

Savaşan devletlerin diğer grubunun başınıysa, işçi sınıfını ve emekçi kitleleri, Alman militarizmi ve despotizmine karşı ülkelerini, özgürlüğü ve medeniyeti savunduğu iddiasıyla aldatan İngiliz ve Fransız burjuvazisi çekmektedir. Aslına bakılacak olursa bu burjuvazi, uzun zamandır, Avrupa'nın en gerici ve barbar monarşisi olan Rus Çarlığının askerlerini kiralamak ve Almanya'ya karşı saldırıya hazırlamak amacıyla milyarlar harcıyordu.

Aslında İngiliz ve Fransız burjuvazisinin amacı Alman sömürgelerini ele geçirmek ve ekonomik gelişimi daha hızlı olan bu rakip ulusu yerle bir etmektir. 'İleri', 'demokratik' uluslar bu soylu hedefin peşinde koşarken, barbar Çarlık yönetimine Polonya'yı, Ukrayna'yı, vs. daha ağır biçimde ezmesi ve Rusya'da devrimi daha kesin biçimde bastırması için el uzatıyorlar.

Savaşan grupların ikisinin de savaşta mezalim, acımasızlık ve çapulculuk konusunda diğerinden aşağı kalır yanı yoktur, fakat proletaryayı aldatmak ve dikkatini tek gerçek kurtuluş savaşından, yani gerek 'kendi' ülkesinin gerekse 'yabancı' ülkelerin burjuvazisine karşı sınıf savaşından, bu yüce amaçtan uzaklaştırmak için her ülke burjuvazisi, ikiyüzlü yurtsever lafların arkasına sığınarak 'kendi' ulusal savaşının anlamını yüceltmeye çalışıyor ve düşmanlarını yağmalamak, topraklarını ilhak etmek amacıyla değil, düşmanı yenilgiye uğratıp kendi halkı dışında diğer bütün halkları 'kurtarmak' amacıyla savaşa girdiğini iddia ediyor.

Ne var ki bütün ülkelerde hükümetlerin ve burjuvazinin işçileri bölmek ve birbirine kırdırmak için harcadığı çaba arttıkça, bu yüce amaç uğruna sıkıyönetim ve askeri yasaklar (bugün, savaş sırasında bile, 'iç' düşmana karşı çok daha

acımasızca uygulanan önlemler) şiddetini artırdıkça, sınıf bilinçli proletaryanın sınıf dayanışmasını, enternasyonalizmini ve sosyalist görüşlerini bütün ülkelerin 'yurtsever' burjuva kliklerinin gemi azıya almış şovenizmine karşı savunma görevi de o kadar yakıcı hale gelmektedir. Sınıf bilinçli işçiler bu hedeften vazgeçtikleri takdirde, sosyalist özlemleri şöyle dursun, özgürlük ve demokrasi özlemlerinden de vazgeçmek zorunda kalacaklardır.

En önemli Avrupa ülkelerinde sosyalist partilerin bu görevlerini yerine getirmediklerini ve bu partilerin önderlerinin tavrının (özellikle de Almanya'da) sosyalizme ihanet sınırına vardığını büyük bir hayal kırıklığı içinde saptamak gerekir. Bugünkü İkinci Sosyalist Enternasyonal (1889-1914) önderliğinin çoğunluğu, tarihsel açıdan çok önemli olan bu anda, sosyalizmin yerine milliyetçiliği koymaya çalışıyorlar. Bu ülkelerin işçi partileri aldıkları tutum sonucunda, hükümetlerinin caniyane uygulamalarına karşı çıkmak yerine, işçi sınıfını emperyalist hükümetlerle *birlikte saf tutmaya* çağırmışlardır. Enternasyonal yönetimi savaş bütçelerini onaylamış, 'kendi' ülkelerindeki burjuvazinin şovenist ('yurtsever') sloganlarını tekrarlamış, savaşı meşru gösterip savunmuş, savaşan ülkelerde burjuva hükümetlere katılmış, vs. ve bu bakımdan sosyalizme ihanet etmiştir. Bugün Avrupa'nın en nüfuzlu sosyalist önderleri ve en nüfuzlu sosyalist yayın organları şovenist, burjuva ve liberal bir bakış açısına sahiptir. Bunun sosyalizmle uzaktan yakından alakası yoktur. Sosyalizmin bu yolla kepaze edilmiş olmasının sorumluluğu, öncelikle İkinci Enternasyonal'in en güçlü ve en nüfuzlu partisi olan Alman sosyal-demokratlarının sırtındadır. Fakat ülkesine ihanet etmiş ve Komün'ü yenilgiye uğratmak

için Bismarck'la birleşmiş olan burjuvazinin hükümetinde bakanlık koltuğuna oturmayı kabul eden Fransız sosyalistlerinin tavrı da hiçbir şekilde savunulamaz.

Alman ve Avusturya sosyal-demokratları savaşa verdikleri desteği, bu savaşın kendileri için, Rus Çarlığına karşı mücadele anlamı taşıdığını söyleyerek mazur göstermeye çalışıyorlar. Biz Rusya sosyal-demokratları bu açıklamayı tam bir safsata olarak gördüğümüzü söylemeliyiz. Ülkemizde Çarlığa karşı devrimci mücadele son yıllarda yeniden muazzam boyutlara ulaştı. Bu hareketin başını her zaman Rusya işçi sınıfı çekmiştir. Son birkaç yılın milyonlarca işçiyi kapsayan siyasi grevleri, Çarlığın yıkılması ve demokratik cumhuriyet sloganıyla yürütülmüştür. Savaşın arifesinde Fransa cumhurbaşkanı Poincaré, II. Nikola'yı ziyaretinde, Petersburg sokaklarında Rusya işçilerinin kurdukları barikatları görme fırsatı bulmuştu. Rusya proletaryası, bütün insanlığı Çarlık monarşisi denen bu kara lekeden kurtarmak için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Fakat şunu da belirtmeden geçmez olmaz: Belirli koşullar altında Çarlığın çöküşünü engelleyebilecek, Rusya'daki bütün demokrasi güçlerine karşı mücadelesinde Çarlığa yardımcı olacak bir şey varsa, o da İngiliz, Fransız ve Rus burjuvalarının para kasalarını Çarlığın gerici emellerinin hizmetine sunan bugünkü savaştır. Rusya işçi sınıfının Çarlığa karşı mücadelesini engelleyebilecek bir şey varsa, o da Rusya'daki şovenist basının örnek diye ısıtıp ısıtıp önümüze getirdiği Alman ve Avusturya sosyal-demokrasisinin önderliğinin tavrıdır.

Diyelim ki Alman sosyal-demokrasisi çok güçsüzdü ve bu yüzden her türlü devrimci eylemden uzak durmak zorunda kaldı. Böyle bir durumda bile şovenist kampa katılmaması ya da İtalyan sosyalistlerine Alman sosyal-demokrat önderlerin

proleter Enternasyonal'in bayrağını lekelediklerini söyleme fırsatı verecek adımlar atmaması gerekirdi.

Partimiz Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, savaş nedeniyle büyük fedakârlıklarda bulunmuştur ve bundan sonra da bulunmaya devam edecektir. Bütün yasal işçi basınımız yok edildi. İşçi derneklerinin çoğu dağıtıldı, birçok yoldaşımız tutuklanıp sürgüne gönderildi. Buna rağmen parlamentodaki temsilcilerimiz (Duma'daki Rusya Sosyal-Demokrat İşçi grubu) savaş bütçesini reddetmeyi, hatta daha güçlü bir protesto için Duma'yı terk etmeyi sosyalizmin mutlak bir gerekliliği olarak görmüş ve Avrupa hükümetlerinin politikalarının emperyalist niteliğini teşhir etmişlerdir. Çarlık hükümeti baskısını alabildiğine artırmış olmasına karşın, Rusya'daki sosyal-demokrat işçiler şimdiden savaşa karşı ilk illegal bildirilerini yayınlıyor ve böylece demokrasiye ve Enternasyonal'e karşı görevlerini yerine getiriyorlar.

Alman partisi içindeki azınlığın ve tarafsız ülkelerin, en iyi sosyal-demokratlarının şahsında devrimci sosyal-demokratların İkinci Enternasyonal'in iflasından büyük bir utanç duydukları, gerek İngiltere'de gerekse Fransa'da sosyalistlerin çoğunun sosyal-demokrat partinin şovenizmine karşı seslerini yükselttikleri ve uzun zamandır ulusal-liberal zeminde duran Almanya'daki *Sozialistische Monatshefte* türünde oportünistlerin, haklı olarak, Avrupa sosyalizmine karşı zaferlerini kutladıkları bir dönemde, oportünizmle devrimci sosyal-demokrasi arasında gidip gelen (örneğin Alman sosyal-demokrasisi içindeki 'Merkez'), İkinci Enternasyonal'in çöküşünü diplomatik laflarla geçiştirmeye ya da gizlemeye çalışan unsurlar, proletaryaya en büyük zararı vermektedir.

Halbuki bütün ülkelerin işçilerini sosyalist temellerde yeni ve daha kalıcı bir birliğe kavuşturmak için bu çöküş dürüstçe kabul edilmeli ve bunun sebepleri iyi kavranmalıdır.

Bütün ülkelerin sosyalistlerini, her koşul altında şovenizme karşı mücadele etmekle, burjuvazinin ve hükümetlerin başlattıkları her savaşa karşı iç savaş ve toplumsal devrim propagandasını yoğunlaştırmakla yükümlü kılan Stuttgart, Kopenhag ve Basel kongrelerinin kararları oportünistlerce ayaklar altına alınmıştır. İkinci Enternasyonal'in çöküşü, geride bıraktığımız ('barışçıl' adı verilen) tarihsel dönemin özel koşullarının ürünü olan ve son yıllarda Enternasyonal'de fiilen egemenliği ele geçiren oportünizmin çöküşüdür. Oportünistler, sosyalist devrimin gerekliliğini yadsıyıp yerine burjuva reformizmini koyarak; belli anlarda iç savaşa dönüşmesi kaçınılmaz olan sınıf mücadelesini reddedip, sınıf işbirliği vaaz ederek; yurtseverlik ve anavatan savunması kisvesi altında burjuva şovenizmi yaparak ve daha uzun zaman önce *Komünist Manifesto'da* dile getirilmiş olan sosyalizmin temel gerçeğini (yani 'işçilerin vatanı yoktur' düsturunu) görmezden gelerek ya da reddederek; militarizme karşı mücadelede bütün ülkelerin proleterlerinin bütün ülkelerin burjuvalarına karşı devrimci savaşının gerekliliğini kabul etmek yerine duygusal-darkafalı bir bakış açısıyla sınırlı kalarak; burjuva parlamentarizminden ve burjuva yasallığından yararlanma zorunluluğunu bir fetiş haline getirerek ve kriz dönemlerinde illegal örgütlenme ve ajitasyon biçimlerinin zaruri olduğunu unutarak, zaten uzun zamandır İkinci Enternasyonal'in çöküşünü hazırlıyorlardı. Oportünizmin doğal 'eklentisi' olan (proleter, yani Marksist bakış açısına düşmanlığı ve burjuva niteliği konusunda oportünizmden aşağı kalır yanı olmayan) anarko-sendikalist eği-

lim de, mevcut kriz sırasında şovenizmin sloganlarını bir o kadar utanç verici ve kendini beğenmiş bir tarzda tekrarlamaktan öteye geçememiştir.*

Bugün oportünizmle bağları kesin bir şekilde koparmadan ve kitlelere oportünizmin hezimetinin kaçınılmaz olduğunu açıklamadan, sosyalizmin gerekliliklerini yerine getirmek ve işçilerin gerçek uluslararası birliğini gerçekleştirmek imkânsızdır.

Her ülkenin sosyal-demokratlarının temel görevi, o ülkenin şovenizmine karşı mücadele vermektir. Rusya'da bu şovenizm burjuva liberallerini ('Anayasal Demokratları'), kısmen Narodnikleri (Sosyalist-Devrimciler de dahil) ve 'sağ' sosyal-demokratları etkisi altına almıştır. (Burjuva 'yurtsever' basının bol bol yararlandığı E. Smirnov, P Maslov ve G. Plehanov gibilerinin şovenist yaveleri özellikle teşhir edilmelidir.)

Mevcut durumda, uluslararası proletaryanın bakış açısından, savaşan devletlerin oluşturduğu iki gruptan hangisinin yenilgisinin sosyalizm adına ehven-i şer olduğunu saptamak imkânsızdır. Ne var ki, biz Rusya'daki sosyal-demokratlar için, bütün hükümetlerin en gericisi ve en barbarı olup, en fazla sayıda ulusu, Avrupa ve Asya'nın en büyük halk kitlelerini boyunduruğu altında tutan Çarlık monarşisinin yenilgisinin, işçi sınıfı ve Rusya'da yaşayan bütün halkların emekçi kitleleri açısından ehven-i şer olduğuna dair en ufak bir kuşku duyulamaz.

---

*) Tıpkı devrimci sosyal-demokratlar gibi sendikalist eğilim içinde de devrimci kanat azınlığı oluşturuyordu. Alfred Rosmer ile Pierre Monatte'ın başını çektiği devrimci sendikalistlerin önemli bir kesimi, nihayetinde, Komünist Enternasyonal'in döneminde Fransız Komünist Partisi'ne katılacaktı.

Cumhuriyetçi Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulması Avrupa sosyal-demokratlarının acil siyasal talebi olmalıdır. Sosyal-demokratlar, proletaryayı şovenizm girdabına çekmek için her şeyi 'vaat etmeye' hazır olan burjuvazinin aksine, Alman, Avusturya ve Rus monarşileri devrimle alaşağı edilmediği sürece, bu sloganın tümüyle yanlış ve anlamsız bir slogan olduğunu söyleyeceklerdir.

Rusya burjuva devrimini henüz tamamlamamış, en geri ülke olduğu için, bu ülkedeki sosyal-demokratların görevi halen tutarlı bir demokratik reform için üç temel koşulu sağlamaya çalışmaktır: Demokratik cumhuriyet (bütün uluslar için tam eşitlik ve kendi kaderini tayin etme hakkıyla birlikte), büyük topraklara el konması ve sekiz saatlik işgünü. Fakat savaş bütün ileri ülkelerde sosyalist devrim sloganını gündeme getirmiştir; savaşın proletaryanın omuzlarına yıktığı yük ağırlaştıkça, bu slogan da o denli acil hale gelmektedir. Nitekim gelişmiş kapitalizmin muazzam teknik kazanımları dikkate alındığında, mevcut 'yurtsever' barbarlığın dehşeti sonlandıktan sonra, Avrupa'nın yeniden kurulmasında proletaryanın rolünün giderek daha etkin bir hal alması kaçınılmazdır. Burjuvazinin proletaryayı tümüyle susturmak için savaş dönemi yasalarını kullanıyor olması, proletarya açısından illegal örgütlenme ve ajitasyon yöntemlerini mutlak bir zorunluluk haline getirmektedir. Varsın oportünistler düşüncelerine ihanet etme pahasına yasal örgütlerini 'korusunlar'; devrimci sosyal-demokratlar, işçi sınıfının örgütsel deneyiminden ve bağlantılarından, sosyalizm için mücadelenin kriz dönemine uygun illegal biçimlerini yaratmak ve işçi sınıfını ülkelerindeki şovenist burjuvazi yerine bütün ülkelerin işçileriyle birleştirmek için yararlanacaklardır. Proletaryanın Enternasyonal'i çökme-

di, çökmeyecek. İşçi kitleleri bütün engellere rağmen yeni bir Enternasyonal kuracaklardır. Oportünizmin bugünkü zaferi uzun sürmeyecek. Savaşın dayattığı sıkıntı ve cefa arttıkça, oportünizmin işçi sınıfı davasına ihanet ettiği ve silahların her ülkenin burjuvazisine ve hükümetine çevrilmesi gerektiği işçi kitleleri tarafından daha iyi anlaşılacaktır.

Komün deneyiminin gösterdiği, Basel Kongresi (1912) kararında ana hatları çizildiği üzere, proletarya adına tek doğru slogan, bugünkü emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesidir. Bu slogan ileri kapitalist ülkeler arasındaki emperyalist savaşın bütün koşullarının dayattığı bir sonuçtur. Emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi şu ya da bu anda ne kadar zor görünürse görünsün, sosyalistler bu amaç uğruna sistematik, yolundan şaşmaz ve inatçı bir hazırlık çalışması yürütmekten asla vazgeçmeyeceklerdir, zira savaş artık bir gerçeklik haline gelmiştir.

Proletarya ancak bu yolla şovenist burjuvaziye olan bağımlılığından kurtulabilecek ve halkların gerçek özgürlüğü ve sosyalizm yolunda, şu ya da bu biçimde, ama hızlı ama yavaş, kararlı adımlar atabilecektir.

Bütün ülkelerin burjuva sınıflarının şovenizmine ve yurtseverliğine karşı, yaşasın işçilerin uluslararası kardeşliği!

Yaşasın oportünizmden uzak proleter Enternasyonal!

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Merkez Komitesi

11 Ekim (28 Eylül) 1914'ten önce yazıldı;
1 Kasım 1914'te *Sotsial-Demokrat*'ın 33. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 21, s. 25-34.

'PROLETARYA VE SAVAŞ' ÜZERİNE KONFERANS*

[...]

Lenin yoldaş, ardından, sosyalist bakış açısından 'anavatan' kavramını tarif etti.

Bu kavram *Komünist Manifesto*'nun doğruluğu tümüyle sınanmış ve deneyimlerle kanıtlanmış olan harikulade satırlarında açık ve kesin bir şekilde tanımlanmıştır Lenin, *Komünist Manifesto*'dan anavatan kavramının toplumların gelişiminde belirli bir aşamaya denk düşen ve sonrasında gereksiz hale gelen tarihsel bir kategori olarak değerlendirildiği bir parça aktardı. Proletarya sahip olmadığı şeyi sevemez. Proletaryanın vatanı yoktur.

Sosyalistlerin bugünkü savaşta görevleri nelerdir?

*) "Lenin bu konuşmayı Lozan'da, Plehanov'un sosyal-şovenist konferansından iki gün sonra yapmıştı. Konuşmanın haberini hazırlayan Paris'teki *Golos* gazetesinin muhabiriydi (baş harfleri: I.K.). Haberde 'Lenin'in konuşmasının büyük bir kalabalık önünde verildiği' belirtiliyordu.

Lenin yoldaş Stuttgart kararını okudu ve bu kararın, sonrasında, Kopenhag ve Basel kongrelerinde onaylanıp geliştirildiğini söyledi. Söz konusu kararda sosyalistlerin savaşa zemin hazırlayan eğilimlere karşı mücadele yöntemleri ve savaş patlak verdiğinde yerine getirmeleri gereken görevler açıkça ifade ediliyor. Bu görevler Rusya devrimi ve Paris Komünü örnekleri üzerinden tanımlanıyor. Stuttgart kararı ceza yasalarına takılmamak için çok dikkatli hazırlanmıştı, ama yine de sosyalistlere düşen görev açıkça ortaya konmuştu. Paris Komünü bir iç savaştır. Biçimi, zamanı ve yeri ayrı bir konudur, ama faaliyetimizin yönü açıkça tarif edilmiştir.

Lenin yoldaş bu bakış açısıyla, çeşitli ülkelerdeki sosyalistlerin aldıkları tutumu inceledi. Sırplar dışında, İtalyan *Avanti!*'nin de dikkat çektiği gibi, Ruslar görevlerini yerine getirdiler ve Keir Hardie de Edward Grey'in politikalarını teşhir ederek bunu yapıyor.

Savaş bir kez patlak verdiğinde, ondan kaçmak mümkün değildir. Savaşa bir sosyalist olarak girip, bir sosyalist olarak görevimizi yerine getirmemiz gerekir. Savaşta insanlar düşünürler, belki de 'evde' olduklarından daha çok düşünürler. Proletaryayı gidip olduğu yerde nihai hedef için örgütlemek gerekir, çünkü proletaryanın zafere barışçıl bir yoldan gideceğini düşünmek ütopyadır. Nasıl ulusal fikirler olmadan feodalizmden kapitalizme geçmek mümkün değildiyse, aynı şekilde ulusal çerçeveyi parçalamadan da kapitalizmden sosyalizme geçmek mümkün değildir.

İlk kez 25-27 Ekim 1914'te
Golos'un 37 ve 38. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 36, s. 301-302 (parça).

A.G. ŞLYAPNİKOV'A MEKTUP*

17 Ekim 1914

Değerli dost,

Konferans turunun ardından dün gece eve vardım ve mektuplarını gördüm. Sana ve senin aracılığınla Rusya'daki bütün dostlara en içten selamlar. Vandervelde'ye verilen cevap dün bir tercümana teslim edildi, ama ben henüz metni görmedim. Elime geçer geçmez bu konudaki görüşlerimi yazacağım.

Benim açımdan şu an en önemli şey, bütün burjuvaziyi ve oportünist sosyalistlerin çoğunluğunu (ve de Kautsky gibi oportünizmle bir alıp veremediği olmayanları!) esir alan şove-

*) Şlyapnikov emperyalist savaş sırasında Stockholm'e gönderilmiş ve Lenin ile RSDİP Merkez Komitesi ve Petersburg Komitesi arasındaki ilişki bir süreliğine Şlyapnikov üzerinden kurulmuştu.

nizme karşı tutarlı ve örgütlü mücadele yürütmektir. Bu mücadelenin gerektirdiği görevleri yerine getirebilmek için herkesin öncelikle *kendi* ülkesinin şovenizmine karşı savaşması zorunludur –özellikle de Rusya'da şu an 'eserleri'ni okumakta olduğum Maslov ve Smirnov türünde zat-ı muhteremlerden (bkz. *Russkiye Vedomosti ve Russkoye Slovo*) ya da Sokolov, Meşkovski, Nikitin ve diğerleri gibi senin gördüğün ya da duyduğun kişilerden bahsediyorum. Sanırım senin de kulağına çalınmıştır, Plehanov Fransız şovenisti oldu. Tasfiyeciler arasındaysa, anlaşıldığı kadarıyla, bir kafa karışıklığı var.* *Söylenenlere göre*, Aleksinski Fransız meftunu olmuş. Kosovski (sağ kanat bir Bundçu, konuşmasını dinlemiştim) Almancı oldu.** Sanki tasfiyeci baylar ile Aleksinski ve Plehanov'un bütün 'Brüksel Güçbirliği'nin*** orta yolcu çizgisi, bugün *herkesten daha zararlı* olan Kautsky'ye ayak uyduracak gibi. Kautsky'nin *Neue Zeit*'ta oportünistlerin kilit oyunlarını çok ustaca laflarla gizleyen safsataları o kadar tehlikeli ve o kadar alçakça ki! Oportünistler zaten bariz bir şer kaynağı. Bir diğer şer kaynağı olan Kautsky'nin başını çektiği 'Merkez' ise örtülü, diplomatik kılıflara uydurulmuş, işçilerin gözünü, bilincini ve vicdanını kirleten ve dolayısıyla her şeyden daha tehlikeli bir niteliğe sahip. Bugün bize düşen görev uluslararası oportünizme ve onu gizleyenlere (Kautsky) karşı koşulsuz ve açıktan mücadele yürütmektir. Nitekim kısa süre sonra yayın-

*) Paris'teki aydınlarımız (seksiyondaki oylamada işçiler tarafından alt edildiler) gönüllü yazıldılar (Nik. Vas., Antonov ve diğerleri) ve S.R.'lerle birlikte parti karşıtı aptalca bir çağrı yayınladılar. Bu çağrı sana da gönderildi.

**) *Golos*'çuların içinde Martov hepsinden daha usturuplu davranıyor. Peki, bunu devam ettirebilecek mi? *Sanmıyorum.*

***) Lenin burada, 16-18 Temmuz 1914'te İkinci Enternasyonal önderliğinin inisiyatifiyle RSDİP'te 'birliği' sağlamak amacıyla toplanan Bolşevik-karşıtı Brüksel Konferansı'na göndermede bulunuyor. (ç.n.)

lamaya başlayacağımız merkez yayın organında (iki küçük sayfa) bunu yapacağız. Şu an sınıf bilinçli işçilerin Almanların haysiyetsiz tavrına duydukları haklı nefreti desteklemek ve bu nefretten oportünizme ve oportünizme verilmiş her türlü tavize *karşı* siyasal bir sonuç çıkarmak için varımızı yoğumuzu ortaya koymalıyız. Bu uluslararası bir görevdir Bu görev bize düşüyor, bizden başka kimse yok. Bundan geri adım atmamalıyız. Enternasyonal'in 'kolayca', hiçbir şey yaşanmamış gibi yeniden kurulabileceğini düşünmek yanlıştır (Kautsky-Vandervelde çizgisine karşı uzlaşmacı-namussuzca bir karar alınması tehlikesi çok, çok büyük!). 'Barış' şiarı yanlıştır: Şiarımız uluslar arasındaki savaşı iç savaşa dönüştürmek olmalıdır. (Bu dönüştürme işlemi uzun sürebilir, ilk adım mahiyetinde bazı önkoşullar gerektirebilir, gerektirecektir de, ama bütün faaliyetimiz tam da *bu tür* bir dönüşümü gerçekleştirmek üzere, bu ruhla, bu *doğrultuda* ve bu çizgide yürütülmelidir.) Savaşa karşı sabotaj ya da bu tarzda birbirinden kopuk tekil eylemler değil, savaşın iç savaşa dönüştürülmesini sağlayacak kitle propagandası (ama yalnızca 'siviller') arasında değil.

Rusya'daki şovenizm 'güzel Fransa', bahtsız Belçika laflarının (peki, ya Ukrayna ne oluyor?) ya da 'halk'ın Almanlara (ve 'Kayzer'e) duyduğu nefretin arkasına gizleniyor. Dolayısıyla bu tür safsatalara karşı mutlaka savaşmak zorundayız. Bu mücadelenin açık ve kesin bir çizgide devam etmesini sağlamak için, mücadeleyi genelleştirecek bir şiara ihtiyacımız var. Bu şiar şudur: Biz *Ruslar* için, *Rusya'daki* işçi sınıfı ve emekçi kitleler açısından bu savaşta Çarlığın *yenilgisinin* ehven-i şer olduğuna dair en ufak bir şüphe bile olamaz, asla olamaz. Zira Çarlık, Kayzer'den bin kat daha kötüdür. Savaşa karşı sabotaj değil, şovenizme karşı mücadele! Bütün

propaganda ve ajitasyonumuzu proletaryanın iç savaş için uluslararası çapta biraraya toplanmasına (uzlaşma, dayanışma, anlaşma, şartlara göre değişir) yoğunlaştırmalıyız. Gerek subayların bireysel eylemlerle öldürülmesi, vs. çağrısında bulunmak gerekse "Kayzer'e yardım etmek istemiyoruz" türünde argümanlara müsamaha göstermek yanlış olacaktır. Bunlardan ilki anarşizme, ikincisi ise oportünizme sapmak anlamına gelir. Biz, tam tersine, askerler arasında -yalnızca tek bir ülkenin askerlerinden bahsetmiyorum- kitlesel (hiç olmadı kolektif) eylem hazırlıklarına girişmeli ve bütün propagandamızı ve ajitasyonumuzu bu doğrultuda gerçekleştirmeliyiz. Faaliyetimizi inatçı, sistematik ve gerekirse uzun bir sürece yayılacak şekilde uluslar arasındaki savaşı iç savaşa çevirmeye odaklamak –meselenin özü budur. Bunun ne zaman gerçekleşeceği ayrı bir konudur ve en azından şimdilik belirsizdir. Şartların olgunlaşmasına imkân tanımalı ve 'olgunlaşması için' çaba harcamalıyız.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Daha sık yazacağım. Sen de sık yaz.

Petersburg Komitesi'nin broşürünü daha ayrıntılı hale getir.

İşçilerin görüşleri ve tepkileri hakkında *daha fazla ayrıntı.*

St. Petersburg'da 'gruplar' arasındaki *güçler* dengesi nedir? Yani tasfiyeciler bizden daha güçlü hale geldiler mi? Ne ölçüde?

Dan serbest mi? Ne tutum aldı? Ya Çirkin, Bulkin ve diğerleri?

Daha fazla ayrıntı. Tam olarak kime ve kimin adına yüz ruble gönderdin?

En iyi dileklerimle,

Lenin

Kanımca şu an barış şiarını benimsemek yanlıştır. Bu ancak bir darkafalının, bir papazın şiarı olabilir. Proletaryanın şiarı iç savaş olmalıdır.

Nesnel açıdan bakıldığında Avrupa'nın durumundaki köklü değişiklikten bir kitle savaşları çağı için böyle bir şiar çıkmaktadır. Aynı şiar Basel kararından da çıkarılabilir.

İç savaş 'vaatler'le ya da 'kararnameler'le olmaz, aksine boynumuzun borcu olan *çizgide* -gerekirse çok uzun bir süreçalışmayı gerektirir. Ayrıntıları merkez yayın organındaki yazıda göreceksin.* Bu arada gerçekten anlaşabilmek adına tutumumuzun yalnızca en önemli noktalarını belirtiyorum.

Bern'den Stockholm'e gönderildi;
ilk kez 1924'te yayınlandı;
Collected Works, Cilt 35, s. 161-164.

*) Bkz. "Sosyalist Enternasyonal'in Tutumu ve Görevleri"

WORWÄRTS VE WİENER ARBEİTER ZEİTUNG'A MEKTUP

Değerli Yoldaşlar,

Vorwärts birkaç gün önce, savaş ve sosyalizm hakkında Zürih'te yaptığım bir konuşmayla ilgili tümüyle yanlış izlenim uyandıran kısa bir haber yayınladı. Konuşmamı Çarlığa karşı polemikle sınırladığım gibi bir izlenim yaratılıyor. Halbuki her ülkedeki sosyalistlerin kendi ülkelerinin (yani, yalnızca düşmanın değil) yurtseverliğine ve şovenizmine karşı amansız bir mücadele yürütmeleri gerektiğine inanan biri olarak, Çarlığa şiddetle saldırmış ve bu bağlamda Ukrayna'ya özgürlükten bahsetmiştim. Fakat oportünizm ve İkinci Enternasyonal'in çöküşü ya da Alman ve Avusturya sosyal-demokratlarının tutumu hakkında söylediklerimden bahsedilmediği tak-

dirde, görüşlerim tümüyle çarpıtılabilir. Yaklaşık iki saat süren konuşmamın onda dokuzu bu eleştiriye ayrılmıştı.

Gözden kaçırılan bu hususların *Vorwärts*'ta yayınlanmasından minnettar olacağım.

Sosyal-demokrat selamlarımla,

11-21 Kasım (29 Ekim-8 Kasım) 1914 tarihleri arasında yazıldı; *Collected Works*, Cilt 21, s. 42.

RUS SÜDEKUM'LARI*

'Südekum' sözcüğü kendini beğenmiş, namussuz bir oportünist ve sosyal-şovenist türünü tarif etmek için kullanılan genel bir ad hâline geldi. Südekum'lardan genel bir nefretle bahsediliyor olması iyiye işarettir. Ne var ki bunu yaparken bizim de şovenizme kaymamamız için tek bir yol var: Rus Südekum'larının ipliğini pazara çıkarmak için elimizden gelen bütün çabayı göstermek.

Plehanov "Savaş Üzerine" makalesiyle Südekum'u kesinlikle sollamıştır. Plehanov'un dile getirdiği görüşler, diyalektiğin yerine sofistçe safsataların geçirilmesinden başka bir şey değildir. Başvurduğu safsatalarla Alman oportünizmini mahkûm eder, ama Fransız ve Rus oportünizminin arkasına sığın-

*) Südekum için, bkz. yedinci dipnot.

maktan başka gayesi yoktur. Bu nedenle, sonuç uluslararası oportünizme karşı mücadele değil, destektir. Aynı safsatalarla Belçika'nın kaderine ağlar, ama Galiçya hakkında çıtını çıkarmaz. Safsatalarıyla burjuva-demokratik ulusal hareketlerin olduğu dönemle emperyalizm dönemini (yani, bütün Marksistlerin kabul ettiği üzere, kapitalizmin yıkılması için koşulların olgunlaşmış olduğu ve sosyalist proleterlerin var olduğu dönemi) birbirine karıştırır; başka bir deyişle, proletaryanın uluslararası devrimiyle burjuva anavatanların yıkılmasının yakın olduğu dönem ile burjuva devletlerin daha yeni kuruldukları ya da güçlendikleri dönemi birbirine karıştırır. Safsatalarıyla Alman burjuvazisini barışı bozmuş olmakla suçlar, ama 'Üçlü İttifak'ı* oluşturan burjuva devletlerin Almanya'ya karşı uzun süredir inceden inceye savaş hazırlıkları yaptıkları konusunda çıtını çıkartmaz. Safsatalarıyla Basel kararını sümen altı eder; sosyal-demokrasinin yerine ulusal-liberalizmi koyar: Çarlığın zaferinin arzu edilir bir şey olmasını Rusya'nın ekonomik ilerleyişinin gereklilikleriyle açıklar, ama Rusya'daki milliyetler sorununu, Çarlığın Rusya'nın ekonomik ilerleyişini engellediğini ya da Almanya'nın üretici güçlerinin görece çok daha hızlı ve başarılı bir şekilde ilerlediğini, vs., bütün bunları görmezden gelir. Plehanov'un sofistçe safsatalarını inceleyebilmek için bir değil, birkaç makale gerekir. Dahası, gülünç saçmalıklarının çoğu bahsedilmeye bile değmez. Biz bu argüman kırıntılarından yalnızca birine değineceğiz.

Engels [15 Ağustos] 1870'de Marx'a yazdığı mektubunda, Wilhelm Liebknecht'in kendisine *yegâne* yol gösterici ilke olarak Bismarck karşıtlığını almasını yanlış bulduğunu söyler. Plehanov bu alıntıyı keşfetmiş olmaktan çok memnun-

*) İngiltere, Fransa ve Rusya'nın 1907'de nihai şeklini alan güçbirliği.

dur: Aynısı, der, Çarlık karşıtlığı için de geçerlidir! Ama biz safsataların (yani, olaylar arasındaki bağı düşünmeden görünüşteki benzerliklere tutunma yönteminin) yerine, diyalektiği (yani, bir olayı kendi gelişimi içinde bütün somut tezahürlerini dikkate alarak inceleme yöntemini) koyalım. Almanya'nın birliğinin sağlanması Marx'ın 1848 devriminin gerek öncesinde gerekse sonrasında kabul ettiği bir zorunluluktu. Engels daha 1859 yılında, açıkça, Alman halkının birlik için mücadele yürütmesi gerektiğini söylemişti.* Devrim yoluyla birlik sağlanamayınca, Bismarck bunu karşı-devrimci yollarla, junker yöntemiyle yaptı. Bismarck karşıtlığının *yegâne* ilke olarak alınması saçmaydı, zira zorunlu birlik artık bir vakıaydı. Peki, ya Rusya? Bizim gözüpek Plehanov, eskiden, Rusya'nın gelişiminin Galiçya, İstanbul, Ermenistan, İran ve diğer yerlerin fethedilmesini zorunlu kıldığını söyleyecek cesarete sahip miydi? Bunu şimdi söyleyecek cesareti var mı? Almanya'nın (on dokuzuncu yüzyılın ilk üçte ikilik dilimi boyunca Fransa ve Rusya tarafından baskı altında tutulmuş olan) Almanların ulusal parçalanmışlığını aşıp birleşik bir ulus haline gelmesi gerekiyordu, oysa Rusya'da büyük Ruslar birleştirici olmak şöyle dursun, diğer ulusları ezmiştir. Acaba Plehanov bunları hiç düşündü mü? Kendisi bu tür şeylere hiç kafa yormadan, Engels'in 1870 yılında söylediği sözü kendi şovenizmini gizlemek amacıyla çarpıtıyor, tıpkı Südekum'un 1891 yılına ait bir Engels alıntısını Almanların Fransa ve Rusya'nın müttefik ordularına karşı ölümüne bir savaş vermeleri gerektiği sonucunu çıkaracak şekilde çarpıtması gibi.

---

*) Lenin burada Engels'in "Po ve Ren" adlı yazısına göndermede bulunuyor, Marx-Engels, *Collected Works*, Cilt 16, s. 211-255.

Farklı bir dille ve çok farklı koşullar altında olsa da, *Naşa Zarya* da (7, 8 ve 9. sayılar) aynı şovenizmin bayraktarlığını yapmaktadır. Çerevanin "Avrupa'nın [!!] Almanya'ya karşı ayaklandığı"nı iddia ederek, "Almanya'nın yenileceği" tahmininde bulunmakta ve yenilmesi gerektiğini savunmaktadır; A. Potresov Alman sosyal-demokratlarının işlediği 'hata'yı 'en büyük günah', vs. olarak görmekte ve Alman militarizminin "özel, akıl almaz günahlar" işlediğini, "Avrupa barışına tehdit oluşturan şeyin birtakım Rus çevrelerinin pan-Slavist düşleri olmadığı"nı, vs. iddia etmektedir.

Yasal basın Almanya'nın 'akıl almaz' suçunu bu şekilde tarif edip, yenilmesinin zorunlu olduğunu savunurken, Purişkeviç ve diğer sosyal-şovenistlerin söylediklerini tekrarlamış olmuyor mu? Diyelim ki, Çarlık yasaklarının yarattığı baskı, Rus militarizminin işlediği ve sayıca kat be kat daha fazla olan 'akıl almaz' günahlar hakkında sessiz kalmayı dayatıyor. Böyle bir durumda şovenist olmayan kişilerin en azından Almanya'nın yenilgisinden ve akıl almaz günahlarından bahsetmekten de *geri durmaları* gerekmez mi?

Naşa Zarya yalnızca 'savaşa direniş göstermeme' çizgisini izlemiyor, çok daha fazlasını yapıyor: Almanya'nın yenilgisini vaaz etmek için 'sosyal-demokrat' görüşlerden yararlanarak ve pan-Slavizm yanlılarına koruyucu kalkanlık yaparak Büyük Rus, Çarlık-Purişkeviç şovenizminin değirmenine su taşıyor. Unutmamak gerekir ki, aynı *Naşa Zarya* 1912-1914'te işçi kitleleri arasında tasfiyecilik propagandası yürütmüştü.

Listenin sonunda Akselrod var. Martov tıpkı *Naşa Zarya* yazarlarına sahip çıktığı gibi, Akselrod'u da öfkeyle aklamaya, koruyup kollamaya çalışıyor, ama bu konuda pek başarılı olduğu söylenemez.

Akselrod'un görüşleri, kendisinden alınan izinle *Golos*'un 86 ve 87 sayılarında yayınlandı. Bu görüşler sosyal-şovenizmdir. Burjuva hükümetlere katılan Fransız ve Belçikalı sosyalistleri savunmak için Akselrod şu argümanları kullanıyor: 1) "Marx'a göre, bugün çoğu zaman yerli yersiz başvurulan tarihsel zorunluluk somut bir kötülüğe karşı sosyalist devrim beklentisiyle pasif tutum almak anlamına gelmiyordu." Nasıl bir kafa karışıklığıdır bu! Bunun onunla ne alakası var? Tarihteki her şey bir zorunluluğun ürünüdür. Bu işin elifbasıdır Sosyal-şovenizm karşıtları savaşın tarihsel zorunluluğuna değil, *emperyalist* niteliğine dikkat çekmişlerdir. Akselrod bunu ya da bundan çıkan 'somut kötülük' değerlendirmesini (yani, burjuvazi bütün topraklar üzerinde egemenliği ele geçirmiştir ve 'toplumsal devrim'e giden devrimci eylemlere girişmenin *tam zamanıdır*) anlamıyormuş gibi davranıyor. Bunu reddetmekle 'pasif' kalan aslında sosyal-şovenistlerdir. 2) Savaşı "fiilen kimin başlattığı sorununu görmezden gelmek" ve "böylece saldırıya uğrayan bütün ülkelere kendi bağımsızlıklarını savunmaları gerektiğini dayatmak" imkânsızdır. Ama Akselrod aynı sayfada şunu da kabul ediyor: "Elbette Fransız emperyalistleri iki-üç yıldan beri savaş kışkırtıcılığı yapıyorlardı"! Dediğine göre, proletarya bu dönemde güçlenip, barış ihtimalini artırmıştır! Ama biz biliyoruz ki bu dönemde Akselrod'un duyguları açısından çok kıymetli olan oportünizm güçlenmiş ve böylece sosyalizme olan ihanetin daha alçakça olma ihtimali artmıştır. Biliyoruz ki *onyıllardır* üç soyguncu (İngiliz, Rus ve Fransız burjuvazisi ile hükümetleri) Almanya'yı yağmalamak için silahlanıyorlardı. Ismarladıkları yeni bıçaklar *üçünün* eline geçmeden önce diğer *iki* soyguncunun saldırmış olmasında şaşılacak ne var? Basel'de bütün sosyalistlerin oybirliğiyle

kabul ettikleri bir gerçek olan savaşta bütün ülkelerin burjuvalarının *aynı derecede 'suçlu'* olduğunun üstünü örtmek için kullanılan 'savaşı kim başlattı?' lafları safsatadan ibaret değil mi? 3) "Belçikalı sosyalistleri ülkelerini savundukları için suçlamak Marksizm değil, sinikliktir." Nitekim Marx da Proudhon'un 1863 Polonya ayaklanmasına karşı tutumunu bu şekilde nitelendirmişti.* Marx 1848'den başlayarak mütemadiyen Polonya'nın Çarlığa karşı ayaklanmasının tarihsel yönden ilerici olduğunu vurguladı. Bu hiç kimsenin karşı çıkmaya cesaret edemediği bir şeydi. Somut koşullar Avrupa'nın doğusunda çözülmemiş bir ulusal sorun, yani Çarlığa karşı (emperyalist nitelikte değil) burjuva-demokratik nitelikte bir savaş biçimine bürünmüştü. Bu işin elifbasıdır.

Eğer bir insanın sosyalist devrime ilişkin tutumu olumsuz, küçümseyici ya da umursamaz ise (tıpkı Akselrod'lar gibi), o zaman bugünkü somut savaşta bir 'ülke' olarak Belçika'ya yardım edebilmenin *yegâne* yolu Çarlığın Ukrayna'yı boğazlamasına yardım etmek olurdu. Rusya'daki bir sosyalist için bu gerçeği geçiştirmek sinikliktir. Keza Galiçya konusunda ses çıkarmayıp, sıra Belçika'ya geldiğinde ortalığı ayağa kaldırmak da bundan farksızdır.

Belçikalı sosyalistlerin ne yapması gerekiyordu? Fransızlarla, vs. el ele verip toplumsal bir devrim yapamadıklarına göre, ulusun o dönemki çoğunluğuna boyun eğip savaşa girmeleri zorunluydu. Ama köle sahibi sınıfın iradesine boyun eğerken, sorumluluğu da yine onun üzerine yıkmaları ve bu bağlamda savaş bütçesine oy vermemeleri gerekiyordu; Vandervelde'yi sömürücüler için bakanlık görevi yapmaya değil, *bütün* ülkele-

*) Bkz. Karl Marx, *Felsefenin Sefaleti*, çev Ahmet Kardam, Sol Yayınları, 1999, s. 199. (ç.n.)

rin sosyal-demokratlarıyla birlikte 'sosyalist devrim' ve iç savaş için illegal devrimci propagandayı örgütlemeye yollamalıydılar. Keza aynı faaliyeti ordu içinde de yürütmek gerekiyordu (deneyimler siperlerde, birbiriyle savaş halindeki orduların üniformalı işçileri arasında bile 'kardeşleşme'nin mümkün olduğunu göstermektedir!). Geçici olarak çoğunluğun iradesine boyun eğme gerekliliğini her koşul altında devrimci faaliyetle birleştiremezken diyalektik ve Marksizm hakkında atıp tutmak işçi sınıfıyla ve sosyalizmle alay etmektir. "Ey Belçika yurttaşları! Ülkemiz, Belçika da dahil olmak üzere *bütün* ülkelerin yol açtığı bir belanın içine sürüklendi. Burjuvaziyi devirmek istemiyor musunuz? Almanya'nın sosyalistlerine seslenmenin işe yaramayacağına mı inanıyorsunuz? Peki, madem azınlıktayız, o halde size boyun eğip savaşa girmeliyim, ama her şeye rağmen, bütün ülkelerin proleterleriyle birlikte iç savaş çağrısı yapıp hazırlıklara girişeceğim, çünkü Belçika'nın ve diğer ülkelerin işçi ve köylüleri için başka bir kurtuluş yolu yok!" Belçikalı ya da Fransız bir milletvekiline böyle bir konuşma karşılığında bakanlık koltuğu değil, hapishane yolu görünürdü, ama bir hain olarak damgalanacağına, sosyalist olarak kalırdı; siperlerde asker üniformalı Fransız ve Alman işçiler kendisinden işçi sınıfına ihanet etmiş biri olarak değil, *kendi* önderleri olarak bahsederlerdi. 4) "Anavatanlar var olmaya devam ettiği sürece, bugün olduğu gibi proletaryanın hayatı ve hareketi anavatanın çerçevesi içine sıkışmış olarak kaldığı sürece ve proletarya ayaklarının altında başka, uluslararası bir zemin olduğunu hissetmediği sürece, yurtseverlik ve öz-savunma işçi sınıfı için geçerliliğini korumayı sürdürecektir." Proletaryanın uluslararası devrimi tarafından yıkılana kadar burjuva anavatan var olmaya devam edecektir. Devrim için uygun koşulların var olduğunu Kautsky bile daha 1909'da kabul etmişti. Keza bu olgu, sonra-

sında, Basel Kongresi tarafından da oybirliğiyle tanınmıştı. Şimdiyse başka bir *gerçeklik* tarafından kanıtlanmaktadır: Bütün ülkelerdeki işçilerin savaş bütçesine oy vermeyen ve hapishaneden ya da 'tarihsel zorunluluk' gereği her devrime eşlik eden diğer fedakârlıklardan korkmayan sosyalistlere gösterdikleri büyük teveccüh. Akselrod'un söyledikleri devrimci faaliyetten kaçmak için uydurulmuş bir *bahaneden* başka bir şey değildir ve şovenist burjuvazinin kullandığı argümanların basit bir tekrarıdır. 5) Aynısı Almanların tutumunun ihanet *olmadığı* ve "Alman proletaryasının üzerinde yaşadığı ve çalıştığı toprak parçasıyla, anavatanla olan organik bağın derinden hissedilmesinin ve bu bağın bilincinde olunması"nın bir ürünü olarak geliştiği iddiaları için de geçerlidir. Guesde ve diğerleri gibi Almanların tutumunun da ihanet olduğuna kuşku yoktur; bunu gizlemeye ve savunmaya çalışmak kepazeliktir. Gerçekte Alman işçileri ile Alman toprağı arasındaki 'canlı bağ'ı zedeleyen, koparan, ezip yok eden bizatihi burjuva anavatanlardır, zira burjuva anavatan köle ile köle sahibi arasında bir 'bağ' yaratmaktadır. Gerçekte *yalnızca* burjuva anavatanların yok edilmesi bütün ülkelerin işçilerinin 'toprakla bağa' sahip olmalarını sağlayabilir, kendi dillerini özgürce kullanma, ekmek ve medeniyetin nimetlerinden yararlanma fırsatı verebilir. Akselrod burjuvazinin avukatından başka bir şey değildir. 6) İşçileri "Guesde gibi sınanmış Marksistleri oportünizmle suçlarken ihtiyatlı olma"ya ikna etmek gerekir? vs. laflarının anlamı, işçileri önderlerine karşı biat etmeye teşvik etmektir. Biz işçilere, Guesde'nin 1914'te sosyalizme alenen ihaneti *hariç* bütün hayatından dersler çıkarmalarını tavsiye ederdik. Guesde'nin suçunu hafifleten şahsi ya da diğer koşullar bulunabilir, ama bunu *bireylerin* suçu olarak görmemek gerekir. Bizi burada ilgilendiren *olayların* sosyalizm açısından ifade ettiği anlamdır. 7) Zamanında alınan kararlardan birinin

bir yerinde 'istisnai önem arz eden durumlarda' hükümete katılmanın mümkün olduğunun *'usulen'* tanındığına dair bir madde olduğuna göndermede bulunmak düzenbazlığın son noktasıdır, zira bu madde proletaryanın uluslararası devrimine *karşı durmak* değil, yardımcı olmak amacıyla konmuştu. 8) Akselrod'un "Rusya'nın yenilgisi ülkenin organik gelişimini engelleyen eski rejimin tasfiye edilmesine yardımcı olacaktır" iddiası tek başına alındığında doğrudur, ama Alman şovenizmini mazur göstermek için kullanıldığında Südekum'lara *yalakalık* yapma girişiminden başka bir şey değildir. Alman ve Avusturyalı sosyal-demokratları açıkça sosyalizme ihanetle suçlamadan Rusya'nın yenilgisinin yararlı olduğunu kabul etmek, *gerçekte*, onların kendilerini mazur göstermelerine, içinde bulundukları zor durumdan kurtulmalarına ve işçileri aldatmalarına yardımcı olmak demektir. Akselrod'un makalesi çifte biattır: Hem Alman şovenistlerine hem de Fransızlara. Bu ikisi birlikte alındığında tipik 'Rus-Bundçu' sosyal-şovenizmi ortaya çıkar.

Artık bundan sonra *Golos* yazı kurulunun tutarlılığına okur karar versin: Bir yandan Akselrod'un bu yüz kızartıcı argümanlarını yayınlayarak "kendisinin görüşlerinden yalnızca birkaçı"na katılmadıklarını belirtiyor, ama diğer yandan gazetelerinin 96. sayısının başyazısında "faal sosyal-yurtseverlerle keskin bir kopuşu" savunuyorlar. *Golos* yazı kurulu üyeleri gerçeği göremeyecek kadar naif ya da dikkatsizler mi? Akselrod'un argümanlarının *başından sonuna kadar* 'faal (yazı dediğin şey yazarın faaliyetidir) sosyal-yurtseverlik' olduğunu görmüyorlar mı? Peki, ya *Naşa Zarya* yazarlarına ne demeli? Çeravanin, A. Potresov ve şürekâsı faal sosyal-yurtseverden sayılmıyor mu?

Sotsial-Demokrat, Sayı: 37, 1 Şubat 1915;
Collected Works, Cilt 21, s. 118-124.

YANLIŞ BİR BAYRAK ALTINDA*

Naşe Dyelo'nun** 1. sayısında (Petrograd, Ocak 1915) A. Potresov'a ait "İki Çağın Kesişme Noktasında" başlıklı programatik nitelikte çok tipik bir makale yayınlandı. Yazarın öncesinde başka bir dergide yayınlanan makalesi gibi bu makale de Rusya'da çağımızın önemli ve yakıcı sorunlarına ilişkin bütün burjuva düşünce çizgisinin (tasfiyecilik) altında yatan fikirleri ortaya koymaktadır. Aslında önümüzde kelimenin gerçek anlamıyla bir makale değil, belli bir eğilimin bildirisi bulunmaktadır. Bunları dikkatlice okuyan ve içeriği hakkında düşü-

*) İlk kez Mart 1917'de bir derlemede yayınlanan metinde yayınevi birtakım değişiklikler yapmıştır.

**) *Naşe Dyelo*: Menşeviklerin aylık yayın organı. Kapatılan *Naşa Zarya*'nın yerini almıştı.

nen biri, yazarın (ve arkadaşlarının, zira yazar tek başına değildir) fikirlerinin daha uygun bir biçim olan bildiri ya da amentü formatında yayınlanmamış olmasında yalnızca tesadüfi kaygıların, yani saf edebi amaçlarla hiçbir alakası olmayan kaygıların rol oynadığını görecektir.

Potresov'un ana fikri şudur: Günümüz demokrasisi iki çağın kesişme noktasında durmaktadır ve eski çağ ile yeni çağ arasındaki temel farklılık ulusal yalıtılmışlıktan enternasyonalizme (ulusların birlikteliğine) geçiştir. Potresov günümüz demokrasisi derken, on sekizinci yüzyılın sonu ile on dokuzuncu yüzyılın ilk üçte ikilik kesimine damgasını vuran eski burjuva demokrasisinden farklı olarak, on dokuzuncu yüzyılın sonu ile yirminci yüzyılın başına damgasını vuran demokrasiyi [sosyalizmi] kastetmektedir.

İlk bakışta yazarın fikrinin kesinlikle doğru olduğu, kendisinin günümüz demokrasisinde hâkim olan ulusal-liberal eğilime karşı çıktığı ve bir ulusal-liberal değil, 'enternasyonalist' olduğu kanısı uyanabilir.

Gerçekten de bu enternasyonalizm savunuculuğu ve ulusal dargörüşlülükten ya da ulusal yalıtılmışlıktan eski ve geçip gitmiş bir çağın özellikleri olarak bahsedilmesi, günümüz demokrasisinin ya da daha doğru bir tabirle onun resmi temsilcilerinin felaketi olan ulusal-liberalizm dalgasından kopuş değil midir?

İlk bakışta bu izlenimin elde edilmesi yalnızca mümkün değil, aynı zamanda neredeyse kaçınılmazdır. Fakat böyle düşünmek büyük bir hata olur. Yazar yükünü yanlış bir bayrak altında taşıyor; bilinçli ya da bilinçsiz olarak -bunun hiçbir önemi yok- başvurduğu bir hileyle, kaçak ulusal-liberalizm yükünü daha güvenli taşıyabilmek için 'enternasyona-

lizm' bayrağına sarılmıştır. Neticede Potresov'un bir ulusal-liberal olduğunu hiç kimse reddedemez. Makalesinin (ve programı, platformu ve amentüsünün) özü bu küçük -hatta dilerseniz, masum- hiledir, enternasyonalizm bayrağı altında oportünizm taşımacılığı yapmasıdır. Bu manevrayı bütün ayrıntılarıyla ele almak gerekiyor, zira bu temel mesele muazzam bir öneme sahiptir. Potresov 'enternasyonalizm' esvabına bürünmekle kalmayıp, aynı zamanda kendisine 'Marksist yöntem'in takipçisi sıfatını da biçtiğinden yanlış bayrak kullanıyor olması çok daha tehlikelidir. Başka bir deyişle, Potresov Marksizmin gerçek bir takipçisi ve savunucusu rolüne bürünse de, aslında Marksizmin yerine ulusal-liberalizmi koymaktadır. Potresov, Kautsky'yi kâh şu kâh bu biçim altında liberalizmi, yani çeşitli uluslara özgü liberalizm biçimlerini savunmakla suçlar ve 'düzeltmeye' çalışır. Potresov ulusal-liberalizmin (zira Kautsky'nin bir ulusal-liberal olduğu hiçbir şekilde tartışma götürmez) karşısına enternasyonalizmi ve Marksizmi koymak üzere kolları sıvamış olsa da, gerçekte *çok renkli* liberalizmin karşısına *tek renkli* liberalizmi çıkarmaktadır, oysa Marksizm her türlü ulusal-liberalizme düşmandır, hele ki mevcut tarihsel durumda kesinlikle düşmandır.

Şimdi de iddialarımızı sebeplerini ortaya koyarak kanıtlamaya çalışalım.

I.

Potresov'u ulusal-liberal bir bayrak altında yolculuğa çıkaran talihsizliklerin en önemli kısımlarını anlayabilmenin en iyi yolu aşağıdaki alıntıyı incelemek olacaktır: "Kendilerine

özgü mizaçlarıyla onlar (Marx ve yoldaşları) ne kadar zor olduğuna bakmaksızın soruna saldırdılar, çatışmayı teşhis ettiler ve kendi bakış açılarından arzu edilir olan amaçlar için *hangi tarafın başarısının* daha geniş fırsatlar sunduğunu belirlemeye çalıştılar; böylece taktikleri için bir temel oluşturdular" (s. 73, italikler bize ait).

"Hangi tarafın başarısının arzu edilir olduğu" –belirlenmesi gereken budur ve bu işi ulusal değil, uluslararası bir bakış açısıyla yapmak gerekir. Marksist yöntemin özü budur. Kautsky bunu yapmıyor ve bir 'yargıç' (Marksist) olmaktan çıkıp bir 'avukat'a (bir ulusal-liberale) dönüşüyor. Potresov'un düşünce çizgisi de budur. Potresov taraflardan birinin (yani, kendisinin) başarısının arzu edilir olabileceği görüşünü savunurken 'avukat rolüne soyunmadığı'ndan kesinlikle emindir. Hatta öyle ki diğer tarafın korkunç günahlarına karşı gerçekten uluslararası kaygılarla hareket ettiğini düşünmektedir.

Potresov, Maslov ve Plehanov, vs. hepsi de gerçekten uluslararası kaygılarla hareket etmişler ve Potresov'la aynı sonuçlara varmışlardır. Buna resmen kafasızlık denir ve dahası... Neyse, çok aceleci davranmayalım, önce saf teorik meseleyi bir enine boyuna inceleyelim.

"Hangi tarafın başarısının daha arzu edilir olduğu" Marx tarafından sözgelimi 1859 İtalyan savaşında ortaya konmuştu. Potresov bu örnekle özel olarak ilgilenir, zira "birtakım özelliklerinden ötürü bizi bilhassa ilgilendirdiği" kanaatini taşımaktadır. Biz de kendi payımıza Potresov'un seçtiği örnek üzerinden hareket etmekte beis görmüyoruz.

1859 yılında III. Napoléon Avusturya'ya savaş açtı. Savaşın İtalya'ya bağımsızlığını kazandırmak amacıyla açıldığı iddia edilse de, gerçekte Napoléon kendi hanedanının çıkarları peşinde koşuyordu.

"III. Napoléon'un arkasında, diyor Potresov, "Fransız imparatoruyla daha yakın zaman önce gizli bir anlaşma yapmış olan Gorçakov'un suretini görebiliriz" Burada çelişkiler bir kördüğüm halini almıştır: Bir yanda İtalya'yı baskı altında tutan Avrupa'nın en gerici monarşisi, diğer yanda aşırı gerici III. Napoléon ile yan yana İtalya'nın bağımsızlığı için mücadele eden Garibaldi'nin de dahil olduğu devrimci İtalya'nın temsilcileri, vs. "Bir kenara çekilip iki tarafın da aynı derecede kötü olduğunu söylemek daha kolay olmaz mıydı?" diye soruyor Potresov "Ama ne Engels ne Marx ne de Lassalle bu tür bir çözümün 'kolaylığı'na kandılar. Bunun yerine sorunu araştırmaya [sorunu inceleyip irdelemeye çalıştılar, demek istiyor] ve üçü açısından da çok değerli olan dava için büyük fırsatlar sunabilecek sonuca ulaşmaya çalıştılar."

Lassalle bir tarafa, Marx ve Engels Prusya'nın müdahale etmesi gerektiği sonucuna varmışlardı. Potresov'un da bizzat kabul ettiği gibi, Marx ve Engels diğer ihtimaller dışında, "düşman koalisyonuyla girilen çatışma sonucunda Almanya'da bir ulusal hareketin gelişebileceğini ve Almanya'nın sayısız hükümdarını çiğneyerek ilerleyebileceği"ni düşünüyorlardı. "Ayrıca Avrupa'da hangi gücün esas şer olduğunu belirlemek gerekiyordu: Gerici Tuna (Prusya) monarşisi mi, yoksa Avrupa'nın diğer önde gelen temsilcileri mi?"

"Bizim açımızdan Marx'ın mı yoksa Lassalle'ın mı haklı olduğu önemli değildir," diye tamamlıyor Potresov "Önemli olan hepsinin de uluslararası bakış açısından hangi tarafın başarısının daha arzu edilir olduğunu belirlemenin zorunlu olduğu konusunda hemfikir olmalarıydı.

Potresov'un argümanını dayandırdığı örnek budur. Potresov'a göre, Marx o dönemde, savaşan *iki* taraf da aşırı gerici ol-

masına karşın, "uluslararası çatışmaları değerlendirebildiğine göre" (Potresov'un ifadesi), bugün biz Marksistler de *benzer* bir değerlendirme yapmak mecburiyetindeyiz.

Bu çıkarım ya naif bir çocukluk ya da aptalca bir safsatadır, zira dönüp dolaşıp vardığı yer şudur: Madem 1859'da Marx özel olarak hangi burjuva sınıfın başarıya ulaşmasının arzu edilir olduğunu belirlemeye çalışıyordu, o halde üzerinden yarım yüzyılı aşkın bir süre geçmiş olmasına karşın biz de sorunu tastamam aynı şekilde çözmeliyiz.

Potresov şunu *gözden kaçırıyor*: "Marx açısından 1859'da (ve benzer birçok örnekte) "hangi tarafın başarısının daha arzu edilir olduğu"nu sormak, "hangi *burjuvazinin* başarısının daha arzu edilir olduğu"nu sormak anlamına geliyordu. Potresov, Marx'ın bu sorunu ele aldığı dönemde tartışmasız *ilerici olan burjuva* hareketlerin var olduğunu, hatta bu kadar da değil, Avrupa'nın önde gelen devletlerinde tarihsel sürecin en ön safında bu hareketlerin yer aldığını *gözden kaçırıyor*. Bugün Avrupa'da, sözgelimi İngiltere ve Almanya gibi kilit ülkelerde ilerici bir burjuvazi ya da ilerici bir burjuva hareket tahayyül etmek bile saçmadır. Bu iki kilit devletin eski burjuva 'demokrasisi' gericileşmiştir. Potresov bunu 'unutuyor' ve *eski* (burjuva) sözde demokrasisinin bakış açısını getirip *günümüz* (burjuva olmayan) demokrasisinin yerine koyuyor. Bu şekilde başka bir sınıfın, dahası eski ve miadını doldurmuş bir sınıfın bakış açısına kaymak tam bir oportünizmdir. Eski ve yeni çağlardaki tarihsel sürecin nesnel içeriğini analiz ederek bu çark edişin haklı gösterilemeyeceği konusunda en ufak bir şüphe bile olamaz.

Bugün Potresov'un yaptığı türde bir değişikliği yapmaya, yani emperyalizm çağının yerine burjuva-ilerici, ulusal ve demokratik bağımsızlık hareketlerinin olduğu dönemi geçirmeye çalışan -sözgelimi Almanya'da, hatta iş oraya geldiyse İngiltere'de

de-, burjuvazidir. Potresov hiç sorgulama gereği duymadan burjuvazinin kuyruğuna takılmış gidiyor. Seçtiği örnekte Marx, Engels ve Lassalle'a tümüyle farklı koşullar altında rehberlik eden düşünceleri belirleyip kullanma gereği duyduğundan, Potresov'un bu hatası daha da affedilmezdir.*

Öncelikle, bunlar (Almanya ve İtalya'daki) ulusal hareketlere -'ortaçağın temsilcileri'ni çiğneyerek ulusal hareketin gelişmesine- dayalı mütalaalardı ve ikincisi, Avrupa'daki gerici monarşilerin (Avusturya, Napoléon vs.) hangisinin 'esas şer' olduğunu belirleme amacını taşıyordu.

Bunlar tümüyle açık ve tartışmaya yer bırakmayan mütalaalardır. Marksistler burjuva ulusal kurtuluş hareketlerinin feodal ve mutlakiyetçi güçlere karşı ilerici olduğunu hiçbir zaman reddetmemişlerdir. Potresov günümüzün büyük, yani önde gelen rakip devletlerinin hiçbirinde *buna benzer bir şeyin* olmadığını ya da olamayacağını bilmiyor olamaz. O günlerde hem İtalya'da hem de Almanya'da *onyıllardır* ulusal kurtuluş mücadelesi yürüten halk hareketleri vardı. O günlerde Batı burjuvazisi diğer bazı devletlere mali destek vermiyordu; tersine, bu devletler *gerçekten* 'esas şer'di. Potresov -aynı makale-

*) Yeri gelmişken belirtmekte fayda var, Potresov 1859 savaşının koşullarını değerlendirirken Marx'ın mı yoksa Lassalle'ın mı haklı olduğuna karar vermeyi reddediyor. Bize göre (Mehring kabul etmese de) Marx haklıydı, Lassalle ise o dönemde de tıpkı Bismarck'la düşüp kalktığı dönemde olduğu gibi tam bir oportünistti. Lassalle Prusya'nın ve Bismarck'ın zaferine bel bağlamıştı, İtalya ve Almanya'daki demokratik ulusal hareketlerin yeterince güce sahip olduğuna inanmıyordu. Dolayısıyla Lassalle ulusal-liberal bir işçi siyasetine sapmıştı, oysa Marx ulusal-liberal korkaklığa düşman olan bağımsız, tutarlı demokratik bir politikayı savunuyor ve destekliyordu (Prusya'nın 1859'da Napoleon'a karşı müdahalesi Almanya'daki halk hareketini tetikleyecekti). Lassalle, Bismarck'a duyduğu hayranlıktan ötürü yüzünü aşağı değil, yukarı çevirmişti. Bismarck'ın 'başarılı' olmuş olması Lassalle'ın oportünizmini haklı çıkarmaz.

de kabul ettiği gibi- bugün diğer devletlerden *hiçbirinin* 'esas şer' olmadığını ya da olamayacağını bilmiyor olamaz.

Burjuvazi (sözgelimi Almanya'da, ama yalnızca bu ülkede değil) kendi bencil çıkarları gereği ulusal hareket ideolojisini körüklüyor ve bu ideolojiyi emperyalizm çağına, yani tümüyle farklı bir çağa aktarmaya çalışıyor. Oportünistler de her zaman olduğu gibi burjuvazinin terkisine biniyor ve *günümüz* demokrasisinin bakış açısını terk edip, *eski* (burjuva) demokrasisinin bakış açısına kayıyorlar. Potresov'un ve kendisi gibi tasfiyeci olan diğer arkadaşlarının bütün makalelerindeki ve ayrıca çizgisindeki başlıca kusur budur. *Eski* (burjuva) demokrasisi döneminde Marx ve Engels hangi burjuvazinin başarısının arzu edilir olduğu sorununu çözmeye çalışıyorlardı; ılımlı liberal bir hareketin fırtınalı bir demokratik harekete dönüşmesini amaçlıyorlardı. *Günümüz* (burjuva olmayan) demokrasisi döneminde, yani İngiltere, Almanya ya da Fransa'da (ister ılımlı liberal ister fırtınalı demokratik nitelikte olsun) ilerici burjuva hareketlerin tahayyül bile edilemeyeceği bir dönemde, Potresov burjuva ulusal-liberalizmi vaaz ediyor. Marx ve Engels *kendi* çağlarının, ilerici burjuva-ulusal hareketlerin *ilerisindeydiler; bu tür* hareketlere -ortaçağ temsilcilerini 'çiğneyip geçebileceği' düşüncesiyle- itki vermek istiyorlardı.

Bütün sosyal-şovenistler gibi Potresov da geriye doğru gidiyor, *kendi* çağından, günümüz demokrasisinden uzaklaşıyor ve eski (burjuva) demokrasisinin köhnemiş, ölü ve dolayısıyla içsel olarak yanlış bakış açısına atlıyor.

Tam da bu nedenle Potresov'un aşağıdaki demokrasi çağrısı hem kafasının ne denli karışık olduğunu hem de gerçek bir gerici olduğunu gösteriyor: "Geri çekilmeyin, ilerleyin, ama

bireyciliğe değil, bütün bütünlüğü ve canlılığıyla enternasyonalist bilince doğru ilerleyin. İlerlemek, belli bir anlamda, geriye gitmektir, yani Engels'e, Marx'a ve Lassalle'a, onların uluslararası çatışmaları değerlendirme yöntemlerine ve demokratik amaçlarla devletler arası ilişkilerden yararlanılabileceği düşüncesine dönmektir."

Potresov günümüz demokrasisini *geriye* sürüklüyor, ama 'belli bir anlamda değil', her anlamda; günümüz demokrasisini eski burjuva demokrasisinin sloganlarına ve ideolojisine, kitlelerin burjuvaziye bağımlı olduğu döneme geri götürüyor. Marx'ın yöntemi, her şeyden önce, her dönemin kendi kesin ve somut koşulları altında o tarihsel sürecin *nesnel* içeriğini layıkıyla değerlendirmektir; burada amaç, öncelikle, söz konusu somut koşullar altında mümkün olan ilerlemenin kaynağında *hangi* sınıfın hareketinin bulunduğunu anlamaktır. 1859'da Avrupa kıtasında tarihsel sürecin içeriğini belirleyen emperyalizm değil, burjuva ulusal kurtuluş hareketleriydi. İlerlemenin kaynağında burjuvazinin feodal ve mutlakiyetçi güçlere karşı hareketi vardı. Üzerinden elli beş yıl geçtikten sonra, eskinin gerici feodal beylerinin yerini ondan pek de farkı olmayan tiridi çıkmış burjuvazinin mali sermayedar kodamanlarının aldığı bir dönemde, akıl küpü Potresov çıkmış, uluslararası çatışmaları *yeni sınıfın değil, burjuvazinin* bakış açısından değerlendirmek gerektiğini vaaz ediyor.*

Potresov yukarıda dile getirdiği hakikatin anlamı hakkında yeterince kafa yormamıştır. Burjuva ulusal kurtuluş hareket-

*) "Gerçekten de, diyor Potresov, "tam da görünüşte bir durgunluğun olduğu bu dönemde, her ülkede muazzam moleküler süreçler gerçekleşiyordu; uluslararası durum peyderpey değişiyor, sömürgelerin ele geçirilmesi, savaşçı emperyalizm belirleyici özellik haline geliyordu"

leri döneminde iki ülkenin savaşa girdiğini varsayalım. Günümüz demokrasisinin bakış açısından hangi ülkenin başarılı olmasını istememiz gerekir? Elbette zaferiyle burjuvazinin kurtuluş hareketine daha büyük bir itki verecek, gelişimini hızlandıracak ve feodalizmin temellerini daha kesin olarak sarsacak olan ülkeye. Ya da nesnel tarihsel durumun *belirleyici* özelliğinin değiştiğini ve ulusal kurtuluş için çabalayan sermayenin yerini uluslararası, gerici ve emperyalist mali sermayenin aldığını varsayalım. İlk ülke, diyelim ki, Afrika'nın dörtte üçünü elinde bulundururken, diğeri de dörtte birini elinde bulunduruyor olsun. Böyle bir savaşın nesnel içeriği Afrika'nın yeniden paylaşımıdır. Bu durumda hangi tarafın başarılı olmasını istememiz gerekir? Sorunu önceki biçimiyle ortaya koymak abestir, zira elimizde artık eski değerlendirme kıstasları mevcut değildir: Ne on yıllardır süregelen bir burjuva kurtuluş hareketi ne de uzun süredir çöküşte olan bir feodalizm söz konusudur. Bu ülkelerden ilkinin Afrika'nın dörtte üçünün kendi 'hakkı' olduğu iddiasına destek vermek ya da diğer ülkeye (ekonomik açıdan diğerinden daha hızlı gelişiyor olsa bile) bu dörtte üçü ele geçirmesi için yardım etmek günümüz demokrasisinin işi olamaz.

Günümüz demokrasisi [sosyalizm] ancak emperyalist burjuva kamplardan birine katılmadığı, ancak her ikisi de şerdir dediği ve bütün ülkelerde emperyalist burjuvazinin yenilgisini istediği takdirde özüne sadık kalacaktır. Bunun dışında bir tutum aslında ulusal-liberal bir politikadır ve gerçek enternasyonalizmle uzaktan yakından alakası yoktur.

Potresov'un burjuvazinin bakış açısına kayışını gizlemek için kullandığı fiyakalı terminoloji okuru aldatmamalıdır. Potresov "...bireyciliğe değil, bütünlüğü ve canlılığıyla enternasyonalist bilince doğru ilerleyin" dediğinde, amacı Kautsky'nin bakış açısına karşı çıkmaktır. Potresov, Kautsky'nin (ve onun gibi düşünen diğerlerinin) görüşünü 'bireycilik' olarak adlandırıyor, çünkü Kautsky "hangi tarafın başarısının arzu edilir olduğu"nu belirlemeyi reddediyor ve 'tek tek her' ülkede işçilerin ulusal-liberalizmini meşrulaştırıyor. Biz ise, diyor Potresov, biz -Potresov, Çerevanin, Maslov, Plehanov ve diğerleri- "bütünlüğü ve canlılığıyla enternasyonalist bilince" sesleniyoruz, zira biz belli bir ulusal liberalizm akımını savunuyoruz, yani tek bir devletin (ya da tek bir ulusun) bakış açısından değil, gerçek anlamıyla enternasyonalist bir bakış açısından meseleye yaklaşıyoruz. Bu muhakeme biçimi yüz kızartıcı değilse bile, gülünçtür.

Hem Potresov ve şürekâsı hem de Kautsky, işçi sınıfının bakış açısına ihanet etmişler ve burjuvazinin kuyruğuna takılmışlardır.

II.

Potresov, makalesine "İki Çağın Kesişme Noktasında" adını vermiştir. Kuşkusuz iki çağın kesişme noktasında yaşıyoruz ve gözümüzün önünde cereyan eden tarihi olayları anlayabilmek için, ilkin bir çağdan diğerine geçişin nesnel koşullarını tahlil etmek zorundayız. Burada önemli tarihsel çağlar söz konusudur. Her ikisinde de kimi zaman ilerici kimi zaman gerici nitelikte münferit ve kısmi hareketler vardır ve her zaman da olacaktır; keza hareketin ortalama niteliğinden ve

temposundan sapmalar vardır ve bunlar da her zaman olacaktır. Verili bir çağda birbirinden farklı tarihsel hareketlerin ne kadar hızlı ve başarıyla gelişeceğini bilemeyiz, ama bir çağın ya da diğerinin merkezinde olan, o çağın esas içeriğini, esas gelişim yönünü, o çağdaki tarihsel durumun temel niteliklerini, vs. belirleyen *sınıfın hangisi* olduğunu bilebiliriz ve biliyoruz. Ancak bu temelde, yani öncelikle farklı 'çağlar'ın kendine özgü temel niteliklerini (yani, ülkelerin tarihindeki münferit vakaları değil) dikkate alarak taktiklerimizi doğru bir şekilde geliştirebiliriz; ancak verili bir çağın temel özelliklerinin bilgisi bize bir ülkenin ya da diğerinin özgül niteliklerini anlamak için temel oluşturabilir.

Potresov ve Kautsky'nin esas safsataları ya da tarihsel açıdan temel hataları bu alana aittir (Kautsky'nin makalesi *Naşe Dyelo*'nun aynı sayısında yayınlandı); bu yanlış her ikisini de Marksist değil, ulusal-liberal sonuçlar çıkarmaya sevk etmiştir.

Sorun şu ki Potresov'un seçtiği ve kendisi açısından 'özel önemi' olan örnek, yani 1859 İtalyan seferi ve ayrıca Kautsky'nin zikrettiği birtakım *benzer* tarihsel örnekler "*hiçbir şekilde* bu tarihsel çağlar"a, içinde yaşadığımız "kesişme noktasına *ait değildir*" Bugün içine girmekte olduğumuz (ya da girdiğimiz ve ilk aşamalarında olan) çağa, modern (ya da üçüncü) çağ adını verelim. İçinden çıktığımız çağa da dünkü (ya da ikinci) çağ adını verelim. Bu durumda Potresov ve Kautsky'nin örnek olarak gösterdikleri çağa dünden-önceki-günkü (ya da birinci) çağ adını vermemiz gerekecektir Gerek Potresov'un gerekse Kautsky'nin iğrenç safsataları, argümanlarındaki katlanılmaz yalanlar, modern (ya da üçüncü) çağın koşullarının yerine dünden-önceki-günkü (ya da birinci) çağın koşullarını koymalarıdır.

Ne demek istediğimi açıklayayım.

Marksist literatürde sık sık zikredilen, Kautsky'nin de birçok kez tekrarladığı ve Potresov'un makalesinde benimsenen genel anlayışa göre tarihsel çağlar üçe ayrılır: 1) 1789-1871, 2) 1871-1914; 3) 1914-?

Burada elbette, doğada ve toplumda her yerde olduğu gibi, ayrım çizgileri uzlaşımsal ve değişkendir, mutlak değil, göreli bir niteliğe sahiptir. En çarpıcı ve olağanüstü tarihsel olaylar, önemli tarihsel hareketlerdeki kilometre taşları olarak alınmıştır. Büyük Fransız Devrimi'nden Fransa-Prusya savaşına kadar uzanan ilk çağ burjuvazinin yükseliş, ilerleme ve zafer çağıdır, genel olarak burjuva-demokratik hareketler, özel olarak ise burjuva-ulusal hareketler çağıdır, köhnemiş feodal-mutlakiyetçi kurumların hızla çözüldüğü bir çağdır. İkinci çağ burjuvazinin tam anlamıyla egemenliğe sahip olduğu ve gerileyişe geçtiği çağdır, ilerici burjuvaziden gerici, hatta aşırı gerici mali sermayeye geçiş çağıdır. Bu çağ yeni bir sınıfın (günümüz demokrasisinin) güçlerini yavaş yavaş biraraya toplayıp hazırlandığı çağdır. Henüz yeni başlamış olan üçüncü çağ ise burjuvazinin birinci çağdaki feodal beylerle aynı 'konum'a gerilediği bir çağdır. Bu çağ emperyalizm çağıdır, bu çağ emperyalist altüst oluşlar ve emperyalizmin doğasından kaynaklanan altüst oluşlar çağıdır.

Yazdığı bir dizi makalede ve 1909'da yayınlanan *Der Weg zur Macht*'ta (İktidar Yolu), henüz yeni başlamış olan üçüncü çağın temel özelliklerini genel hatlarıyla ortaya koyan ve bu çağ ile ikinci (dünkü) çağ arasındaki temel farklara dikkat çekerek hem acil görevlerimizdeki hem de modern demokrasinin mücadele biçimlerindeki değişikliği (tarihsel koşulların değişmiş olmasından kaynaklanan değişikliği) kabul eden kişi Kautsky'den başkası değildi. Ama Kautsky şimdi başka bir

telden çalıyor ve dün taptığı şeyi bugün yakıyor; Kautsky'nin saf değişiminden daha inanılmaz, yakışıksız ve utanç verici bir şey yoktur. Kautsky yukarıda bahsi geçen broşüründe açıkça yaklaşan bir savaşın emarelerinden bahsediyor ve bunun 1914'te gerçekliğe bürünen türde bir savaş olacağını söylüyordu. Kautsky'nin kendi görüşlerine ve beyanlarına ihanet ettiğini göstermek için bu broşürden birkaç paragrafla, şimdiki yazılarından birkaç paragrafı yan yana getirmek yeterlidir. Bu bağlamda Kautsky tekil bir örnek (ya da Almanlara özgü bir örnek) değildir; Kautsky, kriz ânı gelip çattığında burjuvazinin saflarına geçen günümüz demokrasisinin bütün üst katmanlarının tipik bir temsilcisidir.

Potresov ve Kautsky tarafından zikredilen tarihsel örneklerin hepsi birinci çağa aittir. Bu savaşların gerçekleştiği tarihsel dönemin -yalnızca 1855, 1859, 1864, 1866 ya da 1870 değil, aynı zamanda 1877 (Rus-Osmanlı savaşı) ve 1896-1897 (Osmanlı İmparatorluğu ile Yunanistan arasındaki savaşlar ve Ermeni olayları) yıllarının- esas nesnel içeriği, her türlü feodalizmden kurtulmaya çalışan burjuva toplumundaki burjuva-ulusal hareketler ya da 'çalkantılar'dı. O dönemde günümüz demokrasisinin gerçekten bağımsız eyleme -önde gelen bazı ülkelerde burjuvazinin aşırı olgunluk ve çöküş çağına uygun düşen bir eyleme- girişmesi hiçbir şekilde mümkün değildi. O dönemde esas sınıf, bu savaşlara katılımı sayesinde yükselişte olan burjuvaziydi; yalnızca burjuvazi, feodal-mutlakiyetçi kurumlara karşı ezici üstünlüğe sahipti. *Mülk sahibi* meta üreticilerinin çeşitli katmanları tarafından temsil edilen bu burjuvazi, farklı ülkelerde farklı derecelerde ilericiliğe sahipti, hatta 1859 İtalya örneğinde olduğu gibi bazen bizzat devrimciydi. Ne var ki bu çağın genel niteliği burjuvazinin ilericiliğiydi,

yani feodalizme karşı henüz çözüme bağlanmamış ve tamamlanmamış mücadelesiydi. Günümüz demokrasisinin temsilcileri ve onların temsilcileri olarak Marx için, feodalizme karşı ilerici (yani, mücadele yürütmeye ehliyetli olan) burjuvaziye ilkesel açıdan destek vermek ve "hangi tarafın (yani, *hangi* burjuvazinin) başarısı"nın arzu edilir olduğu sorunuyla ilgilenmek gayet doğaldı. Savaştan etkilenen başlıca ülkelerdeki halk hareketleri o dönemde genellikle demokratik niteliktey-di, yani ekonomik ve sınıfsal içeriği bakımından burjuva-demokratik niteliğe sahipti. O dönemde sorunun *yalnızca şu şekilde* ortaya konmuş olması gayet doğaldır: *Hangi* burjuvazinin başarısı, hangi güçler birleşiminin başarısı, hangi gerici güçlerin (burjuvazinin yükselişine ket vuran feodal-mutlakiyetçi güçlerin) başarısızlığı çağdaş demokrasiye daha fazla 'hareket alanı' sunmaktadır?

Potresov'un bile kabul ettiği gibi, burjuva ulusal kurtuluş hareketlerinden doğan uluslararası çatışmaları 'değerlendirirken' Marx'a rehberlik eden düşünce, hangi tarafın başarısının ulusal ve genel olarak demokratik halk hareketlerinin 'gelişimi'ne (Potresov'un makalesinde 74. sayfa) katkıda bulunacağını belirlemekti. Başka bir deyişle, burjuvazinin çeşitli milliyetler içinde iktidara yükselişinden doğan askeri çatışmalarda Marx, tıpkı 1848'de olduğu gibi, her şeyden önce burjuva-demokratik hareketin kapsamını genişletmeye ve harekete çok daha fazla 'pleb' kitlenin (genel olarak küçük burjuvazinin, özelde de köylülüğün) katılımını sağlayarak mücadeleyi sonuna kadar götürme hedefini taşıyordu. Marx'ın hareketi ilerletme ve toplumsal tabanını genişletme hedefi, kendisinin tutarlı demokratik taktikleri ile Lassalle'ın ulusal liberallerle ittifaka dönüşen tutarsız taktikleri arasındaki temel farktır.

Üçüncü çağda uluslararası çatışmalar *biçimi bakımından* birinci çağda görülen uluslararası çatışmalardan farksızdır, fakat toplumsal ve sınıfsal *içeriği* kökten değişmiştir. Nesnel tarihsel durum çok farklı bir niteliğe bürünmüştür.

Feodalizm karşısında ulusal bağımsızlık peşinde koşan yükselişteki sermayenin verdiği mücadelenin yerini, en gerici mali sermayenin yeni güçlere karşı mücadelesi almıştır; bu mücadele, kendisini tüketmiş, miadını doldurmuş ve dolayısıyla aşağı doğru, çöküşe doğru bodoslama giden bir gücün mücadelesidir. Burjuva ulus-devlet, birinci çağda, kendisini feodalizmden özgürleştirme peşinde olan insanlığın üretici güçlerinin *gelişimi* için temel dayanak noktasıydı, oysa bugün, yani üçüncü çağda, üretici güçlerin daha da ilerlemesinin önünde bir *engel* haline gelmiştir. Burjuvazi ilerici, yükselen bir sınıf olmaktan çıkmış, gerileyen, çürüyen ve gerici bir sınıf derekesine düşmüştür. Şu anda geniş tarihsel ölçekte başka bir sınıf yükselişe geçmiştir.

Potresov ve Kautsky, yükselişte olan bu sınıfın bakış açısını terk etmişlerdir; ikisi de tarihsel sürecin nesnel içeriğinin *bugün de* burjuvazinin feodalizme karşı ilerici hareketi olduğunu iddia eden burjuvazinin yalanlarını tekrarlayarak bu sınıfa sırt çevirmişlerdir. Halbuki *günümüz* demokrasisinin, hangi 'renk'ten olursa olsun gerici emperyalist burjuvazinin peşine takılması asla kabul edilemez.

Birinci çağda nesnel ve tarihsel görev, ilerici burjuvazinin ölüm döşeğindeki feodalizmin *başlıca* temsilcilerine karşı mücadelesinde uluslararası çatışmalardan, dünya üzerindeki bütün demokratik burjuvaziye mümkün olan en büyük yararı sağlayacak şekilde nasıl 'yararlanacağı'nı saptamaktı. Bundan yarım yüzyılı aşkın bir süre önceki birinci çağda feodalizm ta-

rafından boyunduruk altına alınmış olan burjuvazinin 'kendi' feodal zorbasının yenilgisini istemesi -hele bir de bütün Avrupa'da öneme sahip esas ve merkezi feodal kalelerin o dönemde çok sayıda olmadığını düşünürsek- doğal ve kaçınılmazdı. Marx çelişkileri bu şekilde 'değerlendiriyordu', yani verili, somut bir durumda hangi ülkedeki burjuva kurtuluş hareketinin başarısının *bütün Avrupa'daki* feodal kaleyi zayıflatmak açısından daha *önemli* olduğuna bakıyordu.

Şu an içinde bulunduğumuz üçüncü çağda, bütün Avrupa'da öneme sahip olan tek bir feodal kale bile yok. Elbette günümüz demokrasisi bu çelişkilerden 'yararlanmalıdır', ama Potresov ve Kautsky'ye rağmen- bu *uluslararası* eylemin hedefinde tek bir ülkedeki ulusal mali sermaye değil, uluslararası mali sermaye olmalıdır. Bu yararlanma politikasını hayata geçirecek olan sınıf bundan elli ya da yüz yıl önce yükselişte olan sınıf olamaz. O dönemde en ileri burjuva demokrasisinin 'uluslararası eylemi' (tabir Potresov'a ait) söz konusuydu; bugünse tarihin önümüze getirip koyduğu benzer bir görevle karşı karşıya olan ve nesnellik tarafından ileri itilen, başka bir sınıftır.

III.

Potresov ikinci çağı ya da kendi ifadesiyle, "kırk beş yıllık bir aralığı" (1870-1914) çok belirsiz bir şekilde tarif etmektedir. Bu eksiklik Troçki'nin Almanca yazılmış eserindeki aynı döneme ilişkin tarifinde de mevcuttur, ama Troçki, Potresov'un çıkardığı pratik sonuçlara katılmıyor (bu elbette Troçki'nin hanesine yazılmış bir artıdır). Ama her iki yazar da, belli bir anlamda, birbirlerine bu kadar yakın durmalarının sebebini anlamıyorlar.

İşte, Potresov'un ikinci (dünkü) çağ adını verdiğimiz bu çağa ilişkin yazdıkları: "Çalışma ve mücadelenin etraflıca kısıtlanması ve her yere yayılan bir tedricilik –bazıları tarafından bir ilke mertebesine çıkartılmış olan bu işaretler, bazıları içinse hayatlarındaki sıradan bir olgu haline gelmiş ve bu bakımdan zihniyetlerinin bir parçası, ideolojilerinin bir ayağı haline gelmiştir" (s. 71). "Bu çağın pürüzsüz ve ihtiyatlı ilerleyiş konusundaki kabiliyeti, kendi karşıtı olarak, ilkin tedricicilikteki herhangi bir aksaklık ve her türlü patlamalı olgu karşısında açıkça bocalamalara, ikincisi de ulusal eylem alanı -ulusal çevre- içinde olağanüstü bir yalıtılmışlığa yol açmıştır..." (s. 72). "Ne devrim ne savaş..." (s. 70). "'Mevzi savaşı' dönemi uzadıkça ve Avrupa'nın kalbinde hiç uluslararası çatışma görmemiş ve dolayısıyla ulus-devlet sınırlarının ötesine uzanan bir huzursuzluk yaşamamış ve genel anlamda Avrupa ya da dünya ölçeğinde büyük hevesleri olmamış olan o Avrupa tarihinin büyüsü sürdükçe demokrasi de giderek milliyetçi bir niteliğe büründü" (s. 75-76).

Bu açıklamadaki temel kusur, tıpkı Troçki'nin aynı döneme ilişkin açıklamasında olduğu gibi, yukarıda anlatılan temelde gelişmiş olan modern demokrasinin derin çelişkilerini ayırt etme ve tanıma konusunda gösterilen isteksizliktir. Bahsedilen dönemdeki demokrasinin, yekpare bir bütün olarak kaldığı izlenimi yaratılıyor. Buna göre önce tedricicilik hâkimdi, sonra milliyetçi bir nitelik kazandı, sonra aşama aşama tedricicilikteki aksaklıklardan ve patlamalı olaylardan uzak tutuldu ve küçülüp küflendi.

Halbuki böyle bir şeyin olması mümkün değildi, zira bahsedilen eğilimlerin yanı sıra, kuşkusuz başka ve tersi istikamette eğilimler de işbaşındaydı: İşçi kitlelerin günlük hayatı

bir uluslararasılaşma sürecinden geçiyordu –şehirler giderek daha da fazla insan çekiyor ve bütün dünyada büyük şehirlerdeki hayat koşulları bir tesviye sürecinden geçiyordu; sermaye uluslararasılaşıyor ve büyük fabrikalarda kentlisi köylüsü, yerlisi yabancısı iç içe geçiyordu. Sınıf çelişkileri giderek daha da keskinleşiyor, işveren birlikleri işçi sendikaları üzerindeki baskılarını her geçen gün daha da artırıyor, sürekli daha sert ve şiddetli mücadele biçimleri (örneğin, kitle grevleri) ortaya çıkıyordu; hayat pahalılığı artıyor, mali sermayenin baskısı dayanılmaz hale geliyordu, vs.

Aslında olaylar Potresov'un tarif ettiği çizgiyi *takip etmedi.* Bunu kesin olarak söyleyebiliriz. Ele aldığımız dönemde Avrupa'nın önde gelen ülkelerinden hiçbiri, gerçekten bir tanesi bile, çağdaş demokrasi içindeki iki uzlaşmaz akımın mücadelesinden azade değildi. Bu mücadele büyük ülkelerin hepsinde zaman zaman çok şiddetli biçimlere (örneğin, bölünme) büründü, üstelik bu dönemin genel 'barışçıl', 'hareketsiz' ve miskin niteliğine rağmen. Bu çelişkili akımlar hayatın her alanını ve modern demokrasinin istisnasız bütün sorunlarını etkiledi: Örneğin burjuvaziye karşı tutum, liberallerle ittifaklar, savaş bütçesine oy verme, sömürge politikaları, reformlar, ekonomik mücadelenin niteliği ve sendikaların tarafsızlığı gibi meselelere yaklaşım.

Potresov ve Troçki'nin yazılarında ima edildiği gibi, çağdaş demokrasinin tamamındaki baskın ruh hali 'her yere yayılan tedricicilik' değildi. Hayır, bu tedricicilik Avrupa'daki modern demokrasi içinde belli bir siyasal eğilim olarak şekilleniyordu ve o dönemde içinden tek tük gruplar, hatta bazen de partiler çıkarıyordu. Bu eğilimin kendi önderleri, yayın organları, politikaları ve halk kitlelerini etkilemek için kendine özgü -ve

özel olarak örgütlenmiş- yöntemleri vardı. Dahası bu eğilim, o dönemin demokrasisi *içindeki* belli bir toplumsal katmana giderek daha da yaslanır olmuş ve nitekim sonunda bu katmanda kendisine sağlam bir zemin bulmuştu.

'Her yere yayılan tedricilik' bu demokrasinin saflarına doğal olarak bazı küçük burjuva yol arkadaşlarını da çekti; dahası, özel olarak küçük burjuva koşullar ve bunun sonucunda küçük burjuva siyasal yönelim, parlamenterler, gazeteciler ve sendika çalışanlarından oluşan belli bir katman için kural haline geldi; az çok açık ve görülür bir şekilde bir tür işçi sınıfı bürokrasisi ve aristokrasisi doğuyordu.

Sözgelimi, sömürgelere sahip olma ve sömürgelerin artışı sorununu ele alalım. Yukarıda ele alınan dönemde büyük devletlerin önemli çoğunluğu sömürgelere sahipti. Bunun ekonomik açıdan anlamı neydi? Burjuvazi için ek kârlar ve özel ayrıcalıklar. Dahası küçük burjuvazinin küçük bir azınlığı ve yüksek mevkilerdeki memurlar, işçi hareketinin resmi görevlileri, vs. için büyük pastadan kırıntılar koparabilmek anlamına geliyordu. Sözgelimi, İngiltere'de işçi sınıfının önemsiz bir azınlığının sömürge pastasından ve ayrıcalıklardan kırıntılar aldığı Marx ve Engels tarafından da kabul edilmiş ve üzerinde durulmuş somut bir gerçektir. Bu durum eskiden yalnızca İngiltere'yle sınırlıyken, bugün sömürgelerin genişlemesiyle ve genel olarak kapitalizmin emperyalist döneminin başlayıp ilerlemesiyle birlikte, Avrupa'daki bütün büyük kapitalist ülkelerin ortak özelliği haline gelmiştir.

Tek kelimeyle, ikinci çağın (dünkü çağın) 'her yere yayılan tedriciciliği', Potresov'un düşündüğü gibi yalnızca "tedricicilikteki herhangi bir aksaklık karşısında bocalamalar" ya da Troçki'nin zannettiği gibi, yalnızca birtakım 'imkâncı' eğilim-

ler değil, aynı zamanda dört başı mamur bir oportünist *eğilim* de yaratmıştır. Bu eğilim günümüz demokrasisi içindeki belli bir toplumsal katmana yaslanmakta olup, kendi ulusal 'rengi'nden olan burjuvaziye ekonomik, toplumsal ve siyasal çıkarları bakımından binbir bağla bağlıdır. Dolayısıyla "tedricicilikteki her türlü aksaklığa" doğrudan, açıkça, bilinçli bir şekilde ve sistematik olarak düşmandır.

Troçki'nin taktiksel ve örgütsel hatalarından bazıları (Potresov'dan bahsetmiyorum bile) oportünist eğilimin ulaştığı 'olgunluk' düzeyini kabul etme korkusundan ya da isteksizliğinden veyahut da beceriksizliğinden ve ayrıca çağımızın ulusal-liberalleriyle (ya da sosyal-milliyetçileriyle) olan sıkı ve kopmaz bağlarından kaynaklanıyor. Bu 'olgunluğun' görülememesi ve bu kopmaz bağın pratikteki sonucu, en azından, egemen sosyal-milliyetçi (ya da ulusal-liberal) şerre karşı tam bir kafa karışıklığı ve çaresizliktir.

Oportünizm ile sosyal-milliyetçilik arasındaki bağ, genel olarak konuşacak olursak, Potresov, Martov, Akselrod, V Kosovski (kendisi Alman demokratlarının savaş bütçesine verdikleri ulusal-liberal oyu savunacak konuma gelmiştir) ve de Troçki tarafından reddedilmektedir.

Ana 'savları', demokrasinin dünkü 'oportünist temellerdeki' bölünmüşlüğü ile bugünkü 'sosyal-milliyetçilik temelindeki' bölünmüşlüğü arasında tam bir örtüşme olmadığıdır. Birazdan göreceğimiz gibi, bu argüman her şeyden önce olgusal açıdan yanlıştır; ikincisi kesinlikle tek yanlı, eksik ve Marksist ilkeler açısından savunulamaz niteliktedir. Kişiler ve gruplar bir taraftan diğerine geçebilirler; bu yalnızca mümkün değil, büyük toplumsal altüst oluşların olduğu yerlerde aynı zamanda kaçınılmazdır. Ne var ki bu durum belli bir *eğilimin* niteli-

ğini, belli eğilimler arasındaki ideolojik bağları ya da bunların *sınıfsal* içerigini değiştirmez. Bütün bu görüşlerin herkes tarafından bilindigi ve tartışma konusu edilmedigi düşünülebilir, öyle ki insan bu vurguları yapmak zorunda kaldığı için utanıyor. Ama yukarıda ismi geçen yazarlar bu gerçekleri tamamen unutmuşlardır. Oportünizmin temel sınıfsal niteligi -ya da başka bir deyişle toplumsal-ekonomik içerigi- günümüz demokrasisindeki belli unsurların birtakım konularda (belki de bilinçsiz olarak) burjuvazinin safına geçmiş olmalarıdır. Oportünizm, liberal bir işçi siyaseti demektir. Bu sözlerin 'hizipçi' bir görüntü çizdiginden korkan biri zahmet edip Marx'ın, Engels'in ya da Kautsky'nin (Kautsky 'hizipçilik' düşmanları açısından çok yerinde bir 'otorite' değil mi?) sözgelimi İngiliz oportünizmi üzerine görüşlerini incelesin. Bu tür bir incelemenin oportünizm ile liberal işçi siyasetinin temel özelliklerinin uyuştuğunu kabul etmekten başka bir çare bırakmayacağına kuşku yoktur. Bugünkü sosyal-milliyetçiliğin temel sınıfsal içeriği de tastamam budur. Oportünizmin temel *düşüncesi,* burjuvazi ile karşı kutbu arasında ittifak kurulması ya da bu ikisinin (bazen bir anlaşma, güç birliği ya da benzeri yollarla) yakınlaşmasıdır. Sosyal-milliyetçiliğin temel düşüncesi de tastamam budur. Oportünizm ile sosyal-milliyetçilik arasındaki ideolojik ve siyasal yakınlık, bağlantı, hatta özdeşlik şüphe götürmez. Elbette kalkış noktamız bireyler ya da gruplar değil, toplumsal *eğilimlerin* içeriğinin *sınıfsal* tahlili ve bunların esas ve başlıca ilkelerinin ideolojik ve siyasal açıdan incelenmesi olmalıdır.

Aynı konuya biraz farklı bir açıdan yaklaştığımızda, şu soruları sormamız gerekir: Sosyal-milliyetçilik *nereden* doğdu? Nasıl büyüdü ve olgunlaştı? Sosyal-milliyetçiliği önemli ve

güçlü hale getiren *neydi?* Bu sorulara cevap veremeyen biri sosyal-milliyetçiliğin ne olduğunu anlayamamıştır ve dolayısıyla ne denli hararetli bir şekilde karşı çıkıyor olursa olsun kendisi ile sosyal-milliyetçilik arasına 'ideolojik bir ayrım çizgisi' çekmekten acizdir.

Bu soruya verilecek tek bir cevap olabilir: Sosyal-milliyetçilik oportünizmden doğmuştur ve onu güçlendiren de oportünizmdir. Ama nasıl olmuş da sosyal-milliyetçilik 'birdenbire' zuhur etmiştir? Bir çocuk ana rahmine düştükten dokuz ay sonra nasıl 'birdenbire' zuhur ederse, öyle. Oportünizmin ikinci (ya da dünkü) çağın tamamı boyunca bütün Avrupa ülkelerindeki sayısız tezahürlerinin hepsi de küçük bir dereydi ve şimdi 'birdenbire' sosyal-milliyetçiliğin büyük ama epeyce sığ (parantez içinde ekleyelim, aynı zamanda çamurlu ve pis) nehrine akmaktadır. Ana rahmine düştükten dokuz ay sonra bebeğin annesinden kopması gerekir; oportünizm peydahlandıktan onlarca yıl sonra, onun olgun meyvesi olan sosyal-milliyetçilik de, az çok kısa bir dönem içinde (onyıllara nazaran kısa bir sürede) günümüz demokrasisinden kopmak zorunda kalacaktır. İyi insanların bu tür düşünceler ve sözler karşısında öfkeden köpürüp bağırmalarından ya da lanet okumalarından bağımsız olarak, bu bölünme kaçınılmazdır, zira günümüz demokrasisinin bütün toplumsal gelişiminden ve üçüncü çağın nesnel koşullarından ileri gelmektedir.

Peki, eğer 'oportünizm temelinde' bölünme ile 'sosyal-milliyetçilik temelinde' bölünme tümüyle örtüşmüyorsa, buradan bu iki olgu arasında elle tutulur bir bağ olmadığı sonucu çıkmaz mı? Hayır, çıkmaz, zira birincisi, nasıl ki on sekizinci yüzyılın sonunda feodal beylerin ya da halkın saflarına geçen bazı burjuvaların olması, burjuvazinin güçlenmesiyle 1789 Fransız

Devrimi arasında 'hiçbir bağ' olmadığını kanıtlamıyorsa, burada da aynısı geçerlidir. İkincisi, genel anlamıyla alındığında bu tür bir örtüşme *vardır* (ayrıca biz burada yalnızca genel anlamda konuşuyoruz ve hareketlerin bütününden bahsediyoruz). Yalnızca tek bir ülkeyi değil, birkaç ülkeyi, sözgelimi on Avrupa ülkesini alalım: Almanya, *İngiltere, Fransa, Belçika*, Rusya, İtalya, İsveç, İsviçre, Hollanda ve Bulgaristan. Bunlardan yalnızca italikle yazılan üç ülke istisna kabul edilebilir. Diğerlerinde oportünizmin uzlaşmaz karşıtlarının temsil ettiği *eğilimler*, sosyal-milliyetçiliğe düşman *eğilimler* doğurmuştur. Karşılaştırma babında Almanya'daki maruf *Monatshefte* ile muarızlarına, Rusya'da *Naşe Dyelo* ile muarızlarına, İtalya'da Bissolati çizgisiyle muarızlarına, İsviçre'de Grimm ile Greulich'in takipçilerine, İsveç'te Branting ile Höglund'a, Hollanda'da Troelstra, Pannekoek ve Gorter'e ve son olarak Bulgaristan'da *Obshclo Dyelo*'cularla *Tesnyaki*'ye bakın. Eski bölünme ile yeni bölünmenin genel anlamıyla örtüştüğü bir gerçekliktir; yok, eğer tümüyle örtüşmesini bekliyorsak, zaten doğada hiçbir yerde böyle bir şey yoktur, tıpkı Kama ile birleşmeden önceki Volga ile bu noktanın aşağısındaki Volga arasında tam bir örtüşme olmaması gibi; nitekim bir çocukla ana babası arasında da mutlak bir benzerlik yoktur. İngiltere bir istisna gibi görünüyor, oysa savaş öncesinde İngiltere'de iki ana akım vardı. Bu iki akımın kitlesel niteliğinin en iyi kanıtı iki günlük gazeteyle özdeşleştiriliyor olmalarıydı: Oportünistlerin gazetesi *Daily Citizen* ile oportünizm karşıtlarının gazetesi *Daily Herald*. İki gazete de milliyetçilik dalgasının altında kalmıştır; ama ilkinde muhaliflerin oranı onda bir bile değilken, ikincisinde yedide üçtür. Geleneksel yaklaşımda yalnızca İngiliz Sosyalist Partisi ile Bağımsız İşçi Partisi'nin karşılaştırılıyor olması yanlıştır, çünkü Bağımsız İşçi Par-

tisi Fabyanlarla* ve İşçi Partisi'yle fiilen güç birliği yapmaktadır. Dolayısıyla on ülkeden yalnızca ikisi istisnadır, ama burada bile istisnalar tam değildir, zira eğilimler yer değiştirmemiştir; yalnızca (üzerinde durmayı gerektirmeyecek kadar açık olan sebeplerden ötürü) bu dalga oportünizmin neredeyse bütün muarızlarını önüne katıp sürüklemiştir. Bu durum hiç kuşku yok ki dalganın ne denli güçlü olduğunu gösteriyor, ama bütün Avrupa'da eski bölünmenin yeni bölünmeyle örtüştüğü gerçeğini değiştirmiyor.

'Oportünizm temelindeki bölünme'nin eskide kaldığı ve yalnızca tek bir bölünmenin önem arz ettiği söyleniyor: enternasyonalizm savunucuları ile ulusal sınırlar içinde kendi kendine yeterliliğin savunucuları. Bu görüş temelden yanlıştır. 'Enternasyonalizm savunucuları' kavramı *somut olarak* açılmadığı takdirde, tümüyle içerikten yoksun ve anlamsızdır. Oysa kavramı böyle somut bir şekilde açabilmek yönünde atılan her adım oportünizme düşmanlığın özelliklerini sıralamak anlamına gelir. Bu söylenen pratikte daha da doğrudur. Enternasyonalizmi savunan ama oportünizme tutarlı ve kararlı bir şekilde karşı çıkmayan biri hayaletten daha fazlası değildir. Belki de bu türde bazı bireyler kendilerini samimi 'enternasyonalistler' olarak göreceklerdir. Ama insanları kendileri hakkında sahip oldukları düşüncelere göre değil, siyasal davranışlarına göre yargılamak gerekir. Oportünizme tutarlı ve kararlı bir karşı duruş sergilemeyen 'enternasyonalistler'in siyasal davranışı, her zaman, milliyetçi eğilime yardımcı olacak ve cesaret verecektir. Diğer yandan milliyetçiler de kendilerini 'enternasyonalist' olarak görü-

*) Fabyanlar: İngiltere'de 1884'te kurulan ve aydınların ağırlığa sahip olduğu reformist örgüt. Lenin, Fabyan Derneği'ni aşırı oportünist bir eğilim olarak görüyordu Ayrıntılar için bkz. Lenin, "İngiliz Pasifizmi ve İngilizlerin Teoriye Soğukluğu", *a.g.y.*, Cilt 21, s. 260-265. (ç.n.)

yorlar (Kautsky, Lensch, Haenisch, Vandervelde, Hyndman ve diğerleri); kendilerini enternasyonalist diye adlandırmakla kalmıyor, aynı zamanda uluslararası bir *uzlaşmayı*, görüşlerini paylaşan kişilerle bir birlikteliği de tümüyle kabul ediyorlar. Oportünistler 'enternasyonalizm'e *karşı değildir*; onlar yalnızca oportünistler için uluslararası onama ve oportünistler arasında uluslararası anlaşmadan yanadırlar.

Şubat 1915'ten sonra yazıldı;
Collected Works, Cilt 21, s. 135-157

RSDİP YURTDIŞI SEKSİYONLARI KONFERANSI*

Üyeleri yurtdışında ikamet eden RSDİP gruplarının İsviçre'de düzenlediği konferans, çalışmalarını birkaç gün önce tamamladı. Konferansta tamamen yurtdışıyla ilgili sorunların -merkez yayın organının daha sonraki sayılarında bunlardan kısaca söz etmeye çalışacağız- tartışılması dışında, son derece önemli ve yakıcı olan savaş sorununa ilişkin kararlar da alındı. Enternasyonalizmi lafta kabul edip, eylemde ne pahasına

*) Bu konferans 27 Şubat-4 Mart 1915 tarihleri arasında Bern'de toplandı. Savaş sırasında parti kongresi ya da bir Tüm-Rusya konferansı toplanamadığından aslında genel bir parti konferansı işlevi görüyordu. Konferansa RSDİP Merkez Komitesi ve RSDİP merkez yayın organı *Sotsial-Demokrat*'ın temsilcileri ile Paris, Zürih, Cenevre, Bern ve Lozan'daki Bolşevik gruplar ve Buharin'in de dahil olduğu Baugy grubu katıldı.

olursa olsun sosyal-şovenizmle uzlaşmaya çalışmaktan başka bir şey olmayan bugünkü düşünce karmaşasından kurtulup, esaslı faaliyet için ciddi bir çıkış yolu arayan bütün sosyal-demokratlar adına yararlı olacağı umuduyla, konferans kararlarını hemen yayınlıyoruz. Ek olarak şunu söyleyebiliriz: 'Avrupa Birleşik Devletleri' sloganına ilişkin tartışma tümüyle siyasal açıdan ele alındığından, sorunun *ekonomik* yanı basında tartışılana kadar konuyu erteleme kararı alınmıştır.

KONFERANS KARARLARI

33. sayıda yayınlanan Merkez Komite Manifestosu'nu* temel alan konferans, propagandayı daha sistemli hale getirmek amacıyla şu ilkeleri ortaya koymuştur:

Savaşın Niteliği Üzerine

Bugünkü savaş emperyalist bir savaştır. Bu savaş, kapitalizmin en yüksek gelişme aşamasına ulaştığı, yalnızca meta ihracının değil, sermaye ihracının da büyük önem kazandığı, üretimdeki kartelleşmenin ve ekonomik hayatın uluslararasılaşmasının etkileyici boyutlara ulaştığı, sömürge politikalarının neredeyse bütün dünyanın paylaşılmasına yol açtığı, dünya kapitalizminin üretici güçlerinin ulusal sınırların ve devletlerarası bölünmenin boyutlarını aştığı ve sosyalizmin gerçekleşmesi için nesnel koşulların tamamen olgunlaştığı bir dönemin ürünüdür.

*) Bkz. "Savaş ve Rusya Sosyal-Demokrasisi"

Bugünkü savaş, özünde, İngiltere, Fransa ve Almanya arasında sömürgelerin paylaşılması ve rakip ülkelerin talan edilmesi mücadelesiyken; Çarlık ve Rusya'nın egemen sınıfları açısından İran, Moğolistan, Türkiye'nin Asya toprakları, İstanbul, Galiçya ve diğer yerleri ele geçirme amacını taşımaktadır. Avusturya-Sırp savaşındaki ulusal öğe tümüyle tali bir öneme sahiptir ve savaşın emperyalist niteliğini değiştirmez.

Son yılların bütün ekonomik ve diplomatik tarihi, savaşa katılan devletlerin oluşturduğu iki grubun da gayet sistemli bir şekilde böyle bir savaşa hazırlandıklarını gösteriyor. Sosyalistlerin taktiğinin belirlenmesinde askeri açıdan önce hangi tarafın saldırdığı ya da savaş ilan ettiği hiçbir önem taşımaz. Her iki tarafın da kullandığı anavatan savunması, düşman işgaline karşı direniş, savunma savaşı, vb. söylemler halkı aldatmaktan başka bir anlam taşımamaktadır.

Esas örneklerini 1789-1871 döneminde gördüğümüz gerçek anlamıyla ulusal savaşların temelinde, uzun bir sürece yayılan ulusal kitle hareketleri, mutlakiyetçiliğe ve feodalizme karşı mücadele, ulusal baskının ortadan kaldırılması ve kapitalist gelişmenin önkoşulu olarak ulus-devletlerin kurulması vardı.

Bu dönemin ürettiği ulusal ideoloji, küçük burjuva kitlelerde ve proletaryanın bir kesiminde derin izler bıraktı. Bugün tümüyle farklı ve emperyalist bir çağda olmamıza karşın, burjuva safsatacıları ve onların peşine takılarak sosyalizme ihanet eden alçaklar, işçileri bölmek, onları sınıfsal amaçlarından ve burjuvaziye karşı devrimci mücadeleden uzaklaştırmak amacıyla bu durumdan yararlanıyorlar.

Komünist Manifesto'daki 'işçilerin vatanı yoktur' sözü bugün her zamankinden daha doğrudur. Proletarya ancak burju-

vaziye karşı uluslararası bir mücadele yürüterek kazanımlarını koruyabilir ve ezilen kitlelere daha iyi bir geleceğin kapılarını aralayabilir.

Devrimci Sosyal-Demokratların Sloganları

"Komün deneyiminin gösterdiği, Basel Kongresi (1912) kararında ana hatları çizildiği üzere proletarya için tek doğru slogan, bugünkü emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesidir. Bu slogan ileri kapitalist ülkeler arasındaki emperyalist savaşın bütün koşullarının dayattığı bir sonuçtur" *(a.g.y.)*.

Devrimci sosyal-demokrasinin bugün çağrısını yaptığı iç savaş, proletaryanın burjuvaziye karşı yürüteceği silahlı bir mücadeledir ve amacı ileri kapitalist ülkelerde kapitalist sınıfın mülksüzleştirilmesi, Rusya'da demokratik devrim (demokratik cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü, büyük toprak sahiplerinin mülklerine el koyulması) ve genel olarak geri monarşist ülkelerde cumhuriyete geçilmesidir, vs.

Savaşın kitleleri sürüklediği aşırı sefaletin devrimci duygulara ve hareketlere yol açması kaçınılmazdır. İç savaş sloganı bu duyguların ve hareketlerin ortaklaştırılıp yönlendirilmesi amacına hizmet etmelidir.

İşçi sınıfı örgütsel açıdan büyük yara almıştır. Fakat devrimci kriz her şeye rağmen olgunlaşıyor. Bütün ülkelerdeki egemen sınıflar, savaşın ardından proletaryanın kurtuluş hareketini onlarca yıl geriye atmak için daha da büyük çaba harcayacaklar. İster devrimci olaylar hızla gelişsin ister kriz uzatmalı bir niteliğe bürünsün, devrimci sosyal-demokrasinin görevi, uzun süreli, günlük çalışmadan vazgeçmek ya da sınıf mücadelesinin eski yöntemlerini bir kenara atmak değil, ge-

rek parlamentoda gerekse ekonomik alanda oportünizme karşı yürütülen mücadeleyi kitlelerin devrimci mücadelesiyle uyumlu şekilde yönlendirmek olacaktır.

Bugünkü emperyalist savaşı iç savaşa çevirmek için atılacak ilk adımlar şunlardır: 1) Savaş bütçelerini kayıtsız şartsız reddetmek ve burjuva hükümetlerden istifa etmek; 2) 'toplumsal barış' ('sınıf uzlaşmacılığı') politikasından tamamen kopmak; 3) hükümetlerin ve burjuvazinin olağanüstü hal ilan ederek anayasal özgürlükleri kaldırdığı her yerde bir yeraltı örgütlenmesi oluşturmak; 4) savaşan ulusların askerlerinin siperlerde ve genel olarak muharebe alanlarında kardeşleşmesini desteklemek; 5) proletaryanın genel olarak her türlü devrimci kitle eylemini desteklemek.

Oportünizm ve İkinci Enternasyonal'in Çöküşü

İkinci Enternasyonal'in çöküşü sosyalist oportünizmin çöküşüdür. Sosyalist oportünizm, işçi hareketinin 'barışçıl' gelişme döneminin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönem, bir yandan işçi sınıfına parlamenter mücadele gibi önemli araçlardan ve diğer bütün yasal imkânlardan yararlanmayı, ekonomik ve siyasal kitle örgütleri kurmayı, yaygın bir işçi basını oluşturmayı, vs. öğretirken, diğer yandan sınıf mücadelesini reddederek toplumsal barış propagandası yapma, sosyalist devrimi reddetme, illegal örgütlenmeleri ilkesel anlamda reddetme, burjuva yurtseverliğini kabul etme gibi eğilimler yaratmıştır. İşçi sınıfının belli katmanları (yani, sömürgelerin yağmalanmasından ve 'anavatanları'nın dünya pazarında ayrıcalıklı konumda olması sonucunda elde edilen kârlardan pay alan işçi aristokrasisi ve işçi hareketi içindeki bürokrasi) ile

sosyalist partilerdeki küçük burjuva sempatizanların bu eğilimlerin en önemli toplumsal dayanağı ve burjuvazinin proletaryaya açılan kanalları olduğu anlaşılmıştır.

Oportünizmin zararlı etkisinin en ağır şekilde hissedildiği yer İkinci Enternasyonal'in resmi sosyal-demokrat partilerinin çoğunun savaş sırasındaki politikaları olmuştur. Savaş bütçelerine oy verme, hükümetlere katılma, sınıflar arası barış politikası, yasallığın ortadan kaldırıldığı bir dönemde illegal örgütlenmeyi reddetme bütün bunlar, Enternasyonal'in en önemli kararlarını çiğnemek ve sosyalizme düpedüz ihanet etmek demektir.

Üçüncü Enternasyonal

Savaşın yol açtığı krizle birlikte oportünizmin gerçek yüzü açığa çıkmıştır: Oportünizm, burjuvazinin proletaryaya karşı suç ortağıdır. Kautsky'nin başını çektiği sözde sosyal-demokrat 'Merkez', fevkalade zararlı, ikiyüzlü söylemlerin ve emperyalizme benzeyecek şekilde çarpıtılmış bir Marksizmin arkasına sığınmaya çalışsa da, pratikte tümüyle oportünizme kaymıştır. Deneyimlerin gösterdiği gibi, örneğin Almanya'da sosyalist bakış açısını savunmak ancak parti önderliğinin çoğunluğunun iradesine karşı kararlı bir muhalefetle mümkündür. Oportünistlerle örgütsel bağları tamamen koparmadan gerçekten sosyalist bir Enternasyonal'in yeniden inşa edilebileceğini ummak zararlı bir yanılsama olacaktır.

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, proletaryanın bütün uluslararası ve devrimci kitle eylemlerini desteklemeli ve Enternasyonal'in bütün anti-şovenist unsurlarını birleştirmeye çalışmalıdır.

Pasifizm ve Barış Sloganı

Pasifizm, yani soyut barış propagandası, işçi sınıfını uyutmanın bir yoludur. Kapitalizmde ve özellikle de emperyalizm aşamasında savaşlar kaçınılmazdır. Ne var ki sosyal-demokratlar devrimci savaşların, yani emperyalist savaşların değil, örneğin 1789-1871 döneminde ulusal baskının ortadan kaldırılması ve dağınık feodal devletler yerine ulusal kapitalist devletlerin kurulması için ya da burjuvaziye karşı mücadelesinde başarılı olan proletaryanın kazanımlarını savunmak için verilebilecek savaşların olumlu içeriğe sahip olduğunu yadsıyamazlar.

Günümüzde, kitlelere devrimci eylem çağrısında bulunmayan bir barış propagandası, yanılsamalar yaratıp proletaryanın moralini bozmak dışında bir işe yaramaz, zira proletaryayı burjuvazinin insancıl olduğuna inandırır ve onu savaşan ülkelerin gizli diplomasisinin elinde bir oyuncağa çevirir. Özel olarak, bir dizi devrim olmadan sözde demokratik bir barışın gerçekleştirilebileceği düşüncesi kökten yanlıştır.

Çarlık Monarşisinin Yenilgisi

Hangi ülkede olursa olsun, emperyalist savaşa katılan hükümete karşı mücadele, o ülkenin devrimci propagandanın bir sonucu olarak yenilgiye uğrayabilecek olması karşısında duraksamamalıdır. Hükümet ordusunun yenilgisi söz konusu hükümeti zayıflatır, köleleştirdiği halkların kurtuluşuna yardımcı olur ve egemen sınıflara karşı iç savaşı kolaylaştırır.

Bu tespit özellikle de Rusya için geçerlidir. Rusya'nın zaferi gerek içeride gerekse dünya çapında gericiliğin güçlenmesine ve işgal edilmiş bölgelerde yaşayan halkların tümüyle köleleştirilmesine yol açacaktır. Bu husus dikkate alındığında, bize göre Rusya'nın yenilgisi her halukârda ehven-i şerdir.

Diğer Parti ve Gruplara Karşı Tutumumuz

Savaş bir şovenizm taşkınına yol açmış ve demokratik (Narodnik) entelijansiyanın, Sosyalist-Devrimciler partisinin (*Mysl* dergisinin etrafında kümelenmiş tümüyle istikrarsız bir muhalif akıma sahiptir) ve Plehanov tarafından desteklenen tasfiyeciliğin temel kadrosunun *(Naşa Zarya)* şovenizm batağına saplandıklarını ortaya çıkarmıştır. Larin ve Martov'un şovenizme verdikleri örtülü destekten Akselrod'un yurtseverlik ilkesini savunmasına kadar birçok örnekte görüldüğü üzere, Örgütlenme Komitesi de pratikte şovenizmin yanındadır. Keza Alman yanlısı şovenizmin egemen olduğu 'Bund' için de aynı şey geçerlidir. Brüksel Güçbirliği (3 Temmuz 1914) parçalanmıştır. *Naşe Slovo* etrafında kümelenmiş unsurlar ise, enternasyonalizme duydukları platonik sevgiyle *Naşa Zarya* ve Örgütlenme Komitesi'yle ne pahasına olursa olsun birlik olma çabası arasında yalpalamaktadır. Aynı yalpalama Çeidze'nin sosyal-demokrat grubunda da görülmektedir, zira bir yandan Plehanovcu, yani şovenist Mankov'u saflarından ihraç ederken, diğer yandan Plehanov, *Naşa Zarya*, Akselrod, 'Bund' ve diğerlerinin şovenizmini ne pahasına olursa olsun gizlemeye çalışmaktadır.

Rusya'da esasen *Pravda* tarafından 1912-1914'te sağlanmış olan proletaryanın birliğini sağlamlaştırmak ve işçi sınıfının

Sosyal-Demokrat Parti örgütlerini yeniden kurmak Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin görevidir, fakat sosyal-şovenistlerle örgütsel bağları tümüyle koparmadan bunu başarmak mümkün değildir. Geçici anlaşmalar ancak Örgütlenme Komitesi, *Naşa Zarya* ve Bund'la kesin örgütsel kopuşu savunan sosyal-demokratlarla mümkündür.

En geç 4 Mart (19 Şubat) 1915'te yazıldı;
29 Mart 1915'te *Sotsial-Demokrat*'ın 40. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 21, s. 158-164.

BURJUVA İNSANCILLAR VE DEVRİMCİ SOSYAL-DEMOKRASİ

İngiliz milyonerlerinin sözcülüğünü yapan *Economist* dergisi, savaş konusunda oldukça öğretici bir çizgi izliyor. En eski ve en zengin kapitalist ülkenin gelişkin sermayesinin temsilcileri savaş karşısında gözyaşları döküyor ve mütemadiyen barış isteklerini dile getiriyorlar. Oportünistler ve Kautsky gibi, sosyalizmin barış propagandası yapmak olduğunu zanneden sosyal-demokratlar *Economist* dergisini okuma zahmetine girerlerse yanıldıklarını ve programlarının sosyalist değil, burjuva-pasifist nitelikte olduğunu göreceklerdir. Devrimci eylem için propaganda yürütmeden barış hayalleri kurmak yalnızca savaştan duyulan dehşeti ifade eder, ama bunun sosyalizmle ortak bir yanı yoktur.

Diğer yandan *Economist* tam da devrimden korktuğu için barışı savunuyor. Sözgelimi, 13 Şubat 1915'teki sayısında şöyle bir kısım yer alıyor: "İnsancıllar, barışın tesis edilmesiyle birlikte uluslararası düzeyde silahlanmanın muazzam ölçüde azalacağı umudunu taşımaktadırlar. Fakat Avrupa diplomasisini gerçekte hangi güçlerin elinde bulundurduğunu bilenler ütopyalardan medet ummuyorlar. Ufukta kanlı devrimler görünüyor, ufukta emekle sermaye arasında ya da kitlelerle Avrupa kıtasının egemen sınıfları arasında şiddetli savaşlar görünüyor..."

Derginin 27 Mart 1915 tarihli sayısında yine barış özleminin dile getirildiğini görüyoruz. Sir Edward Grey bize milliyetlerin özgürlüğünü teminat altına alacak, vs. bir barış vaat ediyor. Eğer bu umut gerçekleşmezse, diyor *Economist,* savaş "nereden başlayıp nerede biteceğini hiç kimsenin bilemeyeceği bir devrimci kaosa yol açacaktır"

İngiliz pasifist milyonerler günümüz siyasetini oportünistlerden, Kautsky'nin takipçilerinden ve barış diye sızlanan benzer sosyalistlerden daha iyi bir kavrıyorlar. Birincisi, burjuvalar "diplomasiyi [eski] güçler elinde bulundurduğu" sürece, yani adını koyalım, bir sınıf olarak kapitalistler mülksüzleştirilene dek demokratik barış laflarının boş ve aptalca bir ütopya olduğunu biliyorlar. İkincisi, burjuvazi duygularını işe karıştırmadan geleceğe ilişkin bir değerlendirme yapıyor ve ufukta 'kanlı devrimler' ile 'devrimci kaos' görüyor. Bu noktada burjuvazinin, sosyalist devrimi her zaman 'devrimci kaos' olarak gördüğünü hatırlatmakta fayda var.

Kapitalist ülkelerin gerçekçi politikalarında üç çeşit barış sevgisi görülebilir:

1) Milyonerler arasında daha aklı başında olanlar çabucak barış olsun istiyorlar, çünkü devrimlerin patlak vereceğinden

korkuyorlar. Duygulara yer vermeyen doğru bir değerlendirmeyle, kapitalizm var olduğu müddetçe her türlü 'demokratik' barışın (ilhaksız, ama sınırlı silahlanmayı şart koşan, vs.) ütopik olduğunu görüyorlar.

Bu darkafalı ütopyası yalnızca oportünistler, Kautsky'nin takipçileri, vs. tarafından savunulmaktadır.

2) Aydınlanmamış halk kitlelerinin (küçük burjuvazi, yarı-proleterler, işçilerin bir kısmı, vs.) barış istekleri çok muğlaktır. Bu bakımdan savaşa karşı yükselen bir muhalefeti ve giderek artan muğlak devrimci duyguları cisimleştiriyorlar.

3) Proletaryanın aydınlanmış öncüsü olan devrimci sosyal-demokratlar kitlelerin duygularını dikkatle takip ediyor, onların artan barış çabalarından kapitalizm altında 'demokratik' barış gibi bayağı ütopyaları teşvik etmek için ya da insancıllara, yetkililere ve burjuvaziye bağlanan umutları beslemek için değil, muğlak devrimci duygulara kesinlik kazandırmak, kitleleri savaş öncesi siyasetin gerçekleri hakkında aydınlatmak için yararlanıyorlar. Bu faaliyetlerinde kitlelerin deneyimleriyle duygularını temel alan devrimci sosyal-demokratlar, demokrasiye ve sosyalizme giden *yegâne* yolun burjuvaziye ve tek tek bütün ülkelerin hükümetlerine karşı devrimci kitle eyleminden geçtiğini sistemli, sebatkâr ve yolundan şaşmaz bir şekilde *kanıtlamaya* çalışıyorlar.

Sotsial-Demokrat, Sayı: 41, 1 Mayıs 1915;
Collected Works, Cilt 21, s. 192-193.

EMPERYALİST SAVAŞTA KENDİ HÜKÜMETİNİN YENİLGİSİ ÜZERİNE

Devrimci sınıfın gerici bir savaşta kendi hükümetinin yenilgisini istemek dışında bir seçeneği olamaz.

Bu bir aksiyomdur ve yalnızca sosyal-şovenistlerin bilinçli yandaşları ya da çaresiz yardakçıları tarafından tartışma konusu edilmektedir. İlkine Örgütleme Komitesi'nden Semkovski (bkz. *Izvestia,* Sayı: 2), ikincisine ise Troçki ve Bukvoyed [Riazanov] ile Almanya'dan Kautsky örnek verilebilir. "Rusya'nın yenilgisini istemek" diye yazıyor Troçki, "sosyal-yurtseverliğin siyasal yöntemine verilen tümüyle nedensiz ya da anlamsız bir tavizdir, zira bu yaklaşım savaşa ve onu yaratan koşullara karşı devrimci mücadelenin yerine, mevcut koşullar altında son derece keyfî olan ehven-i şer çizgisini koymaktadır" (*Naşe Slovo,* Sayı: 105).

Troçki'nin oportünizmi meşrulaştırmak için her zaman başvurduğu ağdalı laflara tipik bir örnektir bu. Eğer 'savaşa karşı devrimci mücadele' derken kastedilen, savaş zamanında bile *kendi hükümetine* karşı devrimci eylemler *değilse,* bu görüş, en iyi örneklerini İkinci Enternasyonal kahramanlarında gördüğümüz boş ve anlamsız bir söz olarak kalır. Bunu anlamak için yalnızca birazcık düşünmek yeter. Savaş sırasında kendi hükümetine karşı girişilen devrimci eylemler, hiç kuşku yok ki, yalnızca onun yenilgisini istemek değil, aynı zamanda bu tür bir yenilgiyi gerçekten kolaylaştırmak demektir. ('İzan sahibi okur', bunun 'köprüleri havaya uçurmak', savaş sanayilerinde başarısız askeri grevler örgütlemek ve genel olarak hükümetin devrimcileri yenilgiye uğratmasına yardım etmek anlamına gelmediğini takdir edecektir.)

Laf dalaşına giren Troçki basit bir konuda bile pusulasını tamamen şaşırmıştır. Rusya'nın yenilgisini istemenin Almanya'nın zaferini istemek *anlamına geleceğini* düşünüyor. (Bukvoyed ve Semkovski, Troçki'yle paylaştıkları bu 'düşünce'yi, daha doğrusu düşünce fukaralığını daha açık bir şekilde dile getiriyorlar). Fakat Troçki bunu 'sosyal-yurtseverliğin yöntemi' olarak görüyor! Düşünmeyi beceremeyenlere yardımcı olmak adına, Bern kararında (*Sotsial-Demokrat,* Sayı: 40) proletaryanın bugün *bütün* emperyalist ülkelerde kendi hükümetinin yenilgisini istemesi gerektiği açıkça ifade edilmiştir * Bukvoyed ve Troçki bu gerçeği görmezden gelmeyi tercih ederlerken, Semkovski (kendisi burjuva bilgeliğini naif bir dürüstlükle tekrarladığı için işçi sınıfına diğer hepsinden daha fazla yararı dokunan bir oportünisttir) ağzından şunu kaçırıveri-

*) Aslında Buharin ve Baugy grubunun itirazlarının da etkisiyle, 'yenilgisini istemek' formülü karardan çıkartılmıştı. (ç.n.)

yor: "Saçma, çünkü zafer ya Almanya'nın ya da Rusya'nın olacak" (*Izvestia*, Sayı: 2).

Paris Komünü örneğini alalım. Almanya Fransa'yı yenilgiye uğratmış, ama işçiler de Bismarck ile Thiers'i yenilgiye uğratmıştı! Bukvoyed ve Troçki biraz düşünselerdi, kendilerinin savaşa karşı *hükümetlerin ve burjuvazinin* bakış açısını benimsediklerini, yani Troçki'nin fiyakalı sözleriyle söylemek gerekirse, 'sosyal-yurtseverliğin siyasal yöntemi'ne boyun eğdiklerini görürlerdi.

Savaş sırasında devrim demek iç savaş demektir. Bir yandan, hükümetlerin askeri başarısızlıkları ('yenilgi'leri) hükümetler arasındaki savaşın iç savaşa *çevrilmesini* kolaylaştırır; diğer yandan, tam da yenilgiyi kolaylaştırmadan böyle bir dönüşümü hedeflemek fiilen *imkânsızdır*

Şovenistlerin (Örgütlenme Komitesi ve Çeidze hizbi de dahil) yenilgi 'sloganı'nı reddediyor olmalarının nedeni, *yalnızca bu sloganın* savaş sırasında kendi hükümetine karşı devrimci eylemler için tutarlı bir çağrıyı ifade ediyor olmasıdır. Bu tür eylemler olmadığı takdirde 'savaşa ve onu yaratan koşullara, vs.' karşı savaş açmak gibi milyonlarca radikal-devrimci laf etmenin hiçbir değeri yoktur.

Emperyalist savaşta kendi hükümetinin yenilgisi 'sloganı'm cidden çürütmek isteyen biri şu üç şeyden birini kanıtlamak zorundadır: 1) 1914-1915 savaşı gerici bir savaş değildir, 2) savaşın sonucunda bir devrimin olması imkânsızdır, ya da 3) savaşa katılan *bütün* ülkelerdeki devrimci hareketler arasında karşılıklı yardımlaşma ve eşgüdüm mümkündür. Son husus Rusya açısından özellikle önemlidir, çünkü Rusya sosyalist devrimin doğrudan gerçekleşmesinin imkânsız olduğu en geri ülkelerden biridir. Tam da bu yüzden yenilgi 'sloganı'nın 'teori ve pratiği'ni öne çıkarması gereken, herkesten önce Rusya sosyal-demokrat-

larıydı. Çarlık hükümeti, bütün Enternasyonal içinde yalnızca parlamenter muhalefetin değil, kitleler arasında hükümet karşıtı gerçek bir ajitasyonun da *tek* örneğini Duma'daki Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi grubunun sunduğunu, bu ajitasyonun Rusya'nın 'askeri gücü'nü zayıflattığını ve yenilgisine yol açmasının muhtemel olduğunu söylerken kesinlikle haklıydı. Yalnızca ahmakların göz ardı edebileceği somut bir gerçektir bu.

Yenilgi sloganına karşı çıkanlar, hükümete karşı devrimci ajitasyon ile onun yenilgisine katkıda bulunmak arasında kopmaz bir bağ olduğunu görmeyi reddettiklerinde aslında yalnızca kendilerinden korkuyorlar.

Burjuva-demokratik anlamda devrimci olan Rusya'daki hareket ile Batı'daki sosyalist hareket arasında eşgüdüm ve karşılıklı yardımlaşma mümkün müdür? Son on yılda kamuoyunda bu konuda görüş bildirmiş sosyalistlerden hiçbiri bundan kuşku duymamıştır. Nitekim Avusturya proletaryasının 17 Ekim 1905'ten* sonraki hareketi bunun mümkün olduğunu *fiilen* kanıtlamıştır.

Kendine enternasyonalist diyen bir sosyal-demokrata, savaşa katılan çeşitli ülkelerin sosyal-demokratlarının savaşan bütün hükümetlere karşı ortak devrimci eylem için birleşmelerini onaylayıp onaylamadığını sormak gerekir. Birçoğu böyle bir şeyin mümkün olmadığı cevabını verecektir, tıpkı aynı cevabı vererek (*Die Neue Zeit*, 2 Ekim 1914) sosyal-şovenist olduğunu *tamamen kanıtlamış* olan Kautsky gibi. Böyle bir ortaklaşmanın imkânsız olduğu, genel olarak bilinen gerçeklere

*) 30 (17) Ekim 1905 işçi ve köylü hareketinin baskısını hisseden Çar'ın 'sivil özgürlükler' ve 'yasama meclisi' vaat eden bir bildiri yayınlandığı tarihtir. 1905 Devrimi başta Avusturya-Macaristan olmak üzere diğer ülkelere de sıçramıştı. Lenin, Çar'ın tavizinin ve yayınladığı bildirinin "Avusturya'da genel oy hakkının nihai zaferinde önemli bir rol oynadığı"nı söyler.

ve Basel Manifestosu'na ters düşen kasıtlı ve adi bir yalandır. Hem zaten bu doğru olsaydı, *oportünistler pek çok konuda haklı olurlardı!*

Birçok enternasyonalist bu tür bir birlikteliği onayladığını söyleyecektir. Bu durumda bizim söyleyeceğimiz şu olur: Eğer bu ikiyüzlü bir kabul değilse, bu durumda, savaş zamanında ve savaşın yürütülmesi için 'usulen' bir ortaklaşma (temsilciler seçmek, bir toplantı ayarlamak, anlaşma imzalamak, gün ve saat belirlemek) gerektiğini düşünmek gülünçtür! Bu ancak Semkovski gibilerin aklına gelir. Farklı ülkeler bir tarafa, *tek bir* ülkede bile devrimci eylem konusunda ortaklaşma, *ancak* ciddi devrimci eylemin teşkil ettiği *örnek üzerinden bu* eylemlerin *başlatılması* ve *geliştirilmesi* yoluyla mümkündür. Fakat hükümetinin yenilgisini istemeden ve bu tür bir yenilgiye katkıda bulunmadan bu tür bir eylem imkânsızdır. Devrimler gibi, emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi de birinin ya da birilerinin 'yapacağı' bir iş değildir. Emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi, emperyalist savaşın çok çeşitli olguları, yönleri, özellikleri ve sonuçlarının bir ürünü olarak *gelişir*. Bu gelişme, *kendi* ezilen sınıflarından darbeler alan hükümetlerin askeri başarısızlıkları ve yenilgileri olmadan *imkânsızdır*

Yenilgi sloganını reddetmek, kişinin devrimci şevkinin boş bir söze ya da tam bir ikiyüzlülüğe dönüşmesine izin vermesi anlamına gelir.

Peki, bize yenilgi sloganı yerine ne öneriliyor? 'Ne zafer ne yenilgi' sloganı (Semkovski, *Izvestia*, Sayı: 2; ayrıca 1. sayıda tüm Örgütlenme Komitesi). İyi de bu, *'anavatan savunması'* sloganının başka sözcüklerle ifade edilmesinden başka bir şey değil ki! Bu slogan, sorunu ezilen sınıfların kendi hükümetine karşı *mücadelesi* alanına taşımak yerine, hükümetler arası savaş alanına kaydırmaktadır! (Bu sloganın içeriğine göre, hü-

kümetler eski konumlarını *muhafaza edecek*, 'şu anki mevzilerini koruyacaklardır'.) Bu slogan *bütün* emperyalist devletlerin şovenizmini meşrulaştırmak demektir, zira bu ülkelerdeki burjuvazi kendisinin 'yalnızca yenilgiye karşı' mücadele ettiğini ileri sürmeye her zaman hazırdır –*nitekim gerçekte halka bunu anlatıyorlar*. Alman oportünistlerinin önderlerinden David, kitabında, "4 Ağustos'ta verdiğimiz oyun önemi savaş yanlısı değil, *yenilgi karşıtı* olduğumuzu gösteriyor olmasıdır," diye yazıyor. Örgütlenme Komitesi ve onunla birlikte Bukvoyed ile Troçki, 'ne zafer ne yenilgi' sloganını savunduklarında David'le *tamamen* aynı zeminde duruyorlar.*

Daha yakından incelendiğinde bu slogan 'sınıf uzlaşması' demektir, savaşa katılan bütün ülkelerde ezilen sınıfların sınıf mücadelesini reddetmektir, zira 'kendi' burjuvazine ve 'kendi' hükümetine darbeler indirmeden sınıf mücadelesi vermek imkânsızdır, oysa savaş zamanında kendi hükümetine darbe vurmak (Bukvoyed'in haberi olsun) vatana ihanettir, kendi ülkenin yenilgisine katkıda bulunmak *demektir*. 'Ne zafer ne yenilgi' sloganını kabul edenlerin, sınıf mücadelesini ya da 'toplumsal barışın bozulması'nı savunmaları ikiyüzlülüktür; bu kişiler *pratikte* proletaryanın bağımsız sınıf çizgisini terk etmektedir, zira savaşa katılan bütün ülkelerin proleterlerini *tümüyle burjuva* bir görevin emrine koşturmaktadırlar: emperyalist hükümetleri yenilgiden korumak. Proletarya açısından 'toplumsal barış'ın yalnızca sözde değil, gerçekten bozulması ve sınıf mücadelesinin kabul edilmesi anlamına gelen yegâne politika, proletaryanın kendi hükümetinin ve burjuvazisinin yaşadığı *zorluklardan onları devirmek amacıyla yararlanmasıdır*. Gelgelelim kendi hükü-

*) Lenin burada Troçki'yi de dahil ediyor olsa da, aslında Troçki, Menşeviklerin 'ne zafer ne yenilgi' sloganını reddetmiş ve bu formülü 'savaş öncesi statükoya geri dönüş' anlamına geldiği için eleştirmişti. (ç.n.)

metinin yenilgisini istemeden, yenilgiye katkıda bulunmadan bunu gerçekleştirmek ya da *bunun için çabalamak* imkânsızdır.

Savaştan önce İtalyan sosyal-demokratları kitle grevi sorununu gündeme getirdiklerinde, burjuvazi *kendi* bakış açısından şüphesiz doğru bir tutum alarak, bunun vatana ihanet olduğunu ve sosyal-demokratlara böyle bir durumda vatan haini muamelesi yapılacağını söylemişti. Bu doğrudur, tıpkı siperlerdeki askerlerin kardeşleşmesinin vatana ihanet olması gibi. Bukvoyed gibi 'vatana ihanet' aleyhinde ya da Semkovski gibi 'Rusya'nın parçalanması' aleyhinde yazılar yazan biri, proleter bakış açısını değil, burjuva bakış açısını benimsemiş demektir. Bir proleter, 'vatana ihanet' *etmeden*, 'kendi' emperyalist 'büyük' gücünün yenilgisine, hatta *parçalanmasına katkıda bulunmadan,* ne kendi hükümetine sınıfsal bir darbe vurabilir *ne de* kardeşine, 'bizimle' savaş içinde olan *'yabancı'* ülkenin proleterine gerçekten el uzatabilir.

'Ne zafer ne yenilgi' sloganını savunan biri, farkında olsun ya da olmasın, bir şovenisttir, en iyi ihtimalle uzlaşmacı bir küçük burjuvadır, ama her halükârda proletaryanın sınıf çizgisine *düşman*, mevcut hükümetlere, mevcut egemen sınıflara yandaştır.

Bu sorunu başka bir açıdan da ele alabiliriz. Savaşın kitlelerde fırtınalı duygulara yol açması kaçınılmazdır. Bu durum kitlelerin rehavetten kurtulmalarını sağlar. Devrimci taktikler kitlelerin içinde bulunduğu bu yeni fırtınalı duygularla uyumlu olmadığı sürece *imkânsızdır*

Bu fırtınalı duyguların başlıca akımları nelerdir? 1) Korku ve umutsuzluk. Sonuç: Dini duyguların güçlenmesi. Gericiler etekleri zil çalarak kiliselerin tekrardan dolmaya başladığını söylüyorlar. Gericilerin şahı Barres, "Sıkıntıların olduğu her yerde din vardır," diyor. Haklı da. 2) 'Düşman'a duyulan nefret.

Bu duygu papazlardan ziyade bizzat burjuvazi tarafından itinayla beslenmektedir ve ekonomik ya da siyasal açıdan *yalnızca burjuvaziye* yararı vardır. 3) *Kendi* hükümetine ve *kendi* burjuvazine karşı nefret. Bir yandan savaşın emperyalist 'siyasetin sürdürülmesi' olduğunu kavrayan ve buna karşı sınıf düşmanına duyduğu nefreti 'sürdürerek' cevap veren, diğer yandan *kendi* hükümetine karşı devrimi savunmadan 'savaşa karşı savaş' sloganının boş bir laf olduğunu anlayan bütün sınıf bilinçli işçilerin duygularıysa bu şekildedir. Kendi hükümetinin ve kendi burjuvazinin yenilgisini istemeden onlara karşı nefret uyandırmak imkânsızdır; kendi hükümetine ve kendi burjuvazine karşı nefret uyandırmadan, toplumsal barışa (yani, sınıflar arası barışa) samimi bir şekilde karşı çıkmak *imkânsızdır!*

'Ne zafer ne yenilgi' sloganını savunanlar aslında burjuvazinin ve oportünistlerin yanında yer alıyorlar, zira işçi sınıfının kendi hükümetlerine karşı uluslararası devrimci eyleminin mümkün olduğuna inanmıyorlar ve bu tür eylemlerin gelişmesine yardımcı olmak *istemiyorlar*. Oysa zorluğu konusunda şüphe olmasa da, proletaryaya yaraşan yegâne sosyalist görev budur. Savaşa katılan büyük güçler arasında tam da en geri ülkenin proletaryası, özellikle de Alman ve Fransız sosyal-demokratlarının utanç verici ihanetleri dikkate alındığında, partisi aracılığıyla, kendi hükümetinin 'yenilgisine katkıda bulunmadan' kesinlikle hayata geçirilemeyecek olan devrimci taktikleri benimsemiştir. Avrupa devrimine, sosyalizm altında kalıcı barışa, insanlığı bugün hüküm süren dehşetten, sefaletten, vahşetten ve hayvanlıktan kurtuluşa götürecek yegâne yol budur.

Sotsial-Demokrat, 43. sayı, 26 Temmuz 1915;
Collected Works, Cilt 21, s. 275-280.

SOSYALİZM VE SAVAŞ*

I

Gözünüzün önüne şöyle bir durumu getirin: 100 kölesi olan bir köle sahibi, kölelerin daha 'adilce' paylaşılması için 200 kölesi olan bir köle sahibine karşı savaşa girişiyor. Çok açık ki böyle bir durumda, 'savunma' savaşı ya da 'anavatan savunması için' savaş tabirlerinin kullanılması tarihsel açıdan yanlış olduğu gibi, pratikte de sıradan halkın, darkafalıların ve cahillerin kurnaz köle sahipleri tarafından aldatılmasından başka bir şey olmazdı. İşte günümüz emperyalist burjuvazisi

*) Lenin bu tezleri Birinci Uluslararası Sosyalist Konferans'ın hazırlıkları bağlamında Zinovyev'le birlikte kaleme aldı. Almanca basılan broşür Zimmerwald Sosyalist Konferansı'ndaki delegelere sunuldu. Çeşitli Avrupa dillerine çevrildi. Gizli yollarla sokulduğu Almanya'da Liebknecht ve yoldaşları tarafından dağıtıldı.

de bugün köle sahipleri arasında köleliği güçlendirmek için yürütülen savaşta, 'ulusal' ideoloji ve 'anavatan savunması' gibi sözlerle halkı bu şekilde aldatmaktadır.

[...]

Bugünkü savaşta 'anavatan savunması' fikrinin haklı görülebileceği görüşünün yanlış, ikiyüzlüce ve tarihsellikten tamamen uzak olduğunu anlayabilmek için, savaşı 'büyük' güçlerin ve onların önde gelen sınıflarının politikalarının devamı olarak görmek yeterlidir.

[...]

SOSYAL-ŞOVENİZM NEDİR?

Sosyal-şovenizm, bugünkü savaşta 'anavatan savunması' görüşünü desteklemektir. Bu görüşü mantıksal sonuçlarına kadar ilerletmek savaş sırasında sınıf mücadelesinin bir kenara bırakılmasına, savaş bütçesi lehinde oy kullanmaya, vb. varır. Sosyal-şovenistler aslında proletaryaya düşman bir burjuva politikası izliyorlar, zira gerçekte yabancı işgalcilere karşı savaşmak anlamında 'anavatan savunması'nı değil, 'büyük' güçlerden birinin ya da diğerinin sömürgeleri yağmalama ve diğer ulusları ezme 'hakkı'nı savunuyorlar. Burjuvazi halkı aldatmak amacıyla, savaşın ulusların özgürlüğünü ve varlığını korumak için verildiği yalanına başvuruyor. Sosyal-şovenistler de bu yalanı tekrarlayarak proletaryaya karşı burjuvazinin yanında yer alıyorlar. Sosyal-şovenistler arasında hem savaşan büyük devletler grubundan *birinin* hükümeti ve burjuvazisini haklı çıkarıp cilalayanlar hem de Kautsky gibi *bütün* savaşan güçlerin sosyalistlerinin 'anavatan savunması' konusunda eşit hakka sahip olduğunu öne sürenler sayılmalıdır. 'Kendi' em-

peryalist burjuvazisinin (ya da diğerlerinin) çıkarlarını, ayrıcalıklarını, yağmacılık ve çapulculuk hakkını savunmak anlamına gelen sosyal-şovenizm, bütün sosyalist görüşlere ve Basel'deki Enternasyonal Sosyalist Kongresi'nin kararına tümüyle ihanet etmek demektir.

[ ]

EMPERYALİST SAVAŞTA 'KENDİ' HÜKÜMETİNİN YENİLGİSİ ÜZERİNE

Bugünkü savaşta, gerek 'kendi' hükümetinin zaferini savunanlar gerekse 'ne zafer ne yenilgi' sloganını savunanlar aynı derecede sosyal-şovenist tutum almaktadırlar. Gerici bir savaşta devrimci sınıfın kendi hükümetinin yenilgisini istemek dışında bir seçeneği olamaz; dahası, hükümetin askeri başarısızlıkları devrimci sınıfın hükümeti devirmesini kolaylaştırır. Hükümetlerin başlattığı bir savaşın ancak hükümetler arasında bir savaş olarak biteceğine inanan ve bunun böyle olmasını isteyen burjuvalar hariç hiç kimse, savaşa katılan *bütün* ülkelerin sosyalistlerinin *hepsinin de* 'kendi' hükümetlerinin yenilgisini istemelerini 'gülünç' ve 'saçma' bulamaz. Bu ifade, her sınıf bilinçli işçinin içinde beslediği düşüncelerle uyumludur ve de bizim emperyalist savaşı iç savaşa çevirme çabalarımızla aynı doğrultudadır.

İngiliz, Alman ve Rus sosyalistlerinin bir bölümünün yürüttüğü ciddi savaş-karşıtı ajitasyon, kuşkusuz, bu hükümetlerin 'askeri gücünü zayıflatmıştır', fakat bu eylem neticede sosyalistlerin hanesine yazılmış bir artıdır. Sosyalistler kitlelere, kurtuluş için tek çıkar yolun 'kendi' hükümetlerini devrimci yollarla devirmekten geçtiğini ve bu amaçla, hükümet-

lerinin bugünkü savaşta içine düştükleri güçlüklerden yararlanmak gerektiğini anlatmalıdırlar.

[...]

Rusya'da hükümetin ya da burjuvazinin şovenizm mikrobunu bulaştıramadığı tek sınıf, proletaryadır Savaşın başlangıcındaki taşkınlıklara yalnızca işçi sınıfının en cahil katmanları katıldı. Moskova'daki Alman karşıtı olaylarda işçilerin oynadığı rol epeyce abartılmıştır. Rusya işçi sınıfı, genel anlamıyla, şovenizme karşı bağışıklı olduğunu göstermiştir.

[...]

Bütün enternasyonalistleri en çok ilgilendiren şeyin Almanya'daki sosyal-demokrat muhalefetin durumu olduğu konusunda hiçbir kuşkuya yer yoktur. İkinci Enternasyonal'in en güçlü ve önde gelen partisi olan resmi Alman Sosyal-Demokrat Partisi, işçi sınıfının uluslararası örgütüne en ağır darbeyi vurmuştur. Ne var ki, en güçlü muhalefet de yine Alman sosyal-demokrasisi içinden çıkmıştır. Avrupa'nın bütün büyük partileri içinde, ilk protesto seslerini Alman partisindeki sosyalizme sadık yoldaşlardan duyduk. *Lichstrahlen* ve *Die Internationale* dergilerini zevkle okuduk. Almanya'da "Baş Düşman İçeride" bildirisi gibi gizlice basılmış bildirilerin dağıtıldığını duymaksa bize çok daha büyük bir keyif verdi. Bütün bunlar Alman işçileri arasında sosyalizm ruhunun hâlâ canlılığını koruduğunu ve Almanya'da hâlâ devrimci Marksizmi savunabilecek kimselerin bulunduğunu gösteriyor

[...]

Enternasyonal Marksist bir örgütün kurulabilmesi için *değişik* ülkelerde bağımsız Marksist partiler kurmaya hazır olan kişilerin bulunmasının şart olduğu açıktır. İşçi sınıfı hareketinin en köklü ve en güçlü olduğu Almanya bu bakımdan belir-

leyici öneme sahiptir. Yeni ve Marksist bir Enternasyonal'in kurulması için koşulların olgunlaşıp olgunlaşmadığı hemen önümüzdeki süreçte anlaşılacaktır. Eğer koşullar elverişliyse, partimiz, oportünizm ve şovenizmden arınmış bir Üçüncü Enternasyonal'e koşa koşa katılacaktır. Yok eğer değilse, bu arınma işleminin tamamlanması için şu ya da bu uzunlukta bir evrim döneminin gerektiği sonucuna varacağız. Bu durumda partimiz eski Enternasyonal içinde aşırı muhalif kanadı oluşturacak ve çeşitli ülkelerde devrimci Marksizm zemini üzerinde yükselen bir uluslararası emekçiler birliği için koşullar olgunlaşana kadar bekleyecektir.

Temmuz-Ağustos 1915'te yazıldı;
Collected Works, Cilt 21, s. 295-338 (parça).

A.G. ŞLYAPNİKOV'A MEKTUP

23 Ağustos 1915

[ ]

Rusya'daki olaylar sosyal-yurtsever eşeklerin (Aleksinski'den tut Çeidze'ye kadar) yenilgicilik diye adlandırdıkları tutumumuzu tümüyle doğrulamıştır. Somut gerçekler haklı olduğumuzu kanıtlıyor!! Askeri başarısızlıklar Çarlığın temellerinin sarsılmasına yardımcı oluyor ve Rusya ile diğer ülkelerdeki devrimci işçiler arasında ittifakı kolaylaştırıyor. Diyorlar ki, 'siz' devrimciler olarak Çarlığı devirirseniz ne yapacaksınız? Hemen cevaplayalım: 1) Zaferimiz Almanya'da 'sol' hareketin alevini muazzam ölçüde körükleyecektir; 2) eğer 'biz' Çarlığı tümüyle devirirsek, savaşa katılan bütün devletlere demokratik şartlarda barış anlaşması önereceğiz ve teklifimiz reddedilirse *devrimci* savaşa girişeceğiz.

Pravda'cı işçilerin ileri kesimi, yani partimizin kalesi, saflarındaki korkunç tahribatlara rağmen ayakta kalmayı başarmıştır. Önde gelen grupların iki-üç merkezde *(çoğunlukla konspiratif olarak)* biraraya gelmeleri, bizimle bağ kurmaları, bir Merkez Komite Bürosu'nu (sanırım Petersburg'da halihazırda bir tane var) ve Rusya'da MK'nin kendisini yeniden faaliyete geçirmeleri fevkalade önemlidir. Bizimle sıkı bağlar geliştirmeleri gerekiyor (*gerekli olduğu takdirde,* sırf bu amaçla İsveç'e bir ya da iki kişi gelmeli). Kendilerine haber bültenleri, broşürler, vs. yollarız. En önemli şey sağlam ve kalıcı ilişkiler.

Çeidze ve şürekâsı bariz bir şekilde yalpalıyor: *Naşe Dyelo*'yu ciddi ciddi destekliyorlar, Aleksinski onlardan pek memnun (Plehanov+Aleksinski+şürekâsının *Savaş*'ını gördün umarım. Utanç verici!), ama Troçki'nin yardımıyla solculuk 'oynuyorlar'!! Sınıf bilinçli *Pravda*'cıları kandırmayı başaracaklarını sanmıyorum.

Kararını yaz. Selamlar.

Lenin

Not. A. Kollontay ABD'de broşürümüzü [*Sosyalizm ve Savaş]* İngilizce basmamıza yardımcı olmayı kabul edecek mi?

Sörenberg'den (İsviçre) Stockholm'e yollandı;
ilk kez 1924'te yayınlandı;
Collected Works, Cilt 35, s. 204-205 (parça).

ZİMMERWALD SOLU'NUN ÖNERDİĞİ KARAR TASLAĞI

Bugünkü savaşın sorumlusu emperyalizmdir. Kapitalizm bugün en yüksek aşaması olan emperyalizme ulaşmıştır. Toplumun üretici güçleri ve sermayenin boyutları ulus-devletlerin dar sınırlarını aşmıştır. Büyük güçlerin diğer ulusları köleleştirme ve hammadde kaynakları ya da sermaye yatırımı alanları olarak sömürgeler elde etme çabalarının sebebi budur. Şu an bir avuç büyük güç tarafından parçalara ayrılmış olsa da, bütün dünya tek bir ekonomik organizma haline geliyor. Sosyalizmin nesnel koşulları tümüyle olgunlaşmıştır ve bugünkü savaş kapitalistlerin kendi düzenlerinin çöküşünü erteleyebilecek tekeller ve ayrıcalıklar için giriştikleri bir savaştır.

Emeği sermayenin boyunduruğundan kurtarmaya çalışan ve işçilerin dünya çapında dayanışmasını savunan sosyalistler, uluslar arasındaki her türlü eşitsizliğe ve baskıya karşı mücadele yürütüyorlar. Burjuvazinin ilerici bir sınıf olduğu ve gündemde feodalizmin, mutlakiyetçiliğin ve diğer uluslar tarafından uygulanan baskının yok edilmesinin olduğu dönemde, sosyalistler, her zaman en tutarlı ve kararlı demokratlar olarak, bu amaçların gerektirdiği anlamda ama yalnızca bu anlamda 'anavatan savunması' sloganını kabul etmişlerdi. Nitekim bugün de Doğu Avrupa'da ya da sömürgelerde ezilen uluslar ezen büyük güçlere karşı savaşa giriştikleri takdirde, sosyalistler bütün kalpleriyle ezilenlerin yanında olacaktır.

Ne var ki bugünkü savaş tümüyle farklı bir tarihsel dönemin ürünüdür, zira bugün burjuvazi ilerici bir sınıf olmaktan çıkıp gericileşmiştir. Savaşan iki grup açısından da bu savaş köle sahiplerinin savaşıdır ve köleliği sürdürme ve yaygınlaştırma amacını gütmektedir. Bu savaş sömürgelerin yeniden paylaşımı, diğer ulusları ezme 'hakkı', Büyük Devlet sermayesi ayrıcalıklarına ve tekellere sahip olmak ve farklı ülkelerin işçilerini bölüp gerici yöntemlerle ezerek ücretli köleliği devam ettirmek uğruna verilen bir savaştır. Tam da bu sebeple savaşan iki grup açısından da 'anavatan savunması' hakkında edilen bütün laflar burjuvazinin halkı aldatmasından başka bir şey değildir. Ne gruplardan birinin zaferi ne de statükoya geri dönüş, bir avuç büyük gücün uyguladığı emperyalist baskı karşısında dünya üzerindeki çoğu ülkenin özgürlüğünü koruyabilir ya da işçi sınıfının bugünkü mütevazı kültürel kazanımlarını elinde tutmasını sağlayabilir. Görece barışçıl kapitalizm dönemi bir daha dönmemek üzere geride kalmıştır. Emperyalizm işçi sınıfı için sınıf mücadelesinin, yokluğun ve işsizliğin eşi görülmedik dü-

zeyde yoğunlaşması, geçim sıkıntısının iyiden iyiye artması ve tröstlerin baskısının, militarizmin ve en özgür ülkeler de dahil olmak üzere her yerde yüzlerini gösteren siyasi gericilerin güçlenmesi demektir.

Gerçekten de, bugünkü savaşta 'anavatan savunması' sloganı, herkesin 'kendi' ulusal burjuvazisinin diğer ulusları ezme hakkını savunması demektir; bu slogan gerçekte ulusal sınırlar içinde liberal bir işçi siyasetidir, işçilerin önemsiz bir kesimi ile 'kendi' ulusal burjuvazileri arasında proleter ve ezilen kitlelere karşı yapılmış bir ittifaktır. Bu tür bir siyasal çizgiyi savunan sosyalistler aslında sosyalist değil, şovenisttir, sosyal-şovenisttirler. Savaş bütçesine oy verme, hükümetlere katılma, sınıflar arası barış, vb. politikalar sosyalizme ihanettir. Bugün sona ermiş olan 'barışçıl' dönemin besleyip büyüttüğü oportünizm, şu anda sosyalizmden kopmayı gerektirecek derecede olgunlaşmıştır; oportünizm, proletaryanın kurtuluş hareketinin aleni düşmanı haline gelmiştir. İşçi sınıfı hem aleni oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı (Fransa, Almanya ve Avusturya'daki sosyal-demokrat partilerde çoğunluk; İngiltere'de Hyndman, Fabyanlar ve sendikacılar; Rusya'da Rubanoviç, Plehanov ve *Naşa Zarya*, vs.) hem de Marksizmin mevzilerini şovenistlere teslim etmiş olan sözde Merkez'e karşı en kararlı mücadeleyi yürütmediği sürece tarihsel amaçlarına ulaşamaz.

Tam da bugün büyük güçler arasında patlak veren türde bir savaşı öngörmüş ve bütün dünyadaki sosyalistlerce oybirliğiyle kabul edilmiş olan 1912 Basel Manifestosu, bu savaşın emperyalist ve gerici niteliğini açıkça ortaya koymuş, bir ülkedeki işçilerin başka bir ülkenin işçilerine karşı silah kullanmalarının suç olduğunu açıklamış ve tam da bu savaşla bağlantılı olarak *proleter devriminin* gündeme geleceğini dile getirmişti. Gerçek-

ten de savaş devrimci bir durum yaratıyor, kitlelerde devrimci duygulara ve huzursuzluğa neden oluyor, proletaryanın en ileri kesiminin oportünizmin zararlarını fark etmesini sağlıyor ve oportünizme karşı mücadeleyi yoğunlaştırıyor. Kitlelerin gittikçe artan barış arzusu yaşadıkları hayal kırıklığını, anavatan savunması hakkındaki burjuva yalanının yenilgisini ve devrimci bir bilincin uyandığını gösteriyor. Sosyalistler kitlelerin bu ruh halinden devrimci ajitasyon doğrultusunda yararlanır ve 'kendi' ülkelerinin yenilgisini düşünmeden ajitasyonlarına devam ederler. Sosyalistler bugünkü hükümetler devrimci yollarla devrilmediği müddetçe, şu ya da bu ölçüde kalıcılığa sahip olacak ve uluslara yönelik her türlü baskıyı ortadan kaldıracak hızlı bir demokratik barışın ya da silahsızlanmanın, vs. olabileceği umuduyla kitleleri aldatmazlar. Ancak proletaryanın toplumsal devrimi uluslar için barış ve özgürlüğe giden yolu açacaktır.

Emperyalist savaş toplumsal devrimler çağını başlatıyor. Son dönemdeki bütün nesnel koşullar proletaryanın devrimci kitle mücadelesini gündeme getirmiştir. Sosyalistlerin görevi bir yandan işçi sınıfının yasal mücadelesinin sunduğu bütün imkânlardan yararlanırken, diğer yandan bütün bu imkânları bu acil ve en önemli göreve tabi kılmak, işçilerin devrimci bilincini güçlendirmek, onları uluslararası devrimci mücadelede biraraya getirmek, her türlü devrimci eyleme önayak olup cesaret vermek ve halklar arasındaki emperyalist savaşı ezilen sınıfların ezenlere karşı iç savaşına, kapitalistler sınıfının mülksüzleştirilmesi, proletaryanın siyasal iktidarı ele geçirmesi ve sosyalizmi kurması adına verilecek bir savaşa dönüştürmektir.

2 Eylül (20 Ağustos) 1915'tan önce yazıldı;
Collected Works, Cilt 21, s. 345-348.

RUSYA'NIN YENİLGİSİ VE DEVRİMCİ KRİZ

Duma içinde liberallerin, Oktobristlerin ve milliyetçilerin oluşturduğu muhalif bir güç birliğinin kurulmasına tepki olarak Dördüncü Duma'nın feshedilmesi, Rusya'da devrimci krizin en güçlü ve canlı tezahürlerinden biridir. Çarlık ordularının yenilgisi, grev hareketinin büyümesi ve proletaryanın devrimci hareketinin ilerlemesi, Çar'la bir reform programı temelinde anlaşma yapmak amacıyla liberallerle Oktobristlerin güç birliğine gitmeleri ve Almanya karşısında zafere ulaşmak için sanayide seferberlik ilan edilmiş olması, işte savaşın birinci yılının sonunda olayların seyri ve iç bağlantısı bu yöndedir.

Rusya'da bir devrimci krizin olduğu açıktır, fakat bunun anlamını ve proletaryaya düşen görevleri herkesin doğru şekilde kavradığını söyleyemeyiz.

Tarih tekerrür ediyor gibi: 1905'te olduğu gibi, yine bir savaş, Çarlığın kesin, açıkça ilhakçı, yağmacı ve gerici amaçları uğruna ülkeyi içine sürüklediği bir savaş var. Yine askeri bir yenilgi ve bu yenilginin hız kazandırdığı devrimci bir kriz var. Ve yine liberal burjuvazi -hatta bu kez muhafazakâr burjuvazi ve toprak sahiplerinin geniş kesimleriyle el ele vermiş vaziyette- bir reform ve Çarlıkla anlaşma programı öne sürüyor. Tıpkı 1905 yazında Buligin Duması'ndan önce ya da 1906 yazında Birinci Duma'nın feshinden sonra olduğu gibi.

Fakat arada büyük bir var: Savaş bu kez bütün Avrupa'yı, güçlü sosyalist kitle hareketlerinin mevcut olduğu bütün ileri ülkeleri kapsamaktadır. Emperyalist savaş Rusya'da burjuva-demokratik nitelikteki bir devrimden kaynaklanan devrimci krizi, Batı'da gelişen sosyalist proleter devriminin kriziyle *birleştirmiştir*. Bu bağ öyle doğrudan bir bağdır ki şu ya da bu ülkede devrimci sorunların tek tek çözümü hiçbir şekilde mümkün değildir: Rusya'daki burjuva-demokratik devrim bugün artık Batı'daki sosyalist devrimin sadece girizgâhı değil, aynı zamanda ayrılmaz bir parçasıdır.

1905'te proletaryanın görevi Batı'daki proleter devriminin fitilini ateşlemek için Rusya'da burjuva devrimini sonuna kadar götürmekti. 1915 yılında bu görevin ikinci bölümü öyle bir aciliyet kazanmıştır ki, artık görevin birinci bölümüyle aynı düzlemde yer almaktadır. Rusya'da yeni, daha yüksek, daha gelişmiş ve daha karmaşık uluslararası ilişkiler temelinde yeni bir siyasal bölünme ortaya çıkmıştır. Bu yeni bölünme Almanya'yı yenilgiye uğratmak amacıyla devrim olmasını isteyen şovenist devrimcilerle, Rusya'daki devrimi Batı'da -hem de eşzamanlı olarak- proleter devrimi *olması için* isteyen, enternasyonalist proleter devrimciler arasındadır. Rusya'daki bu

yeni bölünme, özünde, kent ve kır küçük burjuvazisi ile sosyalist proletarya arasındaki bölünmedir. Bu yeni bölünmeyi açık bir şekilde kavramak gerekir, zira Marksistlerin, yani bütün sınıf bilinçli sosyal-demokratların yaklaşan devrim karşısındaki asli görevi, *çeşitli sınıfların* konumunu kavramak, taktik ve ilkesel sorunlara ilişkin genel farklılıkları *çeşitli sınıfların* konumundaki farklar olarak yorumlamaktır.

"Yaklaşan devrimde, önümüzdeki acil ortak görevleri 'dikkate alarak' ayrımları 'unutmamız' gerekir." Bugün devrimci darkafalılar arasında yaygın olan bu düşünceden daha saçma, daha aşağılık ve daha tehlikeli bir şey yoktur. 1905-1914 arasındaki on yılın deneyimlerinden bu düşüncenin ne kadar aptalca olduğunu öğrenememiş olan biri, devrimci açıdan kesinlikle ümitsiz bir vakadır. Bugün gelinen aşamada, hangi sınıfların şu ya da bu devrimci programı savunabilecek kapasiteye sahip olduğunu, hatta bizzat savunduğunu tahlil etmeksizin diline devrimci lafları dolamakla yetinen biri aslında Krustalyov, Aladyin ve Aleksinski gibi 'devrimciler'den farklı değildir.

Monarşinin ve feodal zihniyetli toprak sahiplerinin tavrı açıktır: Rusya'yı liberal burjuvaziye 'teslim' etmektense, Alman burjuvazisiyle anlaşmak evladır. Liberal burjuvazinin tavrı da açıktır: Korkuya kapılmış olan monarşiden tavizler koparmak ve iktidarı burjuvaziyle paylaşmaya zorlamak için, yenilgiden ve yükselen devrimden yararlanmak. Keza, hükümetle burjuvazinin içinde bulunduğu zorluklardan ve yalpalamalardan yararlanarak devrimi sonuna kadar götürmeye çalışan devrimci proletaryanın tavrı da açıktır. Küçük burjuvazi, yani Rusya'nın henüz tam olarak uyanmamış, gözüne perde inmiş dev kitlesiyse burjuvazinin peşinde el yordamıyla yolunu bulmaya çalışıyor. Milliyetçi önyargıların tutsağı olan küçük burjuvazi, bir yandan

savaşın görülmedik dehşeti ve sıkıntısı, hayat pahalılığı, yoksulluk, yıkım ve açlık nedeniyle devrime itilirken, diğer yandan her adımında bakışlarını *geriye,* anavatan savunması, Rusya'nın devlet bütünlüğü ya da kapitalizmi yenilgiye uğratmadan Çarlık ve Almanya'ya karşı zafer sayesinde ulaşılabilecek küçük köylü refahı fikrine çeviriyor.

Küçük burjuvazinin ve küçük köylülüğün bu yalpalamaları tesadüf değil, ekonomik durumunun kaçınılmaz sonucudur Bu acı ama derin gerçeği göz ardı etmek aptallıktır; kendimizi ve halkı aldatmamak, sosyal-demokrat proletaryanın devrimci partisini zayıflatıp felce uğratmamak için bunu anlamak ve mevcut siyasal *akımlar ve gruplar* içinde izini sürmek gerekir. Proletarya, partisinin küçük burjuvazi gibi yalpalamasına izin verirse, kendi faaliyetine ket vurmuş olur. Proletaryanın görevini yerine getirebilmek için büyük hedefine yalpalamadan ilerlemesi ve küçük burjuvaziyi ileri itmesi gerekir. Küçük burjuvazi sağa kaydığında ona hatalarından öğrenme fırsatı vermek, hayat küçük burjuvaziyi sola gitmeye zorladığındaysa onun bütün güçlerinden sonuna kadar yararlanmak gerekir.

Trudovikler, S-R'ler ve Örgütlenme Komitesi'nin tasfiyeci destekçileri -son on yılda şekillenmiş olan bu siyasal *eğilimler*- Rusya'da küçük burjuvazinin çeşitli grupları, unsurları ve katmanlarıyla bağları olduğunu kanıtlamıştır ve lafta en aşırı devrimcilikten eylemde şovenist Halkçı Sosyalistlerle ya da *Naşa Zarya*'yla ittifak kurmaya kadar farklı uçlar arasında gidip gelmektedir. Sözgelimi 3 Eylül 1915'te Örgütlenme Komitesi'nin yurtdışındaki beş sekreteri proletaryanın görevlerine ilişkin bir bildiri yayınladılar. Oportünizm ve sosyal-şovenizm hakkında tek bir sözün bile edilmediği bu bildiride, Alman ordu-

sunun cephe gerisinde 'ayaklanma'dan bahsedilmekte (üstelik iç savaş sloganına karşı tam bir yıllık mücadelenin ardından!) ve Kadetler tarafından 1905 yılında öve öve bitirilemeyen bir slogan dillendirilmektedir: 'Savaşın sona erdirilmesi' ve istibdat rejiminin [3 Haziran 1907] ortadan kaldırılması için 'kurucu meclis'!! Devrimin başarısı için proletarya partisinin bu küçük burjuva akımlardan tamamen ayrılmasının zorunlu olduğunu anlamayan biri sosyal-demokrat adını boşuna taşıyor demektir.

Hayır, Rusya'da, özellikle de yenilginin iyice hız kazandırdığı -'yenilgiciliğe' karşı çıkan türlü çeşitli kesimlerin kabul etmekten korktukları şey tam da budur- devrimci kriz karşısında, proletaryanın görevi oportünistlere ve şovenistlere karşı mücadeleyi sürdürmek olmalıdır, aksi takdirde kitlelerin devrimci bilincini geliştirmek ve kolay anlaşılır devrimci sloganlarla kitle hareketine yardımcı olmak imkânsızdır. Sosyal-demokrat proletaryanın, partimizin sloganları dün olduğu gibi bugün de Kurucu Meclis değil, monarşinin yıkılması, cumhuriyetin kurulması, büyük toprak sahiplerinin mülklerine el konması ve sekiz saatlik işgünü olacaktır. Partimiz bununla doğrudan bağlantılı olarak, gerek propaganda ve ajitasyonunda gerekse işçi sınıfının bütün eylemlerinde sosyalist görevleri ortaya koyabilmek, bu görevleri burjuva şovenizminin (Plehanov ve Kautsky'nin şovenizmi de dahil) karşısına çıkarabilmek için, eskiden olduğu gibi 'emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi', yani 'Batı'da sosyalist devrim' sloganını atmaya devam edecektir.

Savaşın dersleri muarızlarımızı bile hem 'yenilgicilik' bakış açısını hem de Alman militaristlerinin 'cephe gerisinde ayaklanma', yani iç savaş sloganını kabul etmeye zorlamak-

tadır. Başlangıçta bu kabul bir bildirideki cafcaflı bir laftan ibaretken, sonradan daha ciddi ve üzerinde gerçekten düşünülmüş bir biçime büründürüldü. Görünen o ki, savaşın dersleri, bizim savaşın başından beri ısrarla vurguladığımız şeyi kafalarına kazıyor. Rusya'nın yenilgisinin ehven-i şer olduğu *kanıtlanmıştır,* çünkü bu yenilgi devrimci krizi muazzam derecede ilerletmiş, milyonları, on milyonları, yüz milyonları uyandırmıştır. Dahası, emperyalist savaş koşullarında Rusya'daki bir devrimci krizin halkı tek kurtuluş yoluna sevk etmemesi imkânsızdır: Bu kurtuluş yolu, Alman ordusunun 'cephe gerisinde ayaklanma' fikri, yani savaşan *bütün* ülkelerde iç savaştır.

Hayat insana öğretiyor. Hayat, Rusya'nın yenilgisinden geçerek Rusya'da devrime *ilerliyor* ve bu devrimden geçerek ve bu devrimle bağlantılı olarak Avrupa'da iç savaşa *ilerliyor* Hayat bu yolu tutmuştur ve Rusya'da kendisini doğrulayan derslerden yeni bir güç alan devrimci proletaryanın partisi, daha büyük bir enerjiyle onun gösterdiği yolda yürümeye devam edecektir.

Eylül (1915) ayının ikinci yarısında yazıldı;
Collected Works, Cilt 21, s. 378-382.

Yazı Kurulu'nca Önerilen
BAZI TEZLER

Bu sayıda yayınlanan materyaller, partimizin St. Petersburg Komitesi'nin yürüttüğü faaliyetin ne kadar kapsamlı olduğunu gösteriyor. Gerçekten de bu faaliyet gerek Rusya gerekse bütün Enternasyonal için, gerici bir savaşta ve en zor koşullar altında sosyal-demokrat faaliyetin nasıl yürütülmesi gerektiğinin gerçek bir örneğidir. St. Petersburg ve bütün Rusya işçileri, bu faaliyeti desteklemek için ellerinden gelen bütün çabayı ortaya koyacaklar ve faaliyetlerini aynı çizgide her geçen gün daha aktif ve kapsamlı bir şekilde sürdüreceklerdir.

Rusya'daki yoldaşların tavsiyelerini de dikkate alarak, sosyal-demokrat faaliyetin güncel meseleleri üzerine bazı tezler ortaya koyduk:

1) 'Kurucu Meclis' sloganı tek başına yanlış bir slogandır, çünkü *şu an* mesele bu Kurucu Meclis'i kimin toplayacağıdır. Liberaller 1905 yılında bu sloganı benimsemişlerdi, çünkü bu sloganı Çarlık tarafından toplanan ve onunla uyum içinde olan bir 'kurucu meclis' anlamında yorumlamak *mümkündü*. En doğru sloganlar 'üç temel direk' olan demokratik cumhuriyet, büyük toprak sahiplerinin mülklerine el konması ve sekiz saatlik işgünü talepleri ve buna ilaveten (9. sayıyla karşılaştırınız) işçilerin sosyalizm, savaşan hükümetlerin devrimci yollarla devrilmesi ve savaş-karşıtı mücadelesinde uluslararası dayanışmasını sağlama çağrısıdır.

2) Emperyalist ve gerici savaşın sürdürülmesine yardımcı olan Savaş Sanayileri Komiteleri'ne* katılmaya karşıyız. Seçim kampanyasından ise yararlanmak gerektiğini savunuyoruz; sözgelimi, *yalnızca* ajitasyon ve propaganda amacıyla seçimlerin ilk ayağına katılmaktan yanayız. Duma'yı boykot kesinlikle söz konusu olamaz. İkinci tur seçimlere katılmak *mutlak bir zorunluluktur*. Şu an Duma'da temsilcimiz olmamasına karşın, Duma'daki her gelişmeden devrimci sosyal-demokrasinin amaçlarını gerçekleştirmek adına yararlanmalıyız.

3) Bize göre en acil ve en yakıcı görevler, proletarya içinde sosyal-demokrat faaliyeti sağlamlaştırıp yaygınlaştırmak ve aynı faaliyeti kır proletaryasına, kır yoksullarına ve orduya yaymaktır. Devrimci sosyal-demokrasinin en yakıcı görevi, başlangıç aşamasındaki grev hareketini 'üç temel direk' etra-

*) Savaş Sanayileri Komiteleri: Rusya'da savaş sanayilerindeki üretkenliği arttırmak ve komitelerdeki işçi temsilcileri aracılığıyla 'anavatan savunması' görüşünü yaymak için 1915'te kuruldu. Menşevikler bu komitelerde faal rol alırken, Bolşevikler boykot çağrısıyla mücadele yürütmüş ve bu bağlamda yer yer önemli başarılar elde etmişlerdi.

fında daha da ilerletmektir. Savaşa derhal son verilmesi talebine gerekli önem verilmelidir. Diğer taleplerin yanı sıra, Duma'daki RSDİP grubuna mensup işçi temsilcilerinin görevlerine iade edilmeleri talebi de gözden kaçırılmamalıdır.

4) İşçi Temsilcileri Sovyetleri ve benzer kurumları ayaklanma ve devrimci iktidar organları olarak görmek gerekir. Bu tür kurumlar ancak siyasal kitle grevi ve ayaklanmayla bağlantılı olarak ve ayaklanmanın hazırlanma, gelişme ve başarı derecesine göre kalıcı yararlar sağlayabilir.

5) Rusya'da yaklaşan devrimin toplumsal içeriği ancak proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü olabilir. Rusya'daki devrimin monarşiyi ve feodal kafalı toprak sahiplerini yıkmadan zafere ulaşması mümkün değildir ve bu da ancak proletarya köylülüğün desteğini aldığı takdirde başarılabilir. Kırsal nüfusun zengin 'çiftlik sahipleri' ve kır proletaryası şeklinde farklılaşması yönünde kaydedilen ilerleme, Markov* ve şürekâsının kırsal bölgelerdeki baskıcı egemenliğini ortadan kaldırmamıştır. Hangi koşulda olursa olsun kır proleterlerinin ayrı örgütlenmesinin dün olduğu gibi bugün de mutlak bir gereklilik olduğunu savunuyoruz.

6) Rusya proletaryasının görevi Avrupa'da sosyalist devrimi tetiklemek *amacıyla* Rusya'da burjuva-demokratik devrimi tamamlamaktır. Avrupa'da sosyalist devrim bugün, Rusya'daki burjuva-demokratik devrime oldukça yaklaşmıştır, ama yine de özel ve ikinci bir görev olarak proletaryanın önünde durmaktadır, zira burada Rusya proletaryasıyla işbirliği içinde olan *farklı sınıflar* söz konusudur. Rusya'daki burjuva-demokratik devrim-

*) N.E. Markov: Üçüncü (1907-1912) ve Dördüncü (1912-1917) Duma'da yer almış büyük toprak sahiplerinden biri.

de müttefik küçük burjuva köylülük iken, Avrupa'daki sosyalist devrimde müttefik diğer ülkelerin proleterleridir.

7) Dün olduğu gibi bugün de, sosyal-demokratların kurulacak bir geçici devrimci hükümette yer almalarını kabul edilebilir buluyoruz, yeter ki ortağımız şovenist devrimciler *değil,* demokrat küçük burjuvazi olsun.

8) Şovenist devrimciler derken, Çarlığa karşı zafer elde etmeyi Almanya'yı yenilgiye uğratmak, başka ülkeleri yağmalamak, Rusya'nın diğer halkları üzerinde Büyük Rusların egemenliğini sağlamlaştırmak, vs. için isteyenleri kastediyoruz. Devrimci şovenizmin temelinde küçük burjuvazinin sınıfsal konumu vardır. Küçük burjuvazi her zaman burjuvaziyle proletarya arasında yalpalar. Bugün şovenizmle (bu onu yalnızca demokratik devrim anlamında da olsa tutarlı derecede devrimci olmaktan alıkoymaktadır) proletarya enternasyonalizmi arasında gidip gelmektedir. Rusya'da şu an bu küçük burjuvazinin siyasal temsilcileri Trudovikler, Sosyalist-Devrimciler, *Naşa Zarya,* Duma'daki Çeidze grubu, Örgütlenme Komitesi, Plehanov, vb.'dir.

9) Rusya'da iktidarı şovenist devrimciler aldığı takdirde, biz mevcut savaşta *onların* 'anavatanı'nın savunulmasına karşı çıkarız. Sloganımız şu olur: Devrimci ve cumhuriyetçi bile olsalar şovenistlere *hayır;* şovenistlere hayır, uluslararası proletaryanın sosyalist devrim için birliğine *evet!*

10) Rusya'daki burjuva devriminde proletaryanın önderlik rolünün mümkün olup olmadığı sorusuna cevabımız: Evet mümkündür, *yeter ki* küçük burjuvazi belirleyici an geldiğinde sola çark etsin; küçük burjuvazi yalnızca bizim propagandamızla değil, ekonomik, mali (savaş yükleri), askeri, siyasal ve diğer nesnel etkenler tarafından da sola itilmektedir.

11) Bugünkü savaşta patlak verecek bir devrim, proletaryanın partisini iktidara getirirse alınacak tutumun ne olduğu sorusuna cevabımız: *Bütün* savaşan taraflara, sömürgelerin ve bağımlı, ezilen ve haklardan mahrum *bütün* halkların özgürlüğünün tanınması şartıyla barış öneririz. Bugünkü hükümetleriyle ne Almanya ne İngiltere ne de Fransa bu koşulu kabul edecektir. Bu durumda bize düşen hazırlık yapıp devrimci bir savaş vermek olur, başka bir deyişle bütün asgari programımızı kararlı bir şekilde uygulamakla yetinmeyip, aynı zamanda bugün Büyük Ruslar tarafından ezilen bütün halklar, Asya'nın bütün sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri (Hindistan, Çin, İran, vs.) arasında ayaklanma için sistematik çalışma yürütür, ama hepsinden önemlisi Avrupa'nın sosyalist proletaryasını, Avrupa'nın sosyal-şovenistlerine rağmen, hükümetlerine karşı ayaklandırırdık. Rusya'da proletaryanın elde edeceği bir zaferin gerek Asya'da gerekse Avrupa'da devrimin gelişimi için olağanüstü elverişli koşullar yaratacağına kuşku yoktur. 1905 yılı bile bunu kanıtlamıştır. Oportünizm ve sosyal-şovenizm cürufuna rağmen, devrimci proletaryanın uluslararası dayanışması bir *gerçekliktir*

Şimdi, bu tezleri, görüş alışverişinde bulunmak üzere yoldaşlara sunuyoruz, fakat merkez yayın organının sonraki sayılarında düşüncelerimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

S•tsial-Dem•krat, Sayı: 47, 13 Ekim 1915;
Collected Works, Cilt 21, s. 401-404.

WİLHELM KOLB VE GEORGİ PLEHANOV

Kimliğini gizleme gereği duymayan Alman oportünisti Wilhelm Kolb'un "Sosyal-Demokrasi Dönüm Noktasında" başlıklı broşürünün (Karlsruhe, 1915), Plehanov'un savaş konulu derlemesinden sonra yayınlanması isabet olmuştur. Kautsky'ci Rudolf Hilferding *Die Neue Zeit*'ta Kolb'a cevaben çok zayıf kalan bir yazı kaleme aldı. Hilferding bu yazıda esas meselelere değinmek yerine, Kolb'un Alman sosyal-demokratlarının birliğinin 'tümüyle şekli' olduğu yönündeki haklı iddiası karşısında ağlayıp sızlanmayı tercih etmektedir.

İkinci Enternasyonal'in çöküşünün önemi üzerine gerçekten düşünmek isteyen biri, Kolb'la Plehanov'un *ideolojik* konumlarını karşılaştırarak epey bir yol kat edebilir. İkisi de Ka-

utsky'yle *temel hususta* hemfikirdir; ikisi de bugünkü savaşla bağlantılı olarak devrimci eyleme girişilmesini reddetmekte ve gülünç bulmaktadır; ikisi de devrimci sosyal-demokratları, Plehanov'un takipçilerinin gözde tabiriyle, 'yenilgici' olmakla suçlamaktadır. Bugünkü savaşın ürünü olarak bir devrimin patlak verebileceğini 'gülünç bir hayal' olarak gören Plehanov 'devrimci lafazanlığa' karşı ağzına geleni söylemektedir. Kolb da her fırsatta 'devrimci laflar'a, "devrimci fantazilere, 'küçük radikaller'e, 'histerikler'e, 'sekterliğe', vs. sövüp saymaktadır. Kolb'la Plehanov temel hususta hemfikirdir, yani ikisi de devrime karşıdır. Kolb genellikle devrime karşıyken, Plehanov ve Kautsky'nin 'genellikle devrimin yanında' olmaları yalnızca bir renk farklılığıdır ve laftan ibarettir. Plehanov ile Kautsky gerçekte Kolb'un emir erleridir.

Kişilik anlamında değil, siyasal anlamda konuşacak olursak Kolb daha dürüsttür, yani duruşu bakımından daha tutarlıdır, ikiyüzlü değildir. Bu yüzden doğruları, yani bütün Enternasyonal'e 'devrimci fantezi ruhu'nun sindiğini, Enternasyonal'in geçmişte, savaşla bağlantılı olarak, 'tehditler' (Sayın Plehanov ve Sayın Kolb, devrim tehditleri!) savurduğunu kabul etmekten korkmaz. Kolb, Avrupa'daki sosyal-demokrat partiler kapitalist devlet tepeden tırnağa çatırdarken, yani 'devletin bekası söz konusu' iken kapitalist toplumun imdadına yetiştikten sonra, kapitalist toplumu 'ilkesel olarak reddetme'nin gülünç olduğunu söylerken haklıdır. Nesnel devrimci durumun bu şekilde kabul edilmiş olması gerçeğe uygundur.

Liebknecht'in takipçilerinin savundukları taktiklerin sonucunda, diye yazıyor Kolb, "Alman ulusunun *iç* mücadelesi kaynama noktasına gelecek ve ülkenin askeri ve siyasal gücü Üçlü İttifak emperyalizmi"nin *yararına olacak ve zaferine*

yol açacak şekilde zayıflayacaktır!! İşte oportünistlerin 'yenilgiciliğe' sövüp saymalarının özü burada saklıdır!!

Meselenin özü gerçekten de budur. "Kaynama noktasına gelen ülke içindeki mücadele" iç savaştır. Kolb, solun taktiklerinin iç savaşa *yol açacağını* söylerken haklıdır; Liebknecht ve arkadaşlarının yenilgicilikle Almanya'nın 'askeri açıdan zayıflaması'nı amaçladıklarını, yani Almanya'nın yenilgisini istediklerini ve buna yardımcı olduklarını söylerken haklıdır. Kolb yalnızca -ama yalnızca!- solun bu taktiklerinin uluslararası bir niteliğe sahip olduğunu görmeyi reddederken yanılmaktadır. Zira savaşa katılan bütün ülkelerde 'iç mücadeleyi kaynama noktasına getirmek', emperyalist burjuvazinin 'askeri gücünü zayıflatmak' ve (bu sayede, bununla bağlantılı olarak ve bu yolla) emperyalist savaşı iç savaşa çevirmek *mümkündür* Meselenin özü tastamam budur. Kolb'a en iyi temennilerinden, kabullerinden ve örnekli açıklamalarından ötürü teşekkür ediyoruz, zira bütün bunlar çok tutarlı, dürüst ve aleni bir devrim düşmanından geldiği için, Plehanov'ların ve Kautsky'lerin utanç verici kaypaklıklarını ve iğrenç ikiyüzlülüğünü işçilerin gözünde teşhir etme noktasında özellikle yararlıdır.

Sotsial-Demokrat, N●. 51, 29 Şubat 1916;
Collected Works, Cilt 22, s. 141-142.

RSDİP MERKEZ KOMİTESİ'NİN İKİNCİ SOSYALİST KONFERANS'A ÖNERİLERİ

(Gündemin 5, 6, 7a, 7b ve 8. maddelerine ilişkin *tezler*: Savaşa son verilmesi için mücadele; barış, parlamento faaliyeti ve kitle mücadeleleri sorunlarına ilişkin tutum ve Enternasyonal Sosyalist Büro'nun toplanması.)

Enternasyonal Sosyalist Komite, İkinci Konferans'ı toplantıya çağırırken, üyesi olan örgütlere bu sorunları görüşme ve önerilerini sunma çağrısı yapmıştır. Aşağıdaki tezler, partimizin bu çağrıya verdiği cevaptır.

1) Her savaş, savaşı yürüten devletlerin ve egemen sınıflarının savaş patlak vermeden önce uzun yıllardır, bazen onyıllardan beridir yürüttükleri politikaların başka araçlarla (şiddet araçlarıyla) devam ettirilmesinden başka bir şey olmadığına göre, savaşa son veren barış da, savaşın seyri içinde ve savaşın bir sonucu olarak ulaşılan güçler ilişkisinin tespitinden ve kayda geçirilmesinden başka bir şey değildir.

2) Bugünkü burjuva toplumsal ilişkilerin temelleri var olmaya devam ettiği sürece, emperyalist bir savaş ancak emperyalist bir barışa, yani güçsüz ulusların ve ülkelerin sadece savaştan önce değil, savaş süresince de muazzam bir gelişme göstermiş olan mali sermaye tarafından ezilmesinin yaygınlaşmasına ve güçlenmesine yol açabilir Savaşan *her iki* grubun burjuvazisi ve hükümetleri tarafından savaştan önce ve savaş sırasında sürdürülen politikanın nesnel içeriği, ekonomik baskının, ulusların köleleştirilmesinin ve siyasal gericiliğin güçlenmesini doğurur. Dolayısıyla, burjuva toplum düzeni varlığını sürdürdüğü müddetçe, savaşın encamı ne olursa olsun, barış ancak kitlelerin siyasal ve ekonomik durumundaki bu kötüleşmeyi kalıcılaştırmaya yarayacaktır.

Emperyalist savaşın 'demokratik barış'la sonuçlanacağını ummak, teoride, güçlerin savaş öncesi ve savaş sırasındaki politikalarını tarihsel bir değerlendirmeye tutmak yerine boş laflarla zaman öldürmek anlamına gelir. Bunun pratikteki karşılığıysa, kitlelerin siyasal bilincini bulandırarak, egemen sınıfların yaklaşan barışı hazırlayan gerçek politikalarını gizleyip güzel göstermek, kitlelerden en önemli şeyi, yani bir dizi devrim olmadan demokratik barışın imkânsız olduğunu saklayarak kitleleri aldatmaktır.

3) Sosyalistler reformlar için mücadeleyi reddetmezler. Örneğin, bugün bile parlamentolarda, kitlelerin durumunun -az da olsa- iyileştirilmesi, savaşta yıkıma uğramış bölgelerde oturanlara gönderilen yardımların artırılması, ulusal baskının azaltılması için, vs. oy vermeleri zorunludur. Fakat tarihin ve bütün siyasal durumun devrimci çözümler talep ettiği sorunlar için reformların çare olacağını vaaz etmek tam bir burjuva aldatmacasıdır. Bugünkü savaşın ön plana çıkardığı sorunlar tam da bu türdendir. Söz konusu olan emperyalizmin temel dinamikleriyle, yani bizatihi kapitalist toplumun varlığıyla, son on-yirmi yılda yalnızca olağanüstü hızlı biçimde değil, aynı zamanda -ki bu çok önemlidir- olağanüstü eşitsiz biçimde gelişen 'büyük' devletler arasındaki yeni güç dengelerine uygun olarak dünyanın yeniden paylaşılması temelinde kapitalizmin yıkılmasını geciktirmekle alakalı sorunlardır. Bugün kitleleri boş sözlerle aldatmayan, aksine toplumun mevcut güç dengelerini değiştirebilen gerçek bir siyasal faaliyet ancak iki şekilde mümkündür: Ya yabancı ülkeleri soyup soğana çevirmesi için 'kendi' ülkenin burjuvazisine yardım etmek ve bu yardıma 'anavatan savunması' ve 'ülkeyi kurtarma' adını vermek ya da sosyalist proleter devrimine yardım etmek, savaşa katılan bütün ülkelerdeki kitleler arasında şimdiden görülebilen galeyanı artırmak ve güçlendirmek, ilk demlerini yaşayan grev ve gösterileri desteklemek, vs., kısacası, devrimci kitle mücadelesinin henüz güçsüz olan bu tezahürlerini yaygınlaştırıp şiddetlendirerek burjuvaziyi devirecek topyekün bir proleter saldırısına dönüştürmek.

Nasıl bugün bütün sosyal-şovenistler kapitalistlerin gerçek, yani emperyalist politikalarını gizleyerek -ikiyüzlü kapitalistler yağmacı kapitalistlerin şu ya da bu grubundan gelen 'alçakça' saldırıya karşı 'onurlu' bir savunmadan dem vurarak

gerçek politikalarını gizliyorlar- halkı aldatıyorlarsa, aynı şekilde, 'demokratik bir barış'tan söz edenler de halkı aldatıyorlar, sanki şimdiden kapitalistler ve diplomatlar tarafından hazırlanan barış yeni bir 'alçakça' saldırıyı imkânsız kılacak ve eski 'onurlu' ilişkileri kurabilecekmiş gibi, sanki bu barış tam da emperyalist politikaların (yani, mali sermaye yağmacılığı, sömürgeci soygunculuk, siyasal gericilik ve farklı biçimler altında yoğun kapitalist sömürünün) sürdürülmesi, ilerletilmesi ve kalıcılaştırılması değilmiş gibi. Bugün kapitalistlerin ve diplomatlarının en çok ihtiyaç duydukları şey, halkı 'demokratik barış' laflarıyla sağırlaştırmak, uyutmak ve aptallaştırmak üzere burjuvaziye uşaklık edecek 'sosyalist'lerdir. Zira bu yolla, burjuvazinin gerçek politikalarını gizlemek, kitlelerin bu politikaların gerçek özünü görmelerini zorlaştırmak ve onları devrimci mücadele yolundan saptırmak mümkün hale gelecektir.

4) Bugün İkinci Enternasyonal'in önde gelen temsilcilerinin hazırlamakla meşgul oldukları 'demokratik barış' programı tam da bu tür bir burjuva aldatmacası ve ikiyüzlülüğüdür. Örneğin bu Enternasyonal'in en otorite sahibi, resmi ve 'teorisyen' temsilcilerinden olan Kautsky *Die Neue Zeit*'ta, Huysmans ise Arnhem Kongresi'nde* bu programı "emperyalist hükümetler barış yapana kadar devrimci mücadeleyi askıya almak" şeklinde ifade etmişlerdir; o zamana kadar ilhakların ve tazminatların kâğıt üzerinde reddedilmesi, ulusların kendi kaderini tayin hakkının lafa gelince tanınması, dış siyasetin demokratikleştirilmesi, devletler arası anlaşmazlıklar için tahkim mahkemeleri oluşturulması, silahsızlanma, Avrupa Birleşik Devletleri, vs. gündemde olacaktır. Londra (Şubat 1915)

*) Hollanda Sosyal-Demokrat Partisi'nin 8-9 Ocak 1916 tarihli kongresi.

ve Viyana (Nisan 1915) konferanslarında bu programın temel maddesinin, yani 'ulusların bağımsızlığı'nın kabul edilmiş olmasını "Enternasyonal'in bu konudaki mutabakatı"nın kanıtı olarak aktaran Kautsky, böylece, bu 'barış programı'nın gerçek siyasal anlamını da çarpıcı bir berraklıkla ifade etmiştir, zira savaş *her iki* taraf için de güçsüz halkların 'bağımsızlığı'nın sistemli biçimde ihlal edilmesi ve köleliklerinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması *amacını taşırken,* 'bağımsızlık' ve ulusların kendi kaderini tayinine ilişkin hiçbir yükümlülük taşımayan ve hiçbir sonuç doğurmayan ikiyüzlü kabullerini 'kendi' hükümetlerinin emperyalist politikalarının desteklenmesiyle birleştiren sosyal-şovenistlerin halkı açıkça aldatmalarına bütün dünyanın gözleri önünde onay vermiştir.

Nesnel olarak değerlendirildiğinde bu ucuz 'barış programı', devrimci bir mücadeleye girişmeye başlamış işçileri şovenist önderleriyle 'uzlaştırarak' ve sosyalist partileri savaş öncesi durumuna geri döndürmek amacıyla sosyalist hareketteki krizin -önderlerin çoğunun burjuvazinin safına geçmesiyle sonuçlanan krizin- vahametini gizleyerek işçi sınıfının burjuvaziye olan bağımlılığını güçlendirmeye yarar. Bu 'Kautsky'ci' politika akla yatkın laflarla gizlendiği ve yalnızca Almanya'da değil, başka ülkelerde de yürütüldüğü için proletarya açısından çok daha tehlikelidir. Örneğin İngiltere'de önderlerin çoğu; Fransa'da Longuet, Pressemane ve diğerleri; Rusya'da Akselrod, Martov, Çeidze, vb. bu politikayı savunuyorlar. Çeidze şovenist 'ülke savunması' fikrini "ülkemizi kurtaralım" laflarıyla gizliyor. Bir yandan Zimmerwald Konferansı'na sahte bir destek veriyor, diğer yandan Duma'daki grubunun resmi beyanında Huysmans'ın Arnhem'deki meşum konuşmasına övgüler yağdırıyor. Ama işçilerin Savaş Sanayi Komiteleri'ne

katılmalarına karşı ne Duma kürsüsünde ne de basında tek bir laf ediyor ve bu katılımı savunan gazetelerin yazı kurulunda çalışmaya devam ediyor. İtalya'da benzer bir politika Treves tarafından yürütülüyor: Örneğin İtalyan Sosyalist Partisi merkez yayın organı *Avanti!*, 5 Mart 1916 tarihli sayısında Treves ve diğer 'reformist-imkâncılar'ı, "Parti Yürütme Kurulu'nun ve Oddino Morgari'nin Zimmerwald'da birliğin sağlanması ve yeni bir Enternasyonal kurulması için adım atmasını engellemek için her yola başvurmuş olanları" teşhir edeceğine dair bir tehdit savurmuştur.

5) 'Barış görüşmeleri'nde bugün en önemli madde ilhaklar sorunudur. Bu sorun hem sosyalist harekette egemen olan ikiyüzlülüğü hem de gerçek sosyalist propaganda ve ajitasyonun görevlerini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır.

İlhak ne demektir? Sosyalistler ilhaklara karşı neden ve nasıl mücadele etmelidirler? Bu soruları açıklamak gerekiyor. 'Yabancı' topraklara el koyulması *her zaman* ilhak anlamına gelmez, zira genel olarak konuşacak olursak, sosyalistler uluslar arasındaki sınırların ortadan kalkmasından ve daha büyük devletlerin kurulmasından yanadır. Keza, her statüko ihlali de ilhak değildir, zira bu yaklaşım aşırı gericidir ve tarih biliminin temel kavramlarına aykırıdır Nitekim askeri yollarla bir toprak parçasına el koymak da her zaman ilhak diye nitelendirilemez, zira sosyalistler halkın çoğunluğunun çıkarları için savaşa ve şiddete başvurulmasını reddedemezler. İlhak derken, belli bir toprak parçasına o topraklar üzerinde yaşayan halkın *iradesini çiğneyerek* el koyulmasını anlamak gerekir; başka bir deyişle, ilhak kavramı ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramıyla ayrılmaz şekilde iç içe geçmiştir.

Gelgelelim, bugün burjuvazinin ve sosyal-şovenistlerin, düşman güç tarafından gerçekleştirildiği oranda ilhaklara karşı çıktığını görüyoruz. Mevcut savaş savaşan *her iki* grup açısından da emperyalist bir savaş olduğu için, bunun olması kaçınılmazdı. 'İlhaklara karşı' bu tür bir 'mücadele'nin, ilhaklar sorununda böyle bir 'görüş birliği'nin ikiyüzlülükten başka bir şey olmadığı açıktır. Alsace-Lorraine uğruna savaşı destekleyen Fransız sosyalistleri, Alsace-Lorraine'e ya da Alman Polonya'sına Almanya'dan ayrılma özgürlüğü talep etmeyen Alman sosyalistleri, Polonya'nın Çarlık tarafından bir kez daha köleleştirilmesi için yürütülen savaşı 'ülkeyi kurtarmak' diye tarif eden ve 'ilhaksız barış' adına Polonya topraklarının Rusya tarafından ilhak edilmesini savunan Rus sosyalistleri, vs., bunların hepsi *gerçekte ilhakçıdır*

İlhaklara karşı mücadelenin salt ikiyüzlülüğün ve boş lafların ötesine geçmesini sağlamak ve bu mücadele bağlamında kitleleri gerçekten enternasyonalizm ruhuyla eğitmek için, ilhaklar sorunundaki aldatmacayı gizlemek yerine, bu düzenbazlığa karşı kitlelerin gözünü açmak gerekir. Hangi ülkeden olursa olsun, bir sosyalistin, uluslar arasında eşitliği savunduğunu söylemesi ya da ilhaklara karşı çıktığını göstermek üzere konuşma yapması, yeminler etmesi, Allah'ın adını vermesi, vs. yeterli değildir. Bütün ülkelerde sosyalistlerin görevi *bizzat kendi* 'anavatanları' tarafından ezilen sömürgeler ve uluslar için derhal ve koşulsuz *ayrılma özgürlüğü* talep etmektir.

Bu koşul yerine getirilmediği takdirde, ulusların kendi kaderini tayin hakkının ve enternasyonalizmin ilkelerinin *tanınması*, Zimmerwald Manifestosu'nda bile olsa, en iyi ihtimalle hükümsüz bir belge olarak kalacaktır.

6) Sosyalistlerin 'barış programı'nın ve 'savaşa son verilmesi için mücadele' programlarının kalkış noktası, 'demokratik barış', savaşan devletlerin barışçıl niyetleri gibi bugün bütün ülkelerde demagog bakanlar, pasifist burjuvalar, sosyal-şovenistler ve Kautsky'ciler tarafından halka yutturulmaya çalışılan yalanların teşhir edilmesi olmalıdır. Esas amacı kitlelere devrimin gerekliliğini açıklamak ve her yerde başlamakta olan devrimci kitle mücadelelerine (kitleler arasındaki mayalanma, protestolar, siperlerde kardeşleşme, grevler, gösteriler, cephede askerlerin -örneğin Fransa'da olduğu gibi- yakınlarını savaş kredilerinden uzak durmaya çağıran mektupları, vs.) destek vermek, yardım eli uzatmak ve bunları ilerletmek olmayan bir 'barış programı', halkı aldatmayı amaçlayan ikiyüzlü bir kâğıt parçasından başka bir şey değildir.

Savaşa son vermeyi amaçlayan her türlü halk hareketini desteklemek, genişletmek ve derinleştirmek sosyalistlerin görevidir. Ama bu görevi, gerçekte, yalnızca -Liebknecht gibi- parlamento kürsüsünden askerleri silah bırakmaya çağırmaktan, devrim propagandası yapmaktan ve emperyalist savaşı sosyalizm için iç savaşa çevirme çağrısında bulunmaktan geri durmayan sosyalistler yerine getirmektedir

Kitleleri devrimci mücadeleye çekmek, 'demokratik bir barış'a giden yolda devrimci önlemlerin zorunlu olduğunu anlatabilmek için öne çıkarmamız gereken slogan, devlet borçlarını ödemeyi reddetmek olmalıdır.

Zimmerwald Manifestosu'nda olduğu gibi, işçilerin başkalarının davası için değil, kendi davaları uğruna fedakârlık yapmaları gerektiğini söyleyerek devrim imasında bulunmak yeterli değildir. Kitlelere izlenmesi gereken yolu *açık* ve net bir şekilde göstermek, nereye ve niçin gittiklerini bilmeleri-

ni sağlamak gerekir. Savaş sırasındaki devrimci kitle eylemlerinin, başarıyla ilerletildiği takdirde, emperyalist savaşın sosyalizm için iç savaşa çevrilmesine varacağı açıktır. Dolayısıyla bunu kitlelerden saklamaya çalışmak zararlıdır. Bugün ulaşılması ne kadar zor görünürse görünsün, bu hedefi daha yolun başındayken açıkça ortaya koymak gerekir. Zimmerwald Manifestosu'nda olduğu gibi, "kapitalistlerin bugünkü savaşta anavatan savunmasından söz ederken yalan söyledikleri"ni ve işçilerin devrimci mücadele yürütürken ülkelerinin askeri durumunu dikkate almamaları gerektiğini ifade etmek yeterli değildir. Burada yalnızca üstü kapalı bir şekilde dile getirilen şeyi, yani bugünkü emperyalist savaşta 'anavatan savunması' kavramını kullanırken yalnızca kapitalistlerin değil, sosyal-şovenistlerin ve Kautsky'cilerin de kitleye yalan söylediklerini bütün açıklığıyla dile getirmek gerekir. Dahası, 'kendi' hükümetini savaşta yenilgiyle tehdit etmeden savaş sırasında devrimci eylemin imkânsız olduğunu, gerici bir savaşta hükümetin her yenilgisinin devrimi kolaylaştıracağını ve kalıcı demokratik bir barışın yalnızca devrimle geleceğini de açıkça belirtmek gerekir. Son olarak, kitlelere, illegal örgütler ve askeri sansürden kurtulabilen bir basın, yani illegal bir basın kurmak için bizzat kolları sıvamadıkları müddetçe, henüz ilk demlerinde olan devrimci mücadeleyi ciddi anlamda desteklemenin, ilerletmenin, kimi adımlarını eleştirmenin, hatalarını düzeltmenin ve bu mücadeleyi sistemli biçimde geliştirmenin ve keskinleştirmenin imkânsız olduğu da açıkça söylenmelidir.

7) Sosyalistlerin parlamentodaki faaliyetlerine gelince, şunu unutmamak gerekir: Zimmerwald Konferansı, bugün Sibirya'da sürgünde olan partimize mensup beş sosyal-demok-

rat Duma temsilcisine sempatisini ifade etmekle kalmayıp, onların taktikleriyle dayanışma içinde olduğunu da ortaya koymuştur. Bir yandan kitlelerin devrimci mücadelesini kabul edip, diğer yandan sosyalist faaliyeti yasal çerçeveye hapsetmek kabul edilemez. Böyle bir yaklaşım kitlelerin haklı hoşnutsuzluğuna, sosyal-demokrasiden uzaklaşıp anti-parlamenter anarşizme ya da sendikalizme geçmelerine yol açmaktan başka işe yaramaz. Parlamentodaki sosyal-demokrat temsilcilerin, konumlarından yalnızca parlamentoda konuşma yapmak için değil, aynı zamanda parlamento dışında işçilerin yeraltı örgütlenmesini ve devrimci mücadelesini mümkün olan her şekilde desteklemek için de yararlanmaları gerektiği ve kitlelerin kendi illegal örgütleri aracılığıyla önderlerinin bu faaliyetini bizzat denetlemek zorunda oldukları kamuoyunun önünde açık bir biçimde dile getirilmelidir.

8) Enternasyonal Sosyalist Büro'nun toplantıya çağrılması sorunu son tahlilde temel bir ilkesel soruna, yani eski partilerle İkinci Enternasyonal'in birleştirilmesinin mümkün olup olmadığı sorununa bağlanmaktadır. Uluslararası işçi hareketinin Zimmerwald'ın işaret ettiği yolda atacağı her adım, Zimmerwald çoğunluğunun benimsediği tutumun tutarsızlığını daha açık bir şekilde gösterecektir; zira bir yandan eski partilerin ve İkinci Enternasyonal'in politikaları işçi hareketi içinde burjuva siyasetiyle, yani proletaryanın değil burjuvazinin çıkarlarını koruyan bir siyasetle özdeşleştirilirken (örneğin, Zimmerwald Manifestosu'nun 'kapitalistler'in bu savaşta 'anavatan savunması'ndan söz ederken yalan söylediklerini ifade eden sözleri ve Enternasyonal Sosyalist Komite'nin 10 Şubat 1916 tarihli genelgesindeki daha kesin ifadeler bu kapsamdadır), diğer yandan Enternasyonal Sosyalist Komite, Enternas-

yonal Sosyalist Büro'yla yollarını ayırmaktan korkmakta ve Enternasyonal Büro yeniden toplandığı takdirde kendisini feshedeceğine dair resmi açıklamalarda bulunmaktadır.

Bu tür bir açıklamanın Zimmerwald'da oylamaya sunulmak bir tarafa, tartışılmadığını bile belirtmek isteriz.

Zimmerwald Konferansı'ndan sonra geçen altı ay, Zimmerwald ruhuyla yürütülen gerçek faaliyetin -boş sözlerin değil, gerçek bir faaliyetin- bütün ülkelerde bölünmenin derinleşmesi ve yaygınlaşmasıyla kol kola gittiğini kanıtlamıştır. Almanya'da partinin resmi kararına karşın illegal, yani bölünmeyi hazırlayıcı nitelikte açıklamalar yayınlanıyor. Liebknecht'in en yakın arkadaşı olan milletvekili Otto Rühle aslında bir değil, iki parti olduğunu, bunlardan birinin burjuvaziyi desteklediğini, diğerininse burjuvaziyle mücadele ettiğini söylediğinde, Kautsky'ciler de dahil birçok kişi Rühle'ye küfürler etti, ama kimse söylediklerini çürütemedi. Fransa'da bölünmeye kesinlikle karşı olan sosyalist Bourderon, parti Merkez Komitesi ile parlamento grubunu kınayan (*"désapprouver la Com. Adm. Perm. et le Gr Parl."*) ve kabul edildiği takdirde kesinlikle bölünmeye yol açacak olan bir karar öneriyor. İngiltere'de Bağımsız İşçi Partisi üyesi T Russell Williams, ılımlı bir çizgi izleyen *Labour Leader* gazetesinde yayınlanan yazısında bölünmenin kaçınılmaz olduğunu açıkça kabul ediyor ve yereldeki görevlilerden gelen mektuplarda desteklendiğini görüyor. Ama herhalde Amerika örneği daha da öğreticidir, zira tarafsız bir ülke olan Amerika'da bile Sosyalist Parti içinde birbirine ölümüne düşman olan iki eğilim ortaya çıkmıştır: Bir yanda 'savaşa hazırız' yandaşları, yani savaş, militarizm ve donanma inşası yanlıları, öte yanda Sosyalist Parti'nin eski başkan adaylarından Eugene Debs gibi, tam da yak-

laşan savaşla bağlantılı olarak açıktan iç savaş çağrısında bulunan sosyalistler.

Gerçekte bütün dünyada şimdiden bir bölünme yaşanmış ve işçi sınıfı içinde savaşa ilişkin birbiriyle uzlaşmaz iki tutum şekillenmiştir. Bu gerçeğe gözlerimizi kapayamayız, aksi takdirde işçi kitlelerinin kafasını karıştırmak, zihinlerini bulandırmak, bütün Zimmerwald'cıların resmi olarak sempati duydukları devrimci mücadeleye ket vurmak ve Enternasyonal Sosyalist Komite'nin 10 Şubat 1916 tarihli genelgesinde kitleleri yanıltmakla ve sosyalizme karşı bir kumpas ('pakt') hazırlamakla suçlanan önderlerin kitleler arasındaki nüfuzunu güçlendirmek dışında bir sonuç alamayız.

İflas eden Enternasyonal Sosyalist Büro'yu yeniden kurmak ancak bütün ülkelerin sosyal-şovenistlerine ve Kautsky'cilerine yaraşır. Sosyalistlere düşen görev, kitlelere, sosyalizm bayrağı altında burjuvazinin siyasetini yürütenlerden ayrılmanın kaçınılmaz olduğunu anlatmaktır.

Şubat-Mart 1916'da yazıldı;
22 Nisan 1916'da *Bulletin Internationale Socialistische Kommission zu Bern*'in 4. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 22, s. 169-179.

KİENTHAL'DEKİ İKİNCİ ENTERNASYONAL SOSYALİST KONFERANSI*

I.

RSDİP MERKEZ KOMİTESİ'NİN İKİNCİ SOSYALİST KONFERANS'A ÖNERİLERİNİN İLK HALİ

| |

13. Zimmerwald Manifestosu'ndan ve 10 Şubat 1916 tarihli Enternasyonal Sosyalist Konferans genelgesinden (3. Bülten) kaçındmaz olarak şu sonuç çıkmaktadır: Doğrudan *devrimci kitle mücadelesi* ile birleştirilmediği ve bunun için propaganda ve hazırlık yapılmadığı sürece 'savaşa karşı savaş' ve 'ba-

*) RSDİP Merkez Komitesi'nin Sosyalist Konferans'a önerilerinin ilk taslağının elyazmasında üzeri çizilmiş iki tezden biri de 13.'südür. (ç.n.)

rış için mücadele' *ikiyüzlülüktür* [...] Eğer kitlelere kendi hükümetlerine karşı "söz konusu ülkenin askeri durumuna aldırış etmeksizin" mücadele etmeleri çağrısında bulunuyorsak, bu demektir ki yalnızca bir ilke olarak 'ülkeyi savunma'nın *bugünkü* savaşta kabul edilebilir olduğunu reddetmekle kalmıyoruz, aynı zamanda yenilgiyi devrime dönüştürebilmek amacıyla her *burjuva* hükümetin yenilgisinin *arzulanır* bir şey olduğunu da kabul ediyoruz. Şunu da hiç eğip bükmeden ortaya koymak gerekir: Bilinçli temsilcileri *bütün* burjuva hükümetleri yenilgiye uğratmak ve alaşağı etmek için açıkça birleşmedikleri sürece devrimci kitle mücadelesi uluslararası bir niteliğe sahip olamaz.

Şubat-Mart 1916'da yazıldı;
ilk kez 6-7 Kasım 1927'de *Pravda*'nın 255. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 41, s. 375 (parça).

JUNİUS BROŞÜRÜ*

|...|

Aynı hatayı Junius'un 'yenilginin mi yoksa zaferin mi' daha iyi olduğuna ilişkin argümanlarında da görüyoruz. Junius ikisinin de aynı derecede kötü olduğu sonucuna varıyor (yıkım, silahlanma artışı, vs.) Ama bu devrimci proletaryanın değil, pasifist küçük burjuvazinin bakış açısıdır. Proletaryanın 'devrimci müdahalesi'nden bahsederken -ki hem Junius'ta hem de *Internationale* grubunun tezlerinde bundan bahsediliyor, ama maalesef çok genel tabirlerle- sorunu *başka bir* açıdan gündeme getirmek *gerekir*, yani: 1) Yenilgi riski olmadan 'devrimci müdahale' mümkün müdür? 2) Bu riski göze alma-

*) Bu yazı, Junius mahlasıyla yazan Rosa Luxemburg'un broşürünün bir eleştirisidir. (ç.n.)

dan burjuvaziye ve *kendi* ülkendeki hükümete bedel ödetmek mümkün müdür? 3) Biz her zaman yenilgilerin devrimci sınıfın davasına yardımcı olduğunu savunmadık mı? Gerici savaşlara ilişkin tarihsel deneyimler de bunu doğrulamıyor mu?

Temmuz 1916'da yazıldı;
Ekim 1916'da *Sbornik Sotsial-Demokrata*'nın 1. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 22, s. 318-319, dipnot (parça).

[...]

III.

Silahsızlanma avukatları, programdaki 'silahlı ulus' maddesine, oportünizme taviz verilmesine yol açabileceğini gerekçe göstererek karşı çıkıyorlar. En önemli noktayı, yani silahsızlanma ile sınıf mücadelesi ve toplumsal devrim arasındaki ilişkileri yukarıda inceledik. Şimdi de, silahsızlanma talebi ile oportünizm arasındaki ilişkiyi inceleyelim. Bu talebin kabul edilemez olmasının en önemli sebeplerinden biri, yarattığı yanılsamaların yanı sıra, oportünizme karşı mücadelemizi kaçınılmaz olarak zayıflatması ve canlılığını kaybettirmesidir.

Kuşkusuz, bu mücadele, bugün Enternasyonal'in karşı karşıya olduğu en önemli ve acil sorundur. Emperyalizme karşı mücadele oportünizme karşı mücadeleyle iç içe geçmediği

takdirde ya boş bir laftır ya da bir aldatmacadır. Zimmerwald ve Kienthal'in başlıca kusurlarından -ve Üçüncü Enternasyonal'in çekirdeğini oluşturan bu konferansları iflasa götürebilecek ana sebeplerden- biri, oportünistlerle yolları ayırmanın gerekliliği üzerine karar almak şöyle dursun, oportünizme karşı mücadele sorununu açıkça ortaya koymak konusunda bile adım atılmamış olmasıdır. Oportünizm Avrupa işçi hareketinde -geçici olarak- zafere ulaşmıştır. Bütün büyük ülkelerde oportünizmin iki esas türünün olduğu görülebilir: İlki Plehanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas ile Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson ve diğerlerinin aleni, sinik ve bu yüzden de görece daha tehlikesiz sosyal-emperyalizmi; ikincisi de, gizli Kautsky'ci oportünizmdir: Almanya'da Kautsky-Haase ile Sosyal-Demokrat İşçi Grubu*; Fransa'da Longuet, Pressmane, Mayéras ve diğerleri; İngiltere'de Ramsay MacDonald ile Bağımsız İşçi Partisi'nin diğer önderleri; Rusya'da Martov, Çeidze ve diğerleri, İtalya'da Treves ile diğer sol-reformist denen kesimler.

Aleni oportünizm, devrime ve başlangıç durumundaki devrimci hareketlere ve patlamalara açıkça ve doğrudan karşıdır. Hükümetlerle doğrudan ittifak halindedir ve bu ittifak, bakanlık koltukları kabul etmekten Savaş Sanayisi Komiteleri'ne katılmaya (Rusya'da olduğu gibi) kadar geniş bir mecrada akmaktadır. Gizli oportünistler olan Kautsky'cilerse, işçi sınıfı hareketi için daha zararlı ve daha tehlikelidir, çünkü burjuvaziyle ittifak yanlısı olduklarını akla yakın gelen, sahte

*) Sosyal-Demokrat İşçi Grubu: Mart 1916'da Reichstag'daki sosyal-demokrat grubundan ayrılan merkezci üyelerin kurdukları bu grup, Alman Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi'nin çekirdeğini oluşturmuştur.

'Marksist' laflarla ve pasifist sloganlarla gizliyorlar. Oportünizmin egemen olan bu iki türüne karşı proleter siyasetinin *her* alanında (parlamentoda, sendikalarda, grevlerde, askeri alanda, vb.) mücadele yürütmek esastır. Her iki oportünizmin de esas ayırt edici özelliği, *bugünkü savaşın devrimle bağı* gibi somut bir sorunu ve *devrimin diğer somut sorunlarını* susarak geçiştirmek, gözden saklamak ya da polis yasaklarından dem vurarak başından atmak istemesidir. Üstelik savaştan önce, yaklaşmakta olan bu savaş ile proleter devrimi arasındaki ilişki birçok kez gerek gayri resmi yollardan gerekse Basel Manifestosu'nda resmi olarak vurgulanmıştı. Silahsızlanma talebinin başlıca kusuru, devrimin bütün somut sorunlarına el atmaktan kaçınmasıdır. Yoksa silahsızlanma savunuculuğu yapanlar yeni türde, silahsız bir devrimi mi savunuyorlar?

Devam edelim. Biz hiçbir şekilde reformlar için mücadele etmeye karşı değiliz. Kitlelerdeki huzursuzluk ve hoşnutsuzluk defalarca patlamalı bir şekilde tezahür ettiği halde ve bizim çabalarımıza karşın, bugünkü savaşın sonucunda bir devrim olmadığı takdirde, insanlığın ikinci bir emperyalist savaşa sürüklenmesi ihtimalini (bu en kötü ihtimal üzücü de olsa) görmezlikten gelemeyiz. Oportünizme karşı mücadeleyi de içine alan bir reform programından yanayız. Reformlar için mücadeleyi oportünistlerin tekeline bırakıp, acı gerçeklerden kaçarak ne idüğü belirsiz bir 'silahsızlanma' fantezisine sığınsaydık, oportünistler pek memnun olurlardı. 'Silahsızlanma', can sıkıcı gerçeklikle mücadele etmek yerine, ondan kaçmak demektir.

Bu tür bir programda bizim söyleyeceğimiz aşağı yukarı şöyle bir şey olurdu: "1914-1916'daki emperyalist savaşta anavatan savunması sloganını benimsemek, bir burjuva yalanına sığınarak işçi hareketini yoldan çıkartıp yozlaştırmak-

tır." Silahsızlanma talebi ve 'her ne şekilde olursa olsun' anavatan savunmasının reddedilmesiyle kıyaslandığında, somut bir soruya verilen böylesine somut bir cevap teorik açıdan daha doğru, proletaryaya çok daha yararlı ve oportünistler için daha dayanılmaz bir şeydir. Dahası şunu da ekleyebilirdik: "Bütün büyük emperyalist güçlerin (İngiltere'nin, Fransa'nın, Almanya'nın, Avusturya'nın, Rusya'nın, İtalya'nın, Japonya'nın, Amerika'nın) burjuva sınıfları öylesine gericileşmiş ve dünyaya egemen olma hırsına kendilerini öylesine kaptırmışlardır ki, *bu ülkelerin burjuva sınıflarının yürüteceği her* savaş gerici olmaya mahkümdur. Proletarya böyle bir savaşa karşı çıkmakla yetinmemeli, aynı zamanda bu savaşlarda 'kendi' hükümetinin yenilgisini istemeli ve savaşı engellemek için girişilen ayaklanma başarısız olduğu takdirde, devrimci ayaklanma için hükümetinin yenilgisinden yararlanmalıdır."

Milis sorununda ise şunu söylemeliyiz: Biz burjuva milisini savunmuyoruz; biz yalnızca proleter milisini savunuyoruz. Bu nedenle yalnızca düzenli ordu değil, burjuva milisi için de 'ne tek bir kuruş ne de tek bir adam' veririz. Buna Amerika Birleşik Devletleri, İsviçre, Norveç, vb. gibi ülkeler de dahildir. Zira en özgür cumhuriyetçi ülkelerde (örneğin İsviçre'de) bile, milislerin özellikle de 1907 ve 1911'de giderek Prusyalılaştırıldığını ve grevcilere karşı kullanılmak üzere yozlaştırıldığını görüyoruz. Subayların halk tarafından seçilmesini, askeri yasaların tamamen kaldırılmasını, yabancı vatandaşlarla yerli vatandaşların aynı haklara sahip olmalarını (bu husus İsviçre gibi yabancı işçileri gitgide daha fazla sömürdüğü halde, bunlara herhangi bir hak tanımayı reddeden emperyalist devletler için özellikle önemlidir) talep ede-

biliriz. Dahası, belli bir ülkenin sakinlerinden, diyelim, her yüz kişiye gönüllü askeri-eğitim birlikleri kurma ve bu birliklere ücretleri devletçe ödenecek subayları serbestçe seçme hakkının tanınmasını da isteyebiliriz. Proletarya ancak bu koşullar altında köle sahipleri için değil, *kendisi* için askeri eğitim alabilir, ki zaten proletaryanın çıkarları da böyle bir eğitimi dayatmaktadır. Rusya devrimi, devrimci hareketin her başarısının -bir şehrin, bir fabrika kasabasının ya da ordunun bir bölümünün ele geçirilmesi gibi kısmi bir başarının bile- muzaffer proletaryayı böyle bir programı uygulamaya *zorladığını* göstermiştir.

Son olarak, oportünizmi yalnızca programlarla yenilgiye uğratamayacağımızı söylemek de malumu ilam etmek olur, zira oportünizm ancak eylemde alt edilebilir. Müflis İkinci Enternasyonal'in en büyük ve vahim hatası, sözleri ile eylemlerinin birbirine uymaması, ikiyüzlüce ve utanmazca bir devrimci lafazanlığı alışkanlık haline getirmiş olmasıydı (bunu anlamak için Kautsky ve şürekâsının Basel Manifestosu'na karşı tutumuna bakmak yeterlidir). Silahsızlanma toplumsal bir fikir, yani belli bir toplumsal çevreden çıkan ve sonra dönüp o çevreyi etkileyebilen bir fikir olarak kuşkusuz bir deli saçması değildir; bu fikir uzun bir süre dünyanın kanlı savaş mahallinden uzak kalan ve ileride de uzak kalmayı uman bazı küçük devletlerde hüküm süren kendine özgü 'dingin' hayat koşullarının bir ürünüdür. Buna ikna olmak için, örneğin Norveçli silahsızlanma savunucularının iddialarını düşünmek yeterlidir. "Biz küçük bir ülkeyiz," diyorlar. "Ordumuz küçük, büyük devletlere karşı elimizden bir şey gelmez (ve bu yüzden, büyük devletlerin oluşturduğu şu ya da bu grupla emperyalist *ittifaklara* girmek zorunda kalırsak buna direnmek için elimizden bir şey gelmez)... Kendi uzak köşemizde mutlu me-

sut takılmak, dünyadan habersiz siyaset yapmaya devam etmek, silahsızlanma ve zorunlu tahkim talep etmek ve sürekli tarafsızlığımızı korumak, vs. istiyoruz." ('Sürekli tarafsızlık' herhalde Belçika usulü bir tarafsızlık olacaktır.)

Küçük devletlerin etliye sütlüye bulaşmama kaygıları, küçük burjuvazinin dünya tarihinin büyük savaşlarından mümkün olduğu kadar uzak durma arzusu, göreli tekelci konumundan dargörüşlü bir pasifliği sürdürmek için yararlanmak –işte bazı küçük devletlerde silahsızlanma fikrinin belli bir başarı ve popülerlik elde etmesini sağlayan *nesnel* toplumsal çevre budur. Elbette bu çaba gericidir ve tümüyle yanılsamalara dayalıdır, zira emperyalizm küçük devletleri şu ya da bu şekilde dünya ekonomisinin ve dünya siyasetinin girdabına çekmektedir.

Sözgelimi İsviçre'de, emperyalist çevre işçi hareketine nesnel açıdan *iki* yol çizmektedir: Burjuvaziyle ittifak halindeki oportünistler, İsviçre'yi emperyalist burjuva turistlerinden elde edilen kârlarla semiren bir cumhuriyetçi-demokrat tekelci federasyon haline getirmeye ve bu 'dingin' tekelci konumu mümkün olduğu kadar kârlı ve dingin hale getirmeye çalışıyorlar.

İsviçre'nin gerçek sosyal-demokratları ise, Avrupa işçi partilerindeki devrimci unsurların sıkı birlikteliğinin zaferine yardımcı olmak amacıyla, İsviçre'nin göreli özgürlüğünden ve 'uluslararası' konumundan yararlanmaya çalışıyorlar Neyse ki, İsviçre'nin 'kendine özgü ayrı bir dili' yok, İsviçreliler üç dünya dilini, komşu muharip ülkelerde konuşulan üç dili kullanıyorlar.

Eğer İsviçreli 20 bin parti üyesi, 'ek savaş vergisi' türünden, haftada iki santimlik [frankın yüzde biri] bir vergi ödese, yılda 20 bin frank gibi bir para eder ki, bu meblağ, bizim üç dil-

de düzenli aralıklarla yayın çıkarmamıza ve bunları genelkurmayın yasaklarına karşın, savaşan ülkelerin işçileri ve askerleri arasında dağıtmamıza yeter. Bu yayınlarda ilk demlerine şahit olduğumuz işçi isyanlarına, siperlerdeki kardeşleşme adımlarına, ellerindeki silahları 'kendi' ülkelerinin emperyalist burjuvalarına karşı devrimci mücadelede kullanma umutlarına, vb. dair bütün doğrular yer alacaktır.

Bunların hiçbiri yeni şeyler değil. Yeterli düzeyde olmasa da, *La Sentinelle, Volksrecht* ve *Berner Tagwacht** gibi en iyi gazeteler zaten bunu yapıyorlar. Ancak bu tür bir faaliyet Aarau Parti Kongresi'nin** mükemmel kararının kâğıt üzerinde kalmasını engelleyecektir.

Bizi şu anda ilgilendiren sorun şudur: Silahsızlanma talebi, İsviçreli sosyal-demokratlar arasındaki bu devrimci eğilime uygun düşüyor mu? Belli ki düşmüyor. Nesnel açıdan 'silahsızlanma' küçük devletlerle sınırlı aşırı ulusal bir programıdır. Bu program kesinlikle uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin uluslararası programı değildir.

Eylül 1916'da yazıldı;
ilk kez Eylül ve Ekim 1917'de,
Jugend-Internationale'ın 9. ve 10. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 23, s. 83-87 (parça).

---

*) *La Sentinelle, Volksrecht* ve *Berner Tagwacht* İsviçre'de yayınlanan ve savaşın başlarında genel anlamıyla enternasyonalist bir çizgi izlemiş olan sosyal-demokrat gazeteler.

**) İsviçre Sosyal-Demokrat Partisi'nin 20-21 Kasım 1915'de Aarau'daki kongresinde, partinin sol kanadı bir önerge vererek, savaşa karşı devrimci kitle mücadelesinin gerekliliğinin ve yalnızca muzaffer proleter devriminin emperyalist savaşı sona erdirebileceğinin ilan edilmesini istediler. Kongre, sol kanattan gelen bu değişiklik önerisini oy çokluğuyla kabul etti.

AYRI BİR BARIŞ ANLAŞMASI

[...]

Bizzat kendi hükümetlerinin diğer ülkeleri soyup soğana çevirmek üzere imzaladıkları gizli anlaşmaları teşhir *etmeden*, genel olarak güzel şeyler hakkında basmakalıp laflar (anavatan savunması, demokratik barış) edip işçileri kandıran 'sosyalistler' sosyalizme açıkça ihanet eden alçaklardır.

[...]

Bugünkü savaşın sonucu ne olursa olsun, sosyalistler açısından savaştan kurtuluş için mümkün olan tek yolun proletaryanın sosyalizm için vereceği iç savaş olduğunu savunanların haklı olduğu kanıtlanacaktır. Çarlığın yenilgisinin, askeri açıdan hak ile yeksan edilmesinin 'her halukârda' ehven-i şer

olduğunu savunan Rusya sosyal-demokratlarının haklı olduğu kanıtlanacaktır. Zira tarih hiçbir zaman durduğu yerde durmaz; tarih bu savaş sırasında da ileri doğru akmaya devam ediyor. Eğer Avrupa proletaryası hemen bugün sosyalizme ilerleyemezse, bu birinci büyük emperyalist savaş sırasında sosyal-şovenist ve Kautsky'ci boyunduruğu atamazsa, o zaman Doğu Avrupa ve Asya'nın demokrasiye dev adımlarıyla ilerleyebilmesinin yegâne yolu Çarlığın tümüyle ezilmesi ve yarı-feodal nitelikteki emperyalist politikalarını sürdürme imkânından *tamamen* yoksun bırakılmasıdır.

| |

Sotsial-Demokrat, Sayı: 56, 6 Kasım 1916;
Collected Works, Cilt 23, s. 127, 132-133 (parça).

HAYALİ BATAKLIK MI, GERÇEK BATAKLIK MI?*

|...|

Liebknecht'le aynı tarafta olmak demek: 1) Ülke içindeki baş düşmana saldırmak; 2) kendi ülkendeki sosyal-yurtseverleri teşhir etmek, yani (Grimm yoldaşın yüksek müsaadeleriyle) yalnızca diğer ülkelerdeki sosyal-yurtseverleri teşhir etmekle kalmamak; sizin yaptığınız gibi onlarla sol radikallere karşı birleşmek yerine, onlara karşı savaşmak; 3) kendi ülkenin yalnızca sosyal-yurtseverlerinin değil, aynı zamanda sosyal-pasifistlerinin ve merkezcilerinin de zaaflarını açıkça eleştirmek ve teşhir etmek; 4) parlamento kürsüsünden yararlanarak proletaryayı devrimci mücadeleye çağırmak ve si-

*) Lenin 'bataklık' tabirini şöyle tarif eder "Ortada açık bir eğilime sahip iki taraf bulunduğunda, bu ikisi arasında gidip gelen kararsız unsurları anlatmak için 'bataklık' tabiri kullanılmaktadır." (ç.n.)

lahları kendi düşmanlarına çevirmeye teşvik etmek; 5) illegal bildiriler dağıtmak ve illegal toplantılar tertiplemek; 6) örneğin Berlin Potsdam Meydanı'nda Liebknecht'in tutuklandığı gösteriye benzer işçi gösterileri örgütlemek; 7) savaş sanayilerinde çalışan işçilere tıpkı *Internationale* grubunun illegal bildirileri aracılığıyla yaptığı gibi grev çağrısında bulunmak; 8) kendilerini tümüyle reformist faaliyetle sınırlayan mevcut partilerin baştan aşağı 'yenilenmesi' gerektiğini açıkça ortaya koymak, Liebknecht gibi davranmak; 9) emperyalist savaşta anavatan savunmasını kayıtsız şartsız reddetmek; 10) sosyal-demokrat hareket içinde durmak nedir bilmeden reformizme ve oportünizme karşı savaşmak; 11) bütün ülkelerde, ama özellikle de Almanya, İtalya ve İsviçre'de sosyal-yurtseverliğin ve oportünizmin öncülüğünü yapan sendika liderlerine karşı aynı derecede amansız bir mücadele yürütmek, vs. demektir. [...]

Ocak 1917 sonunda yazıldı;
Collected Works, Cilt 23, s. 280 (parça).

SAVAŞ SORUNU ÜZERİNE KARARDA DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ*

1) Partinin parlamentodaki temsilcileri ilkesel görüşlerini ortaya koyarak bütün savaş taleplerini ve kredilerini reddetmek ve terhislerin başlatılmasında ısrar etmekle yükümlüdürler.

2) Sınıflar arası barışa hayır; bütün burjuva partilerine karşı, keza işçi hareketinde ve partide milliyetçi-Grütli** fikirlerine karşı ilkesel mücadelenin ilerletilmesi.

---

*) Bu değişiklik önerileri 11-12 Şubat'ta Töss'te gerçekleştirilen Zürih kantonu parti kongresinde İsviçreli sol sosyal-demokratlar tarafından sunuldu. İsviçre Sosyal-Demokrat Parti Kongresi'nin önünde biri sosyal-şovenist, diğeri merkezci çizgide olmak üzere iki karar taslağı vardı. Lenin'in yaptığı değişikliklerin ardından ikinci taslak kabul edilecekti.

**) Grütli (ya da Rütli): İsviçre Konfederasyonu'nun kuruluşuna ilişkin bir efsaneye göre, İsviçre, üç kantonun 1307'de Grütli'de Avusturya tahakkümüne karşı ortak mücadele için birleşmesi sonucu kurulmuştur.

3) Orduda sistematik devrimci propaganda.

4) Savaşa katılan bütün ülkelerde hem savaşa hem de kendi hükümetine karşı mücadeleyi ve genel olarak bütün devrimci hareketleri desteklemek.

5) İsviçre'de her türlü devrimci kitle eylemine (grevlere, gösterilere) yardım etmek ve bunları açıktan silahlı mücadeleye ilerletmek.

6) Parti, Aarau'da 1915 Parti Kongresi'nde kararlaştırılan devrimci kitle mücadelesinin amacının İsviçre'nin sosyalist dönüşümü olduğunu ilan etmelidir. Bu devrim, işçi sınıfını yüksek fiyatlar ve açlık dehşetinden kurtarmanın gerçekten işe yarar tek yoludur ve militarizmin ve savaşın tümüyle bertaraf edilmesi için esastır.

9-11 Şubat (27-29 Ocak) 1917 tarihleri arasında yazıldı;
Collected Works, Cilt 23, s. 282.

RUSYA'YA DÖNEN BOLŞEVİKLERE TELGRAF*

Taktiklerimiz: Yeni hükümete ne zerrece güveniriz ne de destek veririz; Kerenski özellikle şüpheli; tek garanti proletaryanın silahlandırılması; Petrograd Şehir Konseyi için derhal seçimler; diğer partilerle uzlaşmaya hayır. Bu telgrafı Petrograd'a yollayın.

Ulyanov

19 (6) Mart 1917'de Fransızca yazıldı;
Collected Works, Cilt 23, s. 292.

*) Bu telgraf Stockholm ve Oslo'dan Rusya'ya dönen Bolşeviklerle iletişim kurmak amacıyla İsveçli bir sosyal-demokrat olan Stockholm'deki Lundström'e çekildi. Petrograd'a 26 (13) Mart 1917'de ulaştı ve Y. B. Bosh tarafından Rusya'daki Merkez Komite toplantısında ve aynı gün Petrograd Parti Komitesi Yürütme Kurulu toplantısında okundu. (ç.n.)

UZAKTAN MEKTUPLAR*

I. MEKTUP: DEVRİMİN İLK AŞAMASI**

Emperyalist dünya savaşının doğurduğu ilk devrim patlak verdi. Bu ilk devrim, ama kesinlikle sonuncusu olmayacak.

---

*) Lenin "Uzaktan Mektuplar"m ilk dördünü 20-25 (7-12) Mart arasında, tamamlanamayan beşinci mektubu ise İsviçre'den ayrılmadan hemen önce, 8 Nisan (26 Mart) 1917'de yazdı. İlk iki mektup 22 (9) Mart'ta Oslo'daki Kollontay'a gönderildi, Kollontay da kararlaştırıldığı gibi mektupları 1 Nisan (19 Mart) tarihinde *Pravda* yazı kuruluna elden teslim etti. Bunun dışında, Lenin ilk iki mektubu Fransa'da ve İsviçre'de yaşayan Bolşevikler arasında dağıtmak için de girişimlerde bulunmuştur. Buraya alman ilk mektup, Kamenev ve Stalin'in de aralarında bulunduğu *Pravda* yazı kurulu tarafından önemli ölçüde kısaltılarak ve değiştirilerek yayınlandı. Diğer mektuplar ise devrimden önce yayınlanmadı.

**) *Pravda* yazı kurulu mektubun neredeyse beşte birini kırptı. Yazı kurulu ile Lenin arasında devrimin niteliği, amaçları, emperyalist savaşın niteliği, vs. konusunda büyük bir uçurum vardı ve bu uçurum ancak "Nisan Tezleri"yle kapanacaktı.

İsviçre'de edinebildiğimiz yetersiz bilgiler izin verdiği ölçüde bir yargıda bulunacak olursak, bu ilk devrimin, yani 1 Mart 1917 *Rusya* devriminin ilk aşaması tamamlanmıştır. Devrimimizin bu ilk aşaması kesinlikle sonuncusu olmayacaktır.

Nasıl oldu da yüzyıllardır ayakta duran ve 1905-1907 yıllarında, üç yıl boyunca ülke çapında çok büyük sınıf mücadelelerine dayanan bir monarşinin sekiz gün içinde (Milyukov Rusya'nın yurtdışındaki bütün temsilcilerine gönderdiği mağrur edalı telgrafında sekiz günden bahsediyor) çökmesi gibi bir 'mucize' gerçekleşebildi?

Doğada ya da tarihte mucizeler yoktur, ama her devrim, tıpkı tarihin diğer ani dönemeçleri gibi, öyle zengin bir içeriğe sahiptir, mücadele biçimlerinin ve mücadele eden güçlerin karşılıklı ilişkilerinin kendine özgü bileşimleri o kadar beklenmedik biçimlere bürünür ki, sıradan bir insana pek çok şey mucize olarak görünür.

Çarlık monarşisinin birkaç gün içinde çökebilmesi için, dünya-tarihsel öneme sahip bir dizi etkenin biraraya gelmesi gerekiyordu. Biz burada en önemlilerinden bahsedelim.

Rusya proletaryası 1905'ten 1907'ye üç yıl içinde çok büyük sınıf mücadeleleri yaşamamış ve büyük bir devrimci enerji göstermemiş olsaydı, ikinci devrimin bu kadar hızlı gelişmesi, yani *başlangıç aşamasını* birkaç gün içinde tamamlaması asla mümkün olamazdı. İlk devrim (1905) toprağı derinden işledi, yüzyılların önyargılarını kökünden temizledi, milyonlarca işçiyi, on milyonlarca köylüyü siyasal hayata ve siyasal mücadeleye uyandırdı ve Rusya toplumunun *bütün* sınıflarını (ve bütün önemli partilerini) birbirlerine -ve bütün dünyaya- gerçek nitelikleriyle, çıkarları, güçleri, eylem yöntemleri, yakın ve uzak he-

defleri bakımından gerçek saflaşmaları içinde gösterdi. Bu ilk devrim ve onun ardından gelen karşı-devrim dönemi (1907-1914), Çarlık monarşisinin özünü bütün çıplaklığıyla ortaya çıkardı, 'en uç sınırına' dek götürdü ve bütün çürümüşlüğüyle kepazeliğini, Rasputin denen canavarın avucunda olan Çarcı kliğin sinikliğini ve kokuşmuşluğunu gözler önüne serdi. Bu devrim Romanov ailesinin, yani Rusya topraklarını Yahudilerin, işçilerin ve devrimcilerin kanıyla sulamış olan bu katliamcıların, büyük toprak sahibi olarak 'benzerleri arasında birinci' olan, *milyonlarca* dönüm toprağa *sahip olan*, kendilerinin *ve sınıflarının* 'kutsal mülkiyet hakkı'nı korumak için her türlü vahşete, suça, sayısız vatandaşı yok etmeye ve boğazlamaya hazır olan bu *toprak sahiplerinin* bütün gaddarlığını teşhir etti.

1905-1907 Devrimi ve 1907-1914 karşı-devrimi olmasaydı, Rus halkı ile Rusya'da yaşayan ulusların bütün sınıflarının böylesine belirgin bir şekilde 'kendi kaderlerini tayin etmeleri' -birbirleriyle ve Çarlık'la 1917 Şubat-Mart Devrimi'nin sekiz günü içinde tezahür eden ilişkisinin tayini- mümkün olamazdı. Bu sekiz günlük devrim, bir mecaza başvurmak gerekirse, sanki on-on iki tane genel ve kısmi provası yapılmış gibi 'oynandı'; 'aktörler' birbirlerini tanıyor, rollerini, yerlerini ve küçüklü büyüklü bütün siyasal eğilimlere ve eylem tarzlarına kadar bütün dekoru baştan sona biliyorlardı.

Fakat Guçkov, Milyukov ve onların çanak yalayıcıları tarafından 'büyük bir ayaklanma' olduğu gerekçesiyle reddedilen 1905'teki ilk büyük devrim, on iki yıllık bir sürenin ardından, 1917 yılının 'parlak', 'şanlı' devrimine yol açtı. Guçkov ve Milyukov'ların iktidarı *(şimdilik)* kendilerine verdiği için 'şanlı' diye nitelendirdikleri bu devrimin olabilmesi için, bir yandan dünya tarihinin gelişimini muazzam ölçüde hızlandırabilecek,

öte yandan görülmedik yoğunlukta ekonomik, siyasal, ulusal ve uluslararası krizlere yol açabilecek büyük, güçlü, her şeye kadir bir 'sahne yönetmeni' gerekliydi. Romanov monarşisinin kan ve pisliğe bulanmış arabasının *tek bir hamlede* devrilebilmesi için, dünya tarihinin seyrinin olağanüstü derecede hızlanması dışında, tarihin özellikle sert ve keskin dönüşler yapması da zorunluydu.

Gelişimi güçlü bir biçimde hızlandıran bu her şeye kadir 'sahne yönetmeni' emperyalist dünya savaşıydı.

Bunun bir dünya savaşı olduğuna bugün artık hiç kuşku yoktur, zira Amerika Birleşik Devletleri ve Çin bugün artık yarı yarıya savaşın içine çekilmiştir ve yarın bütünüyle çekileceklerdir.

Her iki tarafın da emperyalist bir savaş yürüttüğü su götürmez bir gerçektir. Yalnızca kapitalistler ve çanak yalayıcıları olan sosyal-yurtseverlerle sosyal-şovenistler (ya da genel eleştirel tanımlar yerine Rusya'dan bilindik siyasi isimler vermek gerekirse) bir yanda Guçkov ve Lvov'lar, Milyukov ve Singaryov'lar, diğer yandaysa Gvozdyov, Potresov, Çenkeli, Kerenski ve Çeidze'ler, bu gerçeği yadsıyabilir ya da örtbas edebilir. Bu savaş *gerek* Alman *gerekse* İngiliz-Fransız burjuvazisi açısından yabancı ülkelerin yağmalanması ve küçük halkların boğazlanması için, dünya üzerinde mali egemenliği ele geçirmek için, sömürgelerin paylaşımı ve yeniden paylaşımı için, çeşitli ülkelerin işçilerini aptallaştırıp bölerek, sendeleyen kapitalist düzeni kurtarmak için yürütülmektedir.

Emperyalist savaş nesnel bir kaçınılmazlıkla, proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf mücadelesini olağanüstü derecede hızlandırıp eşi görülmedik ölçüde yoğunlaştırmak ve düşman sınıflar arasında iç savaşa dönüşmek zorundaydı.

Bu *dönüşümü başlatan* 1917 Şubat-Mart Devrimi oldu. Bu devrimin ilk aşamasına, öncelikle, iki gücün el ele vererek Çarlığa indirdikleri darbe damgasını vurdu: Bu güçlerden birisi bütün bilinçsiz çanak yalayıcıları ve bütün bilinçli önderlerinden, İngiliz-Fransız elçilerine ve kapitalistlere kadar bütün burjuva ve toprak sahibi Rusya, diğeriyse asker ve köylü temsilcilerini yanına çekmeye başlamış olan *İşçi Temsilcileri Sovyeti*'dir.

Burada üç siyasal kamp, üç temel siyasal güç söz konusudur: 1) Çarlık monarşisi, feodal toprak sahiplerinin, eski bürokrasinin ve askeri kastın başı; 2) başlıca temsilcileri Kerenski ve Çeidze olan ve peşine küçük burjuvaziyi takmış olan Oktobristlerin ve Kadetlerin burjuva ve toprak sahibi Rusya'sı; 3) bütün proletaryayı ve halkın en yoksul kesiminin tamamını müttefiki yapmaya çalışan İşçi Temsilcileri Sovyeti. Bu üç temel siyasal güç, daha 'ilk aşama'nın sekiz gününde ve yabancı gazetelerin yetersiz telgraf haberleriyle yetinmek zorunda kalan bu satırların yazarı gibi olayların geçtiği sahneden bu kadar uzaktaki bir gözlemci için bile tam bir açıklıkla kendisini göstermiştir.

Fakat bu konuyu daha ayrıntılı incelemeden önce, mektubumda asli öneme sahip bir etkene dönmek zorundayım: emperyalist dünya savaşı.

Savaş, savaşan güçleri, savaşan kapitalist grupları, kapitalist sistemin 'efendileri'ni, kapitalist kölelik sisteminin köle sahiplerini *demir zincirlerle* birbirlerine bağladı. *Tek bir kanlı yumak* –işte içinden geçtiğimiz tarihsel uğrağın toplumsal ve siyasal hayatı bu haldedir.

Savaş patlak verdiğinde burjuvazinin safına geçen sosyalistler (Almanya'daki bütün o David'ler ve Scheidemann'lar,

Rusya'da Plehanov'lar, Potresov'lar, Gvozdyov ve şürekâsı) devrimcilerin 'yanılsamaları'na karşı, Basel Manifestosu'nun 'yanılsamaları'na karşı, emperyalist savaşı iç savaşa çevirmeyi umut eden 'gülünç hayal'e karşı epey bir yaygara kopardılar. Çeşitli ülkelerdeki işçi sınıfını 'uyumlu hale getirme', evcilleştirme, yanlış yönlendirme ve bölme konusunda kapitalistlere yardım eden bu kişiler, kapitalizmin gösterdiği sözde güçlülüğe, kararlılığa ve uyum yeteneğine çeşitli tınılarda sitayiş dolu nağmeler döktürdüler!

Ama 'son gülen iyi güler' Burjuvazi savaşın yol açtığı devrimci krizi çok fazla erteleyemedi. Kısa süre önce Almanya'da olan bir gözlemcinin ifadesine göre, şu anda "dâhice örgütlenmiş bir açlığın" egemen olduğu Almanya'dan başlayarak, *açlığın* yaklaştığı ama örgütlenmenin 'dâhilik' bakımından çok daha gerilerde seyrettiği İngiltere ve Fransa'ya kadar bütün ülkelerde, kriz karşı konulmaz bir güçle büyüyor.

Örgütsüzlüğün en korkunç, proletaryanın ise en devrimci (özel nitelikleri bakımından değil, 1905'in canlı gelenekleri sayesinde en devrimci) olduğu Çarlık Rusya'sında devrimci krizin *diğer yerlerden önce* patlak vermiş olması doğaldır. Rusya'nın ve müttefiklerinin art arda uğradıkları çok ağır yenilgiler bu krizin patlak vermesini tetikledi. Yenilgiler eski hükümet mekanizmasını ve eski düzeni sarstı, toplumun *bütün* sınıflarının düzene olan öfkesini ayağa kaldırdı; yenilgiler orduyu canından bezdirdi, kaşarlanmış soylulardan ve görülmedik düzeyde yozlaşmış bürokrat unsurlardan oluşan eski komuta kademesinin önemli bir kısmını temize havale etti ve yerine, esasen burjuvaziden, halktan ve küçük burjuvaziden gelen genç, taze unsurları koydu. 'Yenilgicilik' hakkında ortalığı velveleye veren, burjuvazinin önünde yerlere kapanan ya da ba-

sitçe, karakterden yoksun kişiler, şimdi en geri ve en barbar Çarcı krallığın yenilgisi ile devrimci yangının *başlangıcı* arasında tarihsel bir bağlantı olduğu gerçeğiyle yüz yüze geldiler.

Savaşın başındaki askeri yenilgilerin ayaklanmayı hızlandıran olumsuz bir etken olduğu doğrudur, fakat İngiliz-Fransız mali sermayeyi, İngiliz-Fransız emperyalizmi ve Rusya'nın Oktrobrist-Kadet sermayesi arasındaki *bağlantının* Nikola Romanov'a karşı doğrudan bir komplo *düzenleyerek* krizi hızlandıran bir rol oynadığı da unutulmamalıdır.

Meselenin bu olağanüstü önemli yanı, apaçık sebeplerden ötürü, İngiliz-Fransız basını tarafından susarak geçiştirilirken, Alman basını tarafından art niyetli bir şekilde öne çıkartılmaktadır. Biz Marksistler, ne savaşan birinci gruptan emperyalistlerin diplomat ve bakanlarının resmi ve tatlı yalanları, ne de onların savaşan diğer gruptaki mali ve askeri rakiplerinin pis pis gülmeleri karşısında şaşkınlığa kapılmalı ve gerçekle olduğu gibi yüzleşmesini bilmeliyiz. Şubat-Mart Devrimi olaylarının bütün seyri, uzun süredir ajanları ve 'bağlantıları' aracılığıyla II. (sonuncusu olmasını umuyoruz ve bunun için çaba harcayacağız) Nikola ile II. Wilhelm arasında 'ayrı' anlaşmalar ve ayrı bir barış anlaşması yapılmasını engellemek için gözünü budaktan sakınmayan İngiliz ve Fransız elçiliklerinin, Oktobristler ve Kadetler, ordu ve generallerin bir kesimi ve St. Petersburg garnizonu subaylarıyla el ele vererek Nikola Romanov'u devirmek amacıyla doğrudan doğruya bir komplo düzenlediklerini açıkça gösteriyor.

Yanılsamalara kapılmayalım. Gvozdyov-Potresov çizgisi ile enternasyonalizm arasında gidip gelen ve sık sık da küçük burjuva pasifizmine kayan bazı ÖK (Örgütlenme Komitesi) destekçileri ya da Menşevikler gibi, bugün işçiler ile Kadetler

arasındaki 'anlaşma'yı, Kadetlerin işçiler tarafından desteklenmesini, vs. göklere çıkarma yanlışına düşmeyelim. Bu kişiler hiç kafa yormadan öğrendikleri (ve hiçbir şekilde Marksist olmayan) eski öğretilerine uygun olarak, İngiliz-Fransız emperyalistleri ile Guçkov ve Milyukov'ların 'baş cengâver' Nikola Romanov'u tahttan indirmek ve onun yerine daha gözüpek, canlı ve yetenekli *cengâverleri* geçirmek amacıyla komplo düzenlediğini gizlemeye çalışıyorlar.

Devrimin bu denli çabuk ve -görünüşte, yüzeysel olarak bakıldığında- böyle radikal bir şekilde zafer kazanabilmiş olmasının tek sebebi, *birbirine hiçbir şekilde benzemeyen* akımların, *birbirinden tamamen farklı* sınıf çıkarlarının, *birbirine tamamen karşıt* olan siyasal ve toplumsal eğilimlerin, fevkalade özgün bir tarihsel durumun sonucu olarak birleşmiş olmalarıdır, hem de çarpıcı bir 'uyum içinde' Başka bir deyişle, bir yanda *emperyalist savaşı sürdürmek amacıyla,* savaşı daha azgın ve inatçı bir şekilde yürütmek amacıyla, İstanbul'u Guçkov'lara, Suriye'yi Fransız kapitalistlerine, Mezopotamya'yı İngiliz kapitalistlerine, vs. vermek üzere *milyonlarca yeni* Rus işçisi ve köylüsünü *katletmek* amacıyla Milyukov, Guçkov ve şürekâsını iktidarı ele geçirmeye iten İngiliz-Fransız emperyalistlerinin komplosu vardı. Ama diğer yanda da, proletaryanın ve halk kitlelerinin *ekmek* için, *barış* için, *gerçek özgürlük* için kalkıştıkları büyük bir devrimci hareket duruyordu.

Devrimci Rusya proletaryasının, İngiliz parasıyla 'yamanan' ve en az Çarlık emperyalizmi kadar mide bulandırıcı olan Kadet-Oktobrist emperyalizmini 'desteklediğinden' bahsetmek aptallık olur. Devrimci işçiler meşum Çarlık *monarşisinin* temellerini yıkıyorlardı, zaten önemli ölçüde yıkmış bulunuyorlar ve yıkacaklar. Tarihin bazı kısa süreli, istisnai konjonktürlerinde

bir kralın yerine *başka bir kralı* (hani olursa da, bir Romanov'u!) geçirmek için Buchanan, Guçkov, Milyukov ve şürekâsının mücadelesinden *yardım almış* olmaları, devrimci işçileri ne gururlandırır ne de umutsuzluğa sevk eder.

Durum işte böyle, yalnızca böyle gelişti. Doğruyu söylemekten korkmayan, devrimdeki toplumsal güçler dengesini salim kafayla ölçüp biçen, her 'mevcut durumu' yalnızca o anki özgül nitelikleri bakımından değil, aynı zamanda daha temel güdülerden, gerek Rusya'da gerekse bütün dünyada proletarya ile burjuvazi arasındaki daha derin çıkar ilişkisini dikkate alarak değerlendiren bir siyasetçi duruma bu şekilde, yalnızca bu şekilde bakabilir.

Petrograd işçileri, Rusya'daki bütün işçiler gibi, Çarlık monarşisine karşı, özgürlük için, köylülere toprak için ve emperyalist katliama karşı *barış için* mücadele ettiler. İngiliz-Fransız emperyalist sermayesi bu katliamı sürdürmek ve şiddetlendirmek için saray entrikalarına başvurdu, muhafız subaylarıyla kumpas kurdu, Guçkov ve Milyukov'ları kışkırtıp cesaretlendirdi ve aslında proleter mücadelesi Çarlığa ilk darbeleri indirdikten hemen sonra *iktidarı ele geçirmiş* olan *tümüyle yeni bir hükümet* ayarladı.

Gerçekten önemli makamları, can alıcı, belirleyici mevkileri, orduyu ve bürokrasiyi Oktobrist'lerden Lvov ve Guçkov ile Barışçı Yenilik Partisi'nin, cellât Stolipin'in dünkü yardakçılarının eline veren bu yeni hükümet, Milyukov ile diğer Kadetlerin süs niyetine kabul edildikleri -duygusal profesör vaazları vermek üzere oradalar- ve Trudovik Kerenski'nin işçileri ve köylüleri aldatmak için çalınan bir balalayka olduğu bu hükümet rastgele seçilmiş insanların biraraya geldikleri bir hükümet değildir.

Bu kişiler Rusya'da siyasal iktidarı ele geçirmiş yeni bir sınıfın, ülkemizde ekonomik açıdan uzun zamandan beri *egemen olan* ve gerek 1905-1907 Devrimi sırasında, gerek 1907-1914'teki karşı-devrim döneminde, gerekse -müthiş bir hızla- 1914-1917 savaş döneminde siyasal açıdan çarçabuk örgütlenmeyi ve yerel yönetim organlarını, kamusal eğitimi, çeşitli türde kongreleri, Duma'yı, savaş sanayileri komitelerini, vs. kendi denetimine almayı başaran kapitalist toprak sahipleri sınıfı ile burjuvazinin temsilcileridir. Bu yeni sınıf 1917'ye gelindiğinde zaten 'neredeyse tamamen' iktidarı *elinde* bulunduruyordu ve dolayısıyla Çarlığı yere sermek ve burjuvazinin önünü açmak için ilk birkaç darbe yeterli oldu. Muazzam bir çaba gerektiren emperyalist savaş, geri Rusya'nın gelişimini öylesine hızlandırdı ki 'tek bir darbeyle' (*görünüşte* tek bir darbeyle) İtalya'ya, İngiltere'ye ve neredeyse Fransa'ya *yetişti*. Bugün bir 'koalisyon' hükümeti, 'ulusal' (yani, emperyalist katliamı sürdürmeye ve halkı aptal yerine koymaya uygun) 'parlamenter' bir hükümetimiz var.

Bugünkü savaşta milyar dolarlık 'İngiltere&Fransa' adlı 'şirket'in acentasından başka bir şey olmayan bu hükümetin yanı sıra, ortaya bir de resmi olmayan, henüz gelişmemiş, görece zayıf, ama asli yere sahip bir *işçi hükümeti* çıkmıştır. Proletarya ile kır ve kent nüfusunun bütün yoksul kesimlerinin çıkarlarını temsil eden bu hükümet Petrograd'daki *İşçi Temsilcileri Sovyeti*'dir. Bu hükümet askerlerle, köylülerle ve (elbette köylülerden çok bilhassa) tarım işçileriyle bağlar kurmaya çalışıyor.

İşte Marksist taktiklerin tek sağlam zemin üzerinde, yani *olgular* temelinde yükselebilmesi için her şeyden önce olabildiğince nesnel bir kesinlikle tanımlamamız gereken *gerçek* siyasal durum budur.

Çarlık monarşisi paramparça edildi, ama henüz tümüyle yok edilmedi.

Emperyalist savaşı 'sonuna kadar' götürmek isteyen ve aslında 'İngiltere&Fransa' adlı mali şirketin bir acentası olan Oktobrist-Kadet burjuva hükümeti, halk üzerindeki iktidarını ve emperyalist katliamı sürdürmesine aykırı olmayan özgürlük ve sus paylarını bol keseden *vaat etmek zorundadır*

İşçi Temsilcileri Sovyeti ise bir işçi örgütüdür, işçi hükümetinin rüşeym hali, toplumun bütün yoksul kesimlerinin, yani *barış, ekmek ve özgürlük* uğruna mücadele eden onda dokuzunun çıkarlarının temsilcisidir.

Bu üç güç arasındaki çatışma, devrimin ilk aşamasından ikinci aşamasına *geçişi* oluşturan mevcut durumu belirlemektedir.

Birinci güç ile ikinci güç arasındaki karşıtlık derin *değil,* geçicidir, *yalnızca* mevcut konjonktürün, emperyalist savaştaki keskin dönemecin bir ürünüdür. Yeni hükümet *tümüyle* kralcılardan oluşmuştur, zira Kerenski'nin *lafzî* cumhuriyetçiliği ciddiye alınamaz, bir devlet adamına uygun değildir ve *nesnel açıdan* siyasal madrabazlıktır. Bu hükümet Çarlık monarşisine son darbeyi vurmak yerine, daha şimdiden toprak sahibi Romanov hanedanıyla *pazarlıklara başlamıştır* Oktobrist-Kadet türündeki burjuvazinin, emekçilere karşı sermayenin ayrıcalıklarını korumak için ordunun ve bürokrasinin başına geçecek bir monarşiye *ihtiyacı vardır*

Çarlık gericiliğine karşı mücadelenin çıkarları gereği işçilerin yeni hükümeti *desteklemeleri* gerektiğini söyleyen biri (görünen o ki Potresov'lar, Gvozdyov'lar, Çenkeli'ler ve bütün *kaçamaklılığına* karşın Çeidze bu telden çalmaktadır) işçilere, proletaryanın davasına, barış ve özgürlük davasına ihanet

eden bir alçaktır. Zira gerçekte, *tam da* bu yeni hükümet şimdiden emperyalist sermaye tarafından, emperyalist *savaş* ve yağma siyaseti tarafından sımsıkı bağlanmış, *şimdiden* (halka danışmadan!) hanedanla pazarlığa tutuşmuş, *şimdiden Çarlık monarşisini yeniden kurmaya çalışmakta,* şimdiden yeni kralcık olarak Mihail Romanov'u aday olarak pazarlamakta, şimdiden tahtı güçlendirmek, meşruti (yasal, eski yasaya dayanarak yöneten) monarşinin yerine Bonapartist bir monarşi, bir referandum monarşisi (düzmece bir referandum ile yöneten bir monarşi) geçirmek için önlemler almaktadır.

Hayır, eğer Çarlık monarşisine karşı gerçek bir mücadele verilecekse, eğer özgürlük yalnızca laflarla, Milyukov ve Kerenski'nin kafa ütüleyen vaatleriyle *değil*, gerçekten teminat altına alınacaksa, işçiler yeni hükümeti değil, hükümet işçileri 'desteklemelidir'! Zira özgürlüğün ve Çarlığın tümüyle yok edilmesinin tek *teminatı proletaryanın silahlandırılması,* İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin rolü, önemi ve iktidarının güçlendirilmesidir.

Bunun dışında her şey boş sözlerden, yalan dolandan, liberal ve radikal siyasetçilerin kendilerini aldatmalarından, düzenbazca oyunlarından başka bir şey değildir.

İşçilerin silahlanmasına yardım edin ya da en azından köstek olmayın. O zaman Rusya'da özgürlük kalıcı, monarşinin yeniden kurulması imkânsız, cumhuriyet de emin ellerde olacaktır.

Aksi takdirde Guçkov'lar ve Milyukov'lar monarşiyi yeniden kuracak ve vaat ettikleri 'özgürlükler'in *hiçbirini*, ama hiçbirini hayata geçirmeyeceklerdir. *Bütün* burjuva devrimlerinde bütün burjuva siyasetçileri halkı vaatlerle 'besleyip', vaatlerle işçileri aldattılar.

Devrimimiz bir burjuva devrimidir, *bu yüzden* işçiler burjuvaziyi desteklemelidir, diyor Potresov'lar, Gvozdyov'lar, Çeidze'ler, tıpkı dün Plehanov'un dediği gibi.

Devrimimiz bir burjuva devrimidir, diyoruz biz Marksistler, *bu yüzden* işçiler burjuva siyasetçilerinin aldatmacalarına karşı halkın gözünü dört açmasını sağlamalı, laflara kulak asmamayı, tümüyle *kendi* gücüne, *kendi* örgütlülüğüne, *kendi* birliğine ve *kendi* silahlarına güvenmeyi öğretmelidir.

Oktobristlerin ve Kadetlerin, Guçkov'ların ve Milyukov'ların hükümeti, samimi bir şekilde istese bile (yalnızca çocuklar Guçkov'ların ve Lvov'un samimi olduğunu düşünebilir) halka *ne barış ne ekmek ne de özgürlük verebilir*

Bu hükümet barış getiremez, çünkü o bir savaş hükümetidir, emperyalist katliamı sürdürmekle yükümlü bir hükümettir, Ermenistan'ı, Galiçya'yı ve Türkiye'yi yağmalamak, İstanbul'u ilhak etmek, Polonya'yı, Kurland'ı, Litvanya'yı, vs. yeniden fethetmek için kolları sıvayan bir *yağma* hükümetidir. İngiliz-Fransız emperyalist sermayesine göbekten bağlı bir hükümettir. Rus sermayesi, *yüz milyarlarca* rubleyle oynayan ve 'İngiltere&Fransa' adını taşıyan dünya çapındaki 'şirket'in bir acentasından başka bir şey değildir.

Bu hükümet halka ekmek veremez, çünkü bir burjuva hükümetidir. *Olsa olsa* Almanya örneğinde olduğu gibi 'dâhice örgütlenmiş bir açlık' verebilir. Fakat halk açlığı sineye çekmeyecektir. Halk, ekmek sıkıntısı olmadığını, ekmeğe ulaşılabileceğini, ama bunun yegâne yolunun *sermayenin ve toprak mülkiyetinin kutsallığına saygı duymayan* yöntemlere başvurmaktan geçtiğini öğrenecektir, hem de muhtemelen çok yakında.

Bu hükümet halka özgürlük veremez, çünkü toprak sahipleri ve kapitalistlerin halktan *korkan* ve şimdiden Romanov hanedanıyla pazarlıklara girişmiş olan hükümetidir.

Bu hükümet karşısındaki doğrudan tutumumuzun taktik sorunları başka bir makalede ele alınacak. Orada, devrimin ilk

aşamasından ikinci aşamasına *geçişi* oluşturan mevcut durumun kendine özgü yönlerini ve şu anki sloganımızın, 'günün görevi'nin neden şu olması gerektiğini açıklayacağız: *İşçiler, Çarlığa karşı iç savaşta proleter kahramanlık mucizeleri, halk kahramanlığı mucizeleri yarattınız. Devrimin ikinci aşamasında ise kendi zaferinizi hazırlamak için örgütlenme mucizeleri, proletaryanın ve bütün halkın örgütlenmesinde mucizeler yaratmalısınız.*

Kendimizi *şimdilik* sınıf mücadelesinin ve devrimin bu aşamasındaki sınıflar arası güçler dengesinin tahliliyle sınırlayarak, bir de şu soruyu soralım: Bu devrimde proletaryanın *müttefikleri* kimlerdir?

Proletaryanın *iki* müttefiki vardır: Birincisi, Rusya'da nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan on milyonlarca yarı-proleter ve ayrıca kısmen küçük köylü kitlesidir. Bu kitle için barış, ekmek, özgürlük ve toprak *esastır* Bu kitlenin, burjuvazinin ama özellikle de onu proletarya ile burjuvazi arasında yalpalamaya iten hayat koşulları bakımından en çok benzediği küçük burjuvazinin belli bir ölçüde etkisi altına girmesi kaçınılmazdır. Guçkov, Lvov, Milyukov ve şürekâsı tarafından şevkle yürütüldüğü oranda *daha da* acımasız bir hal alacak olan savaşın acımasız dersleri bu kitleyi *kaçınılmaz olarak* proletaryaya doğru itecek, proletaryanın peşinden gitmeye zorlayacaktır. Bugün yeni düzenin göreli özgürlüğünden ve İşçi Temsilcileri Sovyeti'nden yararlanarak, her şeyden öte ve önce, bu kitleyi *aydınlatmak ve örgütlemek* için çabalamalıyız. Köylü Temsilcileri Sovyetleri ve Tarım İşçileri Sovyetleri, en acil görevlerimizden biri budur. Bu bağlamda yalnızca tarım işçilerinin kendi ayrı Sovyetlerinin kurulması değil, aynı zamanda mülksüz ve en yoksul köylülerin varlıklı köylülerden ayrı örgütlen-

mesi için de çaba harcamalıyız. Örgütlenmenin bugün özellikle acil olan özel görevleri ve özel biçimleri bir sonraki mektupta ele alınacaktır.

Rusya proletaryasının ikinci müttefiki savaşa katılan bütün ülkelerdeki ve genel olarak bütün ülkelerdeki proletaryadır. Bu müttefik şu anda savaş nedeniyle büyük oranda bastırılmıştır ve onun adına çoğunlukla Avrupalı sosyal-şovenistler, yani Rusya'daki Plehanov, Gvozdyov, Potresov gibi burjuvazinin safına geçmiş olanlar konuşmaktadır. Proletaryanın sosyal-şovenistlerin etkisinden kurtulması emperyalist savaşın her ayında daha da ilerlemiştir ve Rusya devriminin bu süreci hızlandırması *kaçınılmazdır*

Proletarya bu iki müttefikiyle, mevcut geçiş döneminin *kendine özgü niteliklerinden* yararlanarak, ilkin, Guçkov ve Milyukov'un yarı monarşisi yerine demokratik cumhuriyetin kurulmasına ve köylülüğün toprak sahipleri karşısındaki tam zaferine, ardından da savaşta helâk olan halka *barış, ekmek ve özgürlük* verecek yegâne şey olan *sosyalizme* doğru ilerleyebilir ve ilerleyecektir.

20 (7) Mart 1917'de yazıldı;
21-22 Mart 1917'de *Pravda*'nın
14 ve 15. sayılarında kesilerek yayınlandı;
Collected Works, Cilt 23, s. 295-308.

DÖNÜM NOKTASI

Rusya devrimi gelişiminin ilk aşamasında iktidarı emperyalist burjuvaziye devretti ve bu iktidarın hemen yanı başında, küçük burjuva demokratlarının çoğunlukta olduğu Temsilciler Sovyeti'ni yarattı. Devrimin ikinci aşamasında (6 Mayıs) emperyalistlerin sinik ama dürüst sözcüleri Milyukov ile Guçkov iktidardan uzaklaştırıldı ve Sovyetlerdeki çoğunluk partileri fiilen iktidar partileri haline geldi. Partimiz ise 6 Mayıs öncesinde olduğu gibi azınlıktaki muhalif kanadı oluşturmaya devam etti. Bu kaçınılmazdı, zira biz sosyalist proletaryanın partisiyiz, enternasyonalist tutum alan bir partiyiz. Emperyalist savaşta enternasyonalist bakış açısına sahip olan sosyalist proletaryanın, bu savaşı yürüten iktidara karşı (bu ikti-

dar ister monarşi ya da cumhuriyet olsun, ister savunmacı 'sosyalistler'in elinde olsun) muhalefette olması bir zorunluluktur. Diğer yandan sosyalist proletaryanın partisinin uzayan savaş nedeniyle hayatları mahvolan ve zamanında emperyalistlere olan güvenlerini kaybettikleri gibi, şimdi de emperyalizmin hizmetindeki 'sosyalistler'e olan güvenlerini kaybetmekte olan büyük halk kitlelerini her geçen gün daha da yanına çekmesi kaçınılmazdır.

Dolayısıyla, partimize karşı mücadele devrimin ilk günlerinde başlamıştır. Kadetlerin ve Plehanov'cuların proletaryanın partisine karşı yürüttükleri mücadele ne kadar yüz kızartıcı ve iğrenç olursa olsun, bu mücadelenin anlamı son derece açıktır, yani emperyalistlerin ve Scheidemann'cıların Liebknecht'e ve Adler'e karşı yürüttükleri mücadelenin aynısıdır (bu yoldaşların ikisi de Alman 'sosyalistleri'nin merkez yayın organı tarafından 'deli' ilan edildi; burjuva basın ise İngilizlerin emrinde çalışan 'vatan hainleri' yaftasını münasip buldu). Bu mücadele, ne denli d-d-devrimci olurlarsa olsunlar *küçük burjuva demokratları da dahil olmak üzere bütün* burjuva toplumunun sosyalist, enternasyonalist proletaryaya karşı yürüttüğü bir mücadeledir.

Bu mücadele Rusya'da emperyalistlerin küçük burjuva önderler (Çereteli'ler, Çernov'lar, vs.) aracılığıyla işçi partisinin iktidarını tek bir hamlede yok etmeye çalıştıkları bir aşamaya ulaşmıştır. Bakan Çereteli bu kesin darbenin bahanesi olarak karşı-devrimcilerin sık sık başvurdukları bir yönteme sarılmıştır: *komplo suçlaması*. Bu suçlama yalnızca bir bahanedir. Esas mesele, Rus ve Müttefik emperyalistlerden akıl alan küçük burjuva demokratlarının enternasyonalist sosyalistleri tek bir vuruşla yere serme ihtiyacı duyuyor olmalarıdır. Darbeyi

vurmak için şartların olgunlaştığını düşünüyorlar. Galeyana gelmiş ve korkuya kapılmış durumdalar ve efendilerinin kamçısı altında, 'ya şimdi ya da hiç' diyorlar.

Sosyalist proletarya ve partimiz soğukkanlılığını ve birlikteliğini olabildiğince korumalı, her açıdan dik durmalı ve de tetikte olmalıdır. Varsın başlangıcı Cavaignac'lar yapsın. Parti kongremiz Cavaignac'ların vaktinin yaklaştığına dair zaten uyarıda bulunmuştu. Petrograd işçileri onlara sorumluluktan kaçma fırsatı vermeyecekler. Güçlerini biraraya toplayıp, bu bayların laftan eyleme geçmeye karar verdikleri *noktada* direnişe geçmek üzere hazırlık yaparak uygun zamanı kollayacaklar.

Pravda, Sayı: 80, 26 (13) Haziran 1917;
Collected Works, Cilt 25, s. 82-83.

RSDİP MERKEZ KOMİTESİ'NE

Bu satırlar yerine ulaştığında belki de çok geç olacak, zira olaylar baş döndürücü bir hızla gelişiyor. Bu mektubu 30 Ağustos Çarşamba günü yazıyorum ve elinize 2 Eylül Cuma'dan önce ulaşacağını sanmıyorum. Ama yine de bir umutla, aşağıdaki satırları yazmayı görev biliyorum.

Kornilov ayaklanması, olayların seyri açısından hiç beklenmedik (böyle bir anda ve böyle bir tarzda olması bakımından hiç beklenmedik) ve inanılmaz derecede keskin bir dönemeci ifade ediyor.

Her keskin dönemeç gibi bu dönemeç de taktiklerin gözden geçirilip değiştirilmesini gerektiriyor. Ve her gözden geçirmede olduğu gibi, ilkesizliğe sapmamak için çok dikkatli olmak gerekiyor.

Benim görüşüme göre, Volodarski gibi savunmacılığa kayanlar ya da diğer Bolşevikler gibi S.R.'lerle *güçbirliği* yapıp Geçici Hükümet'e destek verenler ilkesiz davranıyorlar. Bu yoldaşların tutumu kesinlikle yanlıştır ve dahası ilkesizdir. Biz *ancak* iktidar proletaryanın eline geçtikten *sonra*, barış önerisi yaptıktan *sonra*, bankalarla gizli anlaşmalar iptal edilip bağlar koparıldıktan *sonra –ancak o zaman* savunmacı olabiliriz. Ne Riga'nın ele geçirilmesi *ne de Petrograd'ın ele geçirilmesi* bizi savunmacı yapabilir. (Volodarski'nin bunu okumasını çok isterdim.) O zamana kadar biz proleter devrimini savunuyoruz, savaşa karşıyız ve savunmacı *değiliz*.

Şu anda bile Kerenski hükümetini desteklememeliyiz. Bu ilkesizliktir. Şöyle bir soru gelebilir: Kornilov'a karşı savaşmayacak mıyız? Elbette savaşacağız! Ama bu ayrı bir şey; burada bir ayrım çizgisi var ve uzlaşmacı tutum alarak kendilerini olayların akışına *kaptırıp sürüklenen* bazı Bolşevikler bu çizgiyi aşıyorlar.

Tıpkı Kerenski'nin *askerleri gibi* biz de Kornilov'a karşı savaşacağız, savaşıyoruz da, ama Kerenski'yi desteklemiyoruz. *Tersine*, Kerenski'nin zayıflığını teşhir ediyoruz. Arada bir fark var. Bu ince bir fark, ama son derece temeldir ve unutulmamalıdır.

O halde Kornilov ayaklanmasından sonra ne tür bir taktik değişikliğe gidiyoruz?

Kerenski'ye karşı mücadelemizin *biçimini* değiştiriyoruz. Kerenski'ye karşı düşmanlığımızı biraz olsun yumuşatmadan, ona söylediğimiz tek bir lafı bile yutmadan, onu alaşağı etme görevimizden vazgeçmeden, güncel durumu *göz önüne almak* zorunda olduğumuzu söylüyoruz. Kerenski'yi hemen şimdi devirmeyeceğiz. Ona karşı yürüteceğimiz mücadeleye *farklı*

bir tarzda yaklaşacağız, yani Kornilov'a karşı savaşan kitlelere Kerenski'nin *zaafları ve yalpalamalarını* göstereceğiz. Bunu geçmişte *de* yaptık, ama bugün *en önemli* şey haline geldi. İşte değişiklik budur.

Değişikliğin şöyle bir yönü de var. Şu anda *en önemli* şey Kerenski'ye sunulacak 'kısmi talepler' için yürüteceğimiz kampanyayı yoğunlaştırmaktır: Milyukov tutuklansın, Petrograd işçileri silahlandırılsın, Kronstadt, Viborg ve Helsingfors askerleri Petrograd'a getirilsin, Duma feshedilsin, Rodziyanko tutuklansın, toprakların köylülere devri yasalaştırılsın, tahılda ve fabrikalarda işçi denetimine geçilsin, vb. Bu talepleri yalnızca Kerenski'ye değil, hatta *esasen Kerenski'ye değil,* Kornilov'a karşı mücadelenin akışına *kendilerini kaptırmış olan* işçilere, askerlere ve köylülere sunmalıyız. Bu kitlelerin *şevkini* kırmamalı, Kornilov'un safına geçmiş komutanların ve subayların icabına bakmaları için onları teşvik etmeli, toprakların derhal köylülere devredilmesi talebini *onların* önüne götürmeli, *onlara* Rodziyanko ve Milyukov'u tutuklamanın, Duma'yı feshetmenin, *Rech*'i ve diğer burjuva gazetelerini kapatmanın ve hepsine karşı soruşturma açmanın zorunlu olduğunu anlatmalıyız. Bu noktada özellikle de 'sol' S.R.'leri eyleme itmeliyiz.

Proletaryanın iktidarı ele geçirmesi görevinden uzaklaştığımızı düşünmek yanlıştır. Hayır. İktidara çok yaklaşmış bulunuyoruz, ama *doğrudan değil,* yan taraftan. *Şu anda* Kerenski'ye karşı doğrudan değil, daha ziyade *dolaylı yollardan* mücadele yürütmeliyiz, yani Kornilov'a karşı çok daha aktif, gerçekten devrimci bir savaş verilmesini talep etmeliyiz. Yalnızca bu savaşın gelişimi bizi iktidara taşıyabilir, fakat pro-

pagandamızda bundan olabildiğince *az bahsetmeliyiz* (unutmamak gerekir ki yarın bile olayların seyri sonucu iktidarı elimizde bulabiliriz ve böyle bir durumda elbette iktidarı kimseye devretmeyeceğiz). Kanımca bunu propagandacılara, ajitasyon ve propaganda gruplarına ve genel olarak parti üyelerine mektupla (yani gazetede yayınlamadan) iletmek gerekir. Ülke savunması, devrimci demokratların birleşik cephesi, Geçici Hükümet'e destek, vs. gibi laflara karşı amansız bir mücadele yürütmeliyiz, zira bunlar *boş laflardan* ibarettir. Artık *eylem* zamanı demeliyiz; siz S.R'ci ve Menşevik baylar, bu laflarınızla ipliğiniz çoktan pazara çıktı. Artık *eylem* zamanı; Kornilov'a karşı savaş devrimci bir tarzda, yani kitleleri mücadelenin içine çekerek, kitleleri uyandırarak, kitleleri ateşleyerek yürütülmelidir (Kerenski kitlelerden *korkuyor*, Kerenski halktan *korkuyor*). Almanlara karşı savaşta hemen şimdi *eyleme* geçilmesi gerekiyor; *derhal, kesin şartları olan koşulsuz bir barış anlaşması önerilmelidir* Bu yapıldığı takdirde, *ya* hızla bir barış anlaşması imzalanır *ya da* savaş devrimci bir savaşa dönüşür; aksi takdirde, bütün Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler emperyalizmin uşağı olarak kalacaklardır.

Not. Bu satırları yazdıktan sonra, *Raboçi*'nin* altı sayısını okudum ve görüşlerimizin tümüyle örtüştüğünü söylemeliyim. V M—n ve Vol—y'nin harikulade başyazılarını, basın

*) *Raboçi* (İşçi): Geçici Hükümet tarafından kapatılan *Pravda* yerine, 7 Eylül (25 Agustos)-15 (2) Eylül tarihleri arasında günlük yayınlanan Bolşevik Parti merkez yayın organı.

özetlerini ve makalelerini yürekten selamlıyorum. Volodarski'nin konuşmasına gelince, yazı kurulu üyelerine yazdığı mektubu okudum ve eleştirilerimi 'geçersizleştirdiği'ni gördüm. Bir kez daha, en iyi dileklerimle ve selamlarımla!

Lenin

12 Eylül (30 Ağustos) 1917'de yazıldı;
ilk kez 7 Kasım 1920'de *Pravda*'nın 250. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 25, s. 289-291.

RSDİP (BOLŞEVİKLER) MERKEZ KOMİTESİ'NİN AYRI VE İLHAKÇI BARIŞ ANLAŞMASINA İLİŞKİN TUTUMU*

Değerli Yoldaşlar,

Merkez Komite Örgütlenme Bürosu açısından, Merkez Komite'yi Alman hükümetinin önerdiği barış şartlarını kabul etmeye iten saikleri açıklamak temel bir önemi haizdir. Yoldaşlar, Örgütlenme Bürosu'nun bu açıklamayı sizlere sunmasının amacı, kongreler arası dönemde bütün partiyi temsil eden organ olarak Merkez Komite'nin bakış açısı hakkında bütün parti üyelerini en ince ayrıntısına kadar bilgilendirmektir. Anlaşma şartlarını kabul ederken Merkez Komite'nin oybirliğiyle karar almadığını belirtmek Örgütlenme Bürosu açısından

*) Bu belgenin ilk paragrafı ile son iki paragrafı Y. M. Sverdlov tarafından kaleme alınmıştır.

temel bir önemi haizdir, fakat artık karar alınmış olduğuna göre, bütün parti tarafından desteklenmelidir. Birkaç güne kadar bir parti kongresi toplanacak ve Merkez Komite'nin bütün partinin gerçek görüşünü ne denli doğru bir şekilde ifade ettiğini belirlemek ancak o zaman mümkün olacaktır. Kongreye kadar bütün parti üyeleri, parti karşısındaki görevleri uyarınca ve parti saflarında birliği korumak adına, partinin merkezi önderlik organı olan parti Merkez Komitesi'nin kararlarını uygulayacaklardır.

Şu an (24 Şubat 1918) Almanya'yla ilhakçı ve inanılmayacak derecede ağır bir barış anlaşması imzalamanın mutlak zorunluluğu, esasen, ordumuzun olmamasından ve kendimizi savunamayacak durumda olmamızdan kaynaklanmaktadır.

Herkesin bildiği gibi, 25 Ekim 1917'den bu yana, yani proletaryanın ve yoksul köylülüğün diktatörlüğünün zaferinden bu yana hepimiz savunmacıyız, hepimiz anavatan savunmasından yanayız.

Anavatanı savunma açısından bakıldığında, bir ordumuz yokken ve düşman tepeden tırnağa silahlı ve harikulade bir şekilde hazırlıklıyken göz göre göre bir silahlı çatışmaya girmek kabul edilemez.

Sovyet temsilcilerini seçen işçi, köylü ve askerlerin ezici çoğunluğu savaşa karşıyken Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti savaşa giremez. Bu çok düşüncesizce bir kumar olur. Ama barış anlaşmasının şartları ne kadar ağır olursa olsun savaşa son verilir ve Alman emperyalizmi Rusya'ya karşı yeniden savaşa başlamaya karar verirse, o zaman işin rengi değişir, zira böyle bir durumda Sovyetlerin çoğunluğu çok büyük ihtimalle savaştan yana olacaktır.

Bugün savaş vermek nesnel açıdan Rus burjuvazisinin tahriklerine kapılmak olurdu. Şu anda Rusya'nın savunmasız olduğunu ve Alman güçlerinin çok küçük bir kesiminin bile bizi ezebileceğini, Petrograd'a ve Moskova'ya giden ana demiryolu hatları kesildiğinde, açlıktan kırılmak ya da teslim olmak seçeneğiyle karşı karşıya kalacağımızı domuzuna biliyorlar. Burjuvazi savaş olsun istiyor, çünkü Sovyet iktidarının yıkılmasını ve Alman burjuvazisiyle anlaşmayı istiyor. Alman askerleri Dvinsk ve Bezhitsa, Venden ve Gapsal, Minsk ve Drissa'ya girdiklerinde burjuvazinin bayram etmiş olması bunun olup olabilecek en açık kanıtıdır.

Mevcut durumda devrimci savaşı savunmak, devrimci lafazanlıktan başka bir şey değildir. Perişan haldeki bir köylü ülkesinin, ileri emperyalizme karşı ordusuz ve ciddi bir ekonomik hazırlık olmadan modern bir savaş yürütmesi imkânsızdır. Alman emperyalizmine direnmek gerektiğini tartışmaya bile gerek yok, zira Alman emperyalizmi bizi ezmek ve esir almak istiyor. Fakat özellikle silahlı ayaklanma aracılığıyla direnişe geçilmesini talep etmek, hele bir de *bu tür* bir direnişin bizim açımızdan açıkça ümitsiz, Alman ve Rus burjuvazisi içinse açıkça avantajlı olduğu bugünkü dönemde gevezelikten başka bir şey değildir.

Keza, şu an uluslararası sosyalist harekete destek verme gerekçesiyle devrimci bir savaş verilmesi gerektiğini savunmak da gevezelikten başka bir şey değildir. Savaşı zamansız kabul edip Alman emperyalizminin Sovyet Cumhuriyeti'ni ezmesini kolaylaştırdığımız takdirde, Alman ve uluslararası işçi hareketine ve sosyalizm davasına destek değil, köstek olmuş oluruz. Bütün ülkelerdeki devrimci enternasyonalistlere ancak çok yönlü, sebatkâr ve sistematik bir çalışma yürüterek yardımcı

olabiliriz; kumar olduğunu bile bile silahlı ayaklanmaya başvurmak bir Marksiste yakışmaz.

Eğer Liebknecht iki-üç hafta içinde zafere ulaşırsa (ki bu mümkündür), elbette bizi bütün zorluklardan kurtarmış olacaktır. Fakat kitlelere Liebknecht'in önümüzdeki birkaç hafta içinde kesinlikle ve kaçınılmaz biçimde zafere ulaşacağına dair teminat verirsek, bu hem bir aptallık hem de büyük bir slogan olan 'bütün ülkelerin emekçi kitlelerinin dayanışması'nı oyuna çevirmek olur. Hatta bunu savunmakla, 'kaderimiz dünya devrimine bağlı' şeklindeki büyük sloganı da boş bir lafa çevirmiş oluruz.

Nesnel açıdan bakıldığında bugünkü durum 1907 yazına benzemektedir. O dönemde bizi ezip tutsak alan Rus monarşisti Stolipin'di; bugünse Alman emperyalistleridir. O dönemde, maalesef bütün Sosyalist-Devrimci parti tarafından desteklenen doğrudan ayaklanma sloganının boş bir laftan ibaret olduğu anlaşıldı. Bugün, tam şu andaysa, devrimci savaş sloganı, sağ Sosyalist-Devrimcilerin görüşlerini tekrarlamakta olan sol Sosyalist-Devrimcileri cezbeden boş bir laftır. Biz Alman emperyalizminin esiri konumundayız, önümüzde dünya emperyalizminin elebaşını devirmek için uzun ve zorlu bir mücadele dönemi uzanıyor; bu mücadele kuşkusuz sosyalizm için belirleyici olacak son kavgadır, ama bu mücadeleye şu anda dünya emperyalizminin elebaşına karşı bir silahlı ayaklanmayla başlamak hiçbir Marksistin göze alamayacağı bir kumardır.

Her yerde ülkenin savunma potansiyelini, özdisiplinini sistematik, amansız ve çok yönlü bir şekilde güçlendirmek, bu acı yenilgiden yararlanıp ülkeyi ekonomik açıdan ilerletmek amacıyla hayatın her alanında disiplini arttırmak –işte günü-

müzün görevi budur, yalnızca lafta değil, eylemde de devrimci bir savaş hazırlığı yapmanın yolu budur.

Toparlamak gerekirse, Örgütlenme Bürosu açısından şunu belirtmek esastır: Alman emperyalizminin saldırısı henüz durmadığına göre, bütün parti üyeleri bu saldırıya karşı ortak bir karşı duruş sergilemelidirler. Eğer en ağır şartlarla bile olsa bir barış anlaşması imzalamak ve bu sayede yeni savaşlara hazırlanmak için zaman kazanmak imkânsızsa, partimiz, topyekûn bir direniş için elimizden gelen bütün çabayı göstermemiz gerektiğini vurgulamalıdır.

Eğer zaman kazanmamız, örgütsel faaliyetimiz için çok az da olsa zaman kazanmamız mümkünse, bunun için elimizden geleni yapmalıyız. Eğer böyle bir tehir imkânı elde edemezsek, partimiz kitlelere varımızı yoğumuzu ortaya koyarak kendimizi savunmak için savaşma çağrısı yapmalıdır. Bütün parti üyelerinin partiye, ülkelerinin işçi sınıfına, halka ve proletaryaya olan görevlerini yerine getireceklerine eminiz. Sovyet iktidarını ayakta tutarak bütün ülkelerin proleterlerine kendi burjuva sınıflarına karşı yürüttükleri inanılmaz derecede zor mücadelede en iyi, en güçlü desteği vermiş oluyoruz. Bugün sosyalizm davasına vurulabilecek en büyük darbe Rusya'daki Sovyet iktidarının çökmesidir.

Yoldaşça selamlar,

RSDİP (Bolşevikler) Merkez Komitesi Örgütlenme Bürosu

24 Şubat 1918'de yazıldı;
26 Şubat 1918'de Pravda'nın 35. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 27, s. 58-61.

2. BÖLÜM
ENTERNASYONALİZM

KOMÜN DERSLERİ*

1848 devrimine son veren hükümet darbesinden sonra, Fransa on sekiz yıl boyunca Napoléon rejiminin boyunduruğu altına girdi. Bu rejim ülkeye yalnızca ekonomik yıkım değil, aynı zamanda ulusal aşağılanma da getirdi. Bu yüzden, eski rejime karşı ayaklanan proletarya, biri ulusal diğeri sınıfsal olmak üzere iki görev üstlendi: Fransa'nın Alman istilasından kurtarılması ve işçilerin kapitalizmden sosyalizm yoluyla kurtuluşu. Bu iki görevin biraraya gelmesi, Komün'ün eşsiz bir özelliğidir.

*) "Komün Dersleri", Lenin'in 18 Mart tarihinde Cenevre'de proletarya açısından üç önemli günü (Marx'ın ölümü, 1848 Mart Devrimi ve Paris Komünü) anmak amacıyla düzenlenen uluslararası bir toplantıda, RSDİP adına Komün'ün önemi üzerine yaptığı konuşmanın birebir kaydıdır.

Burjuvazi bir 'ulusal savunma hükümeti' oluşturmuştu ve proletarya ulusal bağımsızlık için bu hükümetin otoritesi altında savaşmak zorundaydı. Aslında bu hükümet, esas görevinin Paris proletaryasına karşı savaşmak olduğunu düşünen bir 'ulusal ihanet' hükümetiydi. Ama yurtsever yanılsamalarıyla körleşen proletarya bunu algılayamamıştı. Yurtseverlik fikrinin kökeni on sekizinci yüzyıldaki Fransız Devrimi'ne dayanır. Bu fikir Komün sosyalistlerinin zihnini egemenliği altına almıştı ve örneğin devrimci ve sıkı bir sosyalist olduğu tartışılmaz olan Blanqui bile gazetesi için şu burjuva çığlığından daha uygun bir başlık bulamamıştı: *"Yurt Tehlikede!"*

Birbiriyle çelişkili iki görevin, yani yurtseverlik ile sosyalizmin biraraya getirilmesi Fransız sosyalistlerinin sonunu hazırlayan bir hataydı. Marx, Eylül 1870'de yayınlanan Enternasyonal Manifestosu'nda Fransız proletaryasını sahte ulusal bir fikre kapılmaması için uyarmıştı. Fransız Devrimi'nden bu yana büyük değişiklikler olmuş, sınıf karşıtlıkları keskinleşmişti. O dönemde bütün Avrupa gericiliğine karşı mücadele devrimci ulusun tamamını birleştiriyordu, oysa şimdi, proletarya kendi çıkarlarını kendisine düşman olan diğer sınıfların çıkarlarıyla birleştiremezdi. Bırakın ulusal aşağılanmanın sorumluluğunu burjuvazi taşısın! Proletaryaya düşen görev, sosyalizm aracıyla emeği burjuvazinin boyunduruğundan kurtarmak için mücadele yürütmektir.

Nitekim burjuva 'yurtseverliğin' gerçek yüzü çok geçmeden açığa çıktı. Prusyalılarla yüz kızartıcı bir barış anlaşması imzaladıktan sonra, Versay hükümeti hemen kendi acil görevine girişti: Kendisini korkutan silahları Paris proletaryasının elinden almak için bir saldırı düzenledi. İşçiler buna Komün ve iç savaş ilanıyla karşılık verdiler.

Sosyalist proletarya sayısız sekte bölünmüş olmasına karşın, Komün, burjuvazinin dile getirmekten öteye geçemediği demokratik görevleri yerine getirmek üzere proletaryanın gösterdiği birliğin parlak bir örneğiydi. İktidarı ele geçiren proletarya, özel ve karmaşık yasalar çıkarmaksızın, doğrudan eyleme girişerek toplumsal sistemi demokratikleştirdi, bürokrasiyi ortadan kaldırdı ve bütün resmi görevlileri seçimle işbaşına gelen kişiler haline getirdi.

Ama iki hata bu parlak zaferin meyvelerini yok etti. Proletarya yarı yolda durdu: 'Mülksüzleştirenleri mülksüzleştirme'ye girişecek yerde, ortak bir ulusal görevle birleşen yüce bir adalet tesis etme hayallerine kapıldı; örneğin bankalara ve benzeri kurumlara el konmadı. Proudhon'un 'adil mübadele', vb. teorileri sosyalistler arasında hâlâ egemen konumdaydı. İkinci hatasıysa, proletaryanın fazlasıyla merhamet ve mağfiret sahibi olmasıydı: Düşmanlarını yok etmek yerine, onlara bir fazilet timsali gibi yol göstermeye çalıştı, iç savaştaki doğrudan askeri eylemlerin önemini dikkate almadı ve Paris'teki zaferini Versay üzerine kararlı bir saldırıyla taçlandırmak yerine, oyalanmayı ve Versay hükümetine karanlık güçleri toplamak ve Mayıs'taki kanlı haftaya hazırlanmak üzere zaman kazandırmayı tercih etti.

Ama bütün hatalarına karşın Komün, on dokuzuncu yüzyılın büyük proleter hareketinin mükemmel bir örneğiydi. Marx, Komün'ün tarihsel öneminin çok büyük olduğunu düşünüyordu: Versaylılar güruhu Paris proletaryasının silahlarına kalleşçe el koymaya giriştiği sırada işçiler hiçbir direniş sergilemeden silahlarını bırakmış olsalardı, bu zayıflığın işçi hareketinde yol açacağı çöküntünün korkunç etkisi, işçi sınıfının silahlarını savunurken kavgada verdiği kayıplardan çok

ama çok daha büyük olurdu. Komün'ün verdiği kayıplar ne kadar ağır olursa olsun, proletaryanın genel mücadelesi bakımından taşıdığı anlam buna değerdi: Komün, Avrupa'daki sosyalist hareketi sarsmış, iç savaşın gücünü ortaya koymuş, yurtsever yanılsamaları dağıtmış ve burjuvazinin ortak ulusal amaçlarına duyulan naif inancı yok etmişti. Komün, Avrupa proletaryasına sosyalist devrimin görevlerini somut olarak ortaya koymayı öğretmişti.

Proletaryanın aldığı ders unutulmayacak. İşçi sınıfı, Rusya'daki Aralık ayaklanması sırasında olduğu gibi, bu dersten yararlanacaktır.

Rusya devrimini önceleyen ve hazırlayan dönem ile Fransa'nın Napoléon boyunduruğu altında olduğu dönem arasında belli bir benzerlik vardır. Rusya'da da müstebit hizip ülkeye ekonomik yıkım ve ulusal aşağılanma getirmişti. Fakat devrimin patlak vermesi uzun bir süre engellendi, zira toplumsal gelişim henüz bir kitle hareketi için elverişli koşulları oluşturmamıştı ve dahası, bütün kahramanlıklarına karşın, devrim-öncesi dönemde hükümete yönelik münferit saldırılar kitlelerin ilgisizliği karşısında buhar olup uçuyordu. Yalnızca sosyal-demokratlar, sebatkâr ve sistematik bir çalışmayla kitlelere daha ileri mücadele biçimlerini öğretmesini bildiler: kitle eylemleri ve silahlı iç savaş.

Sosyal-demokratlar genç proletaryanın 'ortak ulusal' ve 'yurtsever' kuruntularını yok etmesini bildiler ve sonrasında, onun dolaysız müdahalesi ile Çar'dan 17 Ekim Bildirgesi koparıldığında, proletarya, devrimin bir sonraki, kaçınılmaz aşaması olan silahlı ayaklanma için hummalı bir hazırlığa girişti. 'Ortak ulusal' yanılsamalarını bir kenara atan proletarya, sınıf güçlerini kendi kitle örgütlerinde (İşçi ve Asker Temsil-

cileri Sovyetleri, vs.) biraraya topladı. Rusya devrimi ile 1871 Fransız devriminin amaçları ve görevleri arasındaki bütün farklılıklara karşın, Rusya proletaryası, ilk kez Paris Komünü'nün başvurduğu mücadele aracından yararlandı: iç savaş. Komün derslerini dikkate alan Rusya proletaryası, proletaryanın elbette barışçıl mücadele araçlarını bir yana bırakamayacağını -bu araçlar onun günlük çıkarlarına hizmet eder ve devrimin hazırlık döneminde zorunludur- ama belli koşullar altında sınıf mücadelesinin silahlı çatışma ve iç savaş biçimine bürüneceğini hiçbir zaman unutmaması gerektiğini de biliyordu. Zira öyle zamanlar vardır ki proletaryanın çıkarları düşmanlarını açık silahlı çatışmayla acımadan yok etmesini gerektirir. Bunu bize ilk kez Komün sırasında Fransız proletaryası gösterdi ve Aralık ayaklanması sırasında da Rusya proletaryası tarafından harikulade bir şekilde doğrulandı.

İşçi sınıfının bu iki büyük ayaklanması da bastırılmış olsa bile, proletaryaya düşman güçleri tam bir çaresizliğe iterken, sosyalist proletaryayı gerçek bir zafere taşıyacak yeni bir ayaklanmanın patlak vermesi kaçınılmazdır.

Zagraniçnaya Gazata, Sayı: 2, 23 Mart 1908;
Collected Works, Cilt 13, s. 475-478.

SOSYALİST ENTERNASYONAL'İN TUTUMU VE GÖREVLERİ

Bugünkü krizin en vahim yanı, Avrupa sosyalizminin resmi temsilcilerinin çoğunluğunun burjuva milliyetçiliğine, şovenizme yenik düşmüş olmalarıdır. Bütün ülkelerin burjuva basınında onlardan kâh alayla kâh lütufkâr bir övgüyle bahsediliyor olması sebepsiz değildir. Sosyalist kalmak isteyen biri için, sosyalist hareketteki bu krizin sebeplerini ortaya koymak ve Enternasyonal'in görevlerini analiz etmekten daha önemli bir görev olamaz.

Bu krizin, ya da daha doğru ifadeyle, İkinci Enternasyonal'in çöküşünün oportünizmin çöküşü olduğunu kabul etmekten korkanlar var.

Sözgelimi, Fransız sosyalistleri arasında görüş birliği olduğundan ve sosyalizmdeki eski grupların güya savaş sorununa yaklaşımlarını değiştirdiklerinden bahsediliyor. Oysa bu iddialar temelden yoksundur.

Sınıf işbirliğinin savunulması; sosyalist devrim fikrinin ve devrimci mücadele yöntemlerinin terk edilmesi; burjuva milliyetçiliğine uyum sağlanması; milliyet ve ülke sınırlarının tarihsel açıdan gelip geçici olduğu gerçeğinin unutulması; burjuva yasallığın fetişleştirilmesi; 'geniş halk kitleleri'ni (yani, küçük burjuvaziyi) ürkütüp kaçırma korkusuyla sınıfsal yaklaşımdan ve sınıf mücadelesinden vazgeçilmesi –kuşkusuz oportünizmin ideolojik temelleri bunlardır. Nitekim İkinci Enternasyonal önderlerinin çoğunun bugünkü şovenist ve yurtsever ruh halinin beslendiği zemin de budur. Değişik bakış açılarına sahip gözlemciler, İkinci Enternasyonal önderliği içinde aslında oportünistlerin hâkim olduğuna uzun zamandır işaret ediyorlardı. Savaşın tek yaptığı, oportünizmin bu egemenliğinin gerçek boyutlarını hızlı ve göze batan bir şekilde açığa çıkarmış olmasıdır. Krizin olağanüstü derecede keskin niteliğinin eski gruplar içinde bir dizi harmanlanmaya yol açmış olmasında şaşırtıcı bir yön yoktur. Bütüne bakıldığında, bu tür değişiklikler yalnızca bireyleri etkilemiştir. Sosyalizm içindeki eğilimler aynı kalmıştır.

Fransız sosyalistleri arasında tam bir görüş birliği mevcut değildir. Guesde, Plehanov, Hervé ve diğerleri gibi şovenist bir çizgi izleyen Vaillant bile, bugünkü savaşın emperyalist nitelikte olduğunu ve bu savaşın çıkmasında Fransız burjuvazisinin de en az diğer ülkelerdeki burjuvazi kadar sorumlu olduğunu söyleyen bazı Fransız sosyalistlerinden protesto mektupları aldığını itiraf etmek zorunda kalmıştır. Bu protesto seslerinin yalnızca galebe çalmış olan oportünizm tarafından değil, aynı za-

manda askeri yasaklar nedeniyle de boğulmakta olduğu gözden kaçırılmamalıdır. İngiltere'ye gelince, Hyndman grubu (İngiliz sosyal-demokratları – İngiliz Sosyalist Partisi) tümüyle şovenizme batmıştır; sendikaların yarı-liberal önderlerinin çoğunun da durumu budur. Şovenizme direniş, oportünist Bağımsız İşçi Partisi'ndeki MacDonald ve Keir Hardie'den gelmiştir. Ama elbette istisnalar kaideyi bozmaz. Ne var ki Hyndman'a uzun zamandır muhalif olan bazı devrimci sosyal-demokratlar bugün İngiliz Sosyalist Partisi'nden ayrılıyorlar. Almanlardaysa durum bellidir: Kazanan oportünistler olmuştur; zafer sarhoşluğu yaşayan oportünistler hallerinden memnundurlar. Kautsky'nin başını çektiği 'Merkez', oportünizme yenik düşmüştür ve en ikiyüzlü, bayağı ve kendini beğenmiş bir safsatacılıkla oportünizmi savunmaktadır. Devrimci sosyal-demokratlardan protesto sesleri duyulmuştur: Mehring, Pannekoek, Karl Liebknecht, Almanya ve İsviçre'nin Almanca konuşulan kesiminden kimliği belirlenememiş birkaç ses. Saflar İtalya'da da bellidir: Aşırı oportünistler, Bissolati ve şürekâsı, 'anavatan' savunmasını, Guesde-Vaillant-Plehanov-Hervé'yi destekliyorlar. *Avanti!* önderliğindeki devrimci sosyal-demokratlar (Sosyalist Parti) şovenizmle savaşıyor ve savaş çağrılarının burjuva ve bencil doğasını teşhir ediyorlar. Bu sayede ileri işçilerin büyük çoğunluğunun desteğini almış durumdalar. Rusya'da, tasfiyeciler kampındaki aşırı oportünistler basında ve halka açık konferanslarda şovenizme destek olmak için seslerini yükselttiler bile. P Maslov ve Y. Smirnov, anavatanın savunulması gerektiği bahanesine sığınarak Çarlığı savunuyorlar. (Görmüyor musunuz, Almanya 'bizi' savaşla tehdit ederek ticari anlaşmalar dayatmak istiyor, oysa Çarlık -duy da inanma- Rusya nüfusunun onda dokuzunun ekonomik, siyasal ve ulusal hayatını boğmak için hiçbir za-

man kılıç, kırbaç ve darağacı *kullanmamıştır!*) Sosyalistlerin gerici burjuva hükümetlere katılmalarını ve bugünün savaş bütçesine, yarının silahlanma harcamalarına onay vermelerini haklı görüyorlar! Plehanov milliyetçiliğe kaymıştır ve Rus şovenizmini Fransız hayranı tutumuyla gizlemeye çalışmaktadır; Aleksinski de öyle. Paris'te yayınlanan *Golos*'u kıstas alırsak, Martov bu cenah içinde hepsinden daha usturuplu davranıyor. Martov hem Alman hem de Fransız şovenizmine, *Vorwärts*'a da Hyndman'a da Maslov'a da karşı çıkıyor, fakat bir bütün olarak uluslararası oportünizme ve onun en 'nüfuzlu' savunucusu olan Alman sosyal-demokrat merkezciler grubuna kararlı bir şekilde karşı çıkmaktan korkuyor. Gönüllü askerliği sosyalist bir görevin yerine getirilmesi olarak gösterme çabaları (sosyal-demokratlardan ve Sosyalist-Devrimcilerden oluşan Rus gönüllüleri grubunun Paris bildirisine ve ayrıca Polonyalı sosyal-demokratların, Leder'in ve diğerlerinin bildirisine bakınız) yalnızca Plehanov'un desteğini almıştır. Paris'teki parti grubumuzun çoğunluğu bu girişimleri mahkûm etmiştir. Bu sayıdaki başyazı ["Savaş ve Rusya Sosyal-Demokrasisi"] parti Merkez Komitesi'nin tutumu konusunda okuyucuları bilgilendirecektir. Yanlış anlamaları daha baştan önlemek için, partimizin görüşleri ve formülasyonlarının tarihiyle ilgili şu gerçekleri burada ortaya koymak gerekiyor. Savaşla birlikte kopan örgütsel ilişkileri yeniden kurmakta yaşanan muazzam zorlukların üstesinden geldikten sonra, bir grup parti üyesi ilk iş olarak 'tezler'i hazırlamış ve (yeni takvimle) 6-8 Eylül tarihinde bu tezleri yoldaşlara dağıtmıştır. Ardından bu tezler İsviçreli sosyal-demokratlar aracılığıyla Lugano'daki İtalyan-İsviçre Konferansı'nın (27 Eylül) iki delegesine gönderilmiştir. İlişkileri yeniden kurmak ve parti Merkez Komitesi'nin bakış açısını formüle etmek ancak Ekim

ayının ortasında mümkün hale gelmiştir. Bu sayıdaki başyazı 'tezler'in nihai biçimidir.

Avrupa ve Rusya'daki sosyal-demokrat hareketin durumu kısaca budur. Enternasyonal'in çöküşü bir gerçekliktir. Bu çöküş Alman ve Fransız sosyalistlerinin basındaki polemikleriyle kesin bir şekilde kanıtlanmış ve yalnızca sol sosyal-demokratlar *(Mehring ve Bremer Bürger Zeitung)* tarafından değil, ılımlı İsviçre gazeteleri *(Volksrecht)* tarafından da kabul edilmiştir Kautsky'nin bu çöküşün üstünü örtme çabaları ödlekçe bir dalavereden başka bir şey değildir. Çok açık ki Enternasyonal'in çöküşü, burjuvazinin esiri haline gelmiş oportünizmin çöküşüdür.

Burjuvazinin tutumu açıktır. Keza, oportünistlerin burjuva argümanları tekrarlamaktan öteye geçmedikleri de bir o kadar açıktır. Başyazıda söylenenlere ek olarak, enternasyonalizmin bir ülkenin işçilerinin güya anavatanı savunmak adına başka ülkelerin işçilerini vurması olduğunu söylemeye getiren *Die Neue Zeit*'taki küstah ifadelerden bahsetmek yeterlidir!

Oportünistlere cevap vermek gerekirse, anavatan sorunu bugünkü savaşın somut tarihsel niteliği değerlendirilmeksizin ortaya konamaz. Bugünkü savaş emperyalist bir savaştır, yani kapitalizmin gelişiminin en ileri aşamasında, onun *sona* yaklaştığı bir dönemde yürütülmektedir. *Komünist Manifesto*'da, milliyet ve anavatanı burjuva düzenin ve dolayısıyla burjuva anavatanın esas biçimleri olarak tanıyor olmamızın *sınırları* ve *koşulları* vurgulanarak, işçi sınıfının ilkin 'kendisini ulus içinde oluşturmak' zorunda olduğu ifade edilir. Oportünistler kapitalizmin yükseliş döneminde doğru olan bu gerçeği kapitalizmin son dönemine de uygulayarak meseleyi çarpıtıyorlar. Oysa yeni döneme ve proletaryanın feodalizmi değil, bizzat kapitalizmi yıkma mücadelesindeki görevlerine atıfla *Komünist Manifesto*

açık ve kesin bir formül sunar: "İşçilerin vatanı yoktur." Oportünistlerin bu sosyalist ilkeyi kabul etmekten, hatta çoğu durumda bu ilkeyi açıkça dikkate almaktan bile neden bu denli korktukları kolaylıkla anlaşılabilir. Sosyalist hareket anavatanın sınırları dahilinde zafere ulaşamaz; bunun yerine, yeni ve daha üstün toplumsal biçimler yaratır. Bu biçimler içinde *her* milliyetten işçi kitlelerinin meşru ihtiyaçları ve ilerici özlemleri, mevcut ulusal bölünmüşlüğün ortadan kaldırılmasıyla sağlanan uluslararası birlik sayesinde ilk kez karşılanmış olacaktır. Burjuvazinin ikiyüzlü 'anavatan savunması' çağrılarıyla işçi kitlelerini bölme ve birliğini bozma girişimlerine, sınıf bilinçli işçiler, farklı uluslardan işçileri bütün ulusların burjuvazisinin egemenliğini devirme mücadelesinde birleştirmek için her seferinde daha fazla ve daha sebatkârca çaba göstererek cevap vereceklerdir.

Burjuvazi, emperyalist yağmacılığı gözlerden gizleyerek kitleleri eski 'ulusal savaş' ideolojisiyle aldatıyor. Bu aldatmaca, emperyalist savaşı iç savaşa çevirme sloganını öne çıkaran proletarya tarafından teşhir edilmektedir. Bu slogan Stuttgart ve Basel kararlarının sloganıydı. Bu kararlarda genel olarak savaş değil, tam da bugünkü savaş kastediliyor, 'anavatan savunması'ndan değil, 'kapitalizmin yıkılışını hızlandırmak'tan, savaşın yarattığı krizden bu amaç uğruna yararlanmaktan ve Paris Komünü örneğinden bahsediliyordu. Paris Komünü uluslar arasındaki savaşın iç savaşa çevrilmesinin bir örneğiydi.

Elbette emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi kolay bir iş değildir ve şu ya da bu partinin istemesiyle olmaz. Ne var ki bu dönüşümün kaynağı genel olarak kapitalizmin nesnel koşullarında, özeldeyse kapitalizmin son dönem koşullarında saklıdır. Sosyalistler faaliyetlerini bu yönde, yalnızca ama yal-

nızca bu yönde yürütmelidirler. Bir sosyaliste düşen görev savaş bütçesine oy vermek ya da 'kendi' ülkesinde (ve müttefik ülkelerde) şovenizmi körüklemek değil, öncelikle 'kendi' burjuvazisinin şovenizmine karşı mücadele etmek ve bu mücadelede kriz olgunlaşıp burjuvazi bizzat kendisinin çizdiği yasal çerçeveyi ortadan kaldırdığında, yasal mücadele biçimleriyle kendisini sınırlamamaktır. İç savaşa *götürecek* ve şu ya da bu anda Avrupa'daki büyük iç savaş yangının tutuşmasını sağlayacak olan eylem *çizgisi* budur.

Savaş tesadüfi bir olay ya da (yurtseverlik, insanlık ve barış vaazı verme konusunda oportünistlerden geri kalmayan) Hıristiyan papazların düşündüğü gibi bir 'günah' değildir. Savaş, kapitalizmin kaçınılmaz bir aşamasıdır, *kapitalist* hayat tarzının barış kadar meşru bir biçimidir. Bugünkü savaş halklar arasında bir savaştır. Buradan çıkan sonuç, bizlerin de 'halka mal olmuş' şovenizm akıntısına kapılmamız gerektiği değil, ulusu bölen sınıf çelişkilerinin savaş zamanında da var olmaya devam ettiği ve savaş koşullarında da tezahür ettiğidir. Orduya katılmayı reddetme, savaş karşıtı grevler, vb., tam bir saçmalıktır, silahlı burjuvaziye karşı silahsız mücadele etmeyi vaaz eden sefil ve ödlekçe bir hayal, kapitalizmi kıyasıya bir iç savaş ya da bir dizi savaş olmaksızın yıkmayı isteyen boş bir hevestir. Her sosyalistin görevi, ordu içinde de sınıf mücadelesi propagandasına devam etmektir; bütün ulusların burjuvalarının emperyalist bir silahlı çatışma içine girdikleri bir çağda yegâne sosyalist faaliyet ulusların savaşını iç savaşa çevirmeye çalışmaktır. 'Ne pahasına olursa olsun barış' şeklindeki iğrenç, sofuca ve ahmakça çağrılar kahrolsun! İç savaş bayrağını daha da yükseltelim! Emperyalizm Avrupa kültürünün kaderini tehlikeye atıyor: Devrim birkaç ülkede başarıya ulaşmadığı sürece bu savaşın peşi sıra

yeni savaşlar gelecek. Bunun 'son savaş' olduğu sözü boş ve tehlikeli bir uydurmacadır, (*Golos*'un zekice ifadesiyle) darkafalılara hitap eden bir 'mit'tir. Proletaryanın iç savaş bayrağı yalnızca yüz binlerce sınıf bilinçli işçiyi değil, milyonlarca yarı-proleteri ve küçük burjuvayı da biraraya getirecektir. Bu unsurlar bugün şovenizm tarafından uyutuluyor olabilir, ama savaşın dehşeti onları korkutup sindirmekle kalmayacak, aynı zamanda aydınlatacak, eğitecek, uyandıracak, örgütleyecek, çelikleştirecek ve 'kendi' ülkesinin ve 'yabancı' ülkelerin burjuvazisine karşı savaşa hazırlayacaktır. Bu söylenenler bugün değilse yarın, savaş sırasında değilse savaş sonrasında, bu savaşta değilse bir sonrakinde mutlaka gerçekleşecektir.

İkinci Enternasyonal öldü, oportünizm tarafından haklandı. Kahrolsun oportünizm, yaşasın sadece 'mürtetler'den (*Golos*'un istediği gibi) değil, oportünizmden de temizlenmiş Üçüncü Enternasyonal!

İkinci Enternasyonal faydalı hazırlık çalışmasında kendi payına düşeni yapmış ve on dokuzuncu yüzyılın son üçte birlik döneminde ve yirminci yüzyılın başında en acımasız kapitalist köleliğin ve en hızlı kapitalist ilerleyişin hâkim olduğu uzun ve 'barışçıl' dönem boyunca bir başlangıç adımı olarak proleter kitlelerini örgütlemiştir. Kapitalist hükümetlere karşı devrimci bir saldırı için, bütün ülkelerin burjuvazisine karşı siyasal iktidarı ele geçirmek üzere bir iç savaş için ve sosyalizmin zaferi uğruna proleter güçleri örgütleme göreviyse Üçüncü Enternasyonal'e düşmektedir!

Sotsial-Demokrat, Sayı: 33, 1 Kasım 1914;
Collected Works, Cilt 21, s. 35-41.

A.G. ŞLYAPNİKOV'A MEKTUP

(27 Ekim 1914)

[...]

Martov (ve benzer konumda olan diğerlerinin) Kautsky ile Troelstra'nın safına geçeceklerinden ölümüne korkuyorum. Şu an, o alçak, pis, halinden memnun ikiyüzlülüğüyle hayatta Kautsky kadar nefret ettiğim, iğrendiğim birisi yok. Dediğine göre hiçbir şey olmamış, ilkeler terk edilmemiş, herkesin kendi anavatanını koruması gerekiyormuş. Bütün ülkelerin işçilerinin 'anavatanı savunmak adına' birbirlerini vurmalarına yüksek müsaadenizle- enternasyonalizm deniyor.

Rosa Luxemburg çok önceleri Kautsky'de bir 'teorisyenin biatçılığı' var diye yazdığında haklıydı; bunu daha basit bir dille söylersek, uşaklık, parti çoğunluğuna uşaklık, oportü-

nizme uşaklık. Proletaryanın *ideolojik* bağımsızlığı için şu an Kautsky'nin bu ahlâksızca memnuniyeti ve iğrenç ikiyüzlülüğü kadar zararlı ve tehlikeli bir şey yok. Adam her şeyin üstünü örtüp bastırmak, safsatalar ve sözde bilimsel laflarla işçilerin uyanan bilincini bulandırmak istiyor. Kautsky bunu başardığı takdirde, işçi hareketi içinde burjuva yozlaşmışlığının esas temsilcisi haline gelecektir. Troelstra da onun için – ah şu Troelstra, bu 'nazik' küçük ihtiyar Kautsky'den daha maharetli bir oportünist! Nasıl da punduna getirip dürüst insanları ve Marksistleri (Gorter, Pannekoek, Wijnkoop) Hollanda partisinden attırdı ama!! [...]

Bern'den St●ckh●lm'e y●llandı;
ilk kez 1924'te yayınlandı;
Collected Works, Cilt 35, s. 167-168 (parça).

PLATONİK ENTERNASYONALİZMİN ÇÖKÜŞÜ

Eğer enternasyonalizminin ciddiye alınmasını istiyorsa, *Naşe Slovo*'nun hiç değilse belli bir programla ortaya çıkması gerektiğini daha önce belirtmiştik (bkz. *Sotsial Demokrat*, Sayı: 41*). *Naşe Slovo* sanki bize cevap verircesine, 9 Mayıs tarihli 85. sayısında Paris'teki yazı kuruluyla yazarlarının yaptığı toplantıda kabul edilen bir kararı yayınladı. Açıklamada şöyle deniyor: "Yazı kurulunun iki üyesi, kararın genel içeriğiyle hemfikir olmakla beraber, partinin Rusya'daki iç siyasetine ilişkin örgütsel yöntemler konusunda muhalefet şerhi düşeceklerini belirttiler." Bu karar, siyasal şaşkınlığın ve beceriksizliğin en dikkate değer belgelerinden biridir.

*) "Enternasyonalistlerin Birliği Sorunu" 1 Mayıs 1915, *Collected Works*, Cilt 21, s. 188-191.

Kararda, enternasyonalizm sözcüğü birçok kez yineleniyor; "ideolojik açıdan her türlü sosyalist milliyetçilikten kopmuş olunduğu" belirtiliyor ve Stuttgart ve Basel kararlarından alıntılara yer veriliyor. Bu satırların çok iyi niyetlerle yazıldığına kuşku yok, ama yine de hepsi laftan ibarettir, zira nasıl ki kapitalizme düşman olmak için kapitalist sömürünün bütün türlerinin tam bir listesine sahip olmak imkânsız ve gereksizse, aynı şekilde sosyalist milliyetçiliğin (sosyal-milliyetçiliğin) bugüne kadar gelen 'bütün' türlerinden gerçekten 'tamamen' uzak olmak da imkânsız ve gereksizdir. Ama sosyal-milliyetçiliğin belli başlı türleriyle, örneğin Plehanov, Potresov *(Naşe Dyelo)*, Bund, Akselrod ve Kautsky ile araya kesin bir ayrım çizgisi çekmek gerekli ve imkânlıdır. Karar çok fazla vaatte bulunuyor, ama hiçbir şey vermiyor; bütün türlerle tam bir ayrılık tehdidinde bulunuyor, ama en azından belli başlı türleri açıkça, adlarını vererek anmaktan korkuyor.

İngiliz parlamentosunda bir üyeyi adıyla anmak kabalık sayılır. Temsilcisi olduğu bölgenin 'Soylu Lordu'ndan ya da 'Saygıdeğer Üyesi'nden söz edilir. Meğer bu *Naşe Slovo*'cular ne İngiliz meftunu, ne safkan diplomatlarmış! Sorunun özüne temas etmekten öyle büyük bir zarafetle sıyrılıyor, düşüncelerini saklayan formülleri okurlarına sunarken öyle kibar davranıyorlar ki. 'Devrimci enternasyonalizmin ilkelerini uygulayan' bütün örgütlere 'dost' olduklarından (Turgenyev'in karakterlerinden birinin deyişiyle, "Guizot'nun ete kemiğe bürünmüş hali"*) dem vuruyorlar, ama bu ilkeleri uygulamayanlara 'dostluk' gösterilerinde bulunmaktan geri durmuyorlar.

Naşe Slovo'cular ne kadar ciddiyetle ilan ederlerse, uygulama konusunda o kadar isteksiz ve aciz oldukları 'ideolojik kopuş',

*) Turgenyev'in "Bakir Toprak" adlı öyküsündeki S. kasabasının kaymakamı kastediliyor.

gerçekte, sosyal-milliyetçiliğin *kökenini*, gücünün *kaynağını* ve onunla savaşmanın *yollarını* göstermekle olur. Sosyal-milliyetçiler hiçbir zaman kendilerine bu adı vermiyor ve sosyal-milliyetçi olduklarını kabul etmiyorlar. Takma bir adın ardına gizlenmek, işçi kitlelerinin gözünü boyamak, oportünizmle olan bağlarının izlerini örtmek, ihanetlerini, yani aslında burjuvazinin tarafına geçtiklerini, hükümetlerle ve orduyla ittifak kurduklarını saklamak için eğip büküyorlar ve başka çareleri de yok. Bu ittifaka yaslanan ve bütün önemli mevzileri elinde tutan sosyal-milliyetçiler, sosyal-demokratların 'birliği' için ortalığı ayağa kaldırıyor ve oportünizme karşı duranları bölücülükle suçlama konusunda kimseden aşağı kalmıyorlar. Örneğin, Alman Sosyal-Demokrat Partisi yürütme kurulunun *(Vorstand) gerçek* enternasyonalizm yanlısı gazeteleri *(Lichtstrahlen* ve Die Internationale**)* hedef alan son resmi genelgesini düşünün. Bu gazetelerin devrimciler arasında 'dostluk'tan ya da "ideolojik açıdan her türlü sosyalist milliyetçilikten tamamen kopmuş oldukları"ndan bahsetmeleri gerekmiyordu. Bu gazeteler ayrılığı eylemde göstererek ortaya çıktılar ve bunu öyle bir tarzda yaptılar ki, oportünistlerin *'her türlüsü'* çılgınca feryatlar attı: Demek ki oklar tam hedefe isabet etmişti.

Peki, ya *Naşe Slovo?*

Bu gazete bir yandan sosyal-milliyetçiliğe karşı başkaldırıyor, ama diğer yandan bu burjuva akımın (Kautsky gibi) en tehlikeli savunucularının maskesini düşürmeyi başaramadığı için sosyal-milliyetçiliğin önünde diz çöküyor. *Naşe Slovo* oportü-

---

*) *Lichtstrahlen*: Almanya'da sol sosyal-demokratların aylık yayın organı. 1913-1921 yılları arasında Berlin'de Borchardt'ın editörlüğünde düzensiz aralıklarla yayınlandı.

**) *Die Internationale*: Rosa Luxemburg ve Franz Mehring'in kurduğu dergi. Nisan 1915'te Berlin'de yalnızca bir sayı yayınlandı. 1922'de Münih'te *Futurus* adı altında yeniden yayınlanmaya başladı.

nizme karşı savaş ilan etmiş değil, tersine bu konuda sessizliğini koruyor; sosyalizmi yüzkarası yurtseverlik prangalarından kurtarmak için hiçbir adım atmamış ya da böyle bir niyeti olduğunu göstermemiştir. *Naşe Slovo* ne burjuvaziye yanaşanlardan kopmanın ne de onlarla birleşmenin zorunlu olduğunu söylediğinden gerçekte oportünistlere teslim olmuştur, ama buna rağmen öyle ince bir harekette bulunuyor ki, oportünistleri o korkunç öfkesiyle tehdit ettiği de düşünülebilir onlara el ettiği de. Sol laflarla ılımlı adımların iyi bir bileşim oluşturduğunu düşünen acar oportünistler *Naşe Slovo*'nun kararını cevaplamak zorunda kalsalardı, büyük bir ihtimalle, yazı kurulundaki iki üyenin söylediğine benzer şeyler söyler, yani kararın 'genel içeriği'yle hemfikir olduklarını belirtirlerdi (çünkü onlar kesinlikle sosyal-milliyetçi değildir, ah hayır hayır!). 'Partinin iç siyasetine ilişkin örgütsel yöntemler'e gelince, zamanı geldiğinde, bu konuda 'muhalefet şerhi' düşmeyi ihmal etmeyeceklerdir. Bu adamlar tavşana kaç, tazıya tut diyorlar.

Ne var ki iş Rusya'ya gelince *Naşe Slovo*'nun ince diplomasisi iflas ediyor.

Kararda, "Rusya'da önceki dönemin koşulları altında partinin birliğinin imkânsız olduğu görülmüştür" deniyor. Bu sözleri, işçi sınıfı partisinin yasalcılık yanlısı bir grup tasfiyeciyle birleşmesinin imkânsız olduğu görülmüştür, şeklinde anlamak gerekir. Tasfiyecileri kurtarmak amacıyla kurulan Brüksel güç birliğinin çöktüğünü dolaylı yollardan itiraf etmektir bu. *Naşe Slovo* neden çöküşü açıkça kabul etmekten korkuyor? Neden işçilere bu çöküşün sebeplerini açıkça söylemekten korkuyor? Sakın güç birliğinin çöküşü birliğin bütün üyelerinin izledikleri siyasetin yanlışlığını kanıtladığı için olmasın? *Naşe Slovo* sosyal-milliyetçiliğin iki (en az iki) 'türü' ile, yani Brüksel güç birliğini yeniden diriltme planlarını ve umut-

larını basına yaptıkları açıklamalarda dile getiren Bund'cularla ve Örgütleme Komitesi (Akselrod) ile 'dostluğu'nu sürdürmek istediği için korkuyor olmasın?

"Yeni koşullar eski grupların ayaklarının altındaki zemini çekip alıyor."

Sakın tam tersi doğru olmasın? Her türlü kişisel yalpalamalara ve cephe değiştirmelere karşın, yeni koşullar tasfiyeciliği ortadan kaldırmak bir tarafa, ana çekirdeğini (*Naşa Zarya*) bile sarsmadı. Yeni koşullar bu çekirdekle olan farklılıkları arttırıp derinleştirdi, zira bu çekirdeğin tasfiyeci olması dışında bir de sosyal-milliyetçi olduğu anlaşıldı! *Naşe Slovo* çok tatsız bulduğu tasfiyecilik sorunundan kaçınıyor; yeni koşulların eskinin altını oyduğunu iddia ediyor, ama *yeni zeminin* (sosyal-milliyetçiliğin) tam da *eski bir şeyin ayakları altında* olduğunu söylemekten imtina ediyor: Tasfiyecilik! Ne gülünç bir dalaverecilik! *Naşa Zarya* hakkında söyleyecek sözümüz yok, çünkü artık *Naşa Zarya* diye bir şey yok; *Naşe Dyelo* hakkında da söyleyecek sözümüz yok, bunun sebebi de muhtemelen Potresov, Çerevanin, Maslov ve şürekâsının siyasal anlamda kundaktaki bebekten farksız olmalarıdır.

Naşe Slovo yazı kurulu yalnızca Potresov ve şürekâsını değil, aynı zamanda kendisini de kundaktaki bebekten farksız görüyor olsa gerek. Şuna kulak verin: "Geçmişte ortaya çıkan hizipler ve hizipler arası gruplar, bugünkü geçiş döneminde bile, ileri işçilerin örgütsel birliğinin sağlanmasında, mükemmel olmasa bile, tek merkez (!) olduğu için, *Naşe Slovo* enternasyonalistleri birleştirme yönündeki esas çabalarının, gazetenin örgütsel açıdan eski gruplardan birine dolaylı ya da dolaysız olarak teslim olmasını ya da kendisiyle aynı düşünenlerin -yapay yollarla- eski gruplara siyasal bakımdan karşıt ayrı bir grup oluşturmasını dışladığı görüşündedir."

Bu ne demek oluyor? Buradan ne anlamamız gerekiyor? Yeni koşullar eski grupları zayıflattığı *oranda*, eski grupları *tek* gerçek grup olarak tanıyorlar! Yeni koşullar tasfiyeci ilkeler temelinde değil, enternasyonalizm temelinde yeni bir gruplaşmayı gerektirdiği *oranda*, enternasyonalistlerin her türlü birleşmesini 'yapay' olduğu gerekçesiyle reddediyorlar. Siyasal iktidarsızlığın doruk noktası budur!

Naşe Slovo ikiyüz gün boyunca enternasyonalizm propagandası yaptıktan sonra, siyasal açıdan tümüyle iflas ettiğini kabul etmektedir. *Naşe Slovo* ne eski gruplardan birine 'teslim olmayı' (neden bu korku dolu 'teslim olma' sözcüğü; neden 'iltihak etme', 'destekleme' ya da 'dayanışma' değil?) ne de yeni gruplar yaratılmasını istiyor. Tasfiyeci gruplar halinde eskisi gibi yaşamaya devam edeceğiz, diyor; bir yandan onlara 'teslim olacağız', ama bir yandan da *Naşe Slovo*'yu bas bas bağıran bir tabela olarak kullanacağız ya da enternasyonalist lafebeliğinin yeşile doymuş bahçelerindeki bir mesire yeri olarak göreceğiz. *Naşe Slovo*'nun yazarları yazı kısmını, okurları da okuma kısmını halledecek.*

Bu adamlar iki yüz gün boyunca enternasyonalistleri birleştirmekten bahsettiler, ama sonunda hiç kimseyi, hatta kendilerini, yani *Naşe Slovo* yazı kurulu üyelerini ve yazarlarını bile birleştiremediklerini görüp birleşmenin 'yapay' olduğunu ilan ettiler. Potresov, Bund'cular ve Akselrod için ne büyük bir dürtü! İşçileri kandırma konusunda nasıl bir ustalık! Yüzeye bakıldığında, gerçekten hiçbir hizbe intisap etmemiş, eski, yıpranmış grupların üstüne çıkmayı bilmiş bir *Naşe Slovo*'dan gelen ve yankı yapan enternasyonalist sözler; gerçekteyse 'tek' birlik noktası olarak eski gruplar var.

---

*) Lenin burada Saltikov Şedrin'in *Muhtelif Mektuplar*'ındaki bir söze atıfta bulunuyor: "Yazmak yazarın işidir; okura düşen okumaktır. (ç.n.)

Naşe Slovo'nun bugün kabul ettiği ideolojik ve siyasal iflası bir tesadüf değil, gerçek saflaşmaları sözde umursamamaya çalışmanın kaçınılmaz sonucudur. Rusya'daki işçi sınıfı hareketi içinde bu saflaşma, tasfiyeci ve sosyal-yurtsever eğilimin *(Naşe Dyelo)*, Ocak 1912 konferansıyla* yeniden canlandırılan, dördüncü Duma için yapılan seçimlerde işçi semtlerindeki sonuçlarla güçlenen, 1912-1914 arasında yayınlanan *Pravda*'cı gazeteler aracılığıyla pekiştirilen ve Duma'da Rusya sosyal-demokrat grubu tarafından temsil edilen Marksist Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ne karşı giriştiği mücadelede ifadesini bulmuştur. Bu parti, burjuva tasfiyecilik eğilimine karşı mücadelesini, en az onun kadar burjuva bir eğilim olan sosyal-yurtseverliğe karşı yürüttüğü mücadeleyle *sürdürmektedir* Bu partinin, yani partimizin tuttuğu yolun doğru olduğu, Avrupa savaşının büyük ve tarihsel deneyimiyle ve *Naşe Slovo*'nun binbirinci kez giriştiği hizipler üstü son birleştirme çabasının zayıf ve yetersiz deneyimiyle kanıtlanmıştır. Bu çaba tam bir bozgunla sonuçlanmış ve Bern konferansının** 'platonik' enternasyonalistlere ilişkin kararı (*Sotsial-Demokrat*, 40. sayı) doğrulanmıştır.

Gerçek enternasyonalistler ne (tasfiyeci olduğunu işçilerden saklayan) eski tasfiyeci gruplarda kalmayı ne de grupların dışında olmayı isteyeceklerdir. Gerçek enternasyonalistler partimizin saflarına katılacaklardır.

Sotsial-Demokrat, Sayı: 40, 21 Mayıs 1915;
Collected Works, Cilt 21, s. 194-198.

---

*) Burada 18-30 (5-17) Ocak 1912'de Prag'da yapılan Altıncı (Prag) Tüm Rusya RSDİP konferansı kastediliyor. (ç.n.)

**) Bkz. "RSDİP Yurtdışı Grupları Konferansı"

ANAVATAN SAVUNMASI ÜZERİNE

Burjuvazi ve işçi hareketi içindeki destekçileri, yani Grütli'ciler sorunu genellikle şu şekilde ortaya koyuyorlar:

Ya anavatanı savunma görevimizi ilkesel olarak tanırız ya da ülkemizi savunmasız bırakırız.

Sorunu bu şekilde ifade etmek temelden yanlıştır.

Gerçekte sorun karşımızda şu şekilde durmaktadır:

Ya emperyalist burjuvazinin çıkarları için öldürülmeye razı oluruz ya da sömürülenlerin çoğunluğunu ve kendimizi çok daha az bedel ödeyerek- hayat pahalılığına ve savaşa son vermek üzere bankalara el koymak ve burjuvaziyi mülksüzleştirmek için sistematik olarak hazırlarız.

Sorunun ilk sunuluş şekli sosyalist değil, tümüyle burjuva bir yaklaşımın ürünüdür, zira emperyalist çağda yaşadığımızı, bugünkü savaşın emperyalist bir savaş olduğunu, İsviçre'nin bugünkü savaşta her ne olursa olsun emperyalizme *karşı* bir ülke olarak görülemeyeceğini, aksine emperyalist kamplardan birinin ya da diğerinin *yanında* yer alacağını, yani gerçekte büyük soyguncu güçlerden birinin ya da diğerinin suç ortağı olacağını, İsviçre burjuvazisinin uzun zamandır emperyalist çıkarlara binbir bağla bağlı olduğunu göz ardı etmektedir. Bunun sermaye ihracı yoluyla büyük bankaların 'müşterek katılımı' ve karşılıklı ilişkileri yoluyla mı, yabancı milyonerlerin himayesi altında palazlanan turist ticaretinden mi, yoksa her türlü haktan mahrum bırakılan yabancı işçilerin fütursuzca sömürülmesi yoluyla mı, vs. uygulandığının bir önemi yoktur.

Kısacası, sosyalizmin bütün temel ilkeleri, bütün sosyalist fikirler unutulmuştur. Emperyalist savaşın yağmacı niteliği süslenip püslenmektedir. 'Kendi' ülkesinin burjuvazisi masum bir koyun olarak, günümüz İsviçre'sinin kaşarlanmış banka yöneticileriyse kahraman William Tell'ler olarak sunulmakta ve dahası İsviçre bankaları ile yabancı bankalar ve İsviçreli diplomatlarla yabancı diplomatlar arasındaki gizli anlaşmalar görmezlikten gelinmektedir. İşte, burjuva yalanlarından oluşan bu inanılmaz karışım, halkı aldatmak amacı taşıyan 'popüler' ve kulağa hoş gelen bir lafla örtbas edilmektedir: 'Anavatan savunması!'

Aralık 1916'da Almanca yazıldı;
Collected Works, Cilt 23, s. 161-162.

İNESSA ARMAND'A MEKTUP

20 Kasım 1916

[...]

"İşçilerin vatanı yoktur" Bunun anlamı, i) işçi sınıfının ekonomik konumu (ücret sistemi) ulusal değil, uluslararasıdır, ii) sınıf düşmanı uluslararasıdır, iii) kurtuluşunun koşulları da öyledir, iv) işçilerin uluslararası birliği ulusal birliğinden *daha önemlidir*

Buradan, yabancı boyunduruğunu atma *sorunu gündeme geldiğinde savaşmayacağız* sonucu çıkar mı?? Evet ya da hayır!

Sömürgelerin kurtuluş için yürüttükleri savaş?

–İrlanda'nın İngiltere'ye karşı savaşı?

Ya (ulusal) bir ayaklanma, bu da anavatan savunması değil midir?

Sana bu konuya ilişkin Kievski'yi hedef alan makalemi yollayacağım.* [...]

Lenin

20 Kasım 1916'da yazıldı;
Zürih'ten Sörenberg'e yollandı;
ilk kez 1949'da yayınlandı.
Collected Works, Cilt 35, s. 247

*) Bkz. *Emperyalist Ekonomizm – Marksizmin Bir Karikatürü*, Sol Yayınları, 1991. (ç.n.)

İSVİÇRELİ İŞÇİLERE VEDA MEKTUBU*

Yoldaşlar, İsviçre işçileri,

Devrimci-enternasyonalist faaliyetimizi ülkemizde sürdürmek üzere İsviçre'den ayrılırken, *aynı* adı taşıyan, ama Örgütlenme Komitesi çatısı altında birleşmiş olan *diğer* partiden farklı olarak, Merkez Komite önderliğinde birleşmiş olan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üyesi bizler, sizlere kardeşçe selamlarımızı göndermek ve siyasi mültecilere karşı yoldaşça tutumunuzdan dolayı en içten yoldaşça minnettarlığımızı ifade etmek istiyoruz.

Bütün ülkelerin sosyal-yurtseverleri gibi, proleter safları terk edip burjuvazinin safına geçmiş olan *aleni* sosyal-yurtse-

*) Lenin bu mektubu Grimm'in Alman temsilcileriyle olan müzakerelerde muğlâk bir tutum aldığını öğrenmeden önce yazmıştı. Özgün metin Grim müzakere masasındayken yazıldığı için, sonrasında buna ilişkin bölümler Lenin tarafından mektuptan çıkartılmıştır.

verler ve oportünistler, İsviçre'li Grütli'ciler, sizi *açıkça* yabancıların İsviçre işçi hareketi üzerindeki zararlı etkisine karşı mücadele etmeye çağırdılar; İsviçre Sosyalist İşçi Partisi önderliğinin çoğunluğunu oluşturan *gizli* sosyal-yurtseverler ve oportünistler, *üstü örtülü biçimde* aynı politikayı yürütüyorlar, ama biz İsviçre'nin devrimci-enternasyonalist sosyalist işçileri tarafından bize büyük bir sıcaklık gösterildiğini ve kurduğumuz yoldaşça ilişkilerden büyük yararlar elde ettiğimizi belirtmeyi görev biliyoruz.

İsviçre işçi hareketinde uzun süre yer almadan bilinemeyecek sorunları ele alırken her zaman özel bir dikkat gösterdik. Fakat içimizde İsviçre İşçi Partisi'nin üyesi olanlar (ki bunlar on-on beş kişiden fazla değildi) uluslararası sosyalist hareketin genel ve ilkesel sorunlarında bizim bakış açımızı, yani 'Zimmerwald Solu'nun bakış açısını kararlılıkla savunmayı görev bildiler. Keza yalnızca sosyal-yurtseverliğe karşı değil, aynı zamanda İsviçre'de R. Grimm, F Schneider, Jacques Schmidt ve diğerlerinin, Almanya'da Kautsky, Haase ve 'Çalışma Grubu'nun, Fransa'da Longuet, Pressemane ve diğerlerinin, İtalya'da Turati, Treves ve dostlarının, Rusya'daysa yukarıda adı geçen 'Örgütlenme Komitesi'nin (Akselrod, Martov, Çeidze, Skobelev ve diğerlerinin) başında olduğu parti tarafından temsil edilen 'Merkezci' akımla da mücadele etmeyi görev bildiler.

İsviçre'nin devrimci sosyal-demokratlarıyla, özellikle de *Freie Jugend* dergisi çevresinde toplanmış olan yoldaşlarla el ele vererek birlikte çalıştık. Bu yoldaşlar, partinin savaş konusundaki tutumunu tartışmak üzere Nisan 1917'de bir parti kongresinin toplanması lehinde bir referandum için önerilerini (Almanca ve Fransızca dillerinde) kaleme alıp dağıttılar. Töss'deki Zürih kantonu kongresinde, gençliğin ve 'solcu-

lar'ın savaş sorununa ilişkin kararını sundular ve Mart 1917'de, yine Almanca ve Fransızca yazılmış "Barış Şartlarımız" başlıklı bir bildiri çıkardılar ve Fransız İsviçre'sinin bazı yörelerinde dağıttılar, vs. Aynı görüşleri paylaştığımız ve omuz omuza kavga verdiğimiz bu yoldaşlara kardeşçe selamlarımızı gönderiyoruz.

Emperyalist İngiliz hükümetinin, yalnızca Guçkov-Milyukov ve şürekâsının emperyalist hükümetine değil, aynı zamanda Rusya'nın *emperyalist* savaşı sürdürmesine de uzlaşmaz derecede karşıt olan Rus enternasyonalistlerine, ne pahasına olursa olsun Rusya'ya geçiş izni vermeyeceği konusunda hiçbir zaman en ufak bir şüphemiz bile olmadı.

Bu bağlamda, Rusya devriminin görevlerinden ne anladığımızı kısaca açıklamamız gerekiyor. Bugün hâlâ barışın nimetlerinden ve görece en geniş siyasal özgürlükten yararlanma imkânı bulan bir ülke olan İsviçre'nin halkıyla aynı dilleri konuşan İsviçreli işçiler aracılığıyla Alman, Fransız ve İtalyan işçilerine hitap edebileceğimiz ve etmek zorunda olduğumuz ölçüde bunu daha da gerekli görüyoruz.

Partimizin Cenevre'de yayınlanan merkez yayın organı *Sotsial-Demokrat*'ta (13 Ekim 1915, Sayı: 47) yaptığımız açıklamanın kayıtsız şartsız arkasındayız. Orada, eğer Rusya'da devrim zafer kazanır ve iktidara *emperyalist* savaşın, yani İngiltere ve Fransa'daki emperyalist burjuvaziyle ittifak içinde, İstanbul'un, Ermenistan'ın, Galiçya'nın, vs. ele geçirilmesi için verilen savaşın sürdürülmesinden yana olan *cumhuriyetçi* bir hükümet gelirse, böyle bir hükümetin kesinlikle karşısında olacağımızı ve *böyle* bir savaşta 'anavatan savunması'na *karşı* çıkacağımızı söylemiştik.*

*) Bkz. "Bazı Tezler", dokuzuncu tez. (ç.n.)

Bugün ortaya çıkan durum aşağı yukarı budur. Rusya'nın yeni hükümeti, monarşinin yeniden kurulması için II. Nikola'nın kardeşiyle pazarlık yapıyor ve en önemli ve etkili mevkileri *monarşist* Lvov ile Guçkov'a tahsis ediyor. Bu hükümet, "Almanlar Wilhelm'i devirmelidir" sloganıyla işçileri aldatmaya çalışıyor. (Doğru bir slogan! Fakat neden buna, İngilizlerin, İtalyanların, vs. krallarını, Rusların da *monarşist* Lvov ve Guçkov'larını devirmek zorunda oldukları eklenmiyor??) Bu hükümet böyle bir slogana sarılıp, Çarlığın Fransa, İngiltere, vs. ile yaptığı ve *Guçkov-Milyukov-Kerenski hükümeti tarafından onaylanan* emperyalist yağma anlaşmalarını yayınlamayı *reddederek*, Almanya'ya karşı kendi emperyalist savaşını bir 'savunma' savaşı (yani haklı, proletaryanın bakış açısından bile meşru bir savaş) olarak göstermeye çalışıyor; Rus, İngiliz, vs. sermayesinin yağmacı, doymak bilmez emperyalist amaçlarını savunmayı, Rus cumhuriyetinin (henüz *var olmayan* ve Lvov ile Guçkov'un *vaat listesinde bile* yer aldığını duymadığımız bir cumhuriyetin) 'savunulması' olarak göstermeye çalışıyor.

Eğer aleni Rus sosyal-yurtseverleri (Plehanov, Zasuliç, Potresov gibi) ile 'Merkez partisi', 'Örgütlenme Komitesi' partisi, Çeidze, Skobelev ve diğerlerinin partisi arasında "Almanlar Wilhelm'i devirmedikçe, savaşımız bir savunma savaşıdır" sloganı temelinde belli bir yakınlaşmanın olduğu yönünde basında çıkan son haberler doğruysa, o zaman oportünist, yalpalayan, kararsız siyasal tavırları nedeniyle öncesinde de *hep* mücadele ettiğimiz Çeidze'lerin, Skobelev'lerin, vs. partisine karşı savaşırken artık bir kat daha çaba harcamalıyız.

Sloganımız "Guçkov-Milyukov hükümetine destek yok!" olmalıdır. Çarlığın yeniden kurulmasını engellemek için bu desteğin gerekli olduğunu söyleyen biri halkı kandırmaktadır. Zi-

ra Guçkov hükümeti Rusya'da monarşinin yeniden kurulması için *daha şimdiden* pazarlıklara girişmiş bulunuyor. *Ancak* proletaryanın silahlanması ve örgütlenmesi, Guçkov ve şürekâsının Rusya'da monarşiyi yeniden kurmasını *engelleyebilir* Ancak Rusya'nın ve *bütün Avrupa*'nın devrimci proletaryası enternasyonalizme sadık kalmak suretiyle insanlığı emperyalist savaşın dehşetinden kurtarabilir.

Rusya proletaryasının devrimci-enternasyonalist öncüsünü bekleyen muazzam güçlüklere gözümüzü kapamıyoruz. Böylesi dönemlerde en hızlı ve ani değişiklikler mümkündür. *Sotsial-Demokrat*'ın 47 sayısında kendi doğallığında ortaya çıkan şu soruya açık ve doğrudan bir cevap verdik: Devrim partimizi *derhal* iktidara taşıdığı takdirde ne yaparız? Cevabımız şuydu: 1) Vakit geçirmeksizin savaşan bütün devletlere barış öneririz; 2) *bütün* sömürgelerin ve ezilen ve egemenliğe sahip olmayan *bütün* halkların *derhal* kurtuluşunu talep eden barış koşullarımızı yayınlarız; 3) büyük Ruslar tarafından ezilen *bütün* halkların kurtuluşu sorununu derhal masaya yatırır ve çözüme kavuştururuz; 4) kendimizi kandırmıyoruz, bu koşulların Almanya'nın yalnızca monarşist değil, cumhuriyetçi burjuvazisi için de *kabul edilemez* olduğunu ve dahası *yalnızca* Almanya'nın değil, İngiltere ve Fransa'nın kapitalist hükümetleri için de *kabul edilemez* olduğunu biliyoruz.

Böyle bir durumda Alman burjuvazisine karşı -ve yalnızca Alman burjuvazisine karşı değil- devrimci bir mücadele yürütmemiz gerekirdi ve *biz de bu savaşı kabul ederdik*. Biz pasifist değiliz. Kapitalistler arasında ganimet paylaşımı uğruna yürütülen emperyalist savaşlara karşıyız, ama devrimci proletaryanın, *sosyalizmin çıkarları gereği* zorunlu olabilecek devrimci savaşları reddetmesini her zaman saçma bulduk.

"*Sotsial-Demokrat*'ın 47 sayısında ana hatlarını çizdiğimiz görev devasa bir görevdir ve ancak proletaryayla burjuvazi arasında uzun sürecek bir dizi büyük sınıf savaşımı yoluyla yerine getirilebilir. Ne var ki *bütün* insanlığı bir çıkmaza sokan, onu ya daha milyonlarca insanın mahvolmasına ve Avrupa medeniyetinin tümüyle yok edilmesine izin verme ya da *bütün* medeni ülkelerde iktidarın proletarya tarafından devralınması, sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi ikilemiyle karşı karşıya getiren şey bizim sabırsızlığımız ya da isteklerimiz değil, emperyalist savaşın yarattığı *nesnel koşullardır*

Emperyalist savaşın nesnel zorunluluk haline getirdiği devrimler dizisini *başlatma* şerefine, bu büyük şerefe Rusya proletaryası nail olmuştur. Fakat Rusya proletaryasının diğer ülkelerin işçileri arasında seçilmiş devrimci bir proletarya olduğu düşüncesi bize kesinlikle yabancıdır. Rusya proletaryasının diğer ülkelerin işçileri *kadar* örgütlü, hazırlıklı ve sınıf bilinçli *olmadığını* gayet iyi biliyoruz. Rusya proletaryasını *bir süreliğine, belki de çok kısa süreliğine* bütün dünyanın devrimci proletaryasının öncüsü yapan şey özel nitelikleri değil, yalnızca tarihsel koşulların özel konjonktürüdür.

Rusya bir köylü ülkesidir, en geri Avrupa ülkelerinden biridir. Sosyalizm orada *derhal* ve *doğrudan* zafer *kazanamaz*. Fakat 1905 deneyimlerinden hareketle konuşacak olursak, ülkenin köylü niteliği, soyluluğun elinde birikmiş engin toprak parçaları nedeniyle, Rusya'daki burjuva-demokratik devrim müthiş bir ivme kazanabilir ve devrimimizi sosyalist dünya devriminin *girizgâhına*, bu yolda atılmış bir adıma dönüştürebilir.

Partimiz gerek 1905'in gerekse 1917 baharının deneyimleriyle tümüyle doğrulanmış olan bu fikirler doğrultusunda verilen mücadele içinde, diğer bütün partilere karşı uzlaşmaz bir

mücadele içinde ortaya çıktı ve gelişti. Biz bu fikirler uğruna mücadele etmeye devam edeceğiz.

Rusya'da sosyalizm derhal ve doğrudan zafer kazanamaz. Fakat köylü kitlesi, koşulları olgunlaşmış ve kaçınılmaz olan tarımdaki ayaklanmayı, soyluluğun elindeki muazzam topraklara *el koyma* noktasına kadar götürebilir. Bizim sloganımız her zaman bu oldu ve nitekim bugün de gerek St. Petersburg'da partimizin Merkez Komitesi tarafından gerekse parti gazetemiz *Pravda* tarafından bir kez daha öne sürülmektedir. Proletarya, tarım işçileri ve onlarla sıkı bir ittifak halinde olan en yoksul köylüler ile Stolipin'in tarım 'reformu' (1907-1914) sayesinde güçlenen *zengin* köylüler arasındaki amansız sınıf çatışmalarının kaçınılmaz olduğu gerçeğine gözlerini kapamadan, *bu* slogan için mücadele edecektir. Birinci (1906) ve İkinci Duma'da (1907) 104 köylü temsilcisinin devrimci bir tarım tasarısı sunarak, bütün toprakların devletleştirilmesini ve tamamen demokratik temelde seçilmiş olan yerel komiteler tarafından köylülere dağıtılmasını talep ettiği gözden kaçırılmamalıdır.

Devrim bu kadarıyla sınırlı kaldığı takdirde sosyalizm anlamına gelmez. Fakat dünya işçi hareketine müthiş bir itki verir. Sosyalist proletaryanın konumunu ve tarım işçileriyle en yoksul köylüler arasındaki nüfuzunu fevkalade güçlendirir. Bu tür bir devrim, kent proletaryasına, bu nüfuzdan yararlanarak, İşçi Temsilcileri Sovyetleri gibi, burjuva devletlerin eski baskı araçları olan ordu, polis, bürokrasiyi ikame edecek devrimci örgütlerini geliştirme ve -dayanılmaz ölçüde ağır olan emperyalist savaşın ve sonuçlarının baskısı altında- üretimi ve ürünlerin paylaşımını *denetlemek* için bir dizi devrimci önleme başvurma imkânı sunar.

Rusya proletaryası sosyalist devrimi yalnızca kendi güçleriyle *zafere ulaştıramaz*. Fakat Rusya devrimine sosyalist bir devrim için en uygun koşulları yaratacak ve bir anlamda bu devrimi *başlatacak* kadar güçlü bir ivme kazandırabilir. En önemli, en güvenilir olan *başlıca* müttefiklerinin, yani *Avrupa* ve Amerika'nın *sosyalist* proletaryasının son kavgaya atılması için uygun koşulların oluşmasına yardımcı olabilir.

Varsın şüpheciler, Avrupa sosyalist hareketinde emperyalist burjuvazinin iğrenç uşakları (Almanya'da Scheidemann'lar, Legien'ler, David'ler ve şürekâsı, Fransa'da Guesde, Renaudel ve şürekâsı, İngiltere'de Fabyanlar ve İşçi Partililer) geçici bir zafer kazandı diye umutsuzluğa kapılsınlar. Biz dünya işçi hareketinin yüzeyindeki bu *kirli köpüğün* çok yakında dünya devriminin dalgaları tarafından temizleneceğinden en ufak bir kuşku duymuyoruz.

Avrupa'nın 1871'den 1914'e kadarki 'fırtına öncesi sessizlik' döneminde ısrarcı, yılmaz ve kararlı örgüt faaliyetiyle insanlığa ve sosyalizme çok şey vermiş olan Almanya'nın proleter kitleleri arasında huzursuzluk şimdiden *kaynama noktasına* yaklaşmıştır. Alman sosyalizminin geleceğini temsil edenler ne hain Scheidemann'lar, Legien'ler, David'ler ve şürekâsı ne de yalpalayan, 'barışçıl' dönemin rutini nedeniyle güçsüz düşmüş olan Haase, Kautsky ve benzeri tıynetsiz siyasetçilerdir.

Hareketin geleceği bize Karl Liebknecht'i armağan etmiş, Spartaküs grubunu yaratmış ve Bremen'de yayınlanan *Arbeiterpolitik'te** propaganda yürüten eğilime aittir.

---

*) *Arbeiterpolitik*: Bremen'de 1916'dan 1919'a kadar J. Kniff ve P Froelich tarafından yayınlanan haftalık sosyalist dergi. 1919'da Alman Komünist Partisi'ne katıldı. Yazarları arasında N. Buharin, A. Kollontay, N Krupskaya, A. Pannekoek, K. Radek ve Lenin de vardı. (ç.n.)

Emperyalist savaşın nesnel koşulları, devrimin, Rusya devriminin *ilk* aşamasıyla, Rusya'yla sınırlı kalmayacağının teminatıdır.

Alman proletaryası, Rusya ve dünya proleter devriminin en sadık, en güvenilir müttefikidir

Partimiz Kasım 1914'te 'emperyalist savaşı iç savaşa çevirme', ezilenlerin ezenlere karşı sosyalizm için savaşına dönüştürme sloganını yükselttiğinde, sosyal-yurtseverler tarafından düşmanca ve öfkeli bir alayla, sosyal-demokrat 'Merkez' tarafından ise kuşkucu, güvensiz, uysal, bekle-görcü bir suskunlukla karşılanmıştı. Alman sosyal-şovenisti ve sosyal-emperyalisti David bunu 'delilik' olarak nitelendirirken, Rus (ve İngiliz-Fransız) sosyal-şovenizminin, lafta sosyalizmin eylemde emperyalizmin temsilcisi olan Plehanov bunu 'düş ile güldürü arası bir şey' diye adlandırmıştı. Merkez'in temsilcileriyse ya susmayı tercih etmişler ya da 'boşluğa çizilen düz çizgi' üzerine ucuz şakalarla yetinmişlerdi.

Bugün, Mart 1917'nin ardından, bu sloganın doğru olduğunu ancak körler görmeyebilir. Emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi bir olgu haline *geliyor*

Yaşasın Avrupa'da *başlamakta* olan proleter devrimi!

Yeni takvimle 8 Nisan 1917 tarihli bir toplantıda bu mektubu onaylayan, (Merkez Komite önderliğinde birleşmiş) Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin İsviçre'den ayrılan üye yoldaşları adına,

N. Lenin

8 Nisan (26 Mart) 1917'de yazıldı;
1 Mayıs 1917'de *Jugend-Internationale* dergisinin
8. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 23, s. 367-373.

RSDİP (B) YEDİNCİ (NİSAN) TÜM-RUSYA KONFERANSI

24-29 Nisan 1917

Konferansın Açılışında Yapılan Konuşma, 7 Mayıs (24 Nisan)

Yoldaşlar, burada hem Rusya devriminin ilerlediği hem de dünya devriminin geliştiği koşullar altında proleter partisinin birinci konferansı için toplanmış bulunuyoruz. Bilimsel sosyalizmin kurucularının iddialarının ve Basel Kongresi'nde hazır bulunan istisnasız bütün sosyalistlerin öngörülerinin, yani dünya savaşının kaçınılmaz olarak devrime yol açacağı düşüncesinin her yerde doğrulanacağı gün yaklaşıyor.

On dokuzuncu yüzyılda Marx ve Engels çeşitli ülkelerdeki proleter hareketleri izleyerek ve toplumsal devrim adına mümkün olan ihtimalleri tahlil ederek, ülkeler arasındaki rol dağılımının, genel olarak konuşmak gerekirse, tarihsel açıdan belirlenmiş ulusal özellikleriyle orantılı ve uyumlu bir şekilde

olacağını tekrar tekrar vurgulamışlardı. Görüşlerini kısaca şöyle ifade ediyorlardı: Fransız işçileri başlayacak, Almanlar bitirecek.

Devrimi başlatma şerefine Rusya proletaryasına nail oldu. Fakat Rusya proletaryasının unutmaması gereken bir şey var: Rusya'daki hareket ve devrim, örneğin Almanya'da her geçen gün daha da ilerleyen dünya çapındaki proleter devrimci hareketin yalnızca bir parçasıdır. Meseleye ancak bu açıdan bakarak görevlerimizi belirleyebiliriz.

Tüm-Rusya Konferansı'nı açıyorum. Lütfen Başkanlık Kurulu için adaylarınızı belirleyiniz.

12 Mayıs (29 Nisan) 1917'de *Sotsial-Demokrat*'ın
43. sayısında yayınlanan kısa haber;
tam metin olarak ilk kez 1921'de
Lenin'in Rusça *Toplu Eserler*'inde yayınlandı.
Collected Works, Cilt 24, s. 227

PETROGRAG İŞÇİ VE ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETİ TOPLANTISI

*7 Kasım (25 Ekim) 1917**

SOVYET İKTİDARININ GÖREVLERİ ÜZERİNE BİLDİRİ

Gazete Haberi:

Yoldaşlar, Bolşeviklerin zorunluluğunu her zaman dile getirdikleri işçi ve köylü devrimi gerçekleşmiş bulunuyor.

Bu işçi ve köylü devriminin anlamı nedir? Her şeyden önce, artık bir Sovyet hükümetimiz, yani burjuvazinin tümüyle dışarıda bırakıldığı bir iktidar organımız olacak demektir. Ezilen kitlelerin kendileri bizzat bir iktidar yaratacaklar. Eski devlet aygıtı yerle bir edilecek ve Sovyet örgütleri biçiminde yeni bir yönetim aygıtı kurulacak.

*) Devrimin ilk günü gerçekleşen bu toplantı öğleden sonra 2.35'te Askeri Devrimci Komite'nin Geçici Hükümet'in devrilmesi ve devrimin zaferi üzerine sunduğu bildiriyle açıldı. Lenin'in bildirisi ezici çoğunluğun desteğiyle kabul edildi. (ç.n.)

Bugünden itibaren Rusya tarihinde yeni bir dönem başlıyor ve bu üçüncü Rusya devrimi sonunda mutlaka sosyalizmin zaferine götürmelidir.

Önümüzdeki acil görevlerden biri savaşa bir an önce son vermektir. Fakat kapitalist sisteme sıkı sıkıya bağlı olan bu savaşa son vermek için, sermayenin kendisine karşı mücadele vermek gerektiği herkesin malumudur.

Bu noktada dünya işçi sınıfı hareketi bize yardım eli uzatacaktır Nitekim İtalya, İngiltere ve Almanya'da hareket şimdiden gelişmeye başlamıştır.

Uluslararası demokrasiye önereceğimiz adil ve acil barış anlaşması, bütün dünyada proleter kitleler arasında güçlü bir yankı uyandıracaktır. Proletaryanın bize olan güvenini daha da pekiştirmek için bütün gizli anlaşmalar vakit geçirmeden yayınlanmalıdır.

Rusya içinde köylülüğün çok büyük bir kısmı kapitalistlerle yeterince vakit kaybettiğini ve bundan böyle işçilerle birlikte yürüyeceğini söyledi. Toprakta özel mülkiyete son veren tek bir kararname köylülerin güvenini kazanmamızı sağlayacaktır. Köylüler, kurtuluşun yalnızca işçilerle işbirliği yapmaktan geçtiğini anlayacaklar. Üretimde gerçek bir işçi denetimi kuracağız.

Artık birlikte iş yapmayı öğrendik. Çiçeği burnunda devrimimiz bunun kanıtıdır. Her şeyin üstesinden gelecek ve proletaryayı dünya devrimine götürecek kitle örgütünün gücüne sahibiz.

Artık Rusya'da proletaryanın sosyalist devletini kurmaya girişmeliyiz.

Yaşasın sosyalist dünya devrimi. *(güçlü alkışlar)*

Izvestia, Sayı: 207, 26 Ekim 1917;
Collected Works, Cilt 26, s. 239-240.

RSDİP (B) MERKEZ KOMİTE TOPLANTISINDA SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE KONUŞMALAR

24 (11) Ocak 1918

TUTANAKLAR

1

İlk sözü Lenin yoldaş aldı ve 21 (8) Ocak'taki toplantıda üç farklı bakış açısının ortaya çıktığına dikkat çekerek, "Sorunu öne sürdüğüm tezler üzerinden madde madde mi tartışalım, yoksa genel bir tartışmaya mı geçilsin?" sorusunu yöneltti. İkinci seçenekte karar kılındı ve sözü Lenin yoldaş aldı.

Kendisi bir önceki toplantıda ortaya çıkan üç bakış açısını ortaya koyarak başladı: 1) Ayrı ilhakçı bir barış anlaşması imzalamak, 2) devrimci savaş vermek ve 3) savaşın bittiğini ilan ederek terhislere girişmek, ama barış anlaşması imzalamamak. Önceki toplantıda ilk bakış açısı 15 oy, ikincisi 32 oy, üçüncüsüyse 16 oy almıştı.

Lenin yoldaş Bolşeviklerin savunmayı hiçbir zaman reddetmediklerine dikkat çekti, ama anavatanın savunulması ve korunması her zaman kesin, somut bir bağlama sahip olmalıdır ki o da şu anda mevcuttur: Sosyalist Cumhuriyet'in aşırı güçlü uluslararası emperyalizme karşı savunulması. Bugün sorun anavatanımızı, yani Sosyalist Cumhuriyet'i nasıl koruyacağımızdır. Ordu savaş nedeniyle fevkalade yorgun düşmüştür; atlar öyle perişan halde ki bir saldırı durumunda ağır silahlarımızı taşımak mümkün olmayacaktır; Almanların Baltık adalarında öyle önemli mevzileri var ki saldırıya geçtikleri takdirde Reval ve Petrograd'ı tek kurşun sıkmadan alabilirler. Bu koşullar altında savaşa devam etmekle Alman emperyalizmini aşırı derecede güçlendirmiş olacağız; barış her halukârda imzalanacak, ama böyle bir durumda barış koşulları çok daha kötü olacak, çünkü imzaya karar veren biz olmayacağız. Şu an imzalamak zorunda olduğumuz barış anlaşması kuşkusuz alçaltıcı bir barıştır, fakat savaş başlarsa hükümetimiz alaşağı edilecek ve barışı başka bir hükümet imzalayacak. Şu anda yalnızca proletaryaya değil, köylülüğe de yaslanıyoruz, ama savaş devam ettiği takdirde köylülüğün bizi terk edeceği kesindir. Savaşın uzaması Fransız, İngiliz ve Amerikan emperyalizminin çıkarınadır. Örneğin Kirilenko'nun karargâhında Amerikalıların her Rus askerine 100 ruble ödemeyi teklif etmiş olmaları bunun kanıtıdır. Devrimci savaşı savunanlar bu durumda Alman emperyalizmiyle iç savaşa tutuşacağımızı ve böylece Almanya'daki devrimi tetikleyeceğimizi vurguluyorlar. Ama Almanya zaten devrime gebedir, oysa biz daha yakın zaman önce çok sağlıklı bir çocuk (Sosyalist Cumhuriyet) dünyaya getirdik ve savaşa başlarsak bu çocuğu kaybedebiliriz. Elimizde Alman sosyal-

demokratlarından gelen ve Merkez'deki iki eğilimin bize karşı tutumundan bahseden bir genelge var. Bunlardan biri resmen satın alındığımızı ve Brest'te sahnelenen oyunun tam bir şaklabanlık olduğunu söylüyor. Yani, ateşkes nedeniyle bize saldırıyor. Kautsky'cilerin diğer kesimiyse, Bolşevik önderlerin kişisel dürüstlüğü tartışılmaz, ama Bolşeviklerin davranışı psikolojik yönden tam bir muammadır, diyor. Sol sosyal-demokratların tavrını bilmiyoruz. İngiliz işçileri barış çabalarımızı destekliyor. Elbette imzaladığımız barış anlaşması alçaltıcı bir anlaşma olacak, ama toplumsal reformları hayata geçirebilmek için soluklanma fırsatına ihtiyacımız var (bu noktada yalnızca ulaşımı düşünün); iktidarımızı sağlamlaştırmamız gerekiyor ve bu da zaman ister. Burjuvazinin ezilmesi işini tamamlamamız gerekiyor, ama bunun için iki elimizin de boş olması gerekiyor. Bu görevi yerine getirdikten sonra, iki elimiz de boş olacak, işte o zaman uluslararası emperyalizme karşı devrimci savaş verebiliriz. Şu an kurulmakta olan devrimci gönüllü ordunun üyeleri geleceğin ordusunun subaylarıdır.

Troçki yoldaşın önerisi (savaşa son vermek, barış anlaşmasını imzalamayı reddetmek ve askerleri terhis etmek) uluslararası siyasal bir eylemdir. Askerlerimizi geri çekerek başaracağımız tek şey Estonya Sosyalist Cumhuriyeti'ni Almanlara vermek olacaktır. Barış anlaşması imzalayarak Japonlarla Amerikalıların önünü açacağımız ve bu durumda Vladivostok'u işgal etmelerine engel olamayacağımız söyleniyor. Oysa onlar İrkutsk'a varana kadar biz Sosyalist Cumhuriyet'imizi güçlendirmiş olacağız. Barış anlaşması imzalayarak kuşkusuz kendi kaderini tayin etmiş olan Polonya'ya ihanet ediyoruz, ama Estonya Sosyalist Cumhuriyeti'ni koruyor ve kazanımla-

rımızı teminat altına alma fırsatı elde ediyoruz. Elbette sağa dönüş yapıyoruz ve bu bizi çok pis bir yola sokuyor, ama bunu yapmak zorundayız. Almanlar saldırıya geçtikleri takdirde, istedikleri anlaşmayı imzalamak zorunda kalacağız ve o zaman elbette her şey çok daha kötü olacak. 3 milyarlık tazminat Sosyalist Cumhuriyet'i kurtarmak için çok büyük bir meblağ değil. Şimdi barış anlaşması imzalayarak, geniş kitlelere şunu göstermiş oluyoruz: Emperyalistler (Almanı, İngilizi, Fransızı) Riga ve Bağdat'ı ele geçirdikten sonra savaşa hâlâ devam ediyorlar, oysa biz Sosyalist Cumhuriyet olarak gelişiyoruz.

2

Lenin yoldaş kendisine destek veren Stalin ve Zinovyev'le kimi hususlarda aynı görüşte olmadığına dikkat çekti.* Elbette Batı'da bir kitle hareketi var, ama Batı'daki devrim henüz başlamadı. Eğer sırf bu yüzden taktiklerimizi değiştirirsek, uluslararası sosyalizme ihanet etmiş oluruz. Lenin yoldaş, barış anlaşması imzalamanın Batı'daki hareketi bir süreliğine zayıflatacağını söyleyen Zinovyev'le aynı görüşte değildi. Barış müzakerelerini kestiğimiz takdirde Almanya'daki

*) Burada Stalin'in tutanaklara geçen şu sözü kastedilmektedir: "Stalin yoldaş devrimci savaş sloganını benimsemekle emperyalizmin elini güçlendirdiğimize inanmaktadır. Troçki yoldaşın yaklaşımı tümüyle yanlıştır. Batı'da devrimci bir hareket yok -buna dair tek bir olgu yok-, yalnızca potansiyel var ve biz de buna güvenerek hareket edemeyiz. Almanların saldırıya geçmeleri buradaki karşıdevrimi güçlendirecektir. Stalin o dönemde henüz dünya devrimi perspektifine açıktan karşı çıkacak cesareti bulamıyordu. Bu nedenle, Lenin'in uyarısı karşısında 23 Şubat 1918 tarihli oturumda geri adım atmıştı: "Elbette biz de kaderimizin devrime bağlı olduğunu düşünüyoruz, ama siz haftalardan bahsediyorsunuz, bizse aylardan. Dolayısıyla Merkez Komite'nin o dönemde dünya devrimi konusundaki görüş ayrılıkları ay ve hafta hesabından öteye geçmiyordu.

hareketin hemen gelişebileceğine inanıyorsak, o zaman kendimizi feda etmemiz gerekir, zira Alman devrimi bizim devrimimizden çok daha büyük bir ağırlığa sahip olacaktır. Ama mesele şu ki oradaki hareket henüz başlamadı, oysa burada yeni doğmuş ve avaz avaz bağıran bir çocuk var ve eğer şimdi anlaşmayı kabul ettiğimizi söylemezsek yok olup gideceğiz. Genel sosyalist devrim başlayana kadar ayakta kalmamız gerekiyor ve bunu da ancak barış anlaşmasını kabul ederek yapabiliriz.

Zinovyev'in gönderme yapılan konuşmasıysa şöyledir: "Elbette ciddi bir cerrahi operasyonla karşı karşıyayız, çünkü barış anlaşması imzalarsak Almanya'da şovenizmi güçlendireceğiz ve bir süreliğine Batı'daki hareketi zayıflatmış olacağız. Ama bunun ötesinde başka bir ihtimal daha var: Sosyalist cumhuriyetin yıkılması" ("RSDİP (B) Merkez Komite Tutanakları, Ağustos 1917-Şubat 1918").

3

Lenin yoldaş 'mümkün olan her yolu kullanarak barış anlaşmasını erteleme' önerisinin oya sunulmasını teklif etti.

İlk kez 1922'de Lenin'in Rusça *Toplu Eserleri*'nde yayınlandı; *Collected Works,* Cilt 36, s. 467-470.

RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ (BOLŞEVİKLER) OLAĞANÜSTÜ YEDİNCİ KONGRESİ

6-8 Mart 1918*

1

MERKEZ KOMİTE SİYASİ RAPORU

7 Mart

Bir siyasi rapor Merkez Komite'nin aldığı önlemlerin sıralanmasıyla oluşturulabilir, ama şu anda aslolan bu tür bir rapor değil, bir bütün olarak devrimimizin bir değerlendirmesini yapmaktır; aldığımız bütün kararların Marksist anlamda doğruluğunu kanıtlayacak tek şey budur. Devrimimizin bundan önceki gelişiminin bütün seyrini incelemek ve daha sonraki seyrinin neden değiştiğini ortaya çıkarmak zorundayız.

*) 18 Nisan 1917'de dışişleri bakanı Milyukov, Çarlığın bütün anlaşmalarını tanıdığını ve emperyalist savaşa devam edeceğini açıkladı. Bunun üzerine 20 Nisan'da Petrograd işçileri Bolşeviklerin önderliğinde "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganıyla gösteriler düzenlediler. Yeni bir koalisyon hükümetinin kurulmasına yol açan Nisan olayları, (Temmuz günleriyle birlikte) Ekim'e giden yolda en kritik dönemeçlerden biriydi.

Devrimimizde dünya devrimi açısından muazzam önem taşıyacak bazı dönüm noktaları oldu. Bu dönüm noktalarından biri Ekim Devrimi'ydi.

Şubat Devrimi'nin ilk başarılarının arkasında, proletaryanın yalnızca kır nüfusunu değil, aynı zamanda burjuvaziyi de arkasına almış olması vardı. Bu sayede Çarlığa karşı kolay bir zafer elde etti, ki bu bizim 1905'te başaramadığımız bir şeydi. Şubat Devrimi'nde kendiliğinden bir hareketle İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin kurulması 1905 deneyiminin bir tekrarıydı, yani Sovyet iktidarı ilkesini ilan etmek zorunda kaldık. Kitleler devrimin görevlerini kendi mücadele deneyimleriyle öğrendiler. 20-21 Nisan olayları gösterilerle bir tür silahlı ayaklanmanın iç içe geçtiği özgül bir bileşimdi. Burjuva hükümetin düşmesi için bu özgül bileşim yeterli oldu. Ardından uzun süren işbirlikçi politikalar dönemi başladı. Bu çizgi, iktidarı ele geçiren küçük burjuva hükümetin doğasından kaynaklanıyordu. Temmuz olayları* proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyla sonuçlanmadı; kitleler buna henüz hazır değildi. Zaten tam da bu yüzden sorumluluk sahibi örgütlerden hiçbiri böyle bir çağrıda bulunmadı. Fakat Temmuz olayları düşman saflarındaki bir keşif operasyonu olarak muazzam bir öneme sahipti. Kornilov ayaklanması** ve sonrasında yaşanan olaylar pratik bir ders işlevi gördü ve Ekim zaferini mümkün kıldı. Ekim'de bile iktidarın paylaşılması gerektiğini savunanların

*) Petrograd'daki işçi ve askerlerin 3-5 Temmuz 1917'deki meşhur gösterileri. Bolşevikler büyük şehirlerde üstünlüğü ele geçirmiş olmalarına karşın, henüz taşrayı arkalarına çekemediklerinden gösterinin zamansız olduğuna işaret etmişler, fakat her şeye rağmen gösteriler gerçekleşmiş ve kitleleri yalnız bırakmayan Bolşevikler önemli bir yenilgi almışlardı. (ç.n.)

**) Kerenski'den umudu kesen burjuvazinin son çare olarak öne sürdüğü Çarlık generali Kornilov'un 25 Ağustos'ta başlayan Petrograd çıkarması. Bu karşıdevrimci ayaklanma Bolşeviklerin de katılımıyla çabucak bastırılmıştı. (ç.n.)

hatası, Ekim zaferiyle Temmuz günleri, saldırı, Kornilov ayaklanması, vs. arasındaki bağları görememeleriydi. Oysa bu olaylar milyonlarca sıradan insanın Sovyet iktidarının mutlak bir zorunluluk olduğunu anlamasını sağlamıştı. Ardından bütün Rusya'da zaferden zafere koştuk ve buna genel bir barış arzusu eşlik etti. Savaştan tek yanlı çekilmekle barış elde edemeyeceğimizi biliyoruz. Buna daha Nisan Konferansı'nda işaret etmiştik.

Nisan'dan Ekim'e uzanan süreçte askerler uzlaşma politikasının savaşı uzattığını ve emperyalistlerin saldırıya geçmek ve daha uzun yıllar sürecek bir savaşın ağına daha da dolanmak için mantıksız, gaddarca girişimlerine kapı araladığını anladılar. Tam da bu yüzden olabildiğince hızlı bir şekilde ve her şeyi göze alarak aktif bir barış siyaseti uygulamak zorunluydu, tam da bu yüzden Sovyetlerin iktidarı kendi ellerine alması ve toprakta özel mülkiyeti kaldırması zorunluydu. Toprakta özel mülkiyeti yalnızca Kerenski'nin değil, Avksentyev'in de savunduğunu, hatta Toprak Komiteleri üyelerinin tutuklanmasını emredecek kadar ileri gittiklerini biliyorsunuz. Halkın çoğunluğunun zihnine kazıdığımız "İktidar Sovyetlere" sloganı sayesinde Ekim'de St. Petersburg'ta zafere çok kolay ulaştık ve Rusya devriminin son aylarını sürekli bir zafer yürüyüşüne dönüştürdük.

İç savaş bir gerçeklik halini aldı. Devrimin başında, hatta daha savaşın ilk günü öngördüğümüz, ama sosyalist çevrelerin önemli bir kesiminin şüpheyle yaklaştığı, hatta alay konusu ettiği emperyalist savaşın iç savaşa çevrilmesi, gerçekte 25 Ekim 1917'de, savaşan ülkeler arasındaki en büyük ve en geri ülkelerden birinde gerçekliğe dönüştü. Bu iç savaşta halkın ezici çoğunluğu bizim yanımızda yer aldı ve tam da bu nedenle zafer inanılmaz derecede kolay kazanıldı.

Cepheyi terk eden askerlerin işbirliğine son verme konusundaki devrimci kararlılıkları azami düzeydeydi ve gittikleri her yere bu kararlılığı da götürüyorlardı. İşbirlikçi unsurlar, Beyaz muhafızlar ve toprak sahiplerinin mahdumları halkın desteğini yitirmişlerdi. Halk kitleleri ve üzerimize salınan askeri birlikler Bolşeviklerin safına çekildikçe, bu unsurlara karşı savaş peyderpey devrimin zafer alayına dönüştü. Bunu Petrograd'da, Kerenski ve Krasnov'un önderliğinde kızıl başkente girmeye çalışan Kazakların yalpaladıkları Gatçina cephesinde gördük; keza sonrasında Moskova'da, Orenburg'da ve Ukrayna'da da gördük. Bütün Rusya'yı bir iç savaş rüzgârı sardı ve tam da meyve olgunlaşmış olduğu için, kitleler burjuvaziyle uzlaşmaya çalışmanın ne anlama geldiğini yaşayıp gördükleri için her yerde zafere son derece kolay ulaştık. Kitlelerin uzun bir tarihsel deneyim sonucu pratikte sınadıkları "Bütün İktidar Sovyetlere" sloganımız kitlelerin ayrılmaz bir parçası haline geldi.

Tam da bu yüzden Rusya devrimi 25 Ekim 1917'den sonraki ilk aylarda zaferden zafere koştu. Bunun bir sonucu olarak, sosyalist devrimin hemen karşılaştığı ve karşılaşması kaçınılmaz olan güçlükler unutuldu, arka plana itildi. Burjuva devrimi ile sosyalist devrim arasındaki temel farklardan birisi, feodalizmden doğan burjuva devriminde yeni ekonomik örgütlerin eski toplumun rahminde aşama aşama yaratılması ve yavaş yavaş feodal toplumun bütün yönlerini değiştirmesidir. Burjuva devriminin önünde tek bir görev vardı: önceki toplumsal düzenin bütün prangalarını kırmak, parçalamak ve yok etmek. Bir burjuva devrimi bu görevi yerine getirdiği takdirde beklentileri tümüyle karşılanmış olur ve kapitalizmin ilerleyişini hızlandırır.

Sosyalist devrim ise tümüyle farklı bir içeriğe sahiptir. Tarihin zikzaklarından ötürü sosyalist devrime başlamak zorunda kalan söz konusu ülke ne kadar geriyse, eski kapitalist ilişkilerden sosyalist ilişkilere geçmek o kadar zordur. Yıkım görevlerinin yanına inanılmaz derecede güç görevler, örgütlenme görevleri eklenir. 1905 yılının büyük deneyimini yaşamış olan Rusya devriminde halkın yaratıcı ruhu daha Şubat 1917'nin başında Sovyetleri doğurmamış olsaydı, Ekim ayma gelindiğinde Sovyetler asla iktidarı ele geçiremezlerdi, çünkü milyonları kucaklayan bir hareketin uygun örgütsel biçimlere sahip olması başarı açısından en önemli şarttı. Bu uygun biçim Sovyetlerdi ve işte bu nedenle siyasal alanda bizi tattığımız o parlak başarılar, sürekli zafer yürüyüşü bekliyordu; zira siyasal iktidarın yeni biçimi zaten hazırdı, tek yapmamız gereken birkaç kararnameye imza atmak ve Sovyetler iktidarını devrimin ilk aylarındaki rüşeym devletten, Rus devletinde yasayla tanınmış biçime, yani Sovyet Rusya Cumhuriyeti'ne dönüştürmekti. Cumhuriyet tek bir hamlede doğdu; doğumun bu kadar kolay olmasının sebebi Şubat 1917'de kitlelerin daha hiçbir parti Sovyetler sloganını yükseltmeden Sovyetleri kurmuş olmalarıydı. Proletarya iktidarının bu biçimini doğuran şey, 1905'in acı deneyimlerini yaşamış ve bu süreçten bilinçlenerek çıkmış olan halkın büyük yaratıcı ruhuydu. İçerideki düşman karşısında zafere ulaşmak son derece kolay bir görevdi. Keza siyasal iktidarı yaratmak da son derece kolaydı, çünkü bu iktidarın iskeleti, temeli zaten kitleler tarafından yaratılmıştı. Sovyet Cumhuriyeti tek bir hamlede doğdu. Fakat geriye yine de çözüm bekleyen son derece zor iki sorun kalmıştı. Bunların çözüm yolu devrimimizin ilk aylarında gerçekleştirdiğimiz zafer yürüyüşü olamazdı. Sosyalist devrimin

çok geçmeden olağanüstü zor görevlerle karşı karşıya geleceğinden şüphe duymuyorduk, duyamazdık da.

Birincisi, her sosyalist devrimin karşılaşacağı iç örgütlenme sorunu vardı. Sosyalist devrimle burjuva devrimi arasında bir fark bulunur, şöyle ki burjuva devrimi kapitalist ilişkilerin hazır biçimlerini devralır, oysa Sovyet iktidarı (proletarya iktidarı) bu tür hazır ilişkiler devralmaz. Belki bir istisna olarak kapitalizmin en gelişkin biçimlerini sayabiliriz, ama bunlar da, aslına bakılacak olursa, yalnızca sanayinin tepedeki küçük bir alanına sızmış, tarım alanına ise hemen hemen hiç ulaşmamıştır. Muhasebe örgütlenmesi, büyük işletmelerin denetimi, devlet elindeki bütün ekonomik mekanizmanın tek bir büyük makineye (yani, tek bir planla yüz milyonlarca insana kılavuzluk edebilecek şekilde işleyen bir ekonomik organizmaya) dönüştürülmesi, işte omuzlarımıza binen muazzam örgütsel sorunlar bunlardı. Emeğin bugün içinde bulunduğu koşullar altında, bu sorun, iç savaşın sorunlarını çözerken yararlandığımız "Haydi arkadaşlar!" yöntemleriyle çözülemezdi. Görevin özü gereği bu tür yöntemler çare olamazdı. Kaledin ayaklanmasına* karşı kolay zaferler elde ettik ve kayda değer bir direnişle karşılaşmadan Sovyet Cumhuriyeti'ni kurduk. Öncesindeki bütün nesnel gelişim olayların akışını belirlemişti. Bu yüzden yapmamız gereken tek şey son sözü söyleyip, tabelayı değiştirmekti, yani "Sovyetler bir sendika örgütü konumundadır" tabelasını indirip, yerine "Sovyetler devlet iktidarının tek biçimidir" tabelasını koymaktı. Ama örgütsel sorunlar bakımından durum tümüyle farklıydı. Bu alanda muazzam zorluklarla karşılaştık. Ancak özdisiplinin uzun ve meşakkatli

*) Devrimden hemen sonra Don nehrindeki iç savaşı örgütleyen Çarlık generali Kaledin'in ayaklanması Ocak 1918'de bastırıldı. (ç.n.)

yollarından geçerek savaşın kapitalist toplumda yol açtığı dağılmanın üstesinden gelebileceğimiz, ancak olağanüstü derecede sıkı, uzun ve sebatkâr bir çabayla bu dağılmanın önüne geçebileceğimiz ve dağılmayı hızlandıran unsurları (yani devrimi, eski zincirleri kırıp pastadan kendisine olabildiğince pay almanın bir aracı olarak gören unsurları) alt edebileceğimiz, devrimimizin görevleri üzerine kafa yorma zahmetine giren herkesin hemen anladığı bir şeydi. İnanılmaz bir ekonomik karmaşanın hüküm sürdüğü bir küçük köylüler ülkesinde bu türde çok sayıda unsurun ortaya çıkması kaçınılmazdı. Önümüzdeki süreçte bu tür unsurlara karşı yürüteceğimiz, henüz yeni başladığımız mücadele eskisine nazaran katbekat zor olacaktır ve bu mücadelenin kaçırılmayacak fırsatlar sunacağı söylenemez. Mücadelenin henüz ilk aşamasındayız; önümüzde bizi bekleyen çetin sınavlar var. Kaledin'e karşı mücadelede olduğu gibi bayraklarımızı salladığımız bir zafer yürüyüşüyle kendimizi sınırlamak nesnel duruma hiçbir şekilde uygun değildir. Devrimin önündeki örgütsel sorunlara bu mücadele yöntemleriyle yaklaşmaya çalışmak, sosyalist devrime katılan bir siyasetçinin, bir sosyalistin ya da aktif bir işçinin iflas ettiğinin kanıtıdır.

İkinci büyük zorluk olan uluslararası sorunla karşılaştığımızda, devrimin zaferden zafere koştuğu o ilk dönemki coşkuseline kapılan bazı genç yoldaşlarımızı da aynı akıbet bekliyordu. Kerenski çetesine karşı bu denli kolay bir zafer elde etmemizin, hükümeti bu kadar kolay kurmamızın ve en ufak bir güçlük bile yaşamadan toprağın toplumsallaştırılması ve işçi denetimi kararnamelerini çıkarabilmemizin, bütün bunları bu denli kolay bir şekilde başarmamızın sebebi, olayların bizi kısa süreliğine uluslararası emperyalizmden koruyacak şe-

kilde lehimize gelişmiş olmasıydı. Sermayesinin muazzam gücü, gerçek bir güç, uluslararası sermayenin gerçek bir kalesi olan fevkalade örgütlü savaş makinesiyle uluslararası emperyalizm, hangi durumda, hangi koşul altında olursa olsun Sovyet Cumhuriyeti'yle yan yana yaşayamazdı. Bunun sebepleri arasında hem uluslararası emperyalizmin nesnel konumu hem de onda cisimleşen kapitalist sınıfın ekonomik çıkarları, ticari bağlantıları, uluslararası mali ilişkileri sayılabilir. Bu alanda çatışma kaçınılmazdır. Rusya devriminin önündeki en büyük zorluk, en büyük tarihsel sorun budur: Uluslararası sorunları çözme, dünya devrimini başlatma, bizim gerçek anlamıyla ulusal devrimimizden dünya devrimine geçişi sağlamak. Bu inanılmaz derecede güç sorun bütün heybetiyle karşımızda duruyor. Tekrarlıyorum, kendisini solcu diye nitelendiren genç arkadaşlarımızdan birçoğu en önemli şeyi unutur oldular: Ekim'den sonraki muazzam zafer haftaları ve ayları sırasında neden bu kadar kolay şekilde bir zaferden diğerine koşabildik? Bunun tek sebebi olayların özgül bileşiminin bize geçici süreliğine emperyalizmden koruma sağlamış olmasıydı.

Emperyalizmin bizim dışımızda uğraşacağı şeyler vardı. Nitekim biz de emperyalizm dışında uğraşmamız geren başka şeyler olduğunu düşünüyorduk. Tek tek emperyalistlerin bizimle uğraşacak zamanları yoktu, zira modern dünya emperyalizminin büyük toplumsal, siyasi ve askeri gücünün tamamı karşılıklı savaş yüzünden iki gruba bölünmüştü. Bu mücadeleye dahil olan emperyalist yağmacılar işi o kadar azıtmışlar, öylesine ölümcül bir kavgaya tutuşmuşlardı ki, iki grup da Rusya devrimine karşı anlamlı bir gücü biraraya getirememişti. İşte Ekim'de içinde bulunduğumuz koşullar bunlardı. Devrimimizin çok elverişli bir anda, çoğu emperyalist ülkenin

milyonlarca insanın yok edilmesi de dahil olmak üzere eşi görülmedik felaketlerden yakasını sıyıramadığı, savaşa eşlik eden eşi görülmedik felaketlerin ülkeleri helâk ettiği, savaşın dördüncü yılında muharip devletlerin bir çıkmaza, yol ayrımına geldikleri, bu durumdaki devletlerin savaşmaya devam edip edemeyecekleri sorusunun nesnel olarak gündeme geldiği bir dönemde patlak vermiş olması çelişkili gibi görünse de doğrudur.

Devrimimiz tam da böyle elverişli bir anda, iki büyük yağmacılar grubunun da hemen diğerinin üzerine atlayacak ya da birleşip bize saldıracak konumda olmadığı bir dönemde patlak verdi; devrimimiz Rusya'nın Avrupa kesiminde parlak başarılar sergilemek, Finlandiya'ya sıçramak ve Kafkaslar'la Romanya'yı kazanmaya soyunmak için uluslararası siyasal ve ekonomik ilişkilerdeki bu tür bir durumdan yararlanabilirdi ve yararlandı da. İşte yalnızca ve yalnızca bu sebeple partimizin önde gelen halkalarında bu zafer alayının coşku seline kapılıp, uluslararası emperyalizmle başa çıkabileceğimizi söyleyen, "orada da zaferden zafere koşacağız, orada da doğru düzgün bir zorlukla karşılaşmayacağız" diyen parti memurları, erenlere karışmış aydınlar zuhur etmişti. Bu durum, aslında tek yaptığı uluslararası emperyalizmin içinde bulunduğu güçlükten yararlanmak olan Rusya devriminin nesnel konumuyla çelişki içindeydi.

Bir yük arabasına doğru harekete geçip onu paramparça eden bir katarın gücüyle bize doğru harekete geçmesi gereken makine geçici süreliğine durmuştu ve bunun sebebi iki yağmacı grubun birbirlerini yiyor olmalarıydı. Kimi yerlerde devrimci hareket güçleniyordu, ama istisnasız bütün emperyalist ülkelerde esasen başlangıç aşamasındaydı. Gelişim hızı bizimkinden

tamamen farklıydı. Avrupa'daki sosyalist devrimin ekonomik öngereklilikleri hakkında kafa yormuş birinin, Avrupa'da devrime başlamanın kıyaslanamaz derecede zor olacağı, bizdeyse başlamanın kıyaslanamaz derecede kolay, ama sürdürmenin daha zor olacağı noktasında kafası berrak olmalıdır.

Bu nesnel durum bizim tarihte olağanüstü derecede keskin ve zor bir dönüş gerçekleştirmemize yol açtı. İç cephede karşıdevrime karşı, Sovyet iktidarının düşmanlarına karşı Ekim'de, Kasım'da ve Aralık'ta zaferden zafere koştuktan sonra, bize karşı gerçek bir düşmanlık besleyen gerçek uluslararası emperyalizmle çatışmaya geçmek zorundaydık. Zafer alayı döneminden olağanüstü derecede zor ve sıkıntılı bir döneme geçmek zorundaydık. Bu yeni durum, böylesi ne kadar hoş olsa da, parlak sloganlarla ya da sözlerle geçiştirilemez, çünkü dağınıklığın hâkim olduğu ülkemizde, inanılmaz derecede bezmiş, artık savaşmaya devam edemeyecek bir noktaya gelmiş ve bu üç yıllık acılarla dolu savaşın sonucunda askeri açıdan tamamen yararsız hale gelecek kadar dağılmış olan kitlelerle iş yapmak zorundaydık. Daha Ekim Devrimi'ne bile gelmeden önce, asker kitlelerinin temsilcileri arasında burjuvaziye ordunun artık savaşmayacağı gerçeğini söylemekte tereddüt etmeyenler olduğunu görmüştük ve bu insanlar Bolşevik Parti üyesi değildi. Ordunun içinde bulunduğu bu durum müthiş bir krize yol açtı. Savaş nedeniyle darmadağın olmuş, inanılmaz bir duruma düşmüş küçük bir köylü ülkesi fevkalade zor bir konuma itilmişti. Ordumuz yok, ama tepeden tırnağa silahlı bir güçle yan yana yaşamaya devam etmek zorundayız. Bu yıkıcı güç bugün bir yağmacı olduğu gibi, yarın da yağmacı olarak kalmaya devam edecek ve elbette bu güce ilhaksız ve tazminatsız barış talebiyle yapılan ajitasyonlar fayda etmemektedir. Uysal, evcil bir hayvan bir kaplanla yan ya-

na yatıyor ve kaplanı ilhaksız ve tazminatsız bir barışa ikna etmeye çalışıyor, oysa bu tür bir barışa ulaşmanın yegâne yolu kaplana saldırmaktır. Partimizin üst katmanı (aydınlar ve bazı işçi örgütleri) esasen birtakım laflarla ve 'aslında böyle olmamalı' türü mazeretlerle bu ihtimali bir kenara itmeye çalışmaktadır. Bu kesim açısından, şimdiye kadar açıktan muharebelerde parlak başarılar elde etmiş ve "Haydi arkadaşlar!" nidalarıyla düşman mevzilerine saldırmış bizlerin, bu tür onur kırıcı şartları kabul edebileceği asla akla gelmezdi. Asla! Biz çok gururlu devrimcileriz, her şeyi bir kenara atarak "Almanlar saldıramaz" diye haykırıyoruz.

Bu arkadaşların kendilerini avutmak için başvurdukları ilk argüman buydu. Tarih bizi içinden çıkılması zor bir duruma sokmuştur; emsalsiz zorluktaki örgütsel faaliyet yetmezmiş gibi, bir de üst üste ağır yenilgiler yaşamak zorundayız. Dünya-tarihsel açıdan bakıldığında, devrimimiz yalnız kaldığı takdirde, diğer ülkelerde devrimci bir hareket olmadığı takdirde, nihai zafere ulaşabilmemiz için kuşkusuz hiç umut yoktur. Bolşevik Parti bu işe tek başına giriştiğinde, bunu devrimin diğer bütün ülkelerde olgunlaşmakta olduğuna ve sonunda -yani ilk başta değil- ne tür zorluklar yaşarsak yaşayalım, payımıza hangi yenilgiler düşerse düşsün, sosyalist dünya devriminin imdada yetişeceğine (çünkü yetişti yetişecek) ve olgunlaşacağına (çünkü olgunlaşıyor ve tam olgunluğa ulaşacak) dair sarsılmaz bir inanca sahip olduğu için yaptı.

Bir kez daha belirtmek istiyorum, bizi bütün bu zorluklardan kurtaracak olan şey Avrupa devrimidir. Bu doğruyu, bu mutlak anlamda soyut doğruyu kalkış noktamız olarak alıp kendimize rehber edinirken, bunun zaman içinde boş bir lafa dönüşmemesine dikkat etmeliyiz, çünkü tahlil edilmeden ka-

bul edilen her soyut doğru bir laf olarak kalır. Eğer "her grevin ardında bir devrim canavarı pusuya yatmıştır ve bunu anlamayan biri sosyalist değildir" derseniz, haklısınız. Evet, her grevin ardında sosyalist devrim saklıdır. Ama tek tek her grevin sosyalist devrime giden yolda doğrudan bir adım olduğunu söylerseniz, tümüyle boş laflar etmiş olursunuz. Bu lafları "her Allahın günü, her adım başında" duyduk ve bunlardan artık o kadar gına geldi ki işçiler bu anarşist lafları reddettiler, çünkü her devrimin arkasında sosyalist devrim canavarının pusuya yattığı açık olsa da, her grevin devrime ilerleyebileceği iddiasının tümüyle saçma olduğu da bir o kadar açıktır. Devrimimizdeki bütün zorlukların ancak sosyalist dünya devrimi olgunlaştığında -ki olgunlaşıyor- aşılacağı tartışılmaz bir gerçektir, ama buna güvenerek, devrimimizin bugün karşı karşıya olduğu her türlü gerçek zorluğu gizleyerek, "ben uluslararası sosyalist harekete güveniyorum, istediğim aptallığı yaparım" dememiz gerektiğini ilan etmek tamamen saçmadır. "Liebknecht bizi kurtarır, çünkü her halukârda kazanacak." Öyle mükemmel bir örgütlenme yaratacak ki, her şeyi önceden o kadar şahane bir şekilde planlayacak ki, nasıl Batı Avrupa'dan zamanında hazır Marksist öğretiyi aldıysak, bu sefer de hazır biçimleri alacağız. Belki de bu yüzden ülkemizde devrim birkaç ayda zafere ulaştı, oysa Batı Avrupa'da zafere ulaşması onyıllar alıyor. Dolayısıyla mücadelenin sorunlarını eskinin bir yadigârı olan zafer yürüyüşüyle çözme yöntemini, bugün önümüzde duran ve karşımıza artık güçsüz Kerenski ile Kornilov'u değil, uluslararası bir yağmacıyı, yani devrimin olgunlaşmakta olduğu, ama çok açık ki hâlâ olgunluğa erişmediği Almanya'yı, Alman emperyalizmini diken yeni tarihsel döneme uygulamak düşüncesizce bir kumar oynamak olur.

Düşmanın devrime saldırmaya cesaret edemeyeceği iddiası da bu tür bir kumardı. Brest müzakereleri dönemindeki durum henüz bizi her türlü şartı kabul etmeye zorlayacak düzeyde değildi. O dönemki nesnel güç dengeleri gereği bir soluklanma fırsatı yeterli olmayacaktı. Almanların saldıracağını, Alman toplumunun devrimi hemen doğuracak denli karnı burnunda olmadığını öğrenebilmek için Brest müzakerelerini yaşamamız gerekti. Alman emperyalistlerini bu devrimin zeminini döşemedikleri ya da kendilerini solcu zanneden genç arkadaşlarımızın dediği gibi, Almanların saldıramayacağı bir durum yaratmadıkları için suçlayamayız. Kendilerine ordumuzun olmadığını, terhislere başlamak zorunda kaldığımızı -evcil, uysal hayvanımızın yanında bir kaplanın yatmakta olduğunu asla akıldan çıkarmamamıza karşın, bunu yapmak zorundaydık- söylediğimizde anlamamakta direniyorlar. Terhislere başlamak zorunda kalmış olmamıza karşın, tek başımıza süngüleri gömme emri vererek savaşı sonlandırmamızın imkânsız olduğunu bir an olsun unutmamıştık.

Genel olarak konuşacak olursak, nasıl oldu da partimizdeki tek bir eğilim, tek bir akım, tek bir örgüt bile bu terhislere karşı çıkmadı? Aklımızı mı kaçırdık biz? Hayır, hiç de değil. Ekim öncesinde bile ordunun savaşacak durumda olmadığını, askerleri birkaç hafta da olsa cephede tutmanın imkânsız olduğunu Bolşevikler değil, bizzat subaylar söylüyorlardı. Ekim'den sonra gerçekleri kabul etmeye yanaşan, şapkasının arkasına gizlenip kulağa hoş gelen sözlerle yetinmek yerine, tatsız, acı gerçeği görmeyi isteyen biri açısından bu gerçek çok açıktır. Ordumuz yok, bir orduyu besleyecek gücümüz yok. Yapabileceğimiz en iyi şey olabildiğince çabuk bir şekilde terhisleri gerçekleştirmektir. Teknik açıdan hazırlıksız girdiği sa-

vaşta inanılmaz bir eziyet görmüş, her saldırıda paniğe kapılacak duruma gelmiş, yokluk nedeniyle harap düşmüş bir organizmanın hastalıklı organıdır bu. İnanılmaz sıkıntılara katlanmış olan bu insanları suçlayamayız. Rusya devriminin ilk döneminde bile, yüzlerce kararda, askerler son derece dürüst bir şekilde, "Kan denizinde boğuluyoruz, savaşmaya devam edemeyiz," dediler. Savaşı yapay yollarla uzatmak, Kautsky'nin başvurduğu dalaverelere minnet etmek, savaşı birkaç hafta daha sürdürmek mümkündü, ama nesnel gerçeklik kendi yolunu kendi açtı. Ordu, Rusya'daki devlet organizmasının savaşın yükünü artık taşıyamaz hale gelmiş olan hasta organıdır. Orduyu ne kadar çabuk terhis edersek, bu denli hasta olmayan diğer organlarla bütünleşmesi o kadar kolay olacak ve ülke yeni sınavlara o kadar çabuk hazırlanacaktır. Orduyu terhis etme kararını -dışarıdaki olaylar açısından bakıldığında abes olan bu kararı- en ufak bir itiraz bile gelmeden, oybirliğiyle aldığımızda hissettiklerimiz bunlardı. Atılması gereken doğru adım buydu. Orduyu ayakta tutabileceğimizi düşünmenin boş bir hayal olduğunu söyledik. Orduyu ne kadar çabuk terhis edersek bütün toplumsal organizma o kadar çabuk iyileşir. Tam da bu yüzden "Almanlar saldıramaz" şeklindeki devrimci söz ve bundan çıkan diğer söz ("Savaş durumunun sona erdiğini söyleyebiliriz. Savaşa da barış anlaşmasına da hayır") çok büyük bir hataydı, olayları abartılı bir şekilde değerlendirmenin acı sonucuydu. Ama diyelim ki Almanlar saldırdı? "Hayır, saldıramazlar?" Ama dünya devrimini riske atmaya hakkınız var mı? O an geldiğinde Alman emperyalizminin suç ortağı konumuna düşmeyeceğiniz ne malum? Ama biz, Ekim 1917'den beri savunmacı olmuş, anavatan savunması ilkesini kabul etmiş devrimciler olarak, emperyalizmden yalnızca laf-

ta değil, eylemde de koptuğumuzu biliyoruz; gizli anlaşmaları feshettik, ülkemizdeki burjuvaziyi dize getirdik ve bütün uluslara gerçek niyetlerimizi gösterebilecek açık ve dürüst bir barış anlaşması önerdik. Sovyet Cumhuriyeti'ni ciddi bir şekilde savunma yanlısı olan insanlar, sonuçları şimdiden görülebilen bu kumarı nasıl göze alabildiler? Ve bu bir gerçekliktir, çünkü partimizde bir 'sol' muhalefetin ortaya çıkması nedeniyle bugün yaşadığı ciddi kriz Rusya devriminin yaşadığı en vahim krizlerden biridir.

Bu kriz aşılacaktır. Ne olursa olsun partimizi ya da devrimimizi boğamayacaktır, gerçi şu an bu noktaya çok yaklaştı, böyle bir ihtimal vardı, ama yine de bu olmayacak. Bu sorunu ölümcül yara almadan atlatacağımızın garantisi şuradadır: Hizip farklılıklarını çözmek için kullandığımız eski yöntem yerine, yani sürekli olarak yazıp çizdiğimiz, sayısız tartışma yaptığımız ve bir dolu bölünme yaşadığımız günlerdekinden farklı olarak, olayların kendisi arkadaşlarımıza yeni bir öğrenme yöntemi sundu. Bu yöntem, her şeyi gerçeklerle, olaylarla, dünya tarihinin dersleriyle sınamaktır. Almanların saldıramayacağını söylediniz. Taktiklerinizin mantığına göre, savaş durumunun sonlandığını ilan edebilirdik. Tarih size bir ders verdi ve bu yanılsamayı darmadağın etti. Evet, Alman devrimi olgunlaşıyor, ama bizim istediğimiz şekilde değil, Rusya'daki aydınların gönlünden geçtiği kadar hızlı değil, bizim tarihimizin Ekim'de geliştiği hızda değil. Biz göz koyup girdiğimiz ve Sovyet iktidarını ilan ettiğimiz her kentte, birkaç gün içinde işçilerin onda dokuzunu yanımıza çekmeyi başarmıştık. Alman devriminin bahtsızlığı bu denli hızlı ilerleyemiyor olması. Ne düşünüyorsunuz? Biz mi devrimi dikkate almalıyız, yoksa devrim mi bizi dikkate al-

malı? Siz devrimin sizi dikkate almasını istediniz. Ama tarih size bir ders verdi. Bu bir derstir, çünkü Alman devrimi olmadığı takdirde mahvolacağımız mutlak bir gerçektir –belki Petrograd'da ya da Moskova'da değil, ama Vladivostok'ta ya da belki ricat etmek zorunda kalacağımız ve uzaklığın belki de Petrograd'dan Moskova'ya kadar olan mesafeden daha fazla olduğu ücra bölgelerde. Her halukârda, akla gelebilecek her koşul altında, eğer Alman devrimi imdadımıza yetişmezse, bittiğimiz gündür. Fakat bu durum bizim en zor duruma bile ağlayıp sızlanmadan katlanmayı bileceğimize dair inancımızı zerrece sarsmayacaktır.

Devrim beklediğimiz kadar çabuk gelmeyecek. Tarih bunu kanıtlamıştır ve biz de bunun bir gerçek olduğunu kabul etmeliyiz. Sosyalist dünya devriminin ileri ülkelerde başlamasının devrimin Rusya'da, Nikola ile Rasputin'in memleketinde, nüfusunun büyük bir kesimi ücra bölgelerde hangi halkların yaşadığıyla ya da oralarda neler olup bittiğiyle hiç ilgilenmeyen bu topraklarda başladığı kadar kolay olamayacağı gerçeğini dikkate almalıyız. Rusya gibi bir ülkede devrime başlamak çok kolaydı, deyim yerindeyse, çocuk oyuncağıydı.

Fakat kapitalizmin gelişkin olduğu ve herkese, istisnasız herkese demokratik kültür ve örgütlenme imkânı sunduğu bir ülkede devrime hazırlıksız başlamak abestir. Orada, sosyalist devrimlerin başladığı sancılı döneme henüz yaklaşıyoruz. Bu bir olgudur. Belki de -ki gayet mümkündür- birkaç haftaya, hatta birkaç güne kalmadan devrim zafere ulaşacak, ama bilemeyiz, hiç kimse bilmiyor ve her şeyi bu ihtimale bağlayamayız. Olağanüstü zorluklara, olağanüstü derecede ağır yenilgilere hazır olmalıyız, bunlar kaçınılmazdır, çünkü Avrupa'da devrim henüz başlamadı, ama yarın başlayabilir ve devrim

başladığında, o zaman elbette içimizi şüpheler kemirmeyecek, devrimci savaş gibi bir sorun olmayacak, yalnızca kesintisiz bir zafer yürüyüşü olacak. O gün gelecek, hiç kaçarı yok gelecek, ama henüz bu noktada değiliz. Tarihin bize öğrettiği basit gerçek budur, basit ama bizi çok fena vuran bir gerçek –ne demişler, temiz sopa yemiş bir adam, yememiş iki adama bedeldir. Tam da bu yüzden, yani Almanların saldırmayacağını umut ettiğimiz ve her şeyi "Haydi arkadaşlar!" diyerek halledebileceğimizi düşündüğümüz için tarihin şimdi bize temiz bir sopa çekmiş olduğunu düşünüyorum. Bu ders, Sovyet örgütlerimizin yardımıyla bütün Sovyet Rusya'daki kitleler tarafından çabucak özümsenecektir. Kitlelerin hepsi ayakta, kongre için hazırlık yapıyor, toplantılar düzenliyor, kararlar alıyor, olup bitenleri değerlendiriyorlar. Bugün yaşananlar devrim öncesinde dar parti çemberleriyle sınırlı kalan eski ihtilaflara benzemiyor. Artık bütün kararlar tartışma için kitlelerin önüne getiriliyor ve kitleler her kararın deneyim yoluyla, hayatın içinde eylem yoluyla sınanmasını istiyorlar ve asla boş laflara kanmıyorlar, kimsenin onları olayların nesnel seyrinin dayattığı yoldan saptırmasına müsaade etmiyorlar. Elbette bir aydın ya da Sol Bolşevik zorluklardan konuşarak kurtulmaya çalışabilir. Ordumuzun olmadığı ya da Almanya'daki devrimin başlamadığı gibi gerçekleri konuşarak aşmaya çalışabilir. Milyonlarca kitle -ve siyaset, kadınıyla erkeğiyle milyonlarca insanın olduğu yerde başlar; ciddi siyaset binlerin değil, milyonların olduğu yerde başlar- evet, kitleler ordunun ne durumda olduğunu biliyorlar, cepheden dönen askerlerin halini gördüler. Bireyleri değil, gerçek kitleleri alacak olursak, kitleler savaşacak durumda olmadığımızı, cephedeki herkesin akla gelebilecek her şeye katlandığını biliyorlar. Eğer ordumuz

yoksa ve yanımızda yırtıcı bir hayvan yatıyorsa, en kötü, en aşağılayıcı barış anlaşmasını imzalamak zorunda olduğumuzu kitleler kavramış durumdalar. Devrim patlak verene kadar, orduyu ayağa kaldırana kadar, insanların eve dönmelerine izin verene kadar bu kaçınılmazdır. O zamana kadar hastanın ayağa kalkması imkânsızdır. Yağmacı Alman ordularıyla "Haydi arkadaşlar!" diyerek başa çıkamayacağız. Onları Kerenski ile Kornilov'u alt ettiğimiz kadar kolay alt edemeyeceğiz. İşte kitlelerin, acı gerçeklikten kaçmak isteyenlerin dillerine doladıkları bahanelere sığınmadan öğrendikleri ders budur.

Önce Ekim ve Kasım aylarında zaferden zafere koştuk, sonra, birkaç hafta içinde, Rusya devrimi yıkıcı Alman devleti tarafından yel yeperek yenilgiye uğratıldı ve Rusya devrimi yağmacı anlaşma şartlarını kabul edecek noktaya geldi. Evet, tarihin gerçekleştirdiği dönüşler çok can sıkıcı olabilir. Bu tür dönüşler her zaman acı vermiştir. 1907'de Stolipin'le inanılmaz derecede utanç verici bir anlaşma imzaladığımızda, Stolipin Duma'sının domuz ağılından geçmek ve monarşist kâğıt parçalarını imzalamak zorunda kaldığımızda,* yaşadığımız şey daha küçük ölçekte olsa da yine aynısıydı. O dönemde devrimin en iyi öncülerinden bazıları (ve onların da haklı olduklarına dair en ufak bir şüpheleri yoktu), "Biz gururlu devrimcileriz, biz Rusya devrimine inanıyoruz, Stolipin'in yasal kurumlarına asla adımımızı atmayacağız," demişlerdi. Bal gibi de atacaksınız, demiştik biz de. Kitlelerin hayatı, tarih, sizin

*) Lenin burada Üçüncü Duma'da vekillerin imzalamakla yükümlü oldukları sadakat yemini metnine göndermede bulunuyor. Bolşevikler mücadelenin geri çekildiği koşullarda kitlelerin gözündeki en önemli siyasi platform olan parlamentonun terk edilmesini aşırı solculuk olarak görmüş ve diğer Duma üyeleri gibi bu belgeyi kerhen imzalamışlardı. (ç.n.)

protestolarınızdan daha güçlüdür. Eğer siz girmezseniz, dedik, tarih, sizi girmeye zorlayacak. Bunlar çok solcu kişilerdi ve tarihin gerçekleştirdiği ilk dönüşten sonra dağıldılar ama geriye yalnızca külleri kaldı. O dönemde nasıl devrimci kalmayı başardıysak, korkunç koşullar altında faaliyet yürütüp bu koşullardan kurtulabildiysek, şimdi de kurtulmayı başaracağız, çünkü paşa gönlümüz öyle istediği için değil, tümüyle mahvolmuş bir ülkede nesnel kaçınılmazlık bizi buna zorladığı için, bizim isteğimizden bağımsız olarak Avrupa devrimi geç kaldığı için ve bizim isteğimiz hilafına Alman emperyalizmi saldırmayı göze aldığı için böyle davranıyoruz.

Bu noktada geri çekilmeyi bilmek gerekir. Boş sözlere kanarak inanılmaz derecede acı, üzücü gerçeklikten saklanamayız. "Neyse ki, daha yolun yarısındayken yarım yamalak da olsa geri çekilmesini bildik" demeliyiz. Adamakıllı geri çekilemiyoruz, ama neyse ki yarım yamalak da olsa geri çekilebiliyoruz, neyse ki vücudumuzdaki hastalıklı organ en azından birazcık iyileşene kadar azıcık zaman kazanıyoruz. Organizma geneli bakımından sağlıklıdır, hastalığı atlatacaktır. Ama hemen ertesi sabaha turp gibi olmasını bekleyemezsiniz. Cepheden kaçan bir orduyu durduramazsınız. Solcu geçinen genç arkadaşlarımızdan birine, "Yoldaş, cepheye gidin, ne olup bittiğini kendi gözlerinizle görün" dediğimde, önerim ağırına gitmiş olacak ki, "devrimci savaşın yüce ilkeleri için ajitasyon yapmayalım diye bizi cepheye sürmek istiyorlar" dedi. Bu öneriyi yaparken, gerçekten de, hizip düşmanlarımızı cepheye sürmek gibi bir niyetim yoktu; ben yalnızca ordunun daha önce hiç duyulmadık bir şekilde cepheden kaçmaya başladığını gidip kendi gözleriyle görmelerini önermiştim. Biz buna bile gerek kalmadan şu gerçeğin kendisini dayattığını biliyorduk: Ordudaki dağılma öyle boyut-

lara ulaşmıştı ki silahlarımız yok pahasına Almanlara satılıyordu. Bunu biliyorduk, tıpkı orduyu cephede tutamayacağımızı ve "Almanlar saldırmayacak" iddiasının büyük bir kumar olduğunu bildiğimiz gibi. Eğer Avrupa devrimi gecikirse, en ağır yenilgilere hazır olmalıyız, çünkü ordumuz yok, çünkü örgütlü değiliz, çünkü bu iki sorunu hemen çözemeyiz. Duruma ayak uyduramayan, çamurda yüzükoyun sürünmeye hazır olmayan biri devrimci değil, lafebesidir. Ben bunu hoşuma gittiği için değil, başka bir seçenek olmadığı için, tarih devrimi her yerde eşzamanlı olarak olgunlaştıracak kadar âlicenap davranmamış olduğu için öneriyorum.

Olayların şu anki seyri, iç savaşın emperyalizmle bir çatışma girişimi olarak başladığına, bu durumun emperyalizmin sonuna kadar çürümüş olduğunu ortaya serdiğine ve proleter unsurların her orduda ayaklandığına işaret ediyor. Evet, dünya devrimini göreceğiz, ama şimdilik bu hoş bir peri masalından, çok güzel bir peri masalından öteye geçmiyor. Çocukların masallardan hoşlanmalarını anlıyorum. Ama ciddi bir devrimcinin masallara inanması yakışık alır mı? Her masalda bir gerçeklik payı vardır. Çocuklara horozla kedinin insan diliyle konuşmadıkları masallar anlatırsanız ilgilenmezler. Aynı şekilde insanlara Almanya'da iç savaşın başlayacağını söyler, ama emperyalizmle çatışma yerine dünya ölçeğinde bir cephe devrimi yapacağımıza dair teminat verirseniz, insanlar yalan söylediğinizi düşünecektir. Bunu yapmakla tarihin karşımıza çıkardığı güçlükleri yalnızca sizin kafanızda, sırf isteklerinize göre aşacaksınız. Eğer Alman proletaryası harekete geçerse bu iyi bir şey olur. Ama ölçüp biçtiniz mi, Alman devriminin şu gün şu saatte patlak vereceğini gösterecek bir alet buldunuz da, biz mi bilmiyoruz?

Hayır, bunu ne siz biliyorsunuz ne de biz biliyoruz. Ama siz her şeyi bu karta oynuyorsunuz. Eğer devrim patlak verirse, her şey kurtulacak. Elbette öyle! Ama ya işler istediğimiz gibi gitmezse, eğer yarın zafere ulaşamazsak, o zaman ne olacak? O zaman kitleler size diyecek ki, bir kumarbaz gibi davrandınız, bütün hesaplarınızı talihimizin yaver gideceği üzerine kurdunuz, ama olmadı; gerçekleşmesi kaçınılmaz olsa da henüz olgunlaşmamış olan dünya devrimi yerine karşınıza çıkan duruma uygun olmadığınızı ispatladınız.

Tepeden tırnağa silahlı emperyalizmin, ordusunu terhis etmiş, daha doğrusu terhis etmek zorunda kalmış bir ülkeye ağır yenilgiler yaşattığı bir döneme girdik. Tahminlerim doğru çıktı; Brest anlaşması yerine daha da aşağılayıcı bir anlaşma imzalamak zorunda kaldık ve bunun tek sorumlusu önceki anlaşmayı imzalamayı reddedenlerdir. Ordudaki aksaklıktan ötürü emperyalizmle anlaşma yaptığımızı biliyorduk. Liebknecht'le değil, Hoffmann'la* aynı masaya oturduk ve bunu yapmakla Alman devrimine yardımcı olduk. Oysa siz şu anda Alman emperyalizmine yardımda bulunuyorsunuz, çünkü silahlarla ve mermilerle milyonlarca rublelik serveti Almanlara teslim ediyorsunuz. Ordunun içinde bulunduğu durumu -inanılmaz durumu- gören herkes bunu tahmin edebilirdi. Cepheden tek parça dönen akıl izan sahibi herkes aynı şeyi söylüyordu: Almanların en ufak bir saldırısında kaçınılmaz olarak, kesinlikle ama kesinlikle mahvoluruz. Gerçekten de birkaç güne kalmadan düşmana esir düşerdik.

Bu dersi öğrendikten sonra, hastalık ne kadar ağır olursa olsun bölünmenin, krizin üstesinden geleceğiz, çünkü son-

*) Max Hoffmann: Alman genelkurmay başkanı. Brest görüşmelerinde aktif rol oynamıştı.

suz derecede güvenilir bir müttefik yardımımıza yetişecek: dünya devrimi. Bu Tiltis barışının, bu inanılmaz barışın, Brest barışından bile daha aşağılayıcı ve yıkıcı olan bu barışın onaylanmasından bahsedildiğinde, ben "kesinlikle, evet" diyorum. Bunu yapmak zorundayız, çünkü biz olaylara kitlelerin bakış açısından bakıyoruz. Devrimin zafer alayı dönemi olan Ekim-Kasım aylarında tek bir ülkenin sınırları içinde uygulanan taktikleri, muhayyilemizden yardım alarak, dünya devriminin ilerleyişi içinde gerçekleşen olaylara uygulamaya çalışmak başarısızlığa mahkümdur. Soluklanma fırsatının bir fantezi olduğu söylendiğinde, *Komünist* adı verilen -'Komün' sözcüğünden geliyor olsa gerek- bir gazetenin sayısız sayfasını soluklanma fırsatı teorisini çürütme çabalarına ayırdığını gördüğümde, kendi kendime diyorum ki: Ben bir dolu hizip çatışması ve bölünme yaşadım, dolayısıyla epeyce deneyimim var; şunu söylemem gerekir, bu hastalık eskinin hizipsel parti bölünmeleri yöntemiyle hallolmayacak, çünkü olaylar hastalığı çok daha hızlı tedavi edecek. Hayat çok hızlı ilerliyor. Bu anlamda hayat muhteşemdir. Tarih lokomotifi o kadar hızlı gidiyor ki *Komünist* gazetesinin yazı kurulu bir sonraki sayıyı çıkarana kadar Petrograd'daki işçilerin çoğunluğu bu fikirlerden ötürü hayal kırıklığına uğramış olacaklar, çünkü olaylar soluklanma döneminin bir gerçeklik olduğunu gösteriyor Şu anda bir barış anlaşması imzalıyoruz, birazcık soluklanma fırsatı elde ettik, anavatanımızı savunmak için bu fırsattan yararlanıyoruz, çünkü savaşıyor olsaydık panik içinde çil yavrusu gibi dağılan ve durdurulması gereken bir ordumuz olacaktı, oysa bu orduyu ne dün durdurabilirdik ne de bugün durdurabiliriz, zira savaş vaazlardan daha güçlüdür, binlerce görüşten daha

güçlüdür. Nesnel durumu anlamadıklarından ötürü ordunun önüne geçemediler ve geçemezler de. Ordudaki bu hastalık bütün organizmaya sirayet etti ve eşi görülmedik derecede yeni bir yenilgi yaşadık. Alman emperyalizmi devrime bir darbe daha vurdu, hem de ağır bir darbe, çünkü makineli tüfeklerimiz olmadan emperyalizmin darbelerine karşı koymaya çalıştık. Ama biz bu soluklanma fırsatından insanları birleşip mücadele etmeye ikna etmek, Rusyalı işçi ve askerlere şunları anlatmak için yararlanacağız: "Bir özdisiplin, katı bir disiplin oturtmalısınız, aksi takdirde şimdi olduğu gibi Alman çizmelerinin altında kalacaksınız, zira halk mücadele etmeyi ve arkasına bakmadan kaçma konusunda değil, eşi görülmedik sıkıntılara katlanma konusunda ihtisas yapmış bir ordu yaratmayı öğrenene kadar o çizmelerin altında yatmaya devam edeceksiniz." Bu söylenenler kaçınılmazdır, çünkü Alman devrimi henüz başlamadı ve yarın başlayacağının da garantisini veremeyiz.

Tam da bu yüzden *Komünist*'teki yazı selinde bütünüyle reddedilen soluklanma fırsatı elde etme teorisi hayatın gerçekliği tarafından karşımıza çıkartılıyor. Soluklanma döneminin bir olgu olduğunu, herkesin bundan yararlandığını görmeyen yok. İlerleyen Alman askerlerinin yalnızca birkaç gün uzakta olduğu, en iyi denizcilerimizin ve Putilov işçilerinin, içlerindeki bütün coşkuya rağmen, yalnız kaldıkları ve askerlerimizi arkalarına bile bakmadan Gatçina'ya [Petrograd] kaçmaya zorlayan inanılmaz bir panik ve karmaşanın hüküm sürdüğü ve hiçbir zaman kaybedilmemiş mevzilerin yeniden ele geçirildiği koşullar altında Petrograd'ı birkaç güne kalmadan kaybedeceğimize inanıyorduk. İstasyonda cihazın başına geçen bir telgraf operatörü, "Görünürde hiç Alman yok. İstasyonu işgal ettik" diye ya-

zıyor, bundan birkaç saat sonra Demiryolları Komiserliği'nden telefonla şu bildiriliyordu: "Bir sonraki istasyonu işgal ettik. Yamburg'a yaklaşıyoruz. Görünürde hiç Alman yok. Görev başındaki telgraf operatörü. İşte bu tür şeyler yaşadık. On bir günlük savaşın gerçek tarihi budur.* Putilov işçileri ve denizciler tarafından bize böyle anlatıldı. Aslında onları Sovyetler Kongresi'ne de çağırmak gerek; bırakalım doğruyu onlar anlatsınlar. Bu doğru korkutucu derecede acı, umut kırıcı, incitici ve aşağılayıcı olsa da, katbekat daha değerlidir ve Rusya halkı tarafından anlaşılabilir.

Dünya ölçeğinde bir cephe devrimi hayalleri kurulabilir, çünkü bunun da zamanı gelecek. Her şeyin bir zamanı var, ama o zamana kadar özdisiplin oturtmak için, örnek bir düzen kuracak ve işçilere her yirmi dört saatte en az bir saat savaş eğitimi verecek bir disiplin oturtmak için işe koyulmalıyız. Bu söylediğimiz güzel masallar anlatmaktan biraz daha zordur. Bugün elimizden gelen bu; bu şekilde Alman devrimine, dünya devrimine yardımcı olacaksınız. Soluklanma döneminin kaç gün süreceğini bilmiyoruz, ama elimizde böyle bir fırsat var. Orduyu olabildiğince çabuk bir şekilde terhis etmeliyiz, çünkü ordu şu an hasta bir organdır. Biz bu arada Finlandiya devrimine yardım eh uzatacağız.**

---

*) Lenin'in burada Alman saldırısının başladığı 18 Şubat ile Sovyet delegasyonunun Brest-Litovsk'a vardığı 28 Şubat 1918 tarihleri arasındaki döneme göndermede bulunduğu anlaşılmaktadır. Alman saldırısı anlaşmanın imzalandığı 3 Mart'a kadar devam etmişti. (ç.n.)

**) Finlandiya'da Sosyal-Demokrat Parti önderliğinde 27 Ocak 1918'de başlayan devrim Svinhufvud hükümetini devirdi ve 29 Ocak'ta Halk Temsilcileri Konseyi'nin şahsında devrimci bir hükümet kuruldu. Fakat devrim ülkenin güneyiyle sınırlı kaldı. Svinhufvud hükümeti çok geçmeden kuzeydeki kayıplarını telafi etti ve Kayzer Almanya'sından aldığı yardımla 2 Mayıs 1918'de işçi iktidarını devirdi ve üç ay süren bir iç savaş ve Beyaz terör başladı.

Elbette anlaşmayı ihlal ediyoruz, zaten daha önce de otuz-kırk defa ihlal ettik. Uzun ve sancılı bir kurtuluş döneminin başlamakta olduğu ve Sovyet iktidarını daha yakın zaman önce yaratmış ve gelişimi içinde üç aşama ilerletmiş olan bugünkü gibi bir çağda yalnızca çocuklar bunun uzun soluklu ve her an her şeyin olabileceği bir mücadele olduğunu anlamaktan acizdir. Utanç verici barış anlaşması protestolara neden oluyor, ama *Komünist*'ten arkadaşlar savaştan bahsettiklerinde duygulara sesleniyor ve halkın öfkeyle yumruğunu sıktığını, 'öfkeden deliye döndüğünü' unutuyorlar. Ne diyorlar? "Sınıf bilinçli devrimci bir irade bunu asla kabul edemez, asla böyle bir rezalete boyun eğemez." Gazeteleri *Komünist* adını taşıyor, ama aslında *Szlachcic** adını taşımalıymış, çünkü olaylara elinde kılıcı, güzel bir pozla ölümü beklerken, "Barış utanç vericidir, ama savaş şereflidir" diyen bir *szlachcic*'in bakış açısından yaklaşıyorlar. Onlar meseleleri bir *szlachcic*'in bakış açısından değerlendiriyorlar, bense köylünün bakış açısından değerlendiriyorum.

Ordu, arkasına bile bakmadan kaçarken ve binlerce adamını kaybetmek istemiyorsa kaçmak zorundayken barış anlaşması yapmayı kabul ediyorsam, bunu işlerin daha da kötüleşmesini engellemek için kabul ediyorumdur. Anlaşma gerçekten aşağılayıcı mı? Olsun, aklı başında her köylü ve işçi benim haklı olduğumu söyleyecektir, çünkü barışın bize güçlerimizi toparlamak için bir fırsat sunduğunu anlıyorlar. Daha önce de birkaç kez değindiğim gibi, tarih bize Tiltis barışından sonra Almanların Napoleon'dan kurtulup özgürlüklerine kavuştuklarını gösteriyor. Bu anlaşmayı bilerek Tiltis barışı diye adlandırdım, oy-

*) *Szlachcic:* Polonyalı soylu.

sa biz o anlaşmadaki kadar kötü şartlara imza atmadık, mesela fatih devletin başka ülkeleri fethetmesine yardımcı olmak için asker verme yükümlülüğüne girmedik. Tarihte bu tür şeyler olmuştur ve bütün umutlarımızı dünya ölçeğinde bir cephe devrimine bağlamaya devam ettiğimiz takdirde bizim de başımıza gelmesi kaçınılmazdır. Tarihin size bu askeri kölelik biçimini dayatmaması için dikkat edin derim. Sosyalist devrim bütün ülkelerde zafere ulaşmadan önce, Sovyet cumhuriyeti kölelik durumuna düşebilir. Tiltis'te Napoléon Almanları son derece onur kırıcı barış şartlarını kabul etmeye zorlamıştı. O barış birkaç kez imzalandı. O günlerin Hoffmann'ı (Napoléon) birçok kez barış anlaşmasının Almanlar tarafından ihlal edildiğini yakalamıştı ve bugünkü Hoffmann da bizi yakalayacak. Biz yalnızca erken yakalanmamaya çalışacağız, o kadar.

Son savaş Rusya halkı için acı, ıstıraplı, ama ciddi bir ders oldu. Kitlelere örgütlenmeyi, disipline uymayı, emre kulak vermeyi, örnek bir disiplin oturtmayı öğretti. Almanlardan disiplinin ne olduğunu öğrenelim, aksi takdirde, halk olarak mahvoluruz, ebediyen köleliğe mahkûm kalırız.

Tarih böyle bir seyir izlemiştir, başka türlü değil. Tarih bize barışın savaş için bir soluklanma dönemi olduğunu, savaşın ise iyi ya da kötü bir barış elde etme yollarından biri olduğunu gösteriyor. Brest'te güç dengeleri yenilmiş olan devlete dayatılmış bir barışa tekabül ediyordu, ama Brest'teki aşağılayıcı bir barış değildi. Pskov'daki güç dengeleriyse utanç verici, daha aşağılayıcı bir barışa tekabül ediyordu ve dahası bir sonraki aşamada, Petrograd ve Moskova'da bize dört kat daha alçaltıcı bir barış dayatılacak. Moskovalı genç arkadaşlarımızın zannettikleri gibi, biz Sovyet iktidarının yalnızca bir biçim olduğunu, şu ya da bu devrimci ilke uğruna içeriğin feda edilebileceğini söylemiyoruz.

Biz diyoruz ki, müsaade edelim, Rusya halkı disiplinli ve örgütlü olması gerektiğini anlasın, o zaman bütün Tiltis barış anlaşmalarına karşı koyabilecektir. Kurtuluş savaşlarının bütün tarihi, savaşlara geniş kitleler katıldığında kurtuluşun çabuk gerçekleştiğini gösteriyor. Biz diyoruz ki, madem tarih bu şekilde ilerliyor, ileride barışa son verip yeniden savaşa döneceğiz ve bu önümüzdeki birkaç gün içinde olabilir. Herkes hazırlıklı olmalı. Almanların Narva yakınlarında hazırlandıklarına dair en ufak bir şüphem bile yok, tabii eğer bütün gazetelerin dediği gibi, Narva'nın ele geçirilmediği doğruysa; Narva değilse bile, Narva yakınlarında, Pskov'da değilse bile Pskov yakınlarında, Almanlar bir sonraki hamlede Petrograd'ı ele geçirmek için düzenli ordularını oluşturuyor, demiryollarını hazır hale getiriyorlar. Bu hayvan çok iyi hamle yapabiliyor. Bunu daha önce kanıtladı. Yine yapacak. Buna hiç şüphe yok. Tam da bu yüzden hazırlık yapmalıyız, böbürlenmek yerine tek bir gün de olsa elimize geçen soluklanma fırsatından yararlanmalıyız, çünkü ele geçirilmesi yüz binlerce proleterimize eşi görülmedik sıkıntılar yaşatacak olan Petrograd'ı tahliye etmek için bir günlük bir mühlet bile yetebilir. Tekrar söylüyorum, ben anlaşmayı imzalamaya hazırım ve Petrograd'ı tahliye etmek üzere en az birkaç gün elde etmek için bundan yirmi kat, yüz kat daha aşağılayıcı bir anlaşma imzalamayı görev biliyorum, çünkü bu şekilde işçilerin sıkıntısını hafifletmiş olacağım, oysa diğer türlü Almanya'nın boyunduruğu altına girebilirler; bu şekilde ihtiyaç duyduğumuz bütün malzemenin, barutun, vs. Petrograd'dan çıkarılmasını kolaylaştırıyorum, çünkü ben bir savunmacıyım, çünkü ben şu anki terhis edilmiş, hasta ordumuzun yaralarının sağaltıldığı cepheden en uzak bölgede bile bir ordu yaratılmasından yanayım.

Bu soluklanma döneminin ne kadar süreceğini bilmiyoruz; durumdan yararlanmaya çalışacağız. Soluklanma dönemi belki uzun sürecek, belki birkaç gün. Her şey olabilir, kimse bilmiyor, bilemez, çünkü büyük güçlerin hepsi birkaç cephede savaş vermek zorunda, önlerinde bundan başka bir çıkar yol yok. Hoffmann'ın davranışlarını her şeyden önce Sovyet Cumhuriyeti'ni ezme ihtiyacı belirliyor; ikinci sırada birkaç cephede birden savaş vermek zorunda olması, üçüncü sırada ise Almanya'da devrimin olgunlaşıyor, ilerliyor olması geliyor, ki Hoffmann bunu biliyor Bazılarının iddia ettiği gibi, Petrograd ve Moskova'yı hemen şu dakika ele geçirmesi mümkün değil, ama yarın yapabilir, bu gayet mümkün. Ordunun açıkça hasta olduğu, ne pahasına olursa olsun en azından bir günlük bir mühlet kazanmak için her fırsattan yararlandığımız bir dönemde, kitlelerle bağa sahip olan ve savaşın ne olduğunu, kitlelerin ne olduğunu bilen her ciddi devrimcinin kitleleri disipline etmesi, iyileştirmesi, yeni bir savaş için ayağa kaldırmaya çalışması gerektiğini söylüyoruz; böyle bir devrimci bizim haklı olduğumuzu, her türlü onur kırıcı barışa onay vermenin doğru olduğunu kabul edecektir, çünkü bu barış, proleter devriminin ve Rusya'nın yeniden ayağa kalkmasının çıkarları gereğidir, çünkü bu barış, hastalıklı organdan kurtulmasını sağlayacaktır Aklı başında herkesin anlayabileceği gibi, bu barış anlaşmasını imzalayarak işçi devrimine bir son vermiş olmuyoruz; Almanlarla barış imzalayarak askeri yardımı kesmiş olmuyoruz; Finlandiyalılara silah gönderiyoruz, ama işe yaramayan askeri birlikler yollamıyoruz.

Belki de savaşı kabul edeceğiz; belki yarın Moskova'yı bile teslim edeceğiz ve sonra saldırıya geçeceğiz; halkın ruh halin-

de gerekli değişim olduğu takdirde ordumuzu düşman ordularının üzerine süreceğiz. Bu dönüşüm henüz gelişme aşamasında ve belki de çok zamana ihtiyaç var, ama o gün gelecek, büyük halk kitleleri şimdi söylediklerini söylemiyor olacaklar. En ağır barış şartlarını kabul etmek zorundayım, çünkü henüz o ânın geldiğini söyleyemiyorum. Yeniden ayağa kalkma zamanı geldiğinde herkes bunu fark edecek, Rusya halkının aptal olmadığını görecek; şimdilik geri durmak zorunda olduğumuzu, bu sloganın sonuna kadar savunulması gerektiğini görüyor ve anlayacak. Parti Kongremizin ve Sovyetler Kongresi'nin ana görevi budur.

Yeni bir tarzda faaliyet yürütmeyi öğrenmeliyiz. Bu çok daha zor, ama hiçbir şekilde imkânsız değil. Eğer -kendimizi tümüyle mantıksız bir maceracılığa sürükleyerek- biz kendi kendimizi mahvetmezsek, o bizi, Sovyet iktidarını mahvedemeyecek. Halkın "artık daha fazla eziyet görmeyi kabul etmiyoruz" dediği zaman gelecektir, yeter ki biz bu maceraya bulaşmayalım ve zor koşullar altında ve geçen gün imzaladığımız eşi görülmedik derecede aşağılayıcı anlaşma altında çalışabildiğimizi kanıtlayalım, çünkü böyle bir tarihsel kriz savaş ya da barış anlaşması yoluyla çözülemez. Alman halkı 1807'de, yeni aşağılamalar ve yeni ilhaklar için soluklanma fırsatına dönüşen birkaç aşağılayıcı anlaşmanın ardından Tiltis Barışı'nı imzaladığında, kralcı örgütlenmesinden ötürü zincire vurulmuş durumdaydı. Kitlelerin Sovyet örgütlenmesi bizim işimizi kolaylaştırıyor.

Bugün tek bir sloganımız olmalıdır: Savaş sanatını layıkıyla öğrenmek ve demiryollarını rayına sokmak. Demiryolları olmadan sosyalist devrimci bir savaş vermek ihanetin dik âlâsıdır. Düzenimizi oturtmalı ve devrimin en iyi öğelerini orta-

ya çıkaracak şekilde bütün enerjimiz ve kuvvetimizi ortaya koymalıyız.

Bir saat de olsa elde ettiğiniz soluklanma fırsatının üzerine atlayın ve bu süreyi cephe gerisiyle temas kurmak ve orada ordular yaratmak için harcayın. Karşılığında gerçek olaylar tarafından cezalandırıldığınız ve ileride daha da kötü cezalandırılacağınız hayalleri bırakın. Bizi en ağır yenilgiler dönemi bekliyor, artık kapımıza dayandı, bu gerçeği görmek zorundayız, illegalite koşullarında, Almanlara doğrudan kölelik koşullarında sebatkârca faaliyet yürütmeye hazırlanmalıyız. Süslemeye çalışmanın âlemi yok, bu gerçek bir Tiltis Barışı'dır. Eğer bu şekilde hareket edebilirsek, yenilgilere rağmen kesin bir dille söyleyebiliriz: Zafer bizim olacak. *(alkışlar)*

Tam metin olarak ilk kez 1923'te yayınlandı;
Collected Works, Cilt 27, s. 85-109.

MOSKOVA FABRİKA KOMİTELERİ KONFERANSI'NA SUNULAN RAPOR

23 Temmuz 1918

Gazete Haberi:

(Lenin konferans salonuna girdiğinde birkaç dakika boyunca süren büyük bir alkış tufanıyla karşılandı.)

Şu son birkaç günde hem ülkenin uluslararası konumu hem karşı-devrimci komplolar hem de onunla yakından bağlantılı olan iaşe krizi nedeniyle Sovyet Cumhuriyeti'nin durumu fevkalade kötüleşmiştir.

Müsaadenizle, öncelikle uluslararası duruma değinmek istiyorum. Rusya devrimi uluslararası sosyalist ordunun birliklerinden yalnızca biridir ve devrimimizin başarısı da zaferi de bu ordunun eylemine bağlıdır. Bu hiçbirimizin unutmaması

gereken bir gerçektir. Bir diğer husus, Rusya proletaryasının dünya işçi sınıfı hareketi içindeki öncü rolünün ülkenin ekonomik gelişiminden kaynaklanmadığını da unutmamamız gerekir. Rusya proletaryasını siyasal iktidarı ele geçirmeye ve kendi sınıf diktatörlüğünü kurmaya iten şey Rusya'nın geri kalmışlığı, sözde yerli burjuvazimizin savaş ve savaşın sonlandırılmasıyla bağlantılı muazzam sorunlarla başa çıkmak konusundaki acizliği olmuştur.

Rusya proletaryası devriminin yalıtıldığının bilincinde olduğundan, zaferi için temel koşulun ve başlıca gerekliliğin bütün dünya işçilerinin ya da kapitalist anlamda ileri birkaç ülkenin işçilerinin birleşik eylemi olduğunu açıkça fark etmektedir. Fakat Rusya proletaryası her ülkede hem aleni hem de gizli dostları olduğunu gayet iyi bilmektedir. Örneğin bugün tek bir ülke yok ki hapishaneleri Sovyet Rusya'ya yakınlık duyan enternasyonalistlerle dolup taşıyor olmasın; devrimci sosyalist düşüncenin açık ya da illegal basında ifade bulmadığı tek bir ülke yok. Dolayısıyla gerçek dostlarımızı bildiğimizden, Kerenski'yi ve onun saldırısını destekleyen Menşeviklerle aynı zeminde buluşmayı reddediyoruz. Bu bağlamda enternasyonalist Rosa Luxemburg'un İngiliz gazetesi *Workers Dreadnought*'ta Haziran saldırısını konu alan (boyutu bakımından küçük, ama içeriği bakımından belirgin şekilde enternasyonalist) mektubu oldukça anlamlıdır. Rosa Luxemburg'a göre, Kerenski'nin saldırısı ve Birinci Tüm-Rusya Sovyetleri Kongresi'nin buna verdiği onay ve destek nedeniyle Büyük Rusya Devrimi'nin enternasyonalizmi yara almıştır. Devrimci Rusya'nın bu saldırısı Batı'daki devrimin gelişimini geciktirdi ve gizli anlaşmaların patlamasına, yağmacı-emperyalist niteliğinin teşhir edilmesine ve dolayısıyla Avrupa'da devrimci gelişmelerin hızlanmasına yol açan şey yalnızca proletarya dikta-

törlüğü, proletaryanın bütün iktidarı eline alması oldu. Nitekim bütün devletlere ilhaksız ya da tazminatsız bir demokratik barış talebiyle gitmemiz de Batı'da proletaryanın uyanıp çabalarını arttırmasında bir o kadar güçlü bir etkendi. Bu devrimci eylemlerin tümü bütün dünyanın işçilerinin gözünü açmış bulunuyor. Burjuva ve dönek sosyalist gruplar ne yaparlarsa yapsınlar işçilerin uyanan sınıf bilincini bulandırmayı başaramayacaklar. İngiliz işçilerinin Kerenski'ye gösterdikleri tepki bunu çok açık bir şekilde gösteriyor. Rusya devriminin yarattığı etki, Alman işçilerinin savaşın başlangıcından bu yana kalkıştıkları ilk büyük çaplı eylemde ifadesini buldu ve Alman işçileri Brest müzakerelerine Berlin'de ve diğer sanayi merkezlerinde muazzam bir grevle tepki gösterdiler. Milliyetçilik rüzgârları nedeniyle sersemlemiş ve şovenizm zehriyle kendinden geçmiş bir ülkede proletaryanın gerçekleştirdiği bu eylem muazzam bir öneme sahiptir ve Alman proletaryasının ruh hali açısından bir dönüm noktasına işaret etmektedir.

Almanya'daki devrimci hareketin hangi yönde ilerleyeceğini bilemeyiz, ama bir şey kesin, o da mutlak bir zorunluluk gereği kendisini hissettirecek olan muazzam bir devrimci gücün varlığıdır. Alman işçilerini devrim yapmadıkları için suçlamak saçmadır, zira aynı mantıkla, Rusya işçilerini de 1907-1917 arasındaki on yıllık dönemde devrim yapmadıkları için suçlamamız gerekirdi. Ama bunun yanlış olacağını biliyoruz. Devrimler siparişle yapılmaz, zamanı önceden belirlenemez; devrimler tarihsel gelişim süreci içinde olgunlaşır ve gerek iç gerekse dış nedenlerin oluşturduğu karmaşık bir bütün tarafından belirlenen bir anda patlak verir. Bugün bu âna çok yakınız, bu ân kaçınılmaz olarak, kesinlikle ama kesinlikle gelecektir. Bizim için devrime başlamak kolaydı, ama devrimi devam ettirmek ve nihayete erdirmek son derece güçtür. Burju-

vazisi mükemmel şekilde örgütlenmiş Almanya gibi fevkalade gelişmiş bir ülkede devrim yapmak müthiş zor bir iştir, ama devrim ateşi bir kez tutuşup Avrupa'nın ileri kapitalist ülkelerine yayıldığında sosyalist devrimi nihayete erdirmek çok daha kolay olacaktır.

Brest Anlaşması'nın aşağılayıcı, sıkıntı verici ve acımasız olduğu doğrudur, ama bu anlaşmayı imzaladığımız için bizi suçlamak ve ideallerimizi tümüyle terk ettiğimizin ve Alman emperyalizmine biat ettiğimizin bir kanıtı olarak görmek için hiçbir sebep yoktur. Bu suçlamaların burjuva çevrelerden ve uzlaşmacı sosyalistlerden geliyor olması, bugün Ukrayna'da, Finlandiya'da ve Kafkaslarda (Menşevikler) Alman junkerlerini kucak açarak karşılayan bu kesimlerin meşrebine uygundur. Kafasız sol Sosyalist-Devrimcilerden de benzer suçlamalar duyuyoruz. Brest Anlaşması'nın sıkıntı verici olduğunun pekâlâ farkındayız. Bu acımasız anlaşmayla Almanya'ya (Berlin'deki ekonomik delegasyonumuzun hesaplamalarına göre) 6 milyon ruble ödememiz gerektiğinin de farkındayız. Kuşkusuz zor bir durum bu, ama proletarya ve yoksul köylülüğün ortak çabalarıyla bir çıkış yolu bulunabilir ve bulunmalıdır da. Sol Sosyalist-Devrimcilerin Mirbach'ı öldürerek bizi savaşa sürüklemeye çalışmaları çılgınca bir girişimdi; Brest Anlaşması'ndan kurtulmanın yolu bu olamaz. Tersine, bu aptalca davranış Almanya'daki savaş yanlılarının değirmenine su taşımıştır, oysa yalnızca Alman işçileri arasında değil, aynı zamanda burjuvazi arasında da yenilgiciliğin güçlenmesiyle birlikte Alman savaş yanlılarının konumu doğal olarak zayıflayacaktır. Bugün, Brest barışının ardından, Almanya'nın kesinlikle emperyalist emeller uğruna yağmacı bir savaş yürüttüğü herkesin gözünde açıktır.

Emperyalist talancılar tarafından çepeçevre sarıldığı yetmezmiş gibi, ülke içinde de emperyalistleri desteklemek üzere her an tetikte olan karşı-devrimcilerle boğuşan Sovyet Rusya'nın iaşe durumu son derece kötüdür.

İşçi sınıfı dikkatini burjuvazinin proletarya diktatörlüğüne karşı savaşının en etkili aracı olan kıtlıkla mücadeleye vermelidir. Ama bir şey var ki temel ilkemiz olarak zihnimize kazımamız gerekiyor: Kıtlıkla savaşırken burjuvazinin mücadele yöntemlerini, yani para babalarının ve asalakların çıkarları adına işçileri açlıktan öldürme yöntemini kesinlikle reddedeceğiz ve tamamen sosyalist yöntemlere başvuracağız. Bu yöntemler tahıl tekeline geçmek ve işçilerin çıkarları adına iaşeye narh koymaktır.

Burjuvazi ve onun kuyruğuna takılmış olan uzlaşmacı sosyalistler ticaret özgürlüğünün tanınmasını ve iaşe narhının kaldırılmasını istiyorlar. Oysa ticaret özgürlüğü kimi şehirlerde şimdiden meyvelerini verdi. Burjuvazinin iktidara geçtiği her yerde tahıl fiyatları hemen birkaç misli arttı ve böylece piyasada bu ürünün izine rastlanmaz oldu; *kulak'lar** fiyatların daha da artması umuduyla tahıl stokladılar.

Proletaryanın ve Sovyet Rusya'nın en ciddi düşmanı kıtlıktır. Fakat kıtlığı alt edebilmek için proletarya kır burjuvazisiyle boğaz boğaza geliyor, zira kır burjuvazisi kıtlığa son vermekten çıkarı olması bir tarafa, kıtlıktan kendi grubu ve sınıfı için yarar elde ediyor. Proletarya bunu aklının bir köşesine not etmeli ve açlıktan kırılan yoksul köylüyle el ele verip kırdaki *kulak*'lara karşı amansız ve uzlaşmaz bir mücadeleye atılmalıdır. Yine aynı amaca istinaden, şimdiden başlamış olan iaşe birliklerinin örgütlenmesi işi devam ettirilmeli ve bu birlik-

*) Kulak: Zengin Rus köylüsü.

lerin başına partinin ve sendikaların güvenini kazanmış dürüst komünistler getirilmelidir. Ancak o zaman iaşe sorunu çözülecek ve devrim kurtarılacaktır.

24 Temmuz 1914'te *Pravda*'nın 153. sayısında ve
Izvestia VTsIK'in 155. sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 27, s. 545-548.

LENİN'DEN Y.M. SVERDLOV VE L.D. TROÇKİ'YE MEKTUP

1 Ekim 1918

Sverdlov ve *Troçki* Yoldaşlar,

Almanya'da işler o kadar 'hızlandı' ki geriye düşmememiz gerekiyor. Oysa şimdiden geri kalmış durumdayız.

Hemen *yarın* ortak bir oturumla,

Merkez Yürütme Kurulu

Moskova Sovyeti

Bölge Sovyetleri

Sendikalar vs. vs. toplanmalı.

Kesinlikle bir karar alınması gerekiyor.

Uluslararası devrim *şu son bir haftada* öylesine yaklaştı ki *önümüzdeki birkaç gün* içerisinde gerçekleşecek bir olay olarak görülmesi gerekiyor.

Wilhelm hükümetiyle de II. Wilhelm + Ebert ve diğer alçakların hükümetiyle de her türlü ittifaka hayır.

Alman işçi kitlelerine gelince, Alman işçileri milyonlar halinde, ayaklanma ruhunu hayata geçirdikleri oranda (şu âna kadar *yalnızca* ruh olarak kaldı), biz de kardeşçe bir ittifak, *ekmek* ve askeri yardım için *hazırlıklara başlıyoruz.*

Alman işçilerinin Almanya'da başlattıkları devrimi ilerletmelerine yardım etmek için hepimiz ölmeye hazırız.

Sonuç: 1) Tahıl temin etmek için on kat daha fazla çaba harcamalıyız (gerek kendimiz için gerekse *Alman işçileri için* bütün stokları eritmek gerek).*

2) Orduya on kat daha fazla *adam toplamalıyız. Bahara kadar* uluslararası işçi devrimine yardım edecek 3 milyonluk bir ordumuz olmalı.

Bu kararı yarın gece bütün dünyaya telgrafla duyurmalıyız.

Toplantıyı Çarşamba günü öğleden sonra 2'e ayarlayın. 4'te başlayalım, kürsüyü 15 dakikalık giriş için bana ayırın, konuşmamı yapıp, sonrasında hemen ayrılmam gerek. Ara-

*) O günkü koşullarda 'buğday' çok hayati bir öneme sahipti. Savaş nedeniyle Avrupa'yı saran kıtlık dışında, dünya devriminin güç dengeleri ve seyri sorunu da buğday ihtiyacıyla yakından ilişkiliydi. Bu husus Onuncu Tüm Sovyetler Birleşik Kongresi'nin komünist grubunun toplantısında (28 Aralık 1922) şöyle ifade edilmişti: "Köylü yoldaşlar! Sizi temin ederim, fazladan her tahıl demeti Avrupa devriminin kantarına konan ek bir ağırlıktır. Britanya proletaryası neden korkuyor? Alman proletaryası neden korkuyor? Aç Avrupa, savaşla geçen üç yıl boyunca ve savaşı takip eden yıllarda Amerikan tahılı sayesinde ayakta kaldı. Amerikan burjuvazisi Avrupa'da yeni devrimci sarsıntılar olduğu takdirde, doğal olarak, Avrupa'yı açıkça tahıl ambargosu uygulamakla tehdit ediyor, tıpkı bir zamanlar İngiltere ve Fransa'nın Sovyet Rusya'ya sanayi ambargosu uyguladıkları gibi. Bu mesele Avrupa işçi sınıfının ve her şeyden önce Alman işçilerinin hesaplarında çok önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden biz Sovyet Rusya olarak, Avrupa proleter devriminin Sovyet Rusya'nın tedarik ettiği buğdayı yiyeceğini söylemeli ve fiilî olarak bunun hazırlıklarına girişmeliyiz. Başka bir deyişle, dünya devrimi 'buğday'a endekslenmişti. (ç.n.)

bayı yarın sabah bekliyorum (telefonla arayıp bir "anlaştık" deyin).*

Selamlar!

Lenin

İlk kez 1933'te yayınlandı;
Lenin'in *Toplu Eserler*'ine sonradan dahil edildi;
Collected Works, Cilt 35, s. 364-365.

*) Lenin 3 Ekim 1918'de toplanan ortak oturuma rahatsızlığı nedeniyle katılamamış olsa da, yolladığı mektup okunmuş ve esas önerileri kabul edilmişti. Alınan resmi karar aynı gün tüm dünyaya telgrafla duyurulmuştu: "Sovyet Rusya bütün gücünü ve kaynaklarını devrimci Alman hükümetinin emrine sunacaktır." (ç.n.)

TÜM-RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ, MOSKOVA SOVYETİ VE FABRİKA KOMİTELERİ İLE SENDİKA TEMSİLCİLERİNİN ORTAK OTURUMUNA MEKTUP

3 Ekim 1918*

Almanya bir siyasal krizin cenderesinde debeleniyor. Gerek hükümetin gerekse bütün sömürücü sınıfların panik ve şaşkınlığı bütün kitleler açısından rahatlıkla görülebilir hale gelmiştir. Askeri durumun ümitsizliği ve egemen sınıfların emekçi kitlelerden destek bulamıyor oldukları gün gibi aşikârdır Bu kriz ya devrimin başladığına ya da en azından, halkın bu devrimin kaçınılmaz ve yakın olduğunu açıkça anladığına delalettir.

Hükümet moral bakımından dibi bulmuştur. Histerik bir kararsızlık içinde, askeri diktatörlük ile koalisyon hükümeti

*) Bu mektup 3 Ekim'de, Lenin'in Almanya'daki siyasal krizle bağlantılı olarak toplanmasını önerdiği ortak oturumda okundu ve alman kararda Lenin'in mektubundaki düşünceler özü bakımından kabul edildi.

seçenekleri arasında gidip gelmektedir. Halbuki genel anlamıyla söylersek, askeri diktatörlük savaşın başlangıcından bu yana zaten denenmektedir ve ordunun güvenilirliğini kaybetmiş olması nedeniyle şu an uygulanabilirliği yoktur. Scheidemann ve şürekâsının kabineye kabul edilmesi, burjuvazinin bu uşaklarının, bizdeki Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, İngiltere'deki Henderson'lar ve Sidney Webb'ler, Fransa'daki Albert Thomas ve Renaudel'lerden, vs. farksız olan bu yozlaşmış bireylerin acınacak derecede güçsüz oldukları tümüyle açığa çıktıktan sonra, devrimci gelişmeleri hızlandırmak ve daha yaygın, daha bilinçli, daha sağlam ve daha kararlı kılmak dışında bir işe yaramayacaktır.

Almanya'daki kriz daha yeni başladı. Bu kriz kaçınılmaz olarak siyasal iktidarın Alman proletaryasına devriyle sonuçlanacaktır. Rusya proletaryası olayları bütün dikkatiyle ve coşkusuyla takip ediyor. Bugün, farklı farklı ülkelerde en gözü kapalı işçiler bile Bolşeviklerin bütün taktiklerini dünya işçi devriminden gelecek desteğe dayandırmakta ve hiçbir fedakârlıktan korkmamakta haklı olduklarını görecekler. Bugün en cahil işçiler bile, Menşevikler ile Sosyalist-Devrimcilerin yağmacı İngiliz ve Fransız burjuvazisiyle (güya Brest-Litovsk Barış Anlaşması'nı feshetmek için) ittifak kurarak sosyalizme alçakça ihanet ettiğini görecekler. Sovyet hükümetiyse, Almanya'daki anti-emperyalist güçlerin sökün etmeye hazır oldukları ve Alman burjuvazisinin temsilcilerinin bu tür bir barış anlaşması imzaladıkları için halka bin-bir bahane uydurmaya ve politikalarını 'değiştirme'nin yolunu aramaya başladıkları bir dönemde, Brest-Litovsk Anlaşması'nı ihlal etmeye, yırtıp atmaya çalışarak Alman emperyalistlerinin ekmeğine yağ sürmeyecektir.

Rusya işçileri olayları dikkatle ve coşkuyla takip etmekle yetinmiyorlar. Önlerinde en ağır sınavlar, kölelikten özgürlüğe giden çok zor bir geçiş dönemi ve *hem Alman hem de İngiliz emperyalizmine karşı* çok direngen bir *mücadele* uzanan *Alman işçilerine yardım eli uzatmak* için her şeyin yapılmasını talep ediyorlar. Alman emperyalizminin yenilgisi bir süreliğine İngiliz ve Fransız emperyalizminin küstahlığı, gaddarlığı, gericiliği ve ilhak girişimlerinin artmasına yol açacaktır.

İkinci Enternasyonal'in kahramanları ve önderleri olan alçakların aksine Rusya'nın Bolşevik işçi sınıfı her zaman eylemde enternasyonalist olmuştur. Bu alçaklar ya kendi ülkelerindeki burjuvaziyle ittifak oluşturarak doğrudan ihanet yolunu tercih etmişler ya da Kautsky, Otto Bauer ve şürekâsı gibi laf ebeliğine sığınıp bahaneler üreterek devrimden uzak durmaya çalışmış ve cesaret isteyen bütün büyük devrimci eylemlere, işçilerin devrimini ilerletmek adına dar ulusal çıkarların feda edilmesine karşı çıkmışlardır.

Rusya işçileri yakın zamanda enternasyonalizm davası için en büyük fedakârlıklara katlanmak zorunda kalacaklarını anlayacaklar. Olaylar hem Alman emperyalizminden hem de İngiliz ve Fransız emperyalizminden kurtulmaya çalışan Alman halkının yardımına koşmamızı gerektirecek noktaya doğru ilerliyor.

Hemen hazırlıklara başlamalıyız. Rusya devrimi gibi, dünya işçi devrimi de söz konusu olduğunda Rusya işçisinin çok daha sıkı çalışabileceğini, çok daha özverili bir şekilde kavga verip canını ortaya koyabileceğini göstermeliyiz.

Her şeyden önce, tahıl stoklarımızı doldurmak için gösterdiğimiz çabaları bir kat daha arttıralım. Emperyalist canavarlara ve hayvanlara karşı özgürlük mücadelesinde sıkıntıya düşmeleri durumunda Alman işçilerine yardımcı olabilmek

için her büyük silonun kenara biraz tahıl ayırmasını karara bağlayalım. Her parti örgütü, her sendika, her fabrika ve işyeri, vs. köylülerle ittifakı güçlendirmek, onlara yardımcı olmak ve onları aydınlatmak, *kulak*'ları dize getirmek ve bütün tahıl artısını toplamak amacıyla kendi seçtikleri birkaç kırsal alanla özel bağlantılar kursun.

Aynı şekilde, biz de proleter bir Kızıl Ordu yaratma çabalarımızı bir kat daha arttıralım. Kritik an gelip çatmıştır, hepimiz bunu biliyor, görüyor, hissediyoruz. İşçiler ve emekçi köylüler emperyalist katliamdan bir süreliğine kurtularak soluklanma fırsatı elde ettiler ve bu süreçte kendi devrimlerini, emekçi kitlelerin devrimini, hükümetlerini, Sovyet hükümetinin kazanımlarını savunmak için ezenlere karşı savaş verilmesi gerektiğini kendi deneyimleri yoluyla öğrendiler. Şu an bir ordu yaratılıyor. Bu ordu sosyalizmi savunmak için her türlü fedakârlığa katlanmaya hazır olan işçi ve yoksul köylülerin Kızıl Ordusu'dur. Bu ordu gün geçtikçe güçleniyor, Çeklerle ve Beyaz muhafızlarla savaşta çelikleşiyor. Bugün sağlam bir temel atılmıştır ve artık bu temel üzerine binayı kurmak için elimizi çabuk tutmak zorundayız.

Bahara kadar 1 milyonluk bir ordu kurmaya karar vermiştik; şimdi 3 milyonluk bir orduya ihtiyacımız var. Böyle bir ordumuz olabilir ve *olacak da.*

Son birkaç günde dünya tarihi dünya işçi devrimine muazzam bir ivme kazandırdı. En akla gelmedik değişiklikler olabilir, Alman emperyalizmiyle İngiliz-Fransız emperyalizminin Sovyet hükümetine karşı bir ittifak oluşturmaya çalışmaları mümkündür.

Biz de hazırlıklarımızı hızlandırmalıyız. Çabalarımızı bir kat daha arttırmalıyız.

Büyük Ekim İşçi Devrimi'nin yıldönümünde sloganımız bu olsun!

Dünya işçi devriminin yaklaşan zaferlerine sözümüz bu olsun!

N. Lenin

Pravda, Sayı: 213, 4 Ekim 1918;
Collected Works, Cilt 28, s. 100-103.

İŞÇİ, KÖYLÜ, KAZAK VE KIZIL ORDU TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİ'NİN OLAĞANÜSTÜ ALTINCI TÜM-RUSYA KONGRESİ

6-9 Kasım 1918*

I.

DEVRİMİN YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE KONUŞMA

6 Kasım

(Lenin yoldaş salona girdiğinde uzun ve coşkulu bir alkışla karşılandı.)

Yoldaşlar, devrimimizin yıldönümünü uluslararası işçi hareketinde hayati öneme sahip olayların gerçekleştiği bir dönemde kutluyoruz. İşçi sınıfının ve genel olarak emekçi kitlelerin en şüpheci ve işkilli unsurları için bile dünya savaşının

*) Ekim Devrimi'nin yıldönümüyle çakışan kongre, 6-9 Kasım 1918 tarihleri arasında Bolşoy Tiyatrosu'nda düzenlendi. 963'ü karar oyuna, 333'ü istişarî oya sahip 1.296 temsilciden 1.260'ı komünistlere mensuptu.

eski hükümetin ve eski egemen burjuva sınıfın anlaşmalarıyla ya da zorlamalarıyla sonlanmayacağı, bu savaşın Rusya'yı olduğu gibi bütün dünyayı da proleter dünya devrimine ve işçilerin sermaye karşısındaki zaferine götürdüğü açık hale gelmiştir. Sermaye dünyayı kana buladı ve Alman emperyalizminin şiddet ve zorbalıklarının ardından, bu kez de Avusturya ve Almanya'nın desteğiyle İngiliz-Fransız emperyalizmi aynı politikayı izliyor.

Devrimin yıldönümünü kutladığımız bugün, devrimin kat ettiği yola bir göz atmakta yarar var. Devrimimize alışılmadık derecede zor koşullarda başladık, öyle ki dünyada başka hiçbir işçi devrimi bu denli bir zorlukla karşılaşmayacaktır. Dolayısıyla kat ettiğimiz yolu bir bütün olarak değerlendirmeye, bu dönemde elde ettiğimiz başarıların bir dökümünü çıkarmaya ve geride bıraktığımız yılda temel, gerçek, belirleyici ve esas görevimize ne ölçüde hazırlandığımızı anlamaya çalışmak bilhassa önemlidir. Biz dünya proleter ve sosyalist ordusunun birliklerinden, müfrezelerinden biri olmalıyız. Dünya çapındaki mücadelenin bir ürünü olan devrime başlamak bize kısmet oldu, ama bunun Rusya proletaryasının herhangi bir meziyetinden ya da diğerlerinin ilerisinde olmasından kaynaklanmadığını her zaman ifade ettik. Biz yalnızca kapitalizmin özgül zayıflığı ve geriliğinden ötürü ve askeri stratejik koşulların özgül baskısından ötürü olayların seyri içinde diğer müfrezelerin önüne geçme şansını elde ettik ve onlar bizi yakalayıp ayaklanana kadar beklemedik. Bugün bu değerlendirmeyi yapıyoruz, çünkü yaklaşan devrimde karşı karşıya kalacağımız mücadeleler için hazırlıklarımızın bir dökümünü çıkarmak zorundayız.

Dolayısıyla yoldaşlar, geride bıraktığımız yıl ne tür değişikliklerin olduğunu kendimize sorduğumuzda şunu söyle-

yebiliriz: İşçi denetiminden, işçi sınıfının ilk adımlarından ve ülkenin bütün kaynaklarını tasarruf altına alma noktasından, sanayide işçi yönetimi kurmanın eşiğine geldik; köylülerin toprak için verdikleri genel mücadeleden, köylülerin toprak sahiplerine karşı ulusal, burjuva-demokratik nitelikteki mücadelesinden, kırsaldaki proleter ve yarı-proleter unsurların kendilerini ayırdıkları, yani çalışan ve sömürülen konumunda olanların kendilerini diğerlerinden ayırarak yeni bir hayatın inşasına koyuldukları, kırsaldaki en çok ezilen unsurların kendi kırsal *kulak* burjuvazileri de dahil olmak üzere burjuvaziye karşı sonuna kadar savaştıkları bir aşamaya geldik.

Diğer yandan, Sovyet örgütlenmesinin ilk adımlarını geride bıraktık ve Sverdlov Yoldaş'ın kongrenin açılışında haklı olarak dile getirdiği gibi, Rusya'nın en ücra köşesinde bile Sovyet otoritesinin kendisini gösterip, işçilerin ve ezilen kitlelerin uzun yıllardır mücadele içinde edindikleri deneyimlere dayalı olan Sovyet Anayasası'nın ayrılmaz bir parçası haline geldiği bir aşamaya ulaştık.

Sömürülen kitleler arasında nefret ve kızgınlığa yol açan, onları zayıflatıp helâk eden ve dahası devrimi Alman ve Avusturya emperyalizminin darbelerine karşı savunmasız kaldığımız çok zor ve sıkıntılı bir döneme mahkûm eden dört yıllık savaşın ardından artık tümüyle savunmasız değiliz ve güçlü bir Kızıl Ordumuz var. Son olarak ve hepsinden önemlisi, gerek Ekim'de gerekse bu yılın başlangıcında sıkıntısını çektiğimiz bir konu olan uluslararası alandaki yalıtılmışlığımızı kırdık ve yegâne ama sağlam müttefiklerimiz olan dünyanın işçi ve ezilen kitlelerinin nihayet ayaklandıkları bir aşamaya ulaştık. Batı Avrupa proletaryasının Liebknecht ve Adler gibi önderlerinin, em-

peryalist savaşa karşı muhalefeti örgütlemek için gösterdikleri cesur ve kahramanca çabalarından ötürü aylarca hapis yatmış önderlerin Viyana ve Berlin'de hızla gelişen işçi devrimlerinin baskısı altında serbest bırakıldıkları bir aşamaya geldik. Artık yalıtılmak bir tarafa, uluslararası müttefiklerimizle yan yana, omuz omuza yürüdüğümüz bir konumdayız. Geçtiğimiz yılın esas başarıları bunlardır. Geride bıraktığımız yol hakkında, bu geçiş aşaması hakkında birkaç söz etmek istiyorum.

İlk başta sloganımız işçi denetimiydi. Kerenski hükümetinin bütün vaatlerine karşın kapitalistlerin üretimi sabote etmeye ve karışıklığı arttırmaya devam ettiklerini söylüyorduk. Bugün görüyoruz ki bu durum devam etmiş olsaydı tam bir çöküşe yol açacaktı. Dolayısıyla, her sosyalist işçi hükümetinin atması gereken ilk temel adım işçi denetimidir. Kararname yoluyla bütün sanayimizde derhal sosyalizme geçmedik, çünkü sosyalizm ancak işçi sınıfı ekonomiyi yönetmeyi öğrendiğinde ve işçi kitlelerinin otoritesi sağlam bir şekilde yerleştiğinde şekillenebilir ve kök salabilir. Bu olmadan sosyalizm yalnızca bir hüsnü kuruntudur. İşte bu sebeple, çelişkili ve kusursuz olmayan bir önlem olduğunu görmemize karşın, işçilerin sömürücülere karşı ve sömürücülerin olmadığı devasa bir ülkede sanayiyi inşa etmenin hayati görevleriyle başa çıkabilmeleri için temel olan işçi denetimine geçtik.

Bu çalışmada doğrudan, hatta dolaysız rol alan herkes, eski kapitalist rejimin bütün o baskısını, vahşetini yaşamış herkes çok şey öğrendi. Az bir başarı elde edildiğini biliyoruz. İşçilerin karşısına sayısız güçlük ve engelin dikildiği bu aşırı derecede geri ve yoksul ülkede sanayiyi yönetmeyi öğrenmenin uzun zaman alacağını biliyoruz. Fakat işçilerin bu işe bizzat el atmış olmaları ve bizim bütün ana sanayi dallarında karmaşık,

örgütsüz, ilkel ve eksik kalması kaçınılmaz olan işçi denetiminden, ülke çapında sanayide işçi yönetimine geçmiş olmamız en önemli ve değerli olan husustur.

Sendikaların konumu değişmiştir. Sendikaların ana işlevi temsilcilerini yönetim kurullarına ve merkezi organlara, kapitalizmden yıkılmış ve kasıtlı olarak sabote edilmiş bir sanayiyi devralan bütün yeni örgütlere yollamaktır Sendikalar, ilk günden itibaren bilgileri ve eğitimlerini -insanlığın bilgi birikiminin ürünlerini- kitlelere sömürücülerin olmadığı toplumsal mülkiyet altındaki bir ekonominin inşasında yardımcı olmak yerine, sosyalizm davasına taş koymak için kullanmış olan aydınların yardımı olmadan sanayiyle başa çıktılar. Bu adamlar sahip oldukları bilgileri tekerimize çomak sokmak, yönetim işiyle başa çıkma konusunda hiç de eğitilmiş olmayan işçilere köstek olmak amacıyla kullanmak istediler.

Şu an esas engelin kaldırılmış olduğunu söyleyebiliriz. Bu özellikle zor bir görevdi, ama burjuvaziye meyleden bütün unsurların sabotajcılığı denetim altına alınmıştır. İşçiler muazzam engellere rağmen bu temel adımı atmayı, sosyalizmin temellerini atmayı başardılar. Abartmıyoruz ve doğruyu söylemekten korkmuyoruz. Nihai hedefimiz bakımından çok az şey başardığımız doğrudur. Fakat temelleri güçlendirmek açısından birçok şey, hem de bir dolu şey yapıldı. Sosyalizmden bahsederken, işçilerin geniş kesimlerinin bu temelleri, kitap ve broşür okumaya koyulmuş olmaları anlamında siyasal açıdan bilinçli bir tarzda attıklarını söyleyemeyiz. Siyasal bilinç derken, bu çetin görevi kendi elleriyle, kendi çabalarıyla çözmeye çalışmış olmalarını kastediyoruz. İşçiler binlerce hata yaptılar ve yaptıkları her hatadan ötürü ağızları yandı. Fakat her hata onları sanayi yönetimini örgütlemek konusunda eğitti ve çelikleştirdi ve böylece sanayi yeniden işler hale getirildi,

sağlam temellere oturtuldu. İşçiler el attıkları işleri sonuna kadar götürdüler. Bundan böyle çalışmamız farklı olacak, zira artık bütün işçiler, yalnızca önderler ve ileri işçiler değil, işçilerin geniş kesimleri bizzat kendi elleriyle sosyalizmi kurmakta olduklarını ve şimdiden sosyalizmin temellerini attıklarını biliyorlar ve ülkedeki hiçbir güç onları bu işi sonuna kadar götürmekten alıkoyamayacaktır.

Birçoklarına uzun görünse de aslında kısa olan ve işçi denetiminden işçi yönetimine ilerleyen bir yol kat etmek zorunda kaldığımız sanayide büyük güçlükler çekmiş olabiliriz, ama daha geri bir durumda olan kırsalda çok daha fazla hazırlık çalışması yapmak gerekti. Kırsaldaki hayatı bilen ve köylülerle temas kurmuş herkes, kentteki Ekim Devrimi'nin kırsalda ancak 1918'in yazında ve güzünde gerçek bir Ekim Devrimi olduğunu söyleyecektir. Petrograd işçileri ve Petrograd garnizonundaki askerler iktidarı ele geçirdiklerinde kırsaldaki örgütlenme çalışmalarında büyük güçlüklerin ortaya çıkacağını, oradaki ilerleyişimizin daha tedrici olması gerektiğini ve yalnızca kararnamelerle toplumsallaşmış çiftçiliğe geçmeye çalışmanın aptallığın daniskası olacağını, zira böyle bir durumda bilinçlenmiş köylülerin ancak küçük bir kısmının bizi destekleyebileceğini, oysa büyük çoğunluğun aklında böyle bir düşünce olmadığını tümüyle anlamışlardı. Dolayısıyla, devrimin çıkarları adına kesinlikle vazgeçilmez olan şeyle kendimizi sınırladık: Kitlelerin gelişim temposunu aşmaya çalışmak yerine, onların kendi deneyimleri ve mücadelelerinden ileri doğru bir hareketin doğmasını bekledik. Ekim'de, köylülerin yüzlerce yıllık düşmanı olan feodal toprak sahibini, büyük mülk sahiplerini tek bir vuruşla temizlemekle yetindik. Bütün köylülerin katıldığı bir mücadeleydi bu. Bu aşamada köylüler henüz proleterler, yarı-proleterler, yoksul köylüler

ve burjuvazi şeklinde bölünmemişti. Biz sosyalistler bu tür bir mücadele olmadan sosyalizmin olamayacağını biliyorduk, ama bunu bilmenin yeterli olmadığının da farkındaydık; sorunun milyonlar tarafından anlaşılmasını sağlamak gerekiyordu ve bu da propaganda yoluyla değil, kitlelerin kendi deneyimleri yoluyla olabilirdi. Bu yüzden köylülerin tümü devrimi ancak eşit toprak paylaşımı temelinde tasavvur edebildiği için, 26 Ekim 1917 tarihli kararnamemizde Köylülerin Toprak Fermanı'nı kalkış noktamız olarak alacağımızı beyan ettik.

Bu belgenin kendi görüşlerimize uymadığını, bunun komünizm anlamına gelmediğini açıkça söyledik; köylülere bizim programımızla uyumlu, ama köylülerin görüşleriyle uyumlu olmayan bir şey dayatmadık. Devrimin gelişiminin köylüleri bizim çıkardığımız sonuçları çıkarmaya iteceğine yürekten inandığımız için, onlarla yol arkadaşları olarak yan yana yürüdüğümüzü söyledik. Bu politikanın sonucu bugünkü köylü hareketidir. Tarım reformu, kendi görüşlerimize uymadığını açıkça beyan etmemize karşın onay verip yürürlüğe koyduğumuz toprağın toplumsallaştırılmasıyla başladı. Eşit toprak paylaşımı fikrine büyük çoğunluğun destek verdiğini biliyorduk ve onlara hiçbir şeyi zorla kabul ettirmek istemiyorduk. Köylüler bu fikri terk edip ilerleyene kadar beklemeye hazırdık. Bu nedenle bekledik ve güçlerimizi hazırlama fırsatı bulduk.

Bu dönemde geçirdiğimiz yasa genel demokratik ilkeler üzerine, yani zengin *kulak* köylüyle yoksul köylüyü birleştiren temel üzerine kuruluydu: toprak sahiplerine duyulan nefret. Bu yasanın kökeninde eski monarşist sisteme karşı kuşkusuz devrimci bir görüş olan genel eşitlik fikri vardı. Bu yasadan sonra köylüler arasında farklılaşmaya geçmek zorundaydık. Toprağın toplumsallaştırılması yasası her yerde, yalnızca bizim tarafımızdan değil, aynı zamanda Bolşevik politikaları desteklemeyenler

tarafından da oybirliğiyle benimsendi. Toprağa kimin sahip olması gerektiği sorununda en büyük söz hakkını tarım komünlerine verdik. Tarımın sosyalist çizgide ilerlemesinin önündeki engelleri kaldırdık, ama o dönemde, Ekim 1917'de tarımın henüz buna hazır olmadığını gayet iyi biliyorduk. Hazırlık çalışmamız, en demokratik cumhuriyetçi devletler de dahil olmak üzere henüz hiçbir ülkenin atamadığı devasa ve çığır açıcı adım için zemin döşedi. Bu adım yazın Rusya'nın en ücra köylerinde bile bütün köylüler tarafından atıldı. İaşe sıkıntısı baş gösterip kıtlık tehdidiyle karşı karşıya kaldığımızda, geçmişin mirası ve dört yıllık lanet olası savaşın sonuçları kendisini hissettirdiğinde, karşı-devrim ve iç savaş bizi en zengin tahıl bölgemizden mahrum bıraktığında, bütün bunlar bir tepe noktasına ulaşıp şehirler kıtlık tehdidiyle karşı karşıya kaldığında, hükümetimizin tek, en güvenilir ve sağlam desteği olan kentlerin ve sanayi bölgelerinin ileri işçileri kitlesel olarak kıra akın ettiler. İşçilerin kırlara köylülerle işçiler arasında silahlı bir çatışma çıkarmak için gittiklerini söylemek iftiradır. Olaylar bu iftirayı ele veriyor. İşçiler kırdaki sömürücüleri (*kulak*'ları) bastırmak için seferber oldular. Neticede insanlar açlıktan kırılırken *kulak*'lar tahıl vurgunculuğu yoluyla büyük servetler ediniyorlardı. İşçiler yoksul köylülere, yani kır nüfusunun çoğunluğuna yardıma gittiler. *Kulak* ayaklanmalarının bütün ülkeyi kasıp kavurduğu Temmuz krizi, işçilerin misyonunun boşuna olmadığını, ittifak elini uzattıklarını ve hazırlık çalışmalarının köylülerin çabalarıyla birleştiğini apaçık bir şekilde ortaya koydu. Kırdaki emekçi ve sömürülen kitleler Temmuz krizini her yerde ayağa kalkıp, kent proletaryasıyla ittifak kurarak çözdüler. Bugün Zinovyev yoldaş bana telefon ederek, Petrograd'daki Yoksul Köylü Komiteleri bölge kongresine 18 bin kişinin katıldığını ve kongrede olağanüstü bir coşku ve heyecanın hâkim olduğunu söyledi.

Rusya'da gelişen olaylar daha belirgin hale geldikçe, yoksul köylüler eyleme geçtiklerinde *kulak*'lara karşı mücadelenin ne anlama geldiğini ve şehirlere iaşe teminini sürdürmek ve kırın ayakta kalması için zorunlu olan meta mübadelesine yeniden işlerlik kazandırmak için kır burjuvazisiyle ve *kulak*'larla bağlarını koparmaları gerektiğini kendi deneyimleri aracılığıyla öğrendiler. Yoksul köylülerin ayrı örgütlenmesi zorunludur. Biz bugün sosyalist devrimin kırdaki ilk ve en hayati adımını atmış bulunuyoruz. Bu adımı Ekim ayında atamazdık. Kitlelere yaklaşabileceğimiz ânı kolladık ve şimdi, kırsal bölgelerde sosyalist devrimin başladığı, en ücra köylerde bile köylülerin tahıl vurgunculuğuna bulaşan zengin komşusunu dünyaya eskinin at gözlükleriyle bakan biri olarak gördüğü bir noktaya ulaştık.

Dolayısıyla kır, kırsaldaki yoksullar, önderleri olan kentteki işçilerle birleşerek, ancak şimdi sosyalizmin gerçek anlamda inşası için sağlam ve istikrarlı bir zemin oluşturuyorlar. Sosyalizmin inşası kırda henüz yeni başlayacak. En basit, en temel düzeydeki insan kültürünün bile eskinin gerici ve cahil hayat tarzına dayalı olamayacağının bilinciyle bilgi, bilim ve teknolojiden tümüyle yararlanmak ve büyük ölçekli toplumsallaşmış çiftçiliğe geçmek için sistematik çaba harcayan Sovyetler ve çiftlikler henüz yeni yeni kuruluyor. Burada işimiz sanayide olduğundan daha zor; yerel komitelerimiz ve Sovyetler tarafından daha fazla hata yapılıyor. Fakat yanlışlardan dersler çıkarılıyor. Sosyalizmin inşasına samimi duygularla katılan sıradan halkın yaptığı hatalardan korkmuyoruz, çünkü biz yalnızca kendi insanlarımızın deneyimi ve çabalarına güveniyoruz.

Şimdi kırsalda bu kadar kısa bir zamanda bizi sosyalizme götüren muazzam altüst oluş, bu kavganın başarıyla taçlandığını gösteriyor. Kızıl Ordu bunun en çarpıcı kanıtıdır. Rusya'daki koşulların sıradan halk için hayatı katlanılmaz hale ge-

tirdiği emperyalist dünya savaşı sırasındaki hali pür melâlimizi biliyorsunuz. O dönemde tümüyle çaresiz bir durumdaydık, bunu biliyoruz. Emekçi kitlelere dürüst bir şekilde bütün hakikati anlattık. Muazzam bir aldatma aracı olarak işlev gören ve bugün burjuva emperyalist demokratik cumhuriyetlerin en ilerisi olan Amerika'da halkı her şeyden çok aldatan ve parmağında oynatan bir politikanın meyveleri olarak, gizli emperyalist anlaşmaları teşhir ettik. Savaşın emperyalist niteliği herkes açısından açık hale geldiğinde, Sovyet Rusya Cumhuriyeti burjuvazinin gizli dış politikasını tümüyle bozan tek ülkeydi. Gizli anlaşmaları açıkladık ve Troçki Yoldaş aracılığıyla bütün dünyaya şöyle seslendik: Size bu savaşa demokratik yollarla, ilhaksız ve tazminatsız son verme çağrısında bulunuyor ve gerçeği, acı da olsa gerçeği dürüstçe ve gururla söylüyoruz: Bu savaşa ancak burjuva hükümetlere karşı bir devrim son verebilir. Ama yalnızdık. Bu yüzden bize Brest-Litovsk Anlaşması'nın dayattığı ve sempatizanlarımızdan çoğunu umutsuzluğa ve karamsarlığa iten korkunç derecede acı veren barışın bedelini ödemek zorundaydık. Bunun sebebi yalnız olmamızdı. Ama biz görevimizi yaptık ve herkesin savaşın amaçlarını görmesini sağladık! Alman emperyalizminin saldırısı bizi alt edebildi, çünkü işçi ve köylülerimizin doğru düzgün örgütlenmeleri için belli bir zaman gerekiyordu. O dönemde ordumuz yoktu; elimizde yalnızca askerlerinden destek almayan amaçlar için savaşa sürüklenen eski, dağınık, emperyalist ordu vardı. Dolayısıyla sıkıntı dolu bir dönemden geçmek zorunda kaldık. İnsanların korkunç emperyalist savaştan bir soluklanma dönemine ihtiyaç duydukları ve yeni bir savaşın başlamakta olduğunu kavramaları gereken bir dönemdi bu. Sosyalist devrimi savunmak için vereceğimiz sava-

şı kendi savaşımız olarak adlandırmakta haklıyız. Milyonlarca, on milyonlarca insanın kendi deneyimlerinden hareketle kavramak zorunda oldukları budur. Bunun kavranması aylar aldı. İnsanların bunu bilince çıkarmaları için uzun ve sıkı bir kavga verdik. Fakat yaz aylarına geldiğimizde bunun tamamlandığını ve bir atılımın gerçekleştiğini herkes görüyordu. Ordunun, halktan derlenen, kendi canını ortaya koyan ve dört yıllık kanlı katliamın ardından yeniden savaşa hazırlanan bu ordunun Sovyet Cumhuriyeti uğruna savaşmasını sağlamak için, savaşa giden kitlelerde yorgunluğun ve umutsuzluğun yerini, kendi davaları için, işçi ve köylü Sovyetleri ile sosyalist cumhuriyet için ölmeye gittiklerinin bilinci almak zorundaydı. Bu da başarıldı.

Yazın Çeklere karşı kazandığımız zaferler ve bugün büyük zaferlere ilişkin gelen haberler, bir dönüm noktasının geldiğini ve en zor görevin (dört yıllık korkunç savaşın ardından kitleleri siyasal açıdan bilinçli, sosyalist tarzda örgütlemek) başarıldığını kanıtlamaktadır. Bu siyasal bilinç kitleler arasında epeyce güçlendi. Milyonlarca insan zor bir işle boğuştuklarını fark etmeye başladı. Bütün bunlar, bugün bizden üstün olan dünya emperyalizminin güçleri bize karşı birleşiyor olmasına karşın, Sovyet hükümetinin bir tehlike olduğunu fark eden ve onu boğmak için yanıp tutuşan emperyalistlerin askerleri tarafından etrafımız sarılmış olmasına ve bizden güçlü olduklarını dürüstçe söylememize karşın, umutsuzluğa kapılmamamıza yeterlidir.

Büyüdüğümüzü, Sovyet Cumhuriyeti'nin büyüdüğünü söylüyoruz. Proleter devrimi davası emperyalist güçlerin bizi kuşatma girişimlerinden daha hızlı ilerliyor. Rusya'daki sosyalist devrimin olduğu gibi, sosyalist dünya devriminin çıkarla-

rı için de savaşıyor olmanın umudu ve güvencesiyle doluyuz. Zafer umutlarımız daha hızlı büyüyor, çünkü işçilerimiz siyasal açıdan giderek daha da bilinçleniyorlar. Geçen Ekim ayında Sovyet örgütlenmesi ne durumdaydı? Daha ilk adımlar atılıyordu. Sovyet örgütümüzü yetkinleştirmemiz ya da düzgün bir temele oturtmamız mümkün değildi. Ama şimdi Sovyet Anayasası var. Temmuz'da onaylanan Sovyet Anayasası, hepimizin bildiği gibi, ne bir komisyonun ya da avukatların buluşudur ne de diğer anayasalardan kopya edilmiştir. Dünya hiçbir zaman bizimki gibi bir anayasa görmedi. Bu anayasa işçilerin gerek içeride gerekse dışarıda sömürücülere karşı mücadele ve örgütlülük deneyimlerini cisimleştirmektedir. Elimizde kavga deneyimlerinden oluşan bir fon var. (*alkışlar*) Bu deneyim fonu, örgütlü işçiler tarafından memurların, sürekli ordunun ve ayrıcalıkların (pratikte burjuvazi için ayrıcalıkların) olmadığı bir Sovyet hükümeti yaratıldığına ve fabrikalarda yeni bir sistemin temellerinin döşendiğine dair çarpıcı bir kanıt sunmaktadır. Şimdi kolları sıvıyoruz ve kendimize yeni yardımcılar devşiriyoruz. Sovyet Anayasası'nı hayata geçirebilmek için bu yeni yardımcılar olmazsa olmazdır. Daha şimdiden elimizde hazır kıta bekleyen yeni unsurlar, genç köylüler var; bu unsurları çalışmalarımıza katmak ve işi sonuna kadar götürmemize yardımcı olmalarını sağlamak gerekiyor.

Son olarak, uluslararası duruma değinmek istiyorum. Diğer ülkelerdeki yoldaşlarımızla omuz omuza duruyoruz ve kendi payımıza, Rusya proleter devriminin onlarla birlikte dünya devrimine ilerleyeceğine dair inançlarına kararlılık ve coşkuyu da eklediklerini görmüş bulunuyoruz.

Devrimin uluslararası önemi arttıkça, bütün dünyadaki emperyalistler bize karşı daha sıkı ve daha öfkeli bir şekilde

birleştiler. Ekim 1917'de, cumhuriyetimizi ciddi olarak üzerinde durmayı gerektirmeyen tuhaf bir şey olarak görmüşlerdi. Şubat'ta ciddiye alınmaması gereken bir sosyalizm deneyi olarak gördüler. Ama cumhuriyetin ordusu büyüyüp güçlendi ve en sonunda çok zor bir görev olan Kızıl Ordu'nun kurulması görevi başarıldı. Davamız güçlenip başarıları arttıkça, bütün ülkelerdeki emperyalistlerin muhalefeti ve nefreti daha da kudurmuş bir hal aldı. Olaylar öyle bir aşamaya geldi ki Wilhelm'e düşman olduğunu söyleyen İngiliz ve Fransız kapitalistleri şimdi Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ni boğazlayabilmek için aynı Wilhelm'le güçlerini birleştirmek üzereler. Zira cumhuriyetimizin artık ne idüğü belirsiz, tuhaf bir şey ya da bir sosyalizm deneyi olmadığını, aksine sosyalist dünya devriminin kaynağı, gerçek kaynağı olduğunu anlamaya başladılar. Böylece devrimimizin başarılarıyla birlikte düşmanlarımızın sayısı da arttı. Durumun vahametini hiçbir şekilde gizlemeye çalışmadan, bizi bekleyen tehlikeleri görmek zorundayız. Bu tehlikelere tek başımıza değil, bugün bizimle aynı kavgaya atılan ve ortak davamıza belki de daha fazla disiplin ve sınıf bilinci katacak olan Viyana ve Berlin işçileriyle birlikte göğüs gereceğiz.

Sovyet Cumhuriyetimizin üzerinde kara bulutların toplandığına ve bizi hangi tehlikelerin beklediğine ilişkin bir fikir verebilmesi adına, Alman hükümetinin elçiliği aracılığıyla bize gönderdiği notanın tam metnini okumak istiyorum:

> G.V Çiçerin, Dışişleri Halk Komiseri, Moskova, 5 Kasım 1918.
>
> Alman Imparatorluğu Elçisi, Alman Imparatorluğu hukumetinin talimatları doğrultusunda, şu hususları Sovyet Rusya Cumhuriyeti Federasyonu'nun nazarı dikkatine sunmaktan

şeref duyar: Alman hukumeti, Rus resmi yetkililerinin Brest Litovsk Anlaşması'nın 2. maddesine mugayir olarak Alman devlet kurumları aleyhinde beyanlarda bulunarak yuruttukleri kabul edilemez kampanyadan oturu halihazırda iki kez protestoda bulunmuştur. Artık kendisini protestolarla sınırlaması kabil değildir, zira bu kampanya yalnızca mahut anlaşmanın şartlarının ihlali değil, aynı zamanda olağan uluslararası teamullerin de terk edilmesi anlamına gelmektedir.

Sovyet hukumeti barış anlaşmasının ardından Berlin'de diplomatik temsilciliğini açtığında, buraya tayin edilen Rus temsilcisi Herr Joffe'a, Almanya'da her turlu ajitasyon ve propagandadan sakınması konusunda çok açık ve sarih bir hatırlatmada bulunulmuştu. Kendileri de buna, Brest-Litovsk Anlaşması'nın 2. maddesinden haberdar olduğunu ve yabancı bir devletin temsilcisi sıfatıyla Almanya'nın iç işlerine karışmaması gerektiğinin farkında olduğunu ifade ederek cevap vermişti. Berlin'deki hiçbir yabancı elçilikten esirgenmeyen dikkat ve guven, Herr Joffe ve sorumluluğu altındaki dairelerden de esirgenmemiştir. Fakat gelinen noktada bu guvene ihanet edildiğini görüyoruz. Rus elçiliğinin Almanya'daki siyasal yapının yıkılması için çalışan birtakım kişilerle yakın ilişki içinde olduğu ve bu tur kişileri hizmetine alarak, Almanya'daki muesses nizamı devirmeyi amaçlayan bir harekete heves ettiği belli bir zamandır bilinmektedir.

Bu ayın dordunde gerçekleşen şu olay, Rus elçiliğinin ulkeye devrim çağrısında bulunan bildiriler sokarak muesses nizamı devirmeye çalışan hareketlerde faal rol oynayacak kadar ileri gittiğini ve bu suretle diplomatik elçilere tevcih edilen imtiyazı suiistimal ettiğini ortaya çıkarmıştır. Berlin'e dun gelen bir Rus elçisinin resmi bagajındaki kutulardan biri nakledildiği sırada zarar gorduğunden, kutularda Almanca basılmış ve içeriğinden anlaşıldığı kadarıyla Almanya'da dağıtıl-

ması planlanan devrimci bildirilerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Alman hukumetinin şikâyet için başka gerekçeleri de bulunmaktadır. Sovyet hukumetinin, Imparatorluk Elçisi Mirbach'ın oldurulmesi karşılığında verilecek ceza konusunda aldığı tutum kabul edilemez. Rus hukumeti, suçluları mahkemeye çıkarmak için elinden gelen her şeyi yapacağını beyan etmişti. Ama Alman hukumeti suçluların cezalandırılmasına ilişkin herhangi bir adım atıldığına ya da boyle bir niyet sergilediğine dair en ufak bir belirti bile gormemektedir. Katiller Rus hukumetinin Kamu Asayişi çalışanları tarafından çepeçevre sarılmış bir evden kaçmıştır. Cinayetin azmettiricileri olayın arkasında olduklarını açıkça itiraf etmiş olmalarına karşın, bugune kadar cezalandırılmamış, hatta alınan bilgilere gore affedilmişlerdir.

Alman hukumeti, mer'i anlaşmayı ve kamu hukukunu bu şekilde ihlal eden davranışlar sergilenmesini protesto etmektedir. Hukumetimiz Alman hukumetinden barış anlaşmasına aykırı olan propaganda ve ajitasyonunu artık devam ettirmeyeceğine dair güvence talep etmek zorundadır. Ayrıca Alman elçisi Kont Mirbach'ın oldurulmesinden sorumlu olanların, katilinin ve azmettiricilerinin cezalandırılmasında ısrar etmektedir. Alman hukumeti bu talepleri karşılanana kadar Sovyet Cumhuriyeti hukumetinden diplomatik ve sâir temsilcilerini Almanya'dan çekmesini talep etmek zorundadır. Bugun Berlin'deki Rus elçisine Berlin'deki diplomat ve konsolosluk temsilcilerinin ve şehirdeki diğer resmi Rus gorevlilerinin şehirden ayrılmaları için yarın akşam için ozel bir trenin ayarlandığı ve butun Rus personelinin Rus sınırına kadar guvenli bir şekilde goturuleceği bilgisi iletildi. Sovyet hukumetinden Moskova ve Petrograd'daki Alman temsilcilerinin butun nezaket kuralları çerçevesinde ulkeden ayrılmalarına yardımcı olması rica edilmektedir. Almanya'daki diğer Rus

temsilcilerine bir hafta içinde Almanya'ya ve keza Rusya'nın diğer bolgelerindeki Alman gorevlilere de yine bir hafta içinde Almanya'ya donmeleri talimatı verilecektir. Alman hukumeti bu diğer bolgelerdeki Alman gorevlilerine karşı da nezaket kurallarına riayet edilmesini ve Almanya'nın himayesi altında olan diğer kişilere de talep ettikleri takdirde sorunsuz bir şekilde ulkeyi terk etmeleri fırsatının tanınmasını beklemektedir.

Yoldaşlar, Alman hükümeti Alman sosyalistlerinin Rusya elçiliğinin misafirperverliğinden yararlandığının ve Alman emperyalizmini destekleyen birinin asla Rusya elçiliğinden içeri adım atamadığının tamamen farkındaydı. Biz bunu gayet iyi biliyoruz. Sovyet hükümetinin dostları, savaşa karşı çıkan ve Karl Liebknecht'e yakın duran sosyalistlerdir. Açıldığı günden bu yana elçiliğin misafirleri oldular ve yalnızca onlarla muhatap olduk. Alman hükümeti bunun gayet farkındaydı. Zamanında II. Nikola yoldaşlarımızın her adımını nasıl izlediyse, Alman hükümeti de hükümetimizin her temsilcisinin adımlarını aynı hevesle takip etti. Alman hükümeti bugün bu adımı durum değiştiği için değil, kendini eskisi kadar güçlü hissetmediği ve Berlin sokaklarında 'yanan' bir evin bütün Almanya'yı ateşe vermesinden korktuğu için atıyor. Alman hükümeti pusulasını şaşırmıştır; bütün Almanya alevler içinde yanarken, emrindeki polislerin tek bir eve yangın hortumu tutmasıyla yangını söndürebileceği vehminin esiri olmuştur. *(şiddetli alkışlar)*

Oysa bu, tek kelimeyle saçmalık. Alman hükümeti diplomatik ilişkileri kesecekse, söyleyebileceğimiz tek bir şey var: Bunu zaten biliyorduk, zira Alman hükümeti İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle ittifak kurabilmek adına elinden gelen

her şeyi yapıyor. Wilson hükümetine Alman askerlerinin Polonya, Ukrayna, Estonya ve Letonya'da kalmaları için talepte bulunan sayısız telgraf yollandığını biliyoruz. Alman emperyalizmine düşman olmalarına karşın, Alman askerleri görevlerini yapıyorlar: Bolşevikleri bastırıyorlar. İtilaf devletleri yanlısı 'kurtuluş orduları' Bolşevikleri boğazlamak üzere sahnede belirdiklerinde ortadan kaybolabilirler.

Neler olup bittiğinin tümüyle farkındayız, bizim açımızdan bunların hiçbiri beklenmedik değil. Biz dün söylediğimizi bugün de tekrarlamaktan öteye geçmeyeceğiz: Madem Almanya yanıyor, madem Avusturya bir uçtan diğer uca alevler içinde, madem Liebknecht'i serbest bırakmak ve Rus elçiliğini ziyaret etmesine izin vermek zorunda kaldılar ve burada Rusya ve Alman sosyalistleri Liebknecht'in riyaset ettiği bir toplantı yaptılar, o halde tek bir sonuç çıkarabiliriz: Alman hükümetinin bu adımı, savaşmak istemesinden çok tümüyle pusulasını şaşırmış olduğunu göstermektedir. Alman hükümeti ne yapacağını bilemez durumda, çünkü İngiliz-Amerikan emperyalizmi, düşmanların en gaddarı, onlara saldırıyor; bu düşman, Avusturya'yı Brest-Litovsk Barış Anlaşması'ndan yüz kat daha ağır şartları olan bir anlaşmayla ezdi. Almanya bu özgürlük havarilerinin onu da boğazlamak, ezmek ve işkenceden geçirmek istediğini görüyor. Ama diğer yandan işçilerin Almanya'sı da ayağa kalkmış durumda. Alman ordusu yalnızca disiplini zayıf olduğu için değil, aynı zamanda savaşmayı reddeden askerler Doğu cephesinden Alman Batı cephesine nakledildikleri ve beraberlerinde - burjuvazinin verdiği adla- dünya Bolşevizmini taşıdıkları için de savaşa uygun olmadığını göstermiştir.

İşte bu yüzden Alman ordusu harekete geçmek açısından uygun değildi ve işte bu yüzden bu belge Alman ordusunun

tam bir kafa karışıklığı içinde olduğunun en iyi kanıtıdır. Bu belgenin diplomatik bir kopuşa, hatta -Beyaz muhafızları adam edebilecek gücü bulabilirlerse- savaşa yol açacağını düşünüyoruz. Bu yüzden bütün Sovyet temsilcilerine her an tetikte olmalarını ve bütün güçlerini biraraya toplamalarını söyleyen bir telgraf yolladık, zira bunu uluslararası emperyalizmin başlıca amacının Bolşevizmi devirmek olduğunu gösteren işaretlerden bir yenisi olarak görüyoruz. Bolşevizmi devirmek yalnızca Rusya'yı yenilgiye uğratmak demek değildir. Bolşevizmi devirmek aynı zamanda kendi ülkelerindeki işçilerin yenilgiye uğratılmasıdır. Ama başaramayacaklar, bu kararın peşinden ne tür bir zulüm ve gaddarlık gelirse gelsin başaramayacaklar. Bu akbabalar güneyden, Boğazlar üzerinden ya da Bulgaristan ve Romanya yoluyla Rusya'nın tepesine binmeye hazırlanıyorlar. Rusya'nın üzerine salmak amacıyla Almanya'da bir Beyaz Ordu kurmak üzere müzakereler yürütüyorlar. Bu tehlikenin tümüyle farkındayız ve diyoruz ki, bir yıldır boş yere ter dökmedik, gerekli temelleri döşedik, belirleyici nitelikteki savaşlara hazırlanıyoruz ve bunlar hakikaten belirleyici olacak. Ama yalnız değiliz: Batı Avrupa proletaryası eyleme geçti ve daha şimdiden Avusturya-Macaristan'da taş üstünde taş bırakmadı. Avusturya-Macaristan hükümeti en az 1917 Şubat'ının sonlarındaki Nikola Romanov hükümeti kadar çaresiz ve ne yapacağını bilmez durumda. Sloganımız şu olmalıdır: Bir kez daha varımızla yoğumuzla mücadeleye atılalım ve yalnızca Rusya devriminin değil, sosyalist dünya devriminin de son ve belirleyici kavgasına yaklaştığımızı unutmayalım!

Emperyalist akbabaların hâlâ bizden daha güçlü olduğunu biliyoruz. Ülkemize hâlâ büyük çaplı hasar verebilir, kan kusturabilirler. Ama dünya devrimini alt edemezler. Vahşi bir

nefretle dolular, varsın olsun. Biz, inceldiği yerden kopsun diyoruz. Rusya'daki her işçi ve köylü, devrimi savunmak için görevini yapacak ve gerekirse canını vermekten çekinmeyecektir. Emperyalistler bizi nasıl bir sefalete iterlerse itsinler, bu onları kurtarmayacak. Emperyalizm yerle bir olacak ve sosyalist dünya devrimi bütün engellere rağmen zafere ulaşacaktır! *(şiddetli alkışlar ve coşkulu sloganlar)*

Gazete haberleri 9 Kasım 1918'de *Pravda*'nın 242. sayısında ve *Izvestia*'nın 244. sayısında yayınlandı;
tam metin olarak ilk kez 1919'da yayınlandı;
Collected Works, Cilt 28, s. 135-150.

II.
ULUSLARARASI DURUM ÜZERİNE KONUŞMA

8 Kasım

(uzun alkışlar)

Yoldaşlar, Ekim Devrimi'nin ilk gününden itibaren dış politika ve uluslararası ilişkiler bizi bekleyen başlıca sorunlar oldu. Bunun sebebi yalnızca, içinde bulunduğumuz çağda artık dünyadaki bütün devletlerin emperyalizm tarafından sımsıkı birbirine bağlanarak tek bir sistem ya da daha ziyade tek bir pis ve kanlı kütle haline gelmesi değil, aynı zamanda sosyalist devrimin tek bir ülkede tam zaferinin mümkün olmaması ve en az birkaç ileri ülkenin (ki bunların arasında Rusya yoktur) aktif işbirliğini gerektirmesidir. Bu yüzden, devrimin temel sorunlarından birisi, bugün bir yandan devrimi diğer ülkelere

yaymak, diğer yandan emperyalizme karşı durmak konusunda göstereceğimiz başarıdır.

Geçen yıl uluslararası alanda izlediğimiz politikanın ana aşamalarını size kısaca hatırlatmak istiyorum. Devrimin yıldönümündeki konuşmamda da ifade etme şansı bulmuştum, bir yıl önce içinde bulunduğumuz durumun temel niteliği kendi başımıza olmamızdı. Bütün Avrupa'da devrimci bir gücün yaratılmakta olduğuna ve yaratıldığına olan inancımız ne kadar sağlam olsa da, o dönemde Avrupa'da bir devrimin başladığına ya da başlamakta olduğuna dair herhangi bir belirti yoktu. Bu koşullar altında, dış politikamızın merkezine Batı Avrupa'daki emekçi kitleleri aydınlatma görevini koymaktan başka bir şey yapamazdık. Bunun sebebi onlardan daha aydınlanmış olduğumuzu düşünmemiz değil, bir ülkede burjuvazi alaşağı edilmediği sürece askeri yasakların ve her savaşa, ama özellikle de gerici savaşlara eşlik eden o korkunç derecede kanlı atmosferin ülkeyi egemenliği altına almasıdır. Takdir edersiniz ki, en demokratik cumhuriyetçi ülkelerde savaşın anlamı, askeri yasaklar ve gerek burjuvazinin gerekse burjuvazinin askeri kurmaylarının halkı aldatmak için başvurdukları eşi görülmedik yöntemlerdir. Bu bakımdan başarılarımızı diğer uluslarla paylaşmaya koyulduk. Sabık Çar'ın Rus kapitalistlerinin çıkarları uğruna İngiliz ve Fransız kapitalistleriyle imzaladığı utanç verici gizli anlaşmaları feshedip yayınlamakla bu yolda mümkün olan her şeyi yaptık. Bunların doğrudan yağmacı anlaşmalar olduğunu biliyorsunuz. Kerenski hükümetinin ve Menşeviklerin bu anlaşmaları gizleyip koruduklarını da biliyorsunuz. Bir istisna olarak, İngiliz ve Fransız basınının az da olsa dürüst davranan kesiminde, Rusya devrimi sayesinde Fransız ve İngi-

lizlerin kendi diplomatik tarihlerine ilişkin çok önemli şeyler öğrendiklerini dile getiren beyanlara rastgeldik.

Toplumsal devrimin bütünü bakımından kuşkusuz çok az şey yaptık, ama yaptıklarımız toplumsal devrimin hazırlıkları açısından en büyük adımlardan biri olmuştur

Bugün Alman emperyalizmini teşhir ederek elde edilen kazanımların genel bir değerlendirmesini yapacak olursak, şu an bütün ülkelerdeki emekçilerin gözünde bu anlaşmaların kanlı ve yağmacı bir savaş için imzalandığının açık olduğunu söyleyebiliriz. Ve savaşın bu yılının sonunda İngiltere ve Amerika'nın tutumu da aynı şekilde ifşa oluyor, zira kitleler gözlerini açıyor ve art niyetli planların gerçek yüzünü görmeye başlıyorlar. Bütün yaptığımız budur, ama payımıza düşeni yapmış bulunuyoruz. Bu anlaşmaların teşhir edilmesi emperyalizme vurulmuş bir darbeydi. İmzalamak zorunda kaldığımız barış anlaşmasının şartları bizim adımıza sağlam bir propaganda ve ajitasyon aracı oldu ve açıkçası, başka hiçbir hükümetin ya da ulusun işine yaramadığı kadar işimize yaradı. Kitleleri uyandırma girişimimizin hemen sonuç vermediği doğru olsa da, neticede bizim hiçbir zaman 'devrim ya hemen başlar ya da her şey mahvolur' şeklinde bir düşüncemiz olmadı. Son on beş yılda iki devrim gerçekleştirdik ve devrim bütün kitleleri etkisi altına alana dek ne kadar zaman geçmesi gerektiğini açıkça gördük. Avusturya ve Almanya'daki son olaylar bunu doğruluyor. Soyguncularla ittifak yaparak bizzat bir soyguncu haline gelmek gibi bir niyetimiz bulunmadığını söyledik; hayır, bizim derdimiz düşman ülkelerin proletaryasını uyandırıp harekete geçirmekti. Bu sebepten dolayı alay konusu olduk; Alman işçilerini ayağa kaldırsak bile, biz propaganda saldırısına geçmeye hazırlanırken ayağa kalkmış Alman proletaryasının bizi boğazlayacağını

söyleyenler oldu. Ama gerçekler bütün ülkelerdeki emekçi kitlelerin emperyalizme aynı derecede düşman olduğunu düşünmekte haklı olduğumuzu kanıtladı. Yalnızca kitlelere hazırlık için belli bir süre tanımak gerekiyor; neticede Rusya halkı da 1905 Devrimi'nin anılarına karşın yeniden devrime çekilene kadar belli bir süreye ihtiyaç duymuştu.

Brest-Litovsk Barışı'ndan önce emperyalizme vurmak için elimizden gelen bütün çabayı gösterdik. Eğer proleter devriminin güçlenmesiyle birlikte bütün bu pislik ortadan kalkmadıysa ve eğer Brest-Litovsk Barışı bizi emperyalizm karşısında geri çekilmeye zorladıysa, bunun sebebi Ocak 1918'de yeterince hazırlıklı olmamamızdı. Maalesef tecrit edilmiş bir halde, Brest-Litovsk Barışı'ndan sonra sıkıntı dolu bir dönemden geçtik.

Yoldaşlar, dünya savaşında harcadığımız dört yıl barışla sonlandı, ama barış şartları çok ağırdı. Fakat bu ağır barış şartları bile son tahlilde bizim haklı olduğumuzu ve umutlarımızın mesnetsiz olmadığını kanıtladı. Biz her geçen ay daha da güçlendik, oysa Batı Avrupa emperyalizmi giderek zayıfladı. Şimdi, bunun bir sonucu olarak, altı ay önce elçiliğimizi tümüyle görmezden gelen ve kendi toprakları içinde kızıl bir kurumun hayal olduğunu düşünen Almanya'nın son dönemde zayıflamakta olduğunu görüyoruz. Gelen son telgrafta Alman emperyalistlerinin halka itidal çağrısında bulunduğunu ve barışın çok yakın olduğunu söylediğini öğrendik. Kralların itidal çağrısı yaparak, üç vakte kalmadan olmazı olur hale getireceklerine dair vaatlerde bulunmasının ne anlama geldiğini biliyoruz. Almanya yakın dönemde barış elde etse bile, bu barış Brest-Litovsk barışı olacaktır ve bu da emekçi kitlelere barış değil, her zamankinden daha büyük sefalet getirecektir.

Uluslararası politikamızın sonucunda oluşan tablo şudur: Brest-Litovsk Barışı'ndan altı ay sonra burjuvazi açısından enkaza dönüşmüş bir ülkeydik, ama proletarya açısından hızlı gelişiyorduk ve şimdi de, Avusturya ve Almanya'yı sarsmaya başlamış olan proleter ordusuna önderlik ediyoruz. Bu başarı her işçinin gözünde katlandığımız bütün fedakârlıkların haklı olduğunu kanıtladı. Eğer aniden sahneden silinseydik, eğer faaliyetlerimiz yarıda kesilseydi -bu imkânsız, zira mucize diye bir şey yoktur- ama eğer bu olsaydı, yine de hatalarımızı gizleme gereği duymadan, bize kaderin sunduğu bu dönemden sosyalist dünya devrimi için tümüyle yararlandığımızı söylemekte haklı olurduk. Rusya'daki emekçi kitleler için mümkün olan her şeyi yaptık ve proleter dünya devrimi adına herkesten daha çok şey yaptık. *(alkışlar)*

Son aylarda ve son haftalarda uluslararası durum keskin bir dönemeçten geçiyor; şu an Alman emperyalizmi neredeyse tamamen yenilmiş durumdadır. Alman emperyalistlerinin emekçi kitlelere aşılamaya çalıştığı Ukrayna üzerindeki emellerinin boş vaatlerden ibaret olduğu görüldü. Amerikan emperyalizminin hazır olduğu anlaşıldı ve Almanya bir darbe yedi. Bugün tümüyle farklı bir durum ortaya çıktı. Hiçbir yanılsamaya kapılmış değiliz. Ekim Devrimi'nden sonra emperyalizmden kayda değer derecede zayıftık ve şimdi bile uluslararası emperyalizmden daha zayıfız. Kendimizi kandırmamak için bunu bugün de tekrarlamalıyız: Ekim Devrimi'nden sonra zayıftık ve savaşamadık. Şimdi de zayıfız ve emperyalizmle çatışmaktan kaçınmak için elimizden geleni yapmalıyız.

Ekim Devrimi'nin ardından bir yıl boyunca ayakta kalabilmiş olmamızın sebebi uluslararası emperyalizmin iki yıkıcı kampa bölünmüş olmasıydı: İngiliz, Fransız, Amerikan em-

peryalistleri ile Alman emperyalizmi ölümüne bir savaşa tutuşmuştu ve bize ayıracak zamanları yoktu. İki kamp da bize karşı çok fazla güç yığamazdı, oysa uygun şartlarda bunu yapmaktan geri durmayacaklarını biliyoruz. Savaşın kan kokan havası içinde gözleri kör olmuştu. Savaşı devam ettirmek için gerekli olan maddi fedakârlıklar bütün güçlerin biraraya toplanmasını gerektiriyordu. Bize ayıracak zamanları yoktu, ama bir mucize eseri emperyalistlerden daha güçlü olduğumuz için değil -hayır, bu saçmadır- uluslararası emperyalizm birbirinin boğazına sarılmış iki yağmacı kampa bölündüğü için. Ancak bu sayede Sovyet Cumhuriyeti bütün ülkelerin emperyalistlerine açıktan savaş ilan edebildi ve onları dış istikrazlar şeklindeki sermayelerinden mahrum bırakıp, beklemedikleri bir şekilde aşağılayarak, yağmayla doldurdukları ceplerini herkesin gözü önünde boşaltabildi.

Dünya emperyalizmi savaşla birlikte inanılmaz derecede artan kapitalist kâr arzusuna ve düşmanlığına uygun şekilde üzerimize saldıramamış olsa da, Alman emperyalistlerinin başlattığı yazışmalar üzerinden yaptığımız beyanat dönemi bugün geride kaldı. İngiliz-Amerikan kapitalistleri diğer kamp karşısında zafer elde edene kadar, emperyalistler tümüyle kendi aralarında savaşmakla meşgullerdi ve dolayısıyla Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı belirleyici bir sefer düzenleyecek durumları yoktu. Artık ikinci bir emperyalist kamp yok. Yalnızca tek bir fatih grup var. Bu gelişme bizim uluslararası konumumuzu tümüyle değiştirmiştir ve biz bu değişimi hesaba katmak zorundayız. Veriler bu değişikliğin uluslararası durumun gelişimi üzerinde nasıl etkide bulunduğunu göstermektedir. İşçi devrimi şu an yenilen ülkelerde zaferler kazanıyor; devrimin kaydettiği müthiş atılımlar herkes tarafından açıkça

görülebilir. Ekim'de iktidarı aldığımızda Avrupa'da küçük bir kıvılcımdan başka bir şey değildik. Doğru, kıvılcımlar etrafa saçılmaya başladı ve bizden başka yerlere yayıldı. Bu bizim en büyük başarımızdır, ama bu durumda bile bunlar tek tek kıvılcımlardı. Şimdi Alman-Avusturya emperyalizminin alanı içindeki çoğu ülke (Bulgaristan, Avusturya ve Macaristan) alevler içinde. Devrimin Bulgaristan'dan Sırbistan'a yayıldığını biliyoruz. Bu işçi-köylü devrimlerinin Avusturya'ya uğradıktan sonra Almanya'ya ulaştığını biliyoruz. İşçi devrimi alevlerinin etkisi altında olan birden çok ülke var. Bu bakımdan çabalarımız ve fedakârlıklarımız meşruluğunu kanıtlamıştır. Gösterdiğimiz çabalar ikiyüzlü düşmanlarımızın iddia ettikleri gibi düşüncesizce girişilmiş maceralar değil, azgelişmişliğine ve geriliğine karşın önderliği ele geçirmiş olan ülkenin dünya devrimine doğru atması gereken temel adımlardı.

Sonuçlardan birisi ve emperyalist savaşın serencamı açısından bakıldığında en önemlisi budur. Diğer sonucaysa öncesinde işaret etmiştim: Zamanında Avusturya-Alman emperyalizmi nasıl kendisini teşhir ettiyse, şu an İngiliz-Amerikan emperyalizmi de kendisini öyle teşhir ediyor. Almanya Brest-Litovsk müzakereleri döneminde biraz aklı başında davransaydı, kendisini kontrol altında tutarak kumar oynamaktan uzak durabilseydi, egemenliğini devam ettirebilir ve kuşkusuz Batı'da avantajlı bir konum elde edebilirdi. Bunu yapmadı, çünkü savaş gibi milyonları, on milyonları kapsayan bir makine, şovenist duyguları alabildiğine körükleyen ve yüz milyarlarca rublelik kapitalist çıkarlarla bağlantılı bir savaşı cisimleştiren makine bütün hızıyla harekete geçtiğinde onu durdurabilecek bir fren yoktur. Bu makine Alman emperyalistlerinin istediğinden daha uzağa gitti ve sonra Alman emperyalistleri bu

makinenin altında ezildiler. Bir batağa saplandılar; Alman emperyalistlerinin durumu tıkınmaktan ölen bir adamdan farksızdı. Şimdiyse aynı mide bulandırıcı (ama devrimci proletaryanın bakış açısından oldukça yararlı) durum İngiliz ve Amerikan emperyalizmi için geçerlidir. Almanya'dan çok daha fazla siyasal deneyime sahip olmaları beklenebilirdi. Bu ülkelerde bir junkerin ya da bir başkasının egemenliğine değil, demokratik yönetime alışmış, tarihlerinin en zor dönemlerini yüzlerce yıl önce yaşamış halklar var. Bu halkların soğukkanlılıklarını koruyacakları beklenebilirdi. Eğer bireyler olarak, genel anlamda demokrasinin bakış açısından, basiret sahibi olup olmadıklarından bağımsız olarak emperyalizm ile işçi sınıfı arasındaki mücadeleden hiçbir şey anlamamış profesörler ya da burjuva darkafalılar olarak konuşacak olursak, eğer genel olarak demokrasinin bakış açısından akıl yürütecek olursak, o zaman İngiltere ve Amerika'nın yüzlerce yıllık demokrasi geleneğine sahip ülkeler olduğunu, bu ülkelerdeki burjuvazinin iktidarını sürdürebileceğini söylememiz gerekirdi. Eğer bir yolunu bulup iktidara tutunabilmeyi başarırlarsa, bu her halukârda çok uzun bir süre olacaktır. Ama görünen o ki militarist-despotik Almanya'nın başına gelelerin aynısı bu ülkelerin de başına geliyor. Bu emperyalist savaşta Rusya ile cumhuriyetçi ülkeler arasında muazzam bir fark bulunmaktadır. Emperyalist savaş öylesine kana bulanmış, öylesine yağmacı ve vahşi bir niteliğe sahip ki bu önemli farklılıkları bile silmiş ve bu bakımdan Amerika'daki en özgür demokrasiyi yarı-militarist, despotik Almanya'yla aynı düzeye indirgemiştir.

Demokratik cumhuriyet olarak kalma konusunda diğer ülkelerden daha fazla fırsat elde etmiş bulunan İngiltere ve Amerika'nın, zamanında Almanya örneğinde olduğu gibi vah-

şet ve cinnet konusunda ipin ucunu kaçırdığını ve tıpkı Alman emperyalizmi gibi, hatta belki ondan da hızlı şekilde sona doğru sürüklendiğini görüyoruz. Almanya inanılmaz bir şekilde Avrupa'nın dörtte üçlük kısmını yuttu, şişti ve ardından patlayarak arkasında iğrenç bir koku bıraktı. Şimdi İngiliz ve Amerikan emperyalizmi aynı sona doğru koşuyor. Bunu anlamak için, halkın Alman emperyalizmi karşısındaki 'kurtarıcıları' olan İngiliz ve Amerikalıların yenilen devletlere sundukları ateşkes ve barış şartlarına şöyle bir göz atmak yeterli olacaktır. Bulgaristan'ı alalım. Bulgaristan gibi bir ülkenin İngiliz-Amerikan devi için bir dehşet kaynağı olmayacağını düşünürdünüz. Ama bu küçük, güçsüz, her yönden muhtaç ülke karşısında İngiliz ve Amerikalılar pusulalarını şaşırdılar ve işgal anlamına gelen ateşkes şartları sundular. Bir köylü cumhuriyetinin ilan edildiği bu ülkede, önemli bir demiryolu kavşağı olan Sofya'da bütün demiryolları şu an İngiliz-Amerikan askerlerinin elinde bulunuyor. Askerler bu küçük köylü cumhuriyetiyle savaşmak zorundalar. Askeri açıdan buna kolay zafer denir. Burjuvazinin, eski egemen sınıfın, eski askeri ilişkilerin bakış açısıyla olaylara yaklaşanlar kibirli kibirli gülümsemekle yetiniyorlar. İngiliz-Amerikan güçleriyle kıyaslandığında cüce Bulgaristan ne anlam ifade ediyor? Askeri açıdan bakıldığında hiçbir şey, ama devrimci açıdan çok şey Burada yenilen halkı milyonlar halinde yok etmeye alışkın oldukları bir ülkeden bahsetmiyoruz. İngiliz ve Amerikalılar yaptıkları şeyin yalnızca nizam ve intizam tesis etmek, Afrikalı yabanilere medeniyet ve Hıristiyanlık taşımak olduğunu düşünüyorlar. Ama burası Orta Afrika değil. Burada askerler, orduları ne kadar güçlü olursa olsun, devrimle karşılaştıklarında demoralize oluyorlar. Almanya bunun kanıtıdır. Almanya'da askerler

en azından disiplin bakımından örnek bir ordu oluşturuyorlardı. Ama Almanlar Ukrayna'yı işgal ettiklerinde disiplin dışında başka etkenler devreye girdi. Açlıktan kıvranan Alman askeri ekmek uğruna savaşıyordu ve çok fazla ekmek çalmamasını istemek gerçekçi olmazdı. Dahası bu ülkede, her şeyden çok Rusya devriminden etkilendiklerini de biliyoruz. Alman burjuvazisi bunun gayet farkındaydı ve bu da Wilhelm'i paniğe sevk etti. Hohenzollern'ler Almanya'nın onlar adına bir damla bile kan dökeceğini düşünüyorlarsa yanılıyorlar Savaşçı Alman emperyalizminin izlediği politikaların bir sonucudur bu. Aynısı şu an İngiltere'de tekrarlanıyor. İngiliz-Amerikan ordusu şimdiden demoralize olmaya başlamıştır; Bulgaristan'a karşı korkunç saldırıya başlar başlamaz bu değişiklik kendisini gösterdi. Ve bu daha başlangıç. Bulgaristan'ın ardından sırayı Avusturya aldı. Burada müsaadenizle, muzaffer İngiliz-Amerikan emperyalistlerinin dayattıkları anlaşmanın bazı şartlarını okumak istiyorum. Emekçi kitlelere seslenirken, bir özgürlük savaşı verdiklerini, başlıca hedeflerinin despotik rejimi bütün ülkelere yayma tehdidinde bulunan Prusya militarizmini ezmek olduğunu en çok bağıran İngiliz ve Amerikalılar olmuştur. Bir özgürlük savaşı verdiklerini en çok bağıran bunlar olmuştur. Bu bir aldatmacaydı. Burjuva avukatların, bütün hayatlarını yüzleri kızarmadan aldatma sanatını icra etmeyi öğrenmeye adamış olan bu parlamenterlerin birbirlerini kandırmakta zorlanmadıklarını biliyorsunuz, ama sıra işçileri de aynı şekilde kandırmaya geldiğinde işin rengi değişiyor. İngiliz ve Amerikalı siyasetçiler ve parlamenterler bu sanatın erbabıdır. Ama sanatları burada işlemeyecek. Özgürlük adına kışkırttıkları emekçi kitleler, özellikle de kitlesel ölçekte, bildirilerden değil (bunlar yardımcı olsa da devrimin gerçek de-

vindirici gücü değildir) kendi deneyimleriyle aldatıldıklarını gördüklerinde, Avusturya'yla yapılan anlaşmanın şartlarının farkına vardıklarında hemen kendilerine geleceklerdir.

Bolşeviklere Brest-Litovsk Barış Anlaşması'nı imzaladıkları için hain diye en çok bağıran kişilerin, bugün görece zayıf, dağılmaya yüz tutmuş bir devlete dayattıkları barış şartları işte bunlardır. Almanlar Moskova'ya asker göndermeye yeltendiklerinde, bunu kabul etmektense hepimiz ölmeyi tercih ederiz dedik. *(alkışlar)* İşgal edilen bölgelerde büyük fedakârlıklara ihtiyaç duyulduğunu söyledik, ama onlara yardım edip gerekli ihtiyaçlarını karşılamak konusunda Sovyet Rusya'nın nasıl çabaladığını herkes biliyor. Şimdiyse İngiltere ve Fransa'nın demokratik orduları 'nizam ve intizamı sürdürmek' için savaşmak zorunda kalacaklar ve üstelik Bulgaristan'da ve Sırbistan'da, Viyana'da ve Budapeşte'de İşçi Temsilcileri Sovyetleri varken. Bunun nasıl bir nizam olduğunu biliyoruz. İngiliz ve Amerikan askerlerini dünya devriminin boğazlayıcıları ve cellâtları yapacaklar.

Yoldaşlar, Rusya'nın serf askerleri 1848'de Macar Devrimi'ni bastırmakla görevlendirildiklerinde, serf oldukları için bu işten kolaylıkla sıyrıldılar; Polonya örneğinde de aynısı geçerliydi.* Ama yüzyıl boyunca özgürlüğün ne olduğunu öğrenmiş ve yok edilmesi gereken bir canavar olarak Alman emperyalizminden nefret etmeye kışkırtılmış bir halk, İngiliz-Amerikan emperyalizminin de aynı türden bir canavar olduğunu ve bu canavarı da yok etmenin farz olduğunu anlamakta zorlanmayacaktır!

---

*) 1848-1849'da Rus Çarı I. Nikola Macaristan'daki devrimi bastırmak için Avusturya imparatoruna takviye güç göndermişti. 1863-1864'teyse Rus birlikleri Polonya'da bağımsızlık isteyen ayaklanmacıları bastırmıştı. (ç.n.)

İşte şimdi tarih, o alışıldık şeytani ironisiyle, Alman emperyalizmini teşhir ettikten sonra, İngiliz-Amerikan emperyalizminin ipliğini pazara çıkaracağı noktaya ulaşmıştır. Ey Rusya, Alman ve Avusturya işçileri! Gelenler 1848'in serf askerleri değildir! Bu işten öyle kolayca sıyrılamayacaklar! Orada insanların kapitalizmden özgürlüğe geçmesini engellemek ve devrimi bastırmak için bulunuyorlar. Bu şişkin canavarın da emperyalist Alman canavarı gibi uçurumun dibini boylayacağından zerrece şüphe duymuyoruz.

Şimdi bizi en çok etkileyen meselelere dönüyorum. Almanya'nın kabul etmek zorunda kalacağı barış şartlarıyla başlıyorum. Dışişleri Komiserliği'nden yoldaşların dediğine göre, şu dillere destan bir zenginliğe sahip olan ve aslında bütün politikaları belirleyen İngiliz burjuvazisinin sözcüsü *Times* daha şimdiden Almanya'ya dayatılacak barış şartlarını yayınlamış. Almanya'nın Helgoland'dan ve bütün askeri teçhizatın üretildiği Wilhelmshaven Kanalı'ndan (Essen) vazgeçmesi, donanma filosunu dağıtması, Alsace-Lorraine'i derhal terk etmesi ve 60 milyara yaklaşan savaş tazminatlarını ödemesi isteniyor, ki bunun çoğunluğu ayni olmak zorunda, zira para her yerde değer kaybettiği için, İngiliz tacirleri de başka bir para birimiyle iş yapar oldular. Almanya için hazırlanan barış şartlarının Brest-Litovsk şartlarından bile daha ağır olduğunu ve tam bir yıkıma yol açacağını görebiliriz. Bunu yapmalarının önünde maddi ya da fiziki bir engel yok, ama ah bir de şu kahrolası Bolşevizm olmayaydı! Bu barış şartlarını dayatmakla kendi sonlarını hazırlıyorlar, zira bunlar Orta Afrika'da değil, yirminci yüzyılın medeni ülkelerinde gerçekleşiyor. Bir zamanlar ümmi Ukrayna halkını bastıran disiplinli Alman askerinin disiplininden geriye eser kalmamıştır. Bu yüzden İn-

giliz ve Amerikan emperyalistleri, askerlerini bütün Avrupa'nın boğazlayıcıları ve jandarmaları haline getirecek bir kumar oynayarak kesinlikle kendi sonlarını hazırlıyorlar; bu kumar onların siyasal çöküşüne yol açacaktır. Kaç zamandır Rusya'yı yok etmeyi düşünüyor ve fırsat çıksa da saldırsak diye dört dönüyorlar. Yalnızca Murmansk işgalini, Çeklere harcadıkları milyonları, Japonlarla yaptıkları anlaşmaları hatırlamanız yeter. Şimdi de İngiltere Türklerle bir anlaşma yapıyor ve bizi hammadde kaynaklarından mahrum bırakıp kolay bir şekilde boğazlaması için Bakû'yü Türklere peşkeş çekiyor.

İngiliz askerleri güneyden Boğazlar üzerinden ya da Bulgaristan ve Romanya yoluyla Rusya'ya saldırmak için hazır bekliyorlar. Sovyet Cumhuriyeti'ne giderek yaklaşıyorlar, dış dünyayla olan ekonomik bağlarımızı tümüyle koparmaya çalışıyorlar. Bu nedenle Hollanda'yı bizimle diplomatik ilişkilerini kesmeye zorladılar. Almanya bizim elçimizi kovmakla, İngiliz ve Fransızlarla doğrudan anlaşmalı bir şekilde hareket etmemiş olsa bile, bunun emperyalist güçlerin affından nasiplenebilmek adına bir göze girme çabası olduğu kesindir. Başka bir deyişle, Almanya 'düşmanınız Bolşeviklere karşı biz de cellât görevini yerine getirmekten geri durmuyoruz' demeye getirmiştir.

Geçen gün de belirttiğim gibi, uluslararası durumun kilit noktası, bugün proleter dünya devrimine hiç olmadığı kadar yakın olmamızdır. Proleter dünya devrimine bel bağlamakla yanılmadığımız kanıtlanmıştır. Ekonomik açıdan ya da genel anlamda katlandığımız büyük fedakârlıklar boşuna değildi. Önemli başarılar elde ettik. Şu an dünya devrimine her zamankinden daha yakın olsak da, hiç olmadığı kadar tehli-

keli bir durumda olduğumuzu söylemek de yanlış olmaz. Emperyalistler eskiden kendi aralarında kapışmakla meşgullerdi, ama şimdi emperyalist kamplardan birisi İngiliz-Fransız-Amerikan ittifakı tarafından etkisiz hâle getirildi ve bu muzaffer grup başlıca görev olarak önüne dünya Bolşevizmini yok etmeyi ve dünya Bolşevizminin ana merkezi olan Sovyet Rusya Cumhuriyeti'ni boğazlamayı koydu. Bu amaca ulaşabilmek için etraflarına bir Çin Seddi çekmek ve böylece salgından, Bolşevizm salgınından korunmak istiyorlar. Bu adamlar kendilerini karantinaya alarak Bolşevizmden kurtulmaya çalışıyorlar, ama nafile, bunu yapamazlar Dünyadaki en iyi tekniği elinde bulunduran İngiliz-Fransız menşeli bu emperyalist beyzadeler Sovyet Cumhuriyeti'nin etrafına büyük bir Çin Seddi çekmeyi başarsalar bile, Bolşevizm mikrobu yine de duvarı aşmayı başaracak ve dünya işçilerine bulaşacaktır. *(alkışlar)*

İngiliz-Fransız emperyalizminin elindeki Batı Avrupa basını, emperyalizmin durumu hakkında sessizliğini korumak için elinden geleni yapıyor. Ama sıra Sovyet hükümeti hakkında yalan söylemeye, kara çalmaya geldiğinde alçaklıkta sınır tanımıyor. Milyara varan bütçeleriyle İngiliz-Fransız ve Amerikan gazetelerinin tamamının şu an kapitalistlerin elinde olduğunu ve Sovyet Rusya hakkındaki gerçekleri saklamak, bizim hakkımızda yalan ve iftiralar yaymak için tek yürek olduklarını söylemek yanlış olmaz. Ne var ki, demokratik ülkelerin gazetelerinde Sovyet Cumhuriyeti hakkında tek bir doğru sözün bile yayınlanmasına izin vermeyen askeri yasaklara karşın, bütün büyük işçi toplantılarında işçiler Bolşevikleri destekliyorlar, zira doğruyu saklamak imkânsız-

dır. Düşmanımız bizi proletarya diktatörlüğü uygulamakla suçluyor. Haklılar, biz zaten bunu saklamıyoruz. Sovyet Hükümeti hiç korkmadan bunu açıkça dile getirmesi sayesinde milyonlarca işçiyi yanına çekiyor, çünkü bu diktatörlüğün hedefinde sömürücüler var ve emekçi kitleler sömürücülere karşı verdiğimiz mücadelenin ciddi bir mücadele olduğunu ve ciddi bir sonuçla taçlanacağını görüyorlar ve bundan eminler. Avrupa gazeteleri etrafımıza bir sessizlik duvarı örmüş olmasına karşın, Rusya'ya saldırmayı görev bildiklerini açıkça beyan etmekten geri durmadılar, çünkü, diyorlar, Rusya Almanya'ya teslim olmuştur, çünkü Rusya gerçekte bir Alman ajanıdır, çünkü Rusya'daki hükümetin önderleri Alman ajanıdır. Tek bir ay geçmiyor ki Lenin ve Troçki'nin düpedüz hain ve Alman ajanı olduklarını kanıtlayan ve epey tuzluya mal olan yeni bir sahte belge ortaya çıkmasın. Bütün bunlara karşın doğruyu saklayamıyorlar ve bu sayede, zaman zaman emperyalist beyzadelerin rahatsız olduklarını gösteren bariz işaretlere rastgeliyoruz. *L'Echo de Paris* şunu itiraf ediyor: "Rusya'ya Bolşeviklerin iktidarını yıkmaya gidiyoruz." Resmi açıklamalarına bakılacak olursa, yalnızca Alman tahakkümüne karşı savaşıyorlar ve ne Rusya'ya karşı savaş yürütüyorlar ne de askeri meselelere bulaşıyorlar. Bu alıntıyı *III-me Internationale*'i yayınlayan Fransız enternasyonalist yoldaşlarımız aktardılar. Paris ve Fransa'dan fevkalade gelişkin bir Çin Seddi nedeniyle kopuk olmamıza karşın, Fransa'daki emperyalist beyzadelere kendilerini Fransız burjuvazisinden koruyamayacaklarını söylüyoruz. Gerçekten de yüz binlerce Fransız işçisi bu küçük alıntıyı ya da diğerlerini biliyor ve egemenlerinin, burjuvalarının bütün beyanları-

nın yalan olduğunu görüyor. Kendi burjuvazileri cini şişeden çıkardı; Bolşeviklerin iktidarını yıkmak istediklerini kabul ediyorlar. Dört yıllık kanlı savaşın ardından halklarına şunu söylemek zorundalar: Gidin ve Bolşeviklerin iktidarını yıkmak için yeniden Rusya'ya karşı savaşın; biz Bolşeviklerden nefret ediyoruz, çünkü bize 17 milyon borçlular ve ödemeyecekler, çünkü kapitalistlere, toprak sahiplerine ve Çarlara kaba davranıyorlar. Bu tür şeyleri kabul edecek seviyeye düşen medeni devletler, gelecekte izleyecekleri politikaları açık bir şekilde elevermiş oluyorlar Askeri açıdan ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, biz onların güçlerini soğukkanlılıkla değerlendiriyor ve şöyle diyoruz: "Gerinizde daha da korkunç bir düşmanınız var: Bu zamana kadar aldatıp durduğunuz (öyle ki Sovyet Rusya hakkında yaydığınız iftiralar ve yalanlar yüzünden ağzınız diliniz kurudu) sıradan halk." Benzer bir bilgiyi 23 Ekim tarihli *Manchester Guardian*'dan da edinmek mümkün. Bu İngiliz burjuva gazetesi şöyle yazıyor: "İtilaf devletleri orduları hâlâ Rusya'da kalıp faaliyet yürütmeye devam ediyorlarsa, tek bir amaçları olabilir o da Rusya'da bir devrim gerçekleştirmek. Bu yüzden İtilaf devletleri ya Rusya'daki faaliyetlerine son vermeli ya da Bolşevizme savaş açtıklarını beyan etmelidirler "

Tekrarlayacak olursam, devrimci bir çağrıyı, güçlü bir devrimci çağrıyı andıran bu küçük alıntının önemi, sosyalistlere düşman olmasına karşın artık hakikatin saklanamayacağını düşünen bir burjuva gazetesinde yayınlanmış olmasıdır. Eğer burjuva gazeteleri bu şekilde yazıyorlarsa, varın İngiliz işçisinin aklından geçenleri, dilinden dökülenleri siz düşünün. Çarlık döneminde, 1905 ve 1917 devrimlerinden

önce liberallerin kullandıkları dili biliyorsunuz. Bu dil, devrimci proletaryanın içinde patlamaya hazır bir bombanın habercisiydi. Dolayısıyla İngiltere'deki bu burjuva liberallerinin konuşmalarına bakarak, İngiliz, Fransız ve Amerikan işçilerinin aklından, gönlünden ne geçtiğini, ruh hâllerinin nasıl olduğunu anlamak mümkündür. Bu yüzden, uluslararası durumumuza ilişkin acı gerçeği kabullenmek zorundayız. Dünya devrimi uzakta değil, ama belli bir takvime göre gelişeceği de söylenemez. İki devrim yaşamış olan bizler bunu rahatlıkla kavrayabiliriz. Emperyalistler dünya devrimini engelleyemeyecek olsalar da, bazı ülkelerin yenilmesinin muhtemel olduğunu ve hatta ağır yenilgiler alınabileceğini biliyoruz. Rusya'daki proleter devriminin geçiş sancıları yaşadığını biliyorlar, ama devrimin merkezlerinden birini ezerek diğer ülkelerdeki devrimleri de ezebileceklerini düşünüyorlarsa yanılıyorlar.

Biz kendi payımıza, durumun daha önce hiç olmadığı kadar tehlikeli olduğunu, bir kez daha elimizden gelen bütün çabayı göstermek zorunda olduğumuzu kabul etmek zorundayız. Geçtiğimiz yıl sağlam bir temel attık, yeni bir disipline sahip sosyalist bir Kızıl Ordu yarattık ve yapmakta olduğumuz işe devam edebileceğimizden ve etmemiz gerektiğinden kesinlikle eminiz. Bütün toplantılarda, her Sovyet örgütünde, sendika toplantılarında ve Yoksul Köylü Komiteleri toplantılarında şöyle demeliyiz: Yoldaşlar, öyle ya da böyle bir yılı devirdik ve bazı başarılar elde ettik, ama tepemizde bekleyen güçlü düşmanı düşünürsek bütün bunların hâlâ yetersiz olduğunu görürüz. Bu düşman, yani İngiliz-Fransız emperyalizmi dünya çapında güçlü bir düşmandır ve bütün

dünyayı dize getirmiştir. Bu düşmanla savaşacağız, ama kendimizi ileri Avrupa ülkeleriyle ekonomik ve teknolojik açıdan aynı düzeyde gördüğümüz için değil. Hayır, bu düşmanla savaşacağız, çünkü onun da, tıpkı Avusturya-Alman emperyalizmi gibi, uçurumun dibini boylayacağını biliyoruz; şu an Türkiye'yi kapana kıstırmış, Bulgaristan'ı ele geçirmiş ve bir Çarlık-jandarma rejimi kurmak amacıyla bütün Avusturya-Macaristan'ı işgal etmeyi kafaya koymuş olan bu düşmanın sona doğru yaklaştığını biliyoruz. Bunun tarihsel bir olgu olduğunu biliyoruz ve tam da bu yüzden hiçbir şekilde imkânsız olana yeltenmeden, İngiliz-Fransız emperyalizmini püskürtebileceğimizi söyleyebiliriz!

Kızıl Ordumuzu güçlendirme yönünde atacağımız her adım, görünüşte her şeye kadir olan bu düşmanın dağılması ve devrimin güçlenmesi yönünde atılmış bir düzine adıma bedeldir. Bu nedenle, ümitsizliğe kapılmanın ya da karamsar olmanın gereği yok. Tehlikenin büyük olduğunu biliyoruz. Belki de kaderimizde daha da büyük fedakârlıklara katlanmak var. Ama tek bir ülkeyi ezseler bile, proleter dünya devrimini asla ezemezler, olsa olsa tekmilini birden yakacak yangını körüklemiş olurlar. *(Uzun alkışlar coşkulu sloganlara dönüşür.)*

Gazete haberi olarak 9 Kasım 1918'de *Izvestia*'nın 244. sayısında ve 10 Kasım 1918'de *Pravda*'nın 243. sayısında yayınlandı; tam metin olarak ilk kez 1919'da yayınlandı;
Collected Works, Cilt 28, s. 151-164.

EKİM DEVRİMİ'NİN ÜÇÜNCÜ YILDÖNÜMÜNE İTHAFEN YAPILAN KONUŞMA

6 Kasım 1920

(uzun alkışlar)

Yoldaşlar, bugün burada proletaryamızın mücadele günlerini ve devrimci başarılarımızı anmak amacıyla toplandık. Bugün zaferimizi kutlayabiliriz. Hayatın eşi görülmedik zorluklarına ve düşmanlarımızın eşi görülmedik çabalarına karşın, kazandık. Üç yıldır kazanıyoruz. Bu çok büyük bir zaferdir, öyle ki önceden böyle bir zafer elde edeceğimizi söyleselerdi hiçbirimiz inanmazdık. Bundan üç yıl önce, Sınolni'de olduğumuz dönemde, Petrograd işçilerinin ayaklanması bize işçiler arasındaki görüş birliğinin bekleyebileceğimizden daha fazla olduğunu göstermişti, ama o gece bize üç yıl sonra şöyle şöyle olacak deseler, şu anki zaferimizden bahsetselerdi, hiç kimse, hatta aramızdaki en iflah olmaz iyimser bile böyle bir

şeye inanmazdı. O dönemde, zaferimizi kalıcı hale getirebilmek için, davamızın bütün dünyada zafer kazanmasının şart olduğunu biliyorduk. Bu yüzden, bu dava için çalışmaya başladığımızda yalnızca dünya devrimine bel bağlamıştık. Emperyalist savaş o zamana kadar var olan bütün hayat biçimlerini değiştirdi ve hiç beklemediğimiz kadar uzayan mücadelenin hangi biçimlere bürüneceğini bilmemizin hiçbir yolu yoktu. Şimdi, geçen üç yılın ardından, bugün karşılaştırılamayacak kadar güçlü olduğumuz göze çarpıyor, ama dünya burjuvazisi de hâlâ çok güçlü. Yine de, burjuvazi bizden çok daha güçlü olmasına karşın kazandığımızı söyleyebiliriz. Bütün çabalarımızı bu burjuvaziyi dağıtmak için harcadık ve bu bakımdan hiç başarı elde etmedik değil. Bunun sebebi kaderimizi tümüyle dünya devrimine bağlamış olmamızdı ve bu konuda kuşkusuz haklıydık. Bütün dünyanın yıkıma doğru gittiğini, emperyalist savaştan sonra işlerin eski hesap devam edemeyeceğini biliyorduk, çünkü emperyalist savaş eski ekonomik ve yasal ilişkilerin hepsini, o zamana kadar eski düzenin temelini oluşturan bütün varoluş koşullarını yok etmişti. Ve emperyalist savaşın bir felaketin zeminini döşemek bakımından propagandamızdan bin kat daha yararlı olduğu bir dönemde proletarya tek bir ülkede bile zaferle taçlanan bir eyleme girişirse, bu eylem dünya burjuvazisinin güçlerini zayıflatmak açısından yeterli olurdu.

Şu an uluslararası ilişkilere bir göz atacak olursak (ki biz olaylara uluslararası açıdan baktığımızı her zaman vurguladık) ve Sovyet Rusya'ya karşı verilen savaşların tarihini incelersek, komşumuz olan bütün küçük burjuva-devletlerle, Bolşeviklerin baskıya ve eziyete maruz kaldıkları ülkelerle sulh içinde olduğumuzu görürüz. İtilaf devletlerinin uşağı ve köle-

si olan bu devletler Sovyet Rusya'yı yıkıp yok etmek istiyorlar, ama biz bu devletlerle -İtilaf devletlerinin istekleri hilafınabarış imzaladık. İngiltere, Fransa ve Amerika gibi üç büyük güç bize karşı birleşemediler ve bize karşı ortak güçleriyle girdikleri bir savaşta yenilgiye uğradılar. Nasıl oldu bu? Sebepleri çok açık: Bu ülkelerde ekonomi ve hayat şartları çok kötüleşmiş, bu ülkeler can çekişir duruma gelmiş, eskisi gibi yaşamaya devam etmenin imkânı kalmamış ve emrinde oldukları sınıf, yani burjuvazi yozlaşmıştır. Bu sınıf on milyondan fazla insanı emperyalist savaşa ve yıkıma sürükledi. Hangi amaçla? Dünyayı bir avuç kapitalist arasında bölüştürmek amacıyla. Fakat bunu yapmakla gücünü tüketmiş oldu ve kendi varoluşunun temellerine kertik koydu; askeri açıdan ne kadar güçlü görünse de içeride iktidardan yoksundur. Bu artık Bolşeviklerin bildirisinden alınmış bir söz değil, kan ve barutla kanıtlanmış bir gerçekliktir. Bu sınıf ne kadar zengin ve güçlü olursa olsun ölüme mahkûmdur, oysa biz zafere doğru ilerleyen bir sınıfız. Düşmanlarımızdan daha zayıf olmamıza karşın, üç yıldır kazanıyoruz ve hiç böbürlendiğimizi düşünmeden, kazandığımızı söyleme hakkına sahibiz.

Bunu söylerken meselenin başka bir yönünü de unutmamamız gerekiyor. Şimdiye kadar yalnızca yarım bir zafer kazandık. Bizden daha güçlü olan ve dahası sürgündeki sömürücülerimizle (toprak sahipleri ve kapitalistlerle) güçlerini birleştirmiş olan devletlere karşı direnebildiğimiz için kazandık. Davamızın uluslararası bir dava olduğunu her zaman biliyorduk ve hiçbir zaman da unutmayacağız; keza şunu da biliyoruz ki, en zengin ve en ileri ülkeler dahil olmak üzere bütün ülkelerde devrim gerçekleşene dek, zaferimiz yalnızca bir yarı-zaferdir, belki öyle bile değildir. Şu an Wrangel'e karşı savaşta üstünlüğü ele ge-

çirmek üzereyiz; beklentilerimizi doğrulayacak haberler bekliyoruz.* Önümüzdeki birkaç gün içinde olmasa bile, sonraki birkaç günde Kırım'ı ele geçirmeyi başaracağımızdan eminiz, fakat bunun dünya burjuvazisinin bize yönelik son müdahalesi olduğunu söyleyebilmek için bir güvencemiz yok. Tersine, elimizdeki veriler bu çabaların baharda tekrarlanacağını gösteriyor. Başarı şanslarının göz ardı edilebilecek kadar az olduğunu biliyoruz. Keza askeri güçlerimizin diğer bütün ülkelerin askeri gücünden daha fazla olacağını da biliyoruz. Ama her şeye rağmen tehlike henüz geçmiş değil ve devrim bir ya da birkaç ileri ülkede zafer kazanana dek var olmaya devam edecek.

Olayların bu yönde geliştiğini biliyoruz; yazın Moskova'da düzenlenen Üçüncü Enternasyonal İkinci Kongresi'nin muazzam bir iş çıkardığını, bunun bir eşi daha olmadığını biliyoruz. Zinovyev yoldaş Alman bağımsızlarının Halle'daki kongresini** ayrıntılarıyla ele alan raporunu sunduğunda içinizden bazıları belki de oradaydı. Devrim ihtimalinin en güçlü olduğu bu ülkedeki gelişmelere ilişkin bu canlı tasviri birçoğunuz duymuş olabilirsiniz. Benzer şeyler diğer ülkelerde de

---

*) Wrangel: İç Savaş sırasında öne çıkan Çarlık generallerinden biriydi. Denikin'den sonra Beyaz Ordu'nun başına geçti. Kızıl Ordu'nun 1920 güzündeki destansı direnişinin ardından Kırım'daki egemenliğine son verildi ve ordularıyla birlikte Türkiye'ye ve Balkanlar'a kaçtı. Lenin'in bahsettiği saldırı 7 Kasım gecesi Perekop Kıstağı'na gerçekleştirilmiş ve 16 Kasım'a gelindiğinde Kırım beyaz muhafızlardan temizlenmişti. Bu olaylar iç savaşın da sonlanması anlamına geliyordu. (ç.n.)

**) Alman Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi (USPD): Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nden kopan ya da ihraç edilen muhaliflerin kurduğu parti. USPD, Komintern kurulduğunda İkinci Enternasyonal'den ayrıldı ve Komintern'e katılmak için müzakerelere başladı. 1920'de partinin üye sayısı 800 bini buluyordu. Halle Kongresi'nde üçte iki çoğunluk '21 koşul'u kabul edince, azınlıkta kalan reformist kanat partiyi böldü. Çoğunluk Alman Komünist Partisi'yle birleşirken, azınlık bir süre sonra Sosyal-Demokrat Parti saflarına geri döndü. (ç.n.)

oluyor. Komünizm gelişti, güçlendi ve önde gelen ülkelerin hepsinde partiler kurdu. Bu dönemde dünya devrimi davası bazı küçük ülkelerde yenilgiler yaşadı. Bu yenilgilerde, hareketi ezmek için büyük yıkıcı güçlerin (örneğin Almanya, Finlandiya Devrimi'nin ezilmesine yardımcı oldu) ya da kapitalizmin devlerinin (örneğin İngiltere, Fransa ve Avusturya el ele verip Macaristan'daki devrimi ezdi) müdahale etmiş olması da önemli bir etkendi. Fakat bunu yapmakla kendi ülkelerindeki devrimci güçlerin katbekat güçlenmesine neden oldular. Bugün, mücadele nedeniyle zayıflamış olmalarının esas sebebi cephe gerilerinin emin ellerde olmamasıdır, çünkü bütün ülkelerdeki işçiler ve köylüler bize karşı savaşmayı reddediyorlar ve kahraman denizciler yalnızca ülkemizde, Kronstadt'ta değil, diğer ülkelerde de öne çıkıyorlar. Karadeniz bölgemizde savaşmış denizcilerin adları bütün Fransa'da Rusya devriminin anılarını çağrıştırıyor; Fransız işçileri şu an Fransa'da kürek cezasına çarptırılmış olanların, Karadeniz'de Rusya işçi ve köylülerinin kasapları olmayı reddederek ayaklandıklarını ve bu gerekçeyle ceza aldıklarını biliyorlar.* İşte bu yüzden İtilaf devletleri zayıflamıştır ve işte bu yüzden uluslararası alanda güvencede olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Fakat yoldaşlar, zaferimiz henüz tamamlanmış olmaktan uzaktır; henüz bir yarı-zafer bile elde edemedik. Evet, Rusya

*) Fransız hükümetinin Sovyet iktidarını ezmek üzere 300 bin asker ve denizciyi Rusya'ya gönderme kararı üzerine Fransız donanmasının İkinci Karadeniz filosunda Nisan-Mayıs 1919'da bir isyan patlak verdi. İsyana 175. Fransız piyade bölüğündeki askerler ve gemi mürettebatı da destek verdi ve ardından isyan Odesa limanındaki gemilere de sıçradı. Müdahalenin derhal durdurulmasını ve askerlerin eve geri gönderilmesini talep eden isyancılar, aksi durumda Kızıl Ordu'ya katılacakları tehdidinde bulundular. Fransız genelkurmayı isyancıların önderlerini tutuklayıp, Fransa'ya yolladı. Fransa'da önderlik edecek bir Komünist Parti de olmadığından isyan yenilgiyle sonuçlandı. (ç.n.)

işçileriyle köylülerinin fedakârlıkları ve şevki sayesinde muazzam bir zafer kazandık; Rusya'dan yalnızca, işçilerle köylülerden destek almadıkları bir dönemde Çarlığa karşı mücadeleye giren ve canlarını feda eden bireysel kahramanlar çıkmıyor. Rusya'nın kitleler arasından bu tür kahramanlar çıkaracağını, böyle yüzlerce, binlerce kahraman çıkarabileceğini söylerken haklıydık. Bunun olacağını ve o zaman kapitalizmin mevta olacağını söylüyorduk. Zaferimizin asıl sebebi, ana kaynağı, cephede canlarını feda eden askerlerimiz ile işçi ve köylülerimiz -özellikle de bu üç yıl boyunca kapitalist köleliğin ilk yıllarında işçilerin çektikleri sıkıntılardan daha fazla sıkıntı çekmiş olan sanayi işçileri- tarafından gösterilen fedakârlık, kahramanlık ve eşi görülmedik azimdir. Soğuk, açlık, sıkıntı demeden, sırf iktidarı koruyabilmek adına her şeye katlandılar. Bu azim ve kahramanlık sayesinde şu an savaşan devletler arasında cephe gerisi güçlü olan yegâne ülke biziz. Zaten biz tam da yüzden sağlam ve güçlüyüz, oysa İtilaf devletleri gözümüzün önünde gün geçtikçe dağılıyor.

Fakat devrim davasını yalnızca şevk ve kahramanlıkla yürütmek ve tam zafere ulaştırmak mümkün değildir. Bu özellikler üzerimize atılan ve bizi boğazlamaya çalışan düşmanı geri püskürtmek için yeterliydi; keza kanlı bir çatışmada zafer elde etmek için de yeterliydi, ama nihai zafer açısından yeterli değildir. Bu özellikler yeterli değildir, çünkü şu anda görevimizin ikinci kısmıyla, en önemli ve daha zor olan kısmıyla karşı karşıyayız. Bugünkü zaferimiz, kazanacağımıza dair güvenimiz, bize görevin ikinci kısmında da en az diğeri kadar kesin bir zafer kazandıracak bir özellikle birleştirilmelidir. İşçi ve köylülerin görevimizin ikinci kısmını yerine getirirken ölümle yüzleşmeye hazır olmaları ya da salt şevke sahip olma-

ları yeterli değildir, çünkü ikinci görev yapıcı ve yaratıcı nitelikte çok zor bir görevdir. Biz kapitalizmden yalnızca enkaz altında bir kültür, harap haldeki fabrikalar, umutsuz bir entelijansiya değil, aynı zamanda, dağınık ve geri bir kitle oluşturan bireysel mülk sahiplerini de devraldık; deneyimsizlik, takım ruhunun ve geçmişin geçmişe gömülmesi gerektiği anlayışının olmaması da cabası.

Bugün çözmemiz gereken sorunlar bunlardır. Ekonomik hayattaki mevcut dağınıklığa son verebilmek için daha uzun süre sebatkârca çaba göstermemiz gerektiğini unutmamalıyız. Eski yöntemlere geri dönemeyiz. Sömürücülerin egemenliğini yıkarak zaten işin büyük kısmını hallettik. Şimdi bütün erkek ve kadın işçileri birleştirmeli ve birlikte işe koşturmalıyız. Buraya yeni bir toprak parçasına adım atan fatihler gibi geldik, fakat içinde bulunduğumuz zor koşullara rağmen cephede zafer kazandık. Çalışmalarımızın bugün bir yıl öncesine göre daha iyi ilerlediğini görüyoruz. Herkese yeterli iaşe temininde bulunamayacağımızı biliyoruz; soğuk ve açlığın kırda ya da kentte evlerin kapısını çalmayacağına dair güvence veremiyoruz, ama kazandığımızı biliyoruz. Üretim gücümüzün şiddetli geçen emperyalist ve iç savaşın ardından bugün bile muazzam boyutta olduğunu biliyoruz; işçi ve köylülerin soğuktan donmalarına ya da açlıktan kırılmalarına izin vermeyeceğimizi biliyoruz; fakat bunu yapabilmek için bütün kaynaklarımızın dökümünü yapmak ve bunları düzgün bir şekilde paylaştırmak zorundayız. Bunu henüz nasıl yapacağımızı bilmiyoruz, çünkü kapitalizm her küçük mülk sahibine kendi çıkarlarının peşinde koşmayı ve bir an önce köşeyi dönüp kodamanlar safına katılmanın yolları üzerine kafa yormayı öğretti, ama kimseye belli bir fikir uğruna ortak mücadele yürütmeyi

öğretmedi. Bizim şimdi başka bir ilkeyi kılavuz edinmemiz gerekiyor. Şu an önümüzde görevimizin diğer ve daha zor kısmı var. Şu an şevkle dolup taşıyoruz ve bu bir yıl, hatta beş yıl daha sürebilir. Fakat vereceğimiz mücadelenin günlük sıradan işlerden oluştuğunu unutmamamız gerekiyor Etrafımızda el atılmayı bekleyen küçük ölçekli ekonomik işler var. Ayrıca ekonomik hayatımızı ayakta tutan küçük birimlerin geçmişte hizmet veren birimlerin aynısı olduğunu biliyorsunuz: eskinin bencilce iş yapma tarzına alışık olan küçük memurlar, küçük bürokratlar. Bugünkü görevimiz bu tür şeylere karşı mücadele olmalıdır. Bu kutlamalar, içinde bulunduğumuz bu muzaffer ruh hali ve Sovyet egemenliğinin kurulmasının üçüncü yıldönümü münasebetiyle, hepimiz çalışma şevkiyle, iş yapma şevkiyle ve sebatkârlıkla dolup taşmalıyız; zira yalnızca işçi ve köylülerin değil, ülke ekonomisinin de kurtuluşu için bu sebatkârlığa ihtiyaç var. O zaman, bu görevi başarmakla elde ettiğimiz zafer, geçmişte kanlı muharebelerde kazandığımız bütün zaferlerden daha etkili ve kalıcı olacaktır. *(uzun alkışlar)*

6 Kasım 1920;
Collected Works, Cilt 31, s. 397-402.

RUSYA KOMÜNİST PARTİSİ'NİN TAKTİKLERİNE İLİŞKİN RAPOR

5 Temmuz 1921

Yoldaşlar!

Doğruyu söylemek gerekirse, bu raporu gerektiği şekilde hazırlama imkânı bulamadım. Size sunmak üzere sistematik malzeme şeklinde hazırlayabildiklerimin tümü, ayni vergi hakkındaki broşürümün bir çevirisi ile Rusya Komünist Partisi'nin taktikleri üzerine tezlerdir. Bunlara yalnızca birkaç açıklama ve düşünce eklemek istiyorum.

Partimizin taktiklerini açıklamak için öncelikle *uluslararası durumu* incelemek gerektiğini düşünüyorum. Uluslararası ölçekte kapitalizmin ekonomik durumuna ilişkin zaten ayrıntılı bir tartışma yaptık ve kongre bu konuda belirli kararlar aldı. Tezlerimde bu sorunu çok kısaca ve yalnızca si-

yasal açıdan ele alıyorum. Ekonomik temeli bir yana bırakıyorum, fakat Cumhuriyetimizin uluslararası konumunu ele alırken, siyasal açıdan şu gerçeğin dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum: Şu ya da bu başı çeken sınıfın egemenliği için birbirleriyle açıktan silahlı mücadele yürüten güçler arasında bugün belli bir dengenin kurulmuş olduğu kuşkusuzdur. Bu denge, burjuva toplumu, bir bütün olarak uluslararası burjuvazi ve Sovyet Rusya arasındaki bir dengedir, ama elbette sınırlı bir içeriğe sahiptir. Ben yalnızca bu askeri mücadeleyle ilgili olarak uluslararası durumda belli bir dengenin ortaya çıktığını iddia ediyorum. Elbette bunun yalnızca göreli bir denge, hem de son derece güvenilmez bir denge olduğunu da vurgulamak gerekir. Kapitalist devletler her an patlamaya hazır bir bomba gibi; şimdiye kadar tarihin özneleri olarak değil, nesneleri olarak görülen ülkeler, yani sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde de durum bundan farksız. Dolayısıyla bu ülkelerde, er ya da geç ve de hiç beklenmedik bir anda ayaklanmaların, büyük mücadelelerin ve devrimlerin patlak vermesi gayet mümkündür. Son birkaç yıldır uluslararası burjuvazinin ilk proleter cumhuriyetine karşı doğrudan mücadelesine şahit oluyoruz. Bu mücadele bütün dünyada siyasal durumun merkezinde yer almaktadır ve işte bugün tam da bu merkezde bir değişiklik yaşanmaktadır Uluslararası burjuvazinin cumhuriyetimizi boğma çabası başarısızlığa uğradığı ölçüde, bir denge, ama elbette çok istikrarsız bir denge ortaya çıkmıştır.

Uluslararası burjuvazinin cumhuriyetimizden şu an çok daha güçlü olduğunu ve bize karşı savaşı sürdürmesine ancak koşulların özgül bir birleşiminin engel olduğunu elbette çok iyi biliyoruz. Son haftalarda Uzakdoğu'da bir kez daha yeni bir

istila girişimine tanık olduk* ve benzer girişimlerin bundan sonra da süreceğine en ufak bir kuşku yoktur. Bu konuda partimizin hiç kuşkusu yok. Bizim için önemli olan, istikrarsız bir dengenin gerçekten var olduğunu ve mevcut durumun temel özelliklerini dikkate alarak, taktiklerimizi mevcut durumun özgül niteliklerine uyarlayarak ve bizim için silahlı mücadele zorunluluğunun hiç beklemediğimiz bir anda gündeme gelebileceğini bir an bile unutmadan bu mühletten yararlanmamız gerektiğini görmektir. Görevimiz hâlâ Kızıl Ordu'yu örgütlemek ve güçlendirmektir. Beslenme sorununda da öncelikle Kızıl Ordumuzu düşünmeye devam etmek zorundayız. Uluslararası burjuvazinin yeni saldırılarına ve yeni istila girişimlerine karşı hazırlıklı olmak zorunda olduğumuz bugünkü uluslararası durum çerçevesinde başka bir çizgi izleyemeyiz. Gelgelelim, pratikteki politikalarımız açısından bakıldığında uluslararası durumda bir dengenin oluşmuş olması belli bir önem taşımaktadır, ama yalnızca sınırlı bir anlamda: Devrimci hareket ilerleme kaydetmiş olsa da, kabul etmemiz gerekir ki uluslararası devrimin gelişimi bu yıl beklediğimiz gibi düz bir çizgide ilerlemedi.

Uluslararası devrime başladığımızda, bunu, devrimin gelişiminin önüne geçebileceğimize inandığımız için değil, aksine bir dizi koşul bizi bu devrimi başlatmaya ittiği için yaptık. Şöyle düşünüyorduk: Ya uluslararası devrim imdadımıza yetişir ve bu durumda zaferimizi tümüyle sağlama almış oluruz, ya da yenilgi durumunda bile devrim davasına hizmet etmiş

*) 26 Mayıs 1921'de Vladivostok'ta Japonlar tarafından desteklenen Beyaz Muhafızlar cumhuriyet rejimini devirerek, yerine kanlı bir burjuva diktatörlüğü kurdular. Vladivostok 25 Ekim 1922'de Beyaz Muhafız çetelerinden temizlendi ve sonrasında bir Sovyet rejimi kuruldu.

olacağımızın ve deneyimimizin diğer devrimlere yararı dokunacağının bilinciyle mütevazı devrimci çalışmamızı yerine getiririz. Uluslararası dünya devriminin desteği olmadan proleter devriminin zaferinin imkânsız olduğu bizim gözümüzde açıktı. Devrim öncesinde, hatta sonrasında da şöyle düşünüyorduk: Ya devrim diğer ülkelerde, kapitalist açıdan daha gelişmiş ülkelerde hemen ya da en azından çok çabuk patlak verir ya da yok oluruz. Bu kanaatimize rağmen, Sovyet sistemini her koşul altında, bedeli ne olursa olsun korumak için elimizden gelen her şeyi yaptık, çünkü yalnızca kendimiz için değil, aynı zamanda uluslararası devrim için de çalıştığımızı biliyorduk. Bunu biliyorduk ve bu kanaatimizi Ekim Devrimi'nin öncesinde, hemen sonrasında ve Brest-Litovsk Barış Anlaşması'nı imzaladığımız sırada tekrar tekrar dile getirdik. Ve genel olarak konuşmak gerekirse, haklıydık.

Ne var ki gerçekte olaylar bizim beklediğimiz gibi düz bir çizgide ilerlemedi. Kapitalist açıdan daha ileri olan diğer büyük ülkelerde şu âna kadar devrim patlak vermedi. Devrimin bütün dünyada geliştiğini gönül rahatlığıyla söyleyebileceğimiz doğrudur; zaten bizden ekonomik ve askeri açıdan yüz kat daha güçlü olmasına karşın, uluslararası burjuvazinin ümüğümüzü sıkamıyor olmasını yalnızca bu gerçeğe borçluyuz. *(alkışlar)*

Bu durumun nasıl oluştuğunu ve buradan hangi sonuçları çıkarmamız gerektiğini tezlerin ikinci paragrafında ele alıyorum. Nihai yargımın şu olduğunu eklemeliyim: Olacağını öngördüğümüz uluslararası devrim ilerliyor olsa da, beklediğimiz gibi düz bir çizgide ilerlemiyor. Devrimin belirtilerinin oldukça kayda değer ve fazla -aslında bizim tahminlerimizin bile çok ötesinde- olduğunu bilmemize karşın, barış anlaşma-

sından sonra, bu barış kötü olmakla beraber, diğer kapitalist ülkelerde devrimi başlatmanın mümkün olmadığı daha ilk bakışta açıkça görülüyor. Şu an, geride bıraktığımız birkaç yıl ve ay boyunca Avrupa'da bu devrimci belirtilerin bizim zannettiğimizden çok daha ciddi olduğunu anlatan broşürler yayınlanmaya başladı. O halde şimdi ne yapmalıyız? Yapmamız gereken, ileri kapitalist ülkelerde devrimin somut gelişimini derinlemesine incelemek ve devrim için adamakıllı hazırlanmak olmalıdır. Uluslararası durumdan çıkarmamız gereken ilk ders budur. Rusya cumhuriyetimize gelince, bu kısa soluklanma döneminden yararlanarak, taktiklerimizi tarihin bu zikzaklı çizgisine uyarlamaya çalışmalıyız. Bu denge siyasal açıdan çok önemlidir, çünkü işçi sınıfının geniş kitlelerinin ve belki de nüfusun ezici çoğunluğunun örgütlü olduğu birçok Batı Avrupa ülkesinde, burjuvazinin esas desteğini İkinci ve İki-buçukuncu Enternasyonal'e üye olan düşman işçi sınıfı örgütlerinin oluşturduğunu görüyoruz. Tezlerin ikinci paragrafında bu konudan bahsediyorum ve kanımca bu bağlamda yalnızca iki hususa değinmek gerekiyor, ki bunlar da taktikler üzerine yaptığımız tartışmada ele alındı. Birincisi, proletaryanın çoğunluğunu kazanmak. Kapitalist açıdan gelişmiş bir ülkede proletarya ne kadar örgütlüyse, tarih bizden devrim hazırlıklarında o kadar hatasız olmayı talep ediyor. Dolayısıyla, işçi sınıfının çoğunluğunu kazanma noktasında daha az hata yapmalıyız. İkincisi, sınai bakımdan gelişmiş kapitalist ülkelerde kapitalizmin esas desteği, işçi sınıfının İkinci ve İki-buçukuncu Enternasyonal'de örgütlenmiş kesimidir. İşçilerin bu kesiminin, işçi sınıfı içindeki bu karşı-devrimci unsurların desteği olmasaydı, uluslararası burjuvazi bir gün bile ayakta kalamazdı. *(alkışlar)*

Burada *sömürgelerdeki hareketin* önemini de vurgulamak istiyorum. Bu konuda, bütün eski partilerde, İkinci ve İki-buçukuncu Enternasyonal'e bağlı bütün burjuva ve küçük burjuva işçi partileri içinde hâlâ eski duygusal görüşlerin kalıntılarını görüyoruz: Ezilen sömürge ve yarı-sömürge halklarına karşı büyük bir sempati duyduklarında ısrar ediyorlar. Sömürge ülkelerdeki hareket hâlâ önemsiz nitelikte ulusal ve tamamen barışçıl bir hareket olarak görülüyor. Oysa durum öyle değildir. Sömürgelerdeki hareket yirminci yüzyılın başından bu yana büyük değişikliklerden geçti. Milyonlarca, yüz milyonlarca insan, gerçekte dünya nüfusunun ezici çoğunluğu bugün bağımsız, aktif, devrimci bir etken olarak ortaya çıkıyor. Dünya devriminin yaklaşan belirleyici savaşımlarında, dünya nüfusunun çoğunluğunun başlangıçta ulusal kurtuluşa yönelen hareketinin, çok geçmeden, kapitalizmi ve emperyalizmi hedef alacağı ve belki de bizim beklediğimizden çok daha devrimci bir rol oynayacağı gün gibi aşikârdır. Enternasyonal'imizde ilk defa bu mücadele için hazırlıklara başladığımızı vurgulamak önemlidir. Elbette bu ucu bucağı olmayan alanda diğerlerinde olduğundan çok daha fazla zorluk var, fakat her şeye rağmen hareket ilerliyor. Emekçi kitleler -sömürge ülkelerin köylüleri- bugün hâlâ geri olmalarına karşın, dünya devriminin ilerideki aşamalarında çok önemli bir devrimci rol oynayacaklardır.

Cumhuriyetimizin iç durumuna gelince, sınıfsal ilişkileri yakından inceleyerek başlamam gerekiyor. Son aylarda bu alanda yeni gelişmeler oldu ve sömürücü sınıfın bize karşı yeni örgütler kurduğuna şahit olduk. Sosyalizmin amacı sınıfları ortadan kaldırmaktır. Sömürücü sınıfın en ön saflarında büyük toprak sahipleri ve sanayici kapitalistler bulunuyor. Onlar açı-

sından yıkma işi son derece kolaydır; birkaç ay içinde, hatta bazen birkaç hafta ya da gün içinde tamamlanabilir. Biz Rusya'da sömürücülerimizi, hem büyük toprak sahiplerini hem de kapitalistleri mülksüzleştirdik. Savaş sırasında kendi örgütleri yoktu ve ancak uluslararası burjuvazinin askeri güçlerinin eklentisi olarak hareket ediyorlardı. Uluslararası karşı-devrimin saldırısını püskürtmüş olduğumuz bugünse, Rus burjuvazisinin ve bütün karşı-devrimci Rus partilerinin yurtdışında örgütleri var. Birçok yabancı ülkeye dağılmış olan Rus mültecilerinin sayısının 1,5 ya da 2 milyon olduğu tahmin ediliyor. Neredeyse her ülkede günlük gazeteler çıkarıyorlar ve bütün partiler, büyük toprak sahiplerinin partileri ve küçük burjuva partileri, Sosyalist-Devrimciler ile Menşevikler de dahil olmak üzere, yabancı burjuva unsurlarla çeşitli bağlara sahipler, yani kendi basın organlarını işletebilecek kadar para yardımı alıyorlar. Eskiden Rusya'da olan siyasal partilerimizin istisnasız hepsinin yurtdışında işbirliği içinde olduğuna şahit oluyoruz; Sosyalist-Devrimciler ile Menşeviklerden en gerici monarşistlere kadar yurtdışındaki 'özgür' Rus basınının büyük toprak sahiplerinin çıkarlarının savunuculuğuna soyunduğunu görüyoruz. Bunun bir ölçüde görevimizi kolaylaştırdığını söyleyebiliriz, çünkü düşmanın güçlerini, örgütlülük durumunu ve karşı kamptaki siyasal eğilimleri daha kolay görebiliyoruz. Ama diğer yandan bu elbette çalışmamızı aksatmaktadır, çünkü bu karşı-devrimci Rus mültecileri bize karşı mücadeleye hazırlanmak için ellerindeki bütün araçlardan yararlanmaktadırlar. Bu mücadele bir kez daha gösteriyor ki, egemen sınıfların sınıf içgüdüsü ve sınıf bilinci hâlâ ezilen sınıflarınkinden daha üstündür, üstelik Rusya devrimi bu bakımdan önceki bütün devrimlerden çok daha fazla şey yapmıştır. Rusya'da

halkın, ezilenlerin uyanıp ayağa kalkmadığı bir köy zor buluruz. Fakat yurtdışında yaşayan karşı-devrimci Rus mültecilerinin örgütlülük durumunu ve görüşlerinin siyasal netliğini soğukkanlılıkla incelersek, burjuvazinin sınıf bilincinin sömürülenlerle ezilenlerin sınıf bilincinden daha ileride olduğunu görürüz. Bu kişiler, hangi yolla olursa Sovyet Rusya'ya saldırmak ve onu yenilgiye uğratmak için her türlü çabayı gösteriyor, her fırsattan maharetle yararlanıyorlar. Bu Rus karşı-devriminin en önemli amaçlarını, en önemli taktik hareketlerini ve en önemli eğilimlerini sistematik bir şekilde izlemek son derece öğretici olacaktır ve yabancı yoldaşların bunu yapacağını düşünüyorum. Rus karşı-devrimi çoğunlukla yurtdışında faaliyet gösterdiği için, yabancı yoldaşların bu hareketi gözlemlemesi zor olmayacaktır. Belli açılardan bu düşmandan öğrenmemiz gereken şeyler var. Bu karşı-devrimci mültecilerin bilgi ağı çok iyi, mükemmel biçimde örgütlüler ve çok iyi strateji biliyorlar. Onların nasıl örgütlendiklerini, her türlü fırsattan nasıl yararlandıklarını sistematik bir şekilde karşılaştırıp incelemek, işçi sınıfı üzerinde güçlü bir propaganda etkisi yaratabilir diye düşünüyorum. Bu genel teori değil, pratik siyasettir; burada düşmanın neler öğrendiğini görebiliriz. Rus burjuvazisi son birkaç yılda korkunç bir yenilgi yaşadı. Eski bir söz var: Yenilen bir ordu çok şey öğrenirmiş. Burada da yenilen gerici ordu çok şey öğrendi, enikonu öğrendi. Düşman büyük bir iştahla öğreniyor ve gerçekten büyük mesafe kat etti. İktidarı tek bir saldırıyla ele geçirdiğimizde Rus burjuvazisi örgütsüzdü ve siyasal açıdan gelişmemişti. Şimdiyse sanırım, modern Batı Avrupa burjuvazisiyle aynı düzeye ulaşmış bulunuyor. Bu gerçeği hesaba katmak, kendi örgütlülüğümüzü ve yöntemlerimizi geliştirmek zorundayız. Bunu başarmak

için elimizden geleni yapacağız. Bu iki sömürücü sınıfla başa çıkmak bizim adımıza görece kolay olmuştu ve kanımca diğer devrimler için de aynı derecede kolay olacaktır.

Fakat bu iki sömürücü sınıf haricinde neredeyse bütün kapitalist ülkelerde (belki İngiltere'yi saymayabiliriz), bir de küçük üreticiler ve küçük çiftçiler sınıfı var. Şimdi devrimin en büyük sorunu bu iki sınıfa karşı nasıl mücadele edileceğidir. Bunlardan kurtulmak için büyük toprak sahipleri ve kapitalistlere karşı kullandığımızdan farklı yöntemler kullanmamız gerekir. Büyük toprak sahiplerini ve kapitalistleri hemen mülksüzleştirip defetmek mümkündür ve nitekim biz de bunu yaptık. Fakat geri kalan kapitalist sınıflara, yani bütün ülkelerde varlığını sürdüren küçük üreticilere ve küçük burjuvaziye aynı şeyi yapamayız. Kapitalist ülkelerin çoğunda bu sınıflar nüfusun hatırı sayılır bir azınlığını, yaklaşık yüzde otuz ilâ kırk beşini oluşturuyorlar. Bunlara işçi sınıfının küçük burjuva unsurlarını da ekleyecek olursak, bu oran yüzde elliyi bile geçer. Bu kesimleri mülksüzleştiremezsiniz ya da defedemezsiniz, burada başka mücadele yöntemlerine başvurmak gerekir. Uluslararası devrimi tek bir süreç olarak görecek olursak, uluslararası açıdan bakıldığında şimdi Rusya'da başlayan dönemin anlamı, özü itibariyle, proletaryanın Rusya'daki son kapitalist sınıfla ilişkisi sorununa pratik bir çözüm bulmak zorunda oluşumuzdur. Teorik düzeyde bütün Marksistlerin bu sorunda önerecekleri doğru ve hazır bir çözüm yolu var. Fakat teori ile pratik ayrı şeylerdir ve bu sorunun pratikteki çözümü kesinlikle teorik çözümüyle aynı değildir. Ciddi hatalar yapmış olduğumuzu kesinlikle biliyoruz. Uluslararası açıdan, devlet iktidarını elinde tutan proletaryanın son kapitalist sınıfla, kapitalizmin kaya tabakasıyla, küçük özel mülki-

yetle, küçük üreticiyle ilişkisini belirleme çabası içinde olmamız büyük bir ilerlemeye delalettir. Bu sorun şimdi pratik olarak karşımızda duruyor. Bu görevi çözebileceğimizi sanıyorum. Her halukârda, giriştiğimiz deney, gelecekteki proleter devrimleri için yararlı olacaktır ve onlar bu sorunun çözümü için teknik olarak daha iyi hazırlanabileceklerdir

Tezlerimde *proletarya ile köylülük arasındaki ilişki sorununu* tahlil etmeye çalıştım. Tarihte ilk kez, yalnızca iki sınıfın, proletarya ile köylülüğün var olduğu bir devlet söz konusudur. Köylülük nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturuyor Elbette çok geri kalmış durumda. Siyasal iktidarı elinde bulunduran proletaryanın köylülükle ilişkisi devrimin gelişimi içinde pratikte nasıl şekillenmektedir? İlk biçim ittifak, sıkı bir ittifaktır. Bu çok zor bir görevdir, ama her halukârda ekonomik ve siyasal açıdan uygulanabilirliğe sahiptir.

Peki, bu soruna pratikte nasıl yaklaştık? Köylülükle bir ittifak kurduk. Bu ittifakı şu şekilde yorumluyoruz: Proletarya köylülüğü burjuvazinin sömürüsünden, yönetiminden, nüfuzundan kurtarır ve sömürücüleri birlikte alt etmek için köylülüğü yanına çeker.

Menşeviklerin görüşüyse şöyledir: Köylülük çoğunluğu oluşturuyor, biz safkan demokratlarız, öyleyse kararı çoğunluk vermelidir. Fakat köylülük bağımsız bir rol oynayamayacağı için, bunun pratikteki anlamı kapitalizmin yeniden kurulmasından başka bir şey değildir. Slogan aynı: köylülükle ittifak. Fakat biz köylülükle ittifak derken, proletaryanın güçlendirilmesini ve yerinin sağlamlaştırılmasını anlıyoruz. Proletaryayla köylülük arasındaki bu ittifakı gerçekleştirmeye çalıştık ve ilk aşama askeri bir ittifaktı. Üç yıllık iç savaş büyük zorluklar yarattı, ama bazı açılardan işimizi kolaylaştırdı. Bu

tuhaf gelebilir, ama böyle. Savaş köylüler açısından yeni bir şey değildi. Sömürücülere karşı, büyük toprak sahiplerine karşı savaş onlar açısından gayet anlaşılır bir durumdu. Köylülerin ezici çoğunluğu bizim yanımızdaydı. Aradaki büyük mesafelere rağmen ve dahası köylülerimizin ezici çoğunluğu okuma yazma bilmemesine rağmen, propagandamızı çabucak özümsediler. Kitlelerin -en ileri ülkelerdeki kitleler de dahil olmak üzere- kitaplara nazaran kendi pratik deneyimlerinden daha hızlı öğrendiklerinin bir kanıtıdır bu. Dahası, Rusya'nın olağanüstü büyük olması ve ülkenin farklı kısımlarının aynı dönemde farklı gelişme aşamalarından geçebilmesi, bizde köylülük için pratik deneyimi daha da kolaylaştırmıştır

Sibirya ve Ukrayna'da karşı-devrim geçici bir zafer elde edebildi, çünkü orada burjuvazi köylülüğü yanına çekmişti ve köylülük bize karşıydı. Köylüler sık sık şöyle diyorlardı: "Biz Bolşevik olmasına Bolşeviğiz, ama komünist değiliz. Bolşeviklerin yanındayız, çünkü onlar büyük toprak sahiplerini kovdular, fakat komünistlerin yanında değiliz, çünkü komünistler bireysel çiftçiliğe karşı çıkıyorlar." Sibirya ve Ukrayna'da burjuvazi köylülüğü nüfuz altına alma mücadelesinde bize karşı başarılı olduğu için karşı-devrim bir süreliğine zafer kazanabildi. Ama köylülerin gözünü açmak için çok kısa bir süre yetti. Çabucak pratik deneyimler edindiler ve hemen şöyle demeye başladılar: "Evet, Bolşevikler epey can sıkıcı insanlar, onlardan hoşlanmıyoruz, ama Beyaz muhafızlar ve Kurucu Meclis'ten daha iyiler." 'Kurucu Meclis' tabiri yalnızca bilinçli komünistlerin değil, köylülerin gözünde de bir hakarettir. Kurucu Meclis'le Beyaz muhafızların aynı şeyi savunduğunu, Kurucu Meclis'in peşi sıra kaçınılmaz olarak Beyaz muhafızların geldiğini pratik deneyimlerinden biliyorlar. Menşevikler de

köylülükle askeri ittifak yoluna başvuruyor, fakat askeri ittifakın tek başına yeterli olmadığını anlamaktan acizler. Ekonomik ittifak olmadan askeri ittifak olmaz. Bir insan yalnızca havayla yaşayamaz. Rus burjuvazisine karşı savaşta zaferimizin temelini oluşturan ekonomik temel olmasaydı, köylülükle kurduğumuz ittifak bir dakika bile sürmezdi. Kaldı ki, bizim burjuvazimiz bütün uluslararası burjuvaziyle birleşmiştir.

Köylülükle aramızdaki bu ekonomik ittifakın temeli elbette çok basit, hatta ilkeldi. Biz köylülere bütün toprakları ve büyük toprak sahiplerine karşı desteğimizi veriyorduk, köylüler de bunun karşılığında bize iaşe temin ediyorlardı. Bu ittifak tümüyle yeni bir şeydi ve meta üreticileriyle tüketicileri arasındaki olağan ilişkiye dayanmıyordu. Köylülerimiz bunu İkinci ve İki-buçukuncu Enternasyonal'in kahramanlarından çok daha iyi anladılar. Kendi kendilerine şöyle diyorlardı: "Bu Bolşevikler çok katı adamlar, ama neticede hepsi bizden." Öyle ya da böyle, bu yolla yeni bir ekonomik ittifakın temelini yarattık. Köylüler Kızıl Ordu'ya ürün veriyor, karşılığında da mülklerini savunmak için destek alıyorlardı. Otto Bauer gibi bugünkü durumu anlamaktan tümüyle aciz olan İkinci Enternasyonal kahramanları bunu her zaman unutuyorlar. İttifakın ilk biçiminin son derece ilkel olduğunu ve pek çok hata yaptığımızı itiraf ediyoruz. Ne var ki mümkün olduğunca çabuk davranmak zorundaydık, ne pahasına olursa olsun orduya erzak tedarik etme işini örgütlemek zorundaydık. İç savaş sırasında Rusya'nın bütün tahıl bölgeleriyle bağımız kopmuştu. Tam anlamıyla perişan bir haldeydik ve Rusya halkının ve işçi sınıfının zafere ulaşma arzusundan başka bir şeyi olmaksızın, onca acıya, ıstıraba, yokluğa ve yoksunluğa dayanabilmesi bir mucize gibi görünüyor. *(ateşli bir destek ve alkışlar)*

Ne var ki iç savaşın ardından farklı bir sorunla karşılaştık. Eğer ülke kesintisiz yedi yıl süren savaş yüzünden bu kadar mahvolmuş olmasaydı, proletaryayla köylülük arasındaki yeni ittifak biçimine geçiş belki de daha kolay olurdu. Fakat ülkede zaten kötü olan koşullara bir de kötü hasat, yem sıkıntısı, vs. eklenince durum daha da ağırlaştı. Sonuç olarak, köylülüğün sıkıntıları katlanılmaz hale geldi. Geniş köylü kitlelerine devrimci yolumuzdan hiçbir şekilde sapmaksızın politikalarımızı değiştirmeye hazır olduğumuzu derhal göstermeli ve "Bolşevikler, içinde bulunduğumuz katlanılmaz durumu ne pahasına olursa olsun derhal düzeltmek istiyorlar" demelerini sağlamalıydık.

Dolayısıyla *ekonomi politikamız* değişti, el koymanın yerini ayni vergi aldı. Bu yöntem bir çırpıda bulunmadı. Bolşevik basında aylar boyunca çeşitli önerilerin yayınlandığını görebilirsiniz, ama gerçekten başarı vaat eden bir plan yoktu. Fakat bu önemli değil. Önemli olan, yalnızca pratik etkenlere boyun eğerek ve zorunluluğun da itkisiyle, ekonomi politikamızı değiştirmiş olmamızdır. Kötü hasat, yem sıkıntısı ve yakıt kıtlığı elbette köylü ekonomisi de dahil olmak üzere ekonominin tamamı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Köylülük greve gittiği takdirde yakacak odun bulamayız, yakacak odunumuz olmayınca da fabrikalar durmak zorunda kalır. Mesela, 1921 ilkbaharında kötü hasat ve yem sıkıntısından kaynaklanan ekonomik kriz devasa boyutlara ulaşmıştı. Bunların hepsi üç yıllık iç savaşın sonuçlarıydı. Köylülüğün sıkıntılarını derhal hafifletmek için politikalarımızı değiştirebileceğimizi ve hızla değiştireceğimizi köylülüğe göstermemiz gerekiyordu. Biz devrimin fedakârlıklar istediğini hep söyledik ve nitekim aynısı İkinci Kongre'de de ifade edildi. Bazı yoldaşlar şu

şekilde propaganda yürütüyorlar: Devrimi yapmaya hazırız, yeter ki çok şiddetli olmasın. Eğer yanılmıyorsam, Çekoslovakya Parti Kongresi'ndeki konuşmasında bu tezi Smeral yoldaş ortaya atmıştı. Bunu *Reichenberg Vorwärts*'ında yayınlanan raporda okudum. Anlaşılan o ki orada bir sol kanat var. Yani, bu kaynak tamamen tarafsız sayılmaz. Her halukârda Smeral'in, eğer böyle bir şey söylediyse, yanıldığını ifade etmek zorundayım. Bu kongrede Smeral'dan sonra konuşan bazı yoldaşlar şöyle demişlerdi: "Evet, smeral'in yanındayız, çünkü bu yolla iç savaştan uzak durmuş olacağız." (*gülüşmeler*) Eğer bu haberler doğruysa bu tür bir ajitasyonun komünizme de devrimciliğe de aykırı olduğunu söylemek zorundayım. Elbette her devrim, devrimi yapan sınıf için muazzam fedakârlıklar gerektirir. Devrimin olağan mücadelelerden farkı, on kat, hatta yüz kat daha fazla insanın harekete katılmasıdır. Bu yüzden her devrim yalnızca bireyler için değil, bütün sınıf için fedakârlıklar gerektirir. Rusya'da proletarya diktatörlüğü, egemen sınıf (proletarya) için tarihte eşi görülmedik fedakârlıklar, yokluk ve sıkıntı anlamına gelmektedir ve diğer ülkelerde de büyük ihtimalle böyle olacaktır.

Burada şu soru gündeme geliyor: *Bu sıkıntıların yükünü nasıl paylaştırmalıyız?* Devlet iktidarı bizim elimizde. Sıkıntıların yükünü bir ölçüye kadar paylaştırabilir ve birçok sınıfın sırtına yükleyerek nüfusun bazı katmanlarının durumunu hafifletebiliriz. Peki, hangi ilkeye göre hareket etmeliyiz? Adalet ilkesi mi, yoksa çoğunluk ilkesi mi? Hayır. Pratik davranmalıyız, yükü proletaryanın iktidarını koruyacak şekilde paylaştırmalıyız. Bizim tek ilkemiz budur. Devrimin başında işçi sınıfı büyük yokluklara katlanmak zorunda kalmıştı. İaşe politikamızın yıldan yıla başarılarını artırdığını söylemem gerekir.

Ve bütüne bakıldığında hiç kuşkusuz bir ilerleme kaydedilmiştir. Fakat Rusya'da köylüler devrimden işçi sınıfına nazaran kesinlikle daha kazançlı çıktılar. Buna kuşku yok. Teorik açıdan bakıldığında bu elbette devrimimizin belli bir dereceye kadar bir burjuva devrimi olduğunu göstermektedir. Kautsky bize karşı bu argümanı ileri sürdüğünde gülmüştük. Büyük toprak mülkiyetine el koymayan, büyük toprak sahiplerini defetmeyen ya da toprakları paylaştırma yoluna gitmeyen bir devrim, doğal olarak yalnızca bir burjuva devrimidir, sosyalist devrim değildir. Ne var ki biz, burjuva devrimini sonuna kadar götüren ve sosyalist devrim mücadelesini kolaylaştıran tek partiydik. Sovyet iktidarı ile Sovyet sistemi sosyalist devletin kurumlarıdır. Biz şimdiden bu kurumları yarattık, fakat köylülükle proletarya arasında ekonomik ilişkiler sorununu henüz çözemedik. Daha yapılması gereken çok iş var ve bu mücadelenin sonucu bizim bu sorunu çözüp çözemeyeceğimize bağlıdır. Dolayısıyla, sıkıntıların yükünün paylaştırılması en zor pratik sorunlardan biridir. Genele bakıldığında, köylülerin durumunda bir iyileşme söz konusudur, oysa işçi sınıfı tam da kendi diktatörlüğünü kurmuş olduğu için onun payına büyük sıkıntılara katlanmak düşmüştür

Yem sıkıntısı ve kötü ürünün 1921 ilkbaharında köylülük arasında korkunç bir yokluğa yol açtığını daha önce söylemiştim. Köylülük bizde çoğunluğu oluşturuyor; köylü kitleleriyle iyi bir ilişki kurmadan ayakta kalamayız. Köylülüğe derhal yardım etme görevimiz buradan kaynaklanmaktadır. İşçi sınıfı çok zor bir durumda; halihazırda korkunç sıkıntılara katlanmaktadır. Fakat siyasal olarak daha gelişmiş unsurlar, işçi sınıfı diktatörlüğünün çıkarları adına köylülüğe ne pahasına olursa olsun yardım etmek için büyük çaba harcamamız ge-

rektiğini kavrıyorlar. İşçi sınıfının öncüsü bunu kavramıştır, fakat bu öncü içinde bunu hâlâ anlayamayan ya da anlayamayacak kadar yorgun kişiler var. Bu kişiler yaptığımızı yanlış bulmuş ve 'oportünizm' sözcüğünü kullanmaya başlamışlardı. "Bolşevikler köylülere yardım ediyorlar. İşçiler açlık çekerken, bizi sömüren köylüler istedikleri her şeyi elde ediyorlar." Peki, bu oportünizm midir? Biz köylülere yardım ediyoruz, çünkü köylülükle ittifak olmadan proletaryanın siyasal iktidarı imkânsızdır, bu iktidarın korunması tasavvur edilemez. Bizim açımızdan belirleyici olan adil paylaştırma kaygısı değil, elverişli bir çözüm yoluydu. Köylülere yardım ediyoruz, çünkü siyasal iktidarı elimizde tutabilmek için kesinlikle buna mecburuz. Diktatörlüğümüzün en önemli ilkesi, proletaryanın önder rolünü ve siyasal iktidarını koruyabilmesi için proletaryayla köylülük arasındaki ittifakın devam ettirilmesidir.

Bunun için bulabildiğimiz tek yol, mücadelenin kaçınılmaz bir sonucu olan *ayni verginin benimsenmesiydi*. Ayni vergiyi bu yıl ilk kez yürürlüğe koyacağız. Bu ilke pratikte henüz sınanmış değildir. Askeri ittifaktan ekonomik ittifaka geçmek zorundayız ve teorik açıdan bu ekonomik ittifak için tek temel ayni verginin yürürlüğe konmasıdır. Sosyalist toplum için gerçekten sağlam bir ekonomik temel kurmanın teorik açıdan yegâne imkânlı yolu budur. Toplumsallaştırılmış fabrika, mamul mallarını köylüye verir, köylü de bunun karşılığında tahılını verir. Küçük köylülerin çoğunluğu ya da en azından çok kayda değer bir azınlığı oluşturduğu bir ülkede, sosyalist toplumun mümkün olan tek biçimi, sosyalist gelişimin tek biçimi budur. Köylülük, tahılının bir bölümünü vergi olarak, diğer bölümünüyse ya sosyalist fabrikaların mamul mallarının mübadelesiyle ya da meta mübadelesiyle verecektir.

Bu bizi en zor soruna getiriyor. Ayni verginin *ticaret özgürlüğü* anlamına geldiğini söylemeye bile gerek yok. Köylü ayni vergiyi ödedikten sonra elinde kalan tahılı özgürce mübadele etme hakkına sahip olacaktır. Bu mübadele özgürlüğü kapitalizm için özgürlük demektir. Bunu açıkça söylüyor ve vurguluyoruz. Bunu hiçbir şekilde gizlemiyoruz. Bunu gizlemeye kalksaydık işler kesinlikle sarpa sarardı. Ticaret özgürlüğü kapitalizm için özgürlük demektir, ama aynı zamanda yeni bir kapitalizm biçimi demektir. Kapitalizmi bir dereceye kadar yeniden yaratıyoruz demektir. Bunu çok açık yapıyoruz. Bu devlet kapitalizmidir. Fakat iktidarın sermayeye ait olduğu bir toplumdaki devlet kapitalizmiyle, proleter devletinin var olduğu koşullar altındaki devlet kapitalizmi iki ayrı kavramdır. Bir kapitalist devlette devlet kapitalizmi, kapitalizmin devletçe tanınması ve proletaryaya karşı burjuvazinin çıkarları adına devletçe denetlenmesi demektir. Proleter devletindeyse aynı şey, hâlâ güçlü olan burjuvazinin karşısında durabilmek ve ona karşı mücadele edebilmek amacıyla, işçi sınıfının çıkarları adına yapılmaktadır. Yabancı burjuvaziye, yabancı sermayeye imtiyazlar vermek zorunda olduğumuzu söylemeye bile gerek yok. Onlardan, sanayi malları, makineler, vs. alabilmek ve böylece kendi sanayimizi yeniden kurabilmek için, devletleştirmelerden en ufak bir geri adım bile atmadan madenleri, ormanları ve petrol sahalarını yabancı sermayeye kiralıyoruz.

Elbette devlet kapitalizmi konusunda aramızda hemen görüş birliğine varmadık. Ama bu bağlamda, köylülüğümüzün gelişmekte olduğunu, bugün yürüttüğümüz mücadelenin tarihsel önemini tamamen kavradığını belirtmekten memnuniyet duyuyoruz. En ücra bölgelerdeki basit köylüler bize gelip şöyle söylüyorlar: "Ne! Kendi kapitalistlerimizi, Rusça konu-

şanları kovduk, sıra yabancı kapitalistlere mi geldi?" Bu durum köylülüğümüzün geliştiğini göstermiyor mu? Ekonomiden anlayan bir işçiye bunun neden zorunlu olduğunu açıklamamıza gerek yok. Yedi yıl süren savaş belimizi öyle büktü ki sanayimizi yeniden ayağa kaldırabilmek için uzun yıllara ihtiyaç var. Geriliğimizin, zayıflığımızın, şimdi öğrendiğimiz ve öğrenmek zorunda olduğumuz derslerin bedelini ödemeliyiz. Öğrenmek isteyen elini cebine atsın. Bunu herkese kavratmalıyız. Bunu pratikte kanıtlarsak, köylülüğün ve işçi sınıfının büyük kitleleri bizimle birlikte saf tutacaklardır, çünkü bu yolla durumlarında derhal iyileşme görülecek ve sanayimizi ayakları üzerine dikmek mümkün hale gelecektir. Bizi bunu yapmaya zorlayan ne? Dünyada tek başımıza değiliz. Dünya ekonomisinin bir parçası olarak bir kapitalist devletler sistemi içinde yaşıyoruz. Bir yanda sömürge ülkeler var, ama bu ülkeler henüz bize yardım edemezler. Diğer yandaysa kapitalist ülkeler var, onlar da bizim düşmanımız. Ortaya çıkan sonuç belli bir dengedir. Bu dengenin çok zayıf olduğu doğrudur, ama bu gerçeği hesaba katmak zorundayız. Eğer ayakta kalmak istiyorsak bu olguya gözlerimizi kapayamayız. Ya bütün burjuvaziye karşı derhal zafer kazanırız ya da haraç öderiz.

Devlet kapitalizmi sisteminde imtiyazların kapitalizme haraç vermek anlamına geldiğini gizlemeden, açıkça kabul ediyoruz. Fakat bu yolla zaman kazanıyoruz ve zaman kazanmak, özellikle de denge döneminde, yabancı yoldaşlarımızın devrim için titizlikle hazırlık yaptıkları bir dönemde, her şeyi kazanmak demektir. Hazırlıkları ne kadar titiz ve kusursuz olursa, zafer de o kadar kesin olacaktır. Ama biz o zamana kadar haraç ödemek zorundayız.

İaşe politikamız hakkında da birkaç şey söyleyeyim. İaşe

politikamız hiç kuşkusuz ilkel ve kötüydü. Fakat yine de bazı başarılar elde ettik. Bu bağlamda, sosyalizmin tek imkânlı ekonomik temelinin, makineleşmiş büyük sanayi olduğunu bir kez daha vurgulamam gerekiyor. Bunu unutan biri komünist değildir. Bu sorunu somut olarak tahlil etmeliyiz. Sorunu eski sosyalizm okulu teorisyenleri gibi değil, pratik olarak ortaya koymamız gerekiyor. Modern büyük sanayi ne demektir? *Bütün Rusya'nın elektrifikasyonu* demektir. İsveç, Almanya ve Amerika hâlâ burjuva ülkeler olmalarına karşın, bunu neredeyse tamamladılar. İsveçli bir yoldaş bana İsveç'te sanayinin büyük bir bölümünde, tarımın ise yüzde otuzunda elektrifikasyonun gerçekleşmiş olduğundan bahsetmişti. Daha gelişmiş kapitalist ülkeler olan Almanya ve Amerika bu konuda daha ileri gitmiştir. Makineleşmiş büyük sanayi bütün ülkenin elektrifikasyonundan başka bir şey değildir. Ülkenin en iyi iktisatçıları ve mühendislerinden oluşan özel bir komisyon atamış bulunuyoruz. Bunların neredeyse tümünün Sovyet iktidarına düşman olduğu doğrudur. Bütün bu uzmanlar komünizm safına geçecektir, ama elbette bizde olduğu gibi, komünizmin ABC'sini döne döne incelediğimiz, tekrar tekrar üzerinden geçtiğimiz yirmi yıllık illegal faaliyetin sonunda değil.

Sovyet iktidarının neredeyse bütün organları, uzmanların davet edilmesinden yanaydı. Eğer uzman mühendislere bu yolla ülkenin üretici güçlerinin ilerleyeceğine dair pratik kanıtlar sunarsak, bizim safımıza geçerler. Bunu onlara teorik olarak kanıtlamak yetmez; pratikte de kanıtlamalıyız. Sorunu komünizmin teorik propagandasını yaparak değil, farklı bir şekilde ortaya koyarsak bu insanları kazanırız. Biz diyoruz ki köylülüğü sıkıntı ve açlıktan kurtarmanın tek yolu büyük sanayidir. Bu konuda herkes hemfikir. Ama bu nasıl yapılacak?

Sanayiyi eski temelleri üzerinde ayağa dikmek çok emek ve zaman gerektirir. Sanayiye daha modern biçim vermeliyiz, yani elektrifikasyona geçmeliyiz. Bu daha az zaman alır. Elektrifikasyon planlarını şimdiden yaptık. Neredeyse hepsi Sovyet iktidarına karşı olan 200'ü aşkın uzman bu işte büyük şevkle çalıştı. Bu insanlar komünist olmasalar da, teknik bilim açısından tek doğru yolun bu olduğunu kabul etmek zorunda kaldılar. Elbette planı hayata geçirebilmek için önümüzde uzun bir yol var. Temkinli uzmanlar, çalışmaların ilk dizisinin en az on yıl alacağını söylüyorlar. Profesör Ballod Almanya'nın elektrifikasyonu için üç-dört yıl gerektiğini hesaplamıştı. Oysa bizim için on yıl bile yeterli değildir. Tezlerimde, bu alanda şu âna kadar yapabildiklerimizin ne kadar az olduğunu anlatmak için gerçek rakamları veriyorum. Aktardığım rakamlar öyle mütevazı ki, bunların bilimsel değerden çok propaganda açısından önem taşıdığı rahatlıkla görülebilir. Fakat biz propagandayla başlamak zorundayız. Dünya savaşına katılmış ve birkaç yıl Almanya'da yaşamış olan Rusya köylüleri, kıtlığı yenmek için modern çiftçiliğin nasıl yapılması gerektiğini gördüler. Bunun için kapsamlı bir propaganda yürütmeliyiz. Tek başına alındığında bu planların pratik önemi henüz çok değildir, fakat propaganda açısından değeri çok büyüktür.

Köylüler yeni bir şey yaratılması gerektiğini görüyorlar. Bunun herkesin kendi başına çalışmasıyla değil, devletin bir bütün olarak çalışmasıyla yapılabileceğini görüyorlar. Almanya'da savaş tutsağı olan köylüler, gerçek kültürel hayatın temelinin ne olduğunu gördüler. 12 bin kilovat çok mütevazı bir başlangıçtır. Belki de Amerika, Almanya ya da İsveç'teki elektrifikasyon düzeyinden haberdar olan bir yabancı buna gülecektir. Ama son gülen iyi güler. Bizimkisi gerçekten de

mütevazı bir başlangıç. Fakat köylü kitleleri yeni çalışmaların çok büyük ölçekli olması gerektiğini ve bu çalışmalarda şimdiden belli bir yol alındığını anlamaya başlıyorlar. Önümüzde aşmamız gereken muazzam zorluklar var. Kapitalist ülkelerle ilişki kurmaya çalışacağız. Ülkemizin elektrifikasyonu için bize yardım etmeleri koşuluyla kapitalistlere birkaç yüz milyon kilogram petrol verdiğimiz için esef duymamıza gerek yok.

Bitirirken *'saf demokrasi'* hakkında da birkaç şey söyleyeyim. Size Engels'in Bebel'e 11 Aralık 1884 tarihli mektubunda yazdıklarını aktarmak istiyorum: "Saf demokrasi devrim anı geldiğinde, en uçtaki burjuva partisi olarak, daha önce Frankfurt'ta oynadığı rolü oynayarak, bütün burjuva, hatta feodal ekonominin kurtuluş ümidi olarak geçici bir önem kazanır. Sözgelimi 1848 Mart'ından Eylül'üne kadar bütün feodal-bürokratik kitle, devrimci kitleleri bastırmak için liberalleri güçlendirmişti. Her ne olursa olsun kriz gününde ve ertesi gün tek düşmanımız *saf demokrasi etrafında toplanacak olan gericiliğin tümü* olacaktır ve ben bu hususun gözden kaçırılmaması gerektiğini düşünüyorum.

Bizim yaklaşımımız teorisyenlerinkinden farklı olmalıdır. Bütün gerici kitle, yalnızca burjuva gericiliği değil, feodal gericilik de 'saf demokrasi' etrafında toplanıyor 'Saf demokrasi'nin ne anlama geldiğini en iyi Alman yoldaşlar bilirler, çünkü Kautsky ile İkinci ve İki-buçukuncu Enternasyonal'in diğer önderleri habis Bolşeviklere karşı 'saf demokrasi'yi savunuyorlar. Rus Sosyal-Devrimcileri ve Menşeviklerini söylediklerileriyle değil, yaptıklarıyla değerlendirdiğimizde, 'saf' küçük burjuva 'demokrasi'sinin temsilcilerinden başka bir şey olmadıklarını görürüz. Devrimimizde ve yine son krizde, Kronstadt isyanı döneminde 'saf demokrasi'nin ne olduğuna dair

klasik bir örnek sundular bize. Köylülük içinde ciddi bir huzursuzluk vardı ve işçiler arasında da hoşnutsuzluk yayılmıştı. Tek kelimeyle, yorgun ve bitkin düşmüşlerdi. İnsanın da bir dayanma sınırı vardır. Üç yıl boyunca açlık çekmişlerdi, ama dört-beş yıl aç kalmaya devam edemezsiniz. Elbette açlığın siyasal faaliyet üzerinde korkunç etkisi vardır. Peki, Sosyalist-Devrimciler ile Menşevikler ne yaptılar· Yalpalamak ve böylece burjuvaziyi güçlendirmek. Yurtdışındaki bütün Rus partilerinin örgütlülüğü meselenin bugün ne olduğunu gösteriyor Rus büyük burjuvazisinin en kurnaz önderleri şöyle diyorlardı: "Rusya'da hemen zafere ulaşamayız. Bu yüzden sloganımız 'Bolşeviksiz Sovyetler' olmalıdır." Anayasal-Demokratların (Kadetlerin) önderi Milyukov, Sosyalist-Devrimcilerin saldırılarına karşı Sovyet iktidarını savundu. Bu son derece tuhaf görünüyor, ama devrimimizde, kendine özgü tarzda, kendi mücadelemiz ve muhaliflerimizin mücadelesinin pratik deneyimlerinden çıkardığımız pratik diyalektik budur. Kadetler 'Bolşeviksiz Sovyetler'i savunuyorlar, çünkü durumu gayet iyi anlıyorlar ve bu yolla halkın bir bölümünün oltaya geleceğini umuyorlar. Akıllı Kadetlerin söylediği budur. Elbette bütün Kadetler akıllı değil, ama bazıları akıllı ve bunların Fransız Devrimi'nden öğrendikleri bir şeyler var. Bugünkü sloganları, ne pahasına olursa olsun, sonu nereye giderse gitsin, Bolşeviklere karşı mücadele etmektir. Burjuvazinin tamamı bugün bütün gericiliğin öncü gücünü oluşturan Menşeviklere ve Sosyalist-Devrimcilere yardım ediyor. Baharda bu karşı-devrimci işbirliğinin meyvelerini tatma imkânı bulduk.

İşte bu yüzden bu unsurlara karşı amansız mücadelemizi sürdürmek zorundayız. Diktatörlük şiddetli bir savaş durumudur. İşte biz şu an böyle bir durumdayız. Bugün askeri bir

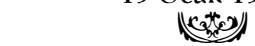
istila yok, ama yalıtılmış durumdayız. Diğer yandan, tümüyle yalıtılmış değiliz, zira bütün uluslararası burjuvazi şu an bize karşı açıkça savaşa kalkışacak durumda değil, çünkü henüz çoğunluğu komünist olmamasına rağmen, bütün işçi sınıfı yine de müdahaleyi engellemeye yetecek kadar sınıf bilincine sahiptir. Kitleler henüz tam olarak komünizm safına geçmemiş olsalar da, burjuvazi kitlelerin bu ruh halini hesaba katmak zorundadır. Zaten bu sebeple burjuvazi bize karşı derhal saldırıya geçemez, ama bu ihtimali tümüyle de yok sayamayız. Nihai bir sonuca varılmadığı sürece, bu korkunç savaş durumu devam edecek. Varsın olsun, biz *'savaşa karşı savaş'* diyoruz, özgürlük ve demokrasi vaat etmiyoruz. Köylülere açıkça şu seçimi yapmalarını söylüyoruz: Ya burjuvazinin egemenliği ya da Bolşeviklerin egemenliği. Bu ikinci seçeneği tercih ettikleri takdirde onlara, iktidarımızı sarsmayacak sınırlar içinde, her türlü imtiyazı tanıyacağız ve sonrasında onları sosyalizme götüreceğiz. Bunun dışında her şey aldatmaca ve safkan demagojidir. Bu aldatmacaya, bu demagojiye karşı acımasızca mücadele etmek zorundayız. Bizim görüşümüz şudur: Şimdilik büyük imtiyazlar ve sonuna kadar ihtiyatlılık, çünkü tam da belirli bir denge var, çünkü tam da birleşmiş düşmanlarımızdan daha güçsüzüz, ekonomik temelimiz daha zayıf ve daha güçlü bir ekonomik temele ihtiyacımız var.

Yoldaşlar, Rusya Komünist Partisi'nin taktikleri hakkında söylemek istediklerim bunlardır. *(uzun alkışlar)*

Tam metin olarak ilk kez 14 Temmuz 1921'de *Bulletin of the Third Congress of the Communist International*'ın 17 sayısında yayınlandı;
Collected Works, Cilt 32, s. 478-496.

KARL LİEBKNECHT İLE ROSA LUXEMBURG'UN ÖLDÜRÜLMELERİNİN ARDINDAN DÜZENLENEN PROTESTO MİTİNGİNDEKİ KONUŞMA

19 Ocak 1919*

Kısa Gazete Haberi:

Bugün burjuvazi ve sosyal-hainler Berlin'de sevinçten havalara uçuyorlar: Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg'u öldürmeyi başardılar. Dört yıl boyunca işçileri yağmacılık için toplu katliama sürükleyen Ebert ve Scheidemann, şimdi de işçi önderlerinin kasaplığı rolüne soyundular. Alman devrimi örneği, 'demokrasi'nin burjuva soygunculuğunu ve en vahşi şiddeti gizlemeye yarayan bir kılıftan başka bir şey olmadığını kanıtlıyor.

Cellâtlara ölüm!

Pravda, Sayı: 14, 21 Ocak 1919;
CollectedWorks, Cilt 28, s. 411.

"1850'lerde Avrupa kıtasında tarihsel sürecin içeriğini belirleyen emperyalizm değil, burjuva ulusal kurtuluş hareketleriydi. İlerlemenin kaynağında, burjuvazinin feodal ve mutlakiyetçi güçlere karşı hareketi vardı. Fakat artık, nesnel tarihsel durumun 'belirleyici' özellikleri değişmiştir ve ulusal kurtuluş için çabalayan sermayenin yerini uluslararası, gerici ve emperyalist finans kapital almıştır."

"Günümüz sosyalizmi ancak emperyalist burjuva kamplardan birine katılmadığı, ancak bu kampların ikisi de şerdir dediği ve bütün ülkelerde emperyalist burjuvazinin yenilgisini istediği takdirde, özüne sadık kalacaktır. Bunun dışındaki her tutum ulusal-liberal bir politikadır ve gerçek enternasyonalizmle ilgisi yoktur."

"Rusya'nın zaferi, gerek içeride gerekse dünya çapında gericiliğin güçlenmesine ve işgal edilmiş bölgelerde yaşayan halkların tümüyle köleleştirilmesine yol açacaktır. Bu husus dikkate alındığında, bize göre Rusya'nın yenilgisi her halukarda ehven-i şerdir. Gerici bir savaşta devrimci sınıfın kendi hükümetinin yenilgisini istemek dışında bir seçeneği olamaz."

"Bizim için her zaman önemli olan, 'olaylar'ın kendisinin sosyalizm açısından ne anlam ifade ettiğidir. Bu kapsamda her sosyalistin temel görevi, kendi ülkesinin yurtseverliği ve şovenizmine karşı amansız bir mücadele yürütmektir."

agora kitaplığı • 246

ISBN 978-605-103-043-2

9 786051 030432

teori • 2

www.agorakitapligi.com